54145/B

F.IX

18/v

Misbound
Transposed pp 57-60 / 61-64
289-296 / 297-304

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b3049929x

100

41870

IACOBI VERCELLONI PEDEMONTANI

Phil. & Medic. Doctoris

DE PUDENDORUM MORBIS *&* *LUE VENEREA* Tetrabiblion

Illuſtriſſimo

D. LUCÆ PERTUSATO

Dicatum.

ASTÆ MDCCXV.

Apud Ioannem Baptiſtam dè Zangrandis
Superiorum permiſsù.

Hoc lege, quod poſsit dicere Vita, meum eſt.

Martial. Epig. 5. lib. xi.

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

MAGNJ NOMINIS VIRO,

Illuſtriſsimo Domino

D. LVCÆ

PERTUSATO

SACRI

SENATUS MEDIOLANENSIS

PRÆSIDI,

Supremi S. R. J. in Italia Conſilij Regenti Comiti, &c.

Domino ac Mecœnati ſuo Gratioſiſſimo

JACOBUS VERCELLONUS PEDEMONTANUS

S. P. D.

NOUVM Munificentię Tuæ Argumentum hìc Poſteri inueniĕt, PRÆSES AMPLISSIME. Diſcent ſiquidèm ex me qualis ergà Literatos extiteris, qui idiotam, hominem à Muſarum com̄er-

cio alienum ſiſti Te coram iterùm non dubitaueris. Stupebunt nihilominùs adhùc magis, vbi me non, quemadmodùm anteà, ex audaciâ; verùm ex nutu, ex inuitatione Tua ad Te nùnc acceſſiſſe comperient: quùm nimirùm nouerint; vti ex inſcitia inſipiens factus cùm poſt editionem priorum Commentationū mearum in Publicum vidiſſem nihil plùs profeciſſe apud vulgum, quàm ſi in folle nugas obtuliſſem, aut ollas, iuxtà adagium, oſtentaſſem; cùmque adeò melius actum iri putaſſem cum rebus meis, ſi qualibet *didaſcaliæ* cura poſthabita, qua Medici ſcientiarum auidi hodierno tempore obolum in triuio emē-

dicare coguntur, in illorum partes tranſijſſem, qui verboſi & iactabundi Magnatum fores obſidere, cultè luculentèrque viuere ſatagunt, Tu, PRÆSES AMPLISSIME, indicto per humaniſſimas litteras *phaſmatum* eiuſmodi contemptu, morum huius ſeculi & calamitatũ tolerantia inculcata ità me in priſtino inſtituto meo confirmaueris; vt non tàm ad noua Studia, quàm ad nouas inſupèr ipſorum euvlgationes impulieris. Dicent equidèm tùnc Mecœnatem Te omnium maximum, ad dirigendas præuaricationes hominum veluti natum, Legibus condendis parem digniſſimumque & quem *Conſultiſsimi*

ipſi ſuſpiciãt, & *Reges Cęſareſque* in difficillimis negotijs adhibeant, & totus demùm Orbis veneretur. Aſt miſsis Proprijs Tuorumque laudibus, à quibus abſtinere Tui etiàm pars Conſilij eſt, dicam futurum rurſùs hinc, vt & grates quandòque plurimas Tibi ſit habitura Poſteritas; vbi nempè intelliget Opellam hanc Tibi ortũ ſvum debere. Debebit etenim & Tibi quicquid emolumenti ex ea percipiet; nec dubito, quin multum ſit perceptura Auſpice imprimis Te, PRÆSES AMPLISSJME, qui omnes Liberalitate, Sapiẽtia, Conſilio iuuare conſueuiſti. Vale.

Aſtæ Kalend. Auguſti
1715.

AVTHOR
De Editione huius Operis ad Lectorem.

QVód Libellum hunc ROMÆ inchoatum anno 1701. nonniſi nunc ASTÆ abſolutum videas, ne mireris Lector. Fuerat ad lucem nimiúm præcox; vtque *plus ſatis feſtinata ſeriùs ad finem* (inquit *Plato*) *perducuntur*, ſic Libri præmaturi. Scilicét, eram paulo iunior, annorum circicitèr 23., quùm illum edere incæpi. Jbidém népé in Archioſpitale S. Jacobi Incurabilium ad Praxin medicam exercendam accitus cúm offendiſſem ſtatim numerum propé incredibilem eorum qui non tàm Fortunæ, quàm *Veneris* flagris peſſimè ſubacti [plané iuxtà illud; *Venus etiàm paruis in tectis habitat*) opem imploratum veniebant; mearum partium eſſe duxeram neruos intendere, vt ijſdem opitularer; inſupèr, & quià á Medicis paſſim per Italiam obuijs didiceram non eſſe tutum ad Jnfirmos abſque *Antiuenereis* accedere, notas mihi compilarem, quibus in reliquis morbis pro ijſdem exhibendis ad Cynoſuram dirigerer. Propoſiti igitur tenax congeſſeram toto biennio, imò & triennio, Obſeruationes de *Pudendagra*, quæ ibidèm pleno velut horreo dabantur: cúmque ijs mox iuxtà quatuor Medicinæ partes Phyſiologiam, Pathologiam, Simioticem & Therapeuticen

[Hy-

[Hygiene ad Phyſiologiam relata] diſtributis, Tetrabiblion compegiſſem ad meum ipſius modulum & eorum, quæ nupèr *Monſpellij* habueram ab eximio Profeſſore eodemque Præceptore meo D. D. *Petro Chirac* Aurelianenſis Ducis nunc Medico celeberrimo [cuiuſque ſiué hoſpitalitatis, ſiuébenefficentiæ, amoris, inſtitutionis, aut laudum denique in me túm adoleſcentulum atque immerentem clam, coram, vbique ac paſſim effuſarum memoria apud me poſteroſque meos æterna erit] operæpretium fore duxeram ſi idem publici iuris efficeretur. Nedúm autém ordinato prælo monuit me Jlluſtriſſimus *Bartholomæus Torini* Archiater túm Pedemontanus præclariſſimus, cum quo conſilium communicaueram, *non decere*, inquiens, *imberbem Medicum typis quidpiam mandare*, *ſeniumque eſse exſpectandum*. Quamobrém pænitentiâ ductus manum ferulæ, vt aiunt, libentér ſubduxiſſem, niſi præualuiſset in ivuene inanis gloriæ œſtrum, quo iám, quò non licebat impellebar. Nihilominùs acceptis poſteá literis ab Excellentiſſimo D. *Fantono* Profeſſore Taurinenſe, quibus ſciſcitabatur *Ecquid mihi videretur* Nicolaum de Blegny, *alioſque plurimos de tali argumento digné ſatis non diſseruiſse*? abſtinui ab opere. Jgnarus quippè eorum, quæ in Medica Republica hactenùs geſta fuerant, cenſueram ante me neminem extitiſſe, qui *Venereorum* morborum Cauſas, Differentias, Signa & Curationem denique tradidiſſet, meque adeò potiſſimo iure talem impreſſionem meditari debuiſſe. Euertit veró denique & tale propoſitum

om-

omninò , idem D. *Fantonus* nuncians tranſijſſe illàc Nepotem Doctiſſimi *Muſitani*, Patrui ſcripta, intér quæ primo loco Tractatus de Lue *Venerea* reperiebatur, Geneuam adſportantem Typis mandanda. Quid igitùr reliqui, niſi vt tempori inſeruirem, expectaremque quid noui hic eſſet allaturus; interim & vt comparatis laboribus eorum, qui hactenus de *Pudendagra* ſcripſerant, diſcerem mei ne alicui interdum vſuuenire poſſent, nùmque adeò fortè cum tempore proferendi, an fruſtranei inuenti ad extremum eſſent ſepelliendi? Hinc porró à Naturæ Libro [quem in Anatomijs peruolutum ad alios congregandos ſufficere vſque credideram, quoque adeó in meo caſu duntaxát vſus fueram alijs vtpoté deſtitutus] lectione ad carthaceos translata Scriptitationum mearum ità obliuiſci cæpi, vt reuerſurus in Patriam Amico commiſerim colligendas, mihique, ſi daretur occaſio, tranſmittendas. Redux autem factus, cúm non, niſi de *Pudendagrographis* mihi comparandis ſollicitus eſſem; nec, niſi Librorum huiuſmodi lectitationi incumberé, neſcio quo fato [ſiué id cõtigerit, ex eo quòd ſuum cuique pulchrum [*delectat veluti Balbinum polypus agnæ*, ex *Horatio*] ſiuè, quód expectatione mea fraudatus ipſe viderer, meorum deſiderio iterùm carpi cæpi: Jàmque reddita mihi aliquandò fuerunt ea ſcripta, ſed lacera acdúm humentia ex naufragio, quo in tranſitu per mare fuerant periclitata. Cùm verò vix recuperata deſerere, inſtante ſcilicêt obſidione Taurinenſe, Libriſque illìs valedicere vná debuerim Corde

* *Pu-*

Pudendagrologica omnia exciderunt; conuerſoque alió, rure [quò diuerteram] animo, Diſſertationes Anatomicas paraui [quarum prima vulgata iam eſt] aliaſque Exercitationes Practicas, inter quas *Tetrabiblion* poſtremo loco reponebatur. Nihilominús hic hoſtiles flammas tandem eluctatus, adeòque ab aqua & igne, cui meritó erat deuouendus, incolumis factus gratiam aliquam inire cæpit: eò magis, quód noueram iàm, *Muſitanum, Blegny, Le Monier*, alioſque de Lue *Venerea* Scriptores rem minùs propiùs, quám crediderá, attigiſſe. Quo factum, vt Lucubrationibus alijs, quæcunque licèt ad manum eſſent, amotis, ipſum quamuis in Exercitationum Practicarum ordine quartum anté alia in lucem prodire maluerim, & ne demùm longiùs preſſus plus quàm Elephanti partum fortaſſis audiret. Cœterùm quid in Exercitatione huivſmodi præſtiterimus ſuprà tot *Pudendagræ* Dictatores ipſe idem noſces, Lector ingenuè. Mihi certé in ea nil magis cordi fuit, quam vt *Brunoni* ſatisfacerem ſic loquenti: *Vix, ac ne vix quidém adhuc de vera & accurata huius morbi* (nempè Gallici) *indole, cauſis & generatione certos nos eſſe licet ob indeterminabilem ſymptomatum in diuerſis indiuiduis varietatem.* Ea proptér, ſi parùm á ſcopo aberrauimus, intentum obtentum eſt; ſin itá, aliqualé ſaltim ordinem tot varietatibus nos poſuiſſe gloriabimur. *In ſparſa namque & confuſa quâuis materiâ* (ait *Lipſius*) *ordinem ſeruare id Socrates apud Platonem diuini viri cenſet, ego diuini doni.* Vale

CONSPECTUS

CONSPECTVS

Eorum, quę in Quadripartito hoc Opere continentur.

CAPVT PRIMVM Theoreticum.

PROLOGVS.

PROPOSITIO I.

E purâ *Venere* etiàm impuram naſci pag. 3.

I *Probatur exemplo proprio* Jbid.
II *Et alieno:* Jb.
III *Itèmque ex aliorum Authoritate.* p. 5.
IV *Quæritur, an Fœmina Maſculo citiús inquinetur?* p. 6.

PROPOSITIO 2.

Ab exceſſu in Coitu *Muliebre Pudendum* primariò infici. p. 7.

I *Quià Mulier eſt magis libidinoſa,* Jb.
II *Et magis pathica* p. 8.
III *Præſertim quòd* Pudendum; p. 9.
IV *Et quià magis conſpurcatur.* Jb.

PRO-

PROPOSITIO 3.
Succum *glandularũ Vaginaliũ* ab inſolentiori *Venere* lædi ante reliqua *Muliebria* p. 10.
I *Ob* Calorem, pag. 11.
II Agitationem Ib.
III *Diſſimilium corporũ* commixtionẽ Jb.
IV *Et quiá denique liquida præ ſolidis magis ſubiacent fermentationi.* p. 12.
PROPOSITIO 4.
Quamobrèm Succus *Vaginæ* præfatus ab intẽperantiâ in Coitu corrumpatur? Ib.
I *Effectus* Caloris *immodici*, Ib.
II *Nimiæ* Agitationis, p. 13.
III *Et* Confuſionis *corporũ extraneorũ.* p. 14.
IV *Corollarium de Natura ſucci* Vaginalis *mutati.* p. 16.

CAPVT SECVNDVM
De Pudendagra Muliebre.
JNTRODUCTIO.

J *Qualitèr* Uaginalis *humor corrumpatur.* p. 17.
II *Natura corrupti eiuſmodi liquoris.* p. 18.
III *Eiuſdem profluuium;* p. 19.
JV *Vndè Gonorrhœa.* p. 20.

§. 1.

J *Muliebris Gonorrhœę diuiſio in ſimplicem & compoſitam.* p. 20.

II *Sim-*

II *Simplex non eſt á* Lacunis, pag. 21.
III *Neque ex Vtero;* p. 22.
IV *Sed à* Glandulis Uaginalibus *ſuprà memoratis.* p. 25.

§. 2.

J *Compoſita, ſiuè Virulenta vndè?* Ibid.
II *Et hinc vlcerum ratio* p. 27.
III *Et Symptomatum concomitantium.* p. 29.
IV. *Eiuſmodi morborũ cauſę remotiores* p. 35.

§. 3.

J *Fluxuum Muliebrium differentię;* p. 37.
II *Signa Gonorrhœæ diagnoſtica;* p. 39.
III *Signa Prognoſtica.* p. 44.
IV *Prognoſis Vlcerum.* p. 47.

§. 4.

J *Indicationes curatiuæ Gonorrhœæ ſimplicis.* p. 50.
II *Et Gonorrhœæ virulentæ.* p. 56.
III *Cura accidentium iſtius morbi.* p. 58.
JV *Curatio diætetica.* p. 59.

CAPVT TERTVM
De Mentulagra
PROLVSIO.

J *Capitis argumentum:* p. 60.
II *Obſeruatio Anatomica;* p. 61.
III *Vſus huius Obſeruationis,* p. 62.
IV *Et diuiſio pręſentis capitis.* p. 63.

ARTICULVS PRIOR
De Affectibus partium Obſcænarum, ſiuè Genitalium Exteriorum in Viris

§. 1.

J *Morbi extrinſecè* Præputio *contingentes*, Jbid.
II *Morbi intrinſeci*. pag. 65.
III *Labes* Fræni, Coronę & Glandis, p. 67.
IV *Et tandèm* Scroti p. 68.

§. 2.

J *Accidentia Vlcerum in* Prępùtio *externo*; p. 69.
IJ *In* Prępùtio *interno*; p. 70.
III Coronæ, & Glandis: p. 72.
JV *Accidentia Verrucarum & Excoriationum*. p. 76.

§. 3.

J *Signa cauſarum diſtinctiua*: p. 79.
II *Prognoſis Vlcerum*, p. 85.
III. *Verrucarum* p. 87.
JV *Et Excoriationum* p. 88.

§. 4.

J *Curatio Vlcerum*, Jb.
IJ *Phymoſeos & Paraphymoſeos*, p. 92.
IIJ *Bullarum Cryſtallinarum*, p. 99.
JV *Verrucarum & Excoriationum*, p. 100.

AR-

ARTICULUS POSTERIOR
De interiori Virilitate læſâ

§. 1.

J *Obſeruatio Anatomica de Lymphæductibus* Penis. p. 101.
II Sidenhamij *Opinio de Sede Gonorrhœæ Virilis*; p. 104.
IIJ *Vera eiuſdem ſedes*, p. 106.
IV *Et proceſſus morboſus* p 110.

§. 2.

J *A Gonorhœa incõmoda in* Proſtatis, p. 112.
II *In Vrethra*, p. 115.
III Ueſſiculis Seminalibus, p. 122.
IV Teſtibus & Perinæo. p. 125.

§. 3.

J *Diagnoſis Gonorrhœæ ſimplicis* p. 128.
II *Et Virulentæ*: p 132.
III *Prognoſis prioris*, p. 134.
JV *Vt & poſterioris*. p. 135.

§. 4.

J *Cura ſimplicis Gonorrhœæ* p. 136.
II *Nec non Complicatæ, ſiuè inueteratæ* p. 145.
IIJ *Curatio Hyperſarcoſeos* Uenereæ, *ſeu Carunculæ meatus Vrin*. p. 153.
JV *Et Herniæ* Venereæ. p. 158.

CAPVT QVARTVM
De Morbis Utriuſque Sexûs, &
De Affectibus Totius, vbi

DE LVE VENEREA:
ARTICVLVS I.
De Pano inguinis.

§. 1.

I	*Bubonis nomenclatura*	pag. 164.
II	*Cauſa*	p. 165.
IIJ	*Ortus,*	p. 169.
IV	*Incrementum*	Ibid.

§. 2.

J	*Maturatio,*	p. 170.
IJ	*Abſceſſus,*	p. 173.
IIJ	*Suppuratio & vlcus,*	Ib.
JV	*Gangræna.*	p. 175.

§. 3.

I	*Signa Diagnoſtica*	p. 177.
IJ	*Prognoſis Bubonis non aperti;*	p. 179.
IIJ	*Vlcerati,*	p. 183.
IV	*Gangrænoſi.*	p. 185.

§. 4.

J	*Cura Bubonis* Venerei *benigni;*	p. 186.
IJ	*Maligni, ſiuè non ſuppurantis,*	Ib.
III	*Aperti*	p. 190.
IV	*Sphacelati.*	p. 191

AR-

ARTICULVS 2.
Subſidiarius.
De Morbis Femorum

I *Rhagades & Verrucæ* Coxarum, pag. 193.
II *Mulieribus præſertim famuliares* p. 195.
III *Vt & aliæ ad* Interfæminium. Ibid.
JV *Earundem cura.* p. 196.

ARTICULVS 3.
De Ani Condylomatis.

§. 1.

I *Inuectiua in Pædicones.* p. 197.
II *Condylomatum generatio ſimplex,* p. 198.
III *Complicata.* p. 199.
JV *Viri præ Fœminis sũt huic morbo ſubiecti* Ib

§. 2

I *Condilomatum numerus, mollities, rigiditas.* p. 200.
II *Pruritus,* p. 201.
III *Inflammatio & Exulceratio,* p. 202.
IV *Mortificatio & Gangræna.* p. 203.

§. 3.

I *Signa diagnoſtica Simplicium.* Ib.
II *Nec-non malignorum.* p 204.
III *Prognoſtica priorum,* p. 205.
IV *Vt & Poſteriorum* Jb.

§. 4

J *Cura cum ferro & igne* p. 206.
IJ *Et cum localibus* p. 207.

III *tám*

IIJ *Tàm ad Criſtas ſimplices*, Jb.
IV *Quám ad virulentas* p. 208.

ARDJCULVS 4
De Lue Venerea

ſ. 1.

J *Cauſa morbi remota*; p 209.
II *Eius diuiſio in* Legitimam, p. 210.
III Spuriam, p. 211.
IV *Et* Hęreditariam. p. 213.

ſ. 2.

J *Cauſa proxima* p. 214.
II *Accidentia Morbi Gallici* Legitimi. p. 217.
III *Accidentia* Spurij. p. 247.
IV *Et* Hęreditarij. p. 251.

ſ. 3.

J *Natura eiuſdem Morbi*. p. 256.
II *Differentiæ* p. 257.
III *Diagnoſis* , p. 260.
IV *Prognoſis* p. 270.

§. 4.

J *Cura Luis* Uenereæ Legitimæ p. 176.
II *Curatio* Spuriæ, p. 308.
III *Et* Hereditariæ. p. 309.
IV *Cura Diætetica*. p. 311.

TYPO-

TYPOGRAPHVS LECTORI BENEVOLO.

ERratis in hâc prima Editione cùm neque ipſe ob ruditatem, neque Author mille curis diſtractus occurrere potuerit, Tvum erit *Lector Candide* vel ignoſcere, vel ſupplere, vtro, quem libuerit modum, de vtroque benemeriturus. Vale

IUSSU A. R. P. Lectoris Jo. Caroli Bordini, Uicarij generalis S. Officij Aſtæ, eiuſque Diœceſis, Librum perlegi, cuius Titulus, JACOBI UERCELLONJ PEDEMONTANI Phil. & Med. Doct.; *De Pudendorum Morbis*; cumq; in eo nihil repererim, quod bonos mores, aut Orthodoxam Religionem offendat, Typis permittendum cenſeo. Dat. Aſtæ, in Conuentu S. Mariæ Magd. Ord. Præd. die 16. Auguſti 1715.

F. Dominicus Antonius Maria De Quinqueuijs, de Medico Lectori Præd.

APPROBATIONES

DE Mandato A. R. P. Jo. Caroli Bordini Uicarij Generalis S. Officij Aſten. legi Librum cuius Titulus eſt JACOBI VERCELLONI PEDEMONTANI Phil. & Med. Doct. *De Pudendorum morbis*, in eoque nihil quod ortodoxæ Fidei Principibuſque aduerſetur inuento Typis committi poſſe teſtor. Aſtæ die 5. Auguſti 1715.

Io: Baptiſta Vulpinus, Aſten. Vrbis, eiuſque Ditionis Pro Archiater, & Sereniſſimæ Cariniani Celſitudinis Medicus Cubicularius &c.

Attentis Præfatis atteſtationibus

JMPRIMATUR

F. Io. Carolus Bordinus Ordinis Prædicat. Vic. Generalis, Sancti Officij Aſtæ.

JACOBI

JACOBI VERCELLONI

PEDEMONTANI

PHIL. ET MED. DOC.

DE

PVDENDORVM MORBIS

TETRABJBLION

CAPVT PRIMVM

THEORETICVM

Prologus.

SEPOSITIS, exemplo *Syluij* & aliorum [quotquot res magis, quám verba curant] quæſtionibus proœmialibus quibuſcunque, dicam more meo, breuitér, intelligere me 1. *Pudendorum* nomine *membra quæcunque Veneri inſeruiunt*, ità ſcilicèt appellata, quód *libidinis* (ait *Auguſtin.*) *nos* l.15.Ciu.

maximè pudeat, ſiuè, vt mavult *Commenius*; *quód eadem nominare multòque magis reuelare intemeratus vetet Pudor*. Quo fit, vt in ijſdem deſſignandis diutiús immorari non libeat. *Quæ enim natura occultauit* (inquit *Cicero*) *ea omnes, qui ſanà mente ſunt, remouent ab oculis; quarumque partium corporis vſus ſunt neceſſarij, eas neque partes, neque earum vſus ſuis nominibus appellant: quodque facere turpe non eſt, modò occultè, id dicere obſcœnum eſt*. Quàmuis tamen ab hoc officij genere diſpenſandus eſt Medicus, & cum officioſiſſimum ei ſit Impudicorum probra, meritaſque idcircò pœnas manifeſtare; nobis propterea decurſu iſtius Tractatus hęc ipſa præſtituris, & ſi minús, quàm pro officio quid dictum fuerit, hoc ipſo in limine veniam præfaturis.

Comprehendere me, iterùm & conſequentèr ad dicta, ſub *Pudendorum Morbis*, *quotquot à Venere ſunt*, cœteris aliundé genitis, illegitimis, in iſtorum cœtum haudquaquàm cooptatis. Excludimus propterea hinc vitia omnia tùm naturalia tùm pręter naturam ab intrinſeco principio [pręciſa tamèn ſempèr *Venere*) *Pudendis* aduenientia, aut à violentiâ aliquâ externa

ternà, puta, ex uulnere, caſu ab alto &c. Sed inſurgis, *Venerem* innoxiam mali nihil vnquàm intentare. Prò reſponſione ſit.

PROPOSITIO I.

Ex pura Venere *etiàm impuram naſci.*

PVritatem voco hìc, quę in Uirginum corporum munditie conſiſtit: quà non obſtante, aſſero, quòd, ſi coniuges partibus *Venerem* ſpectantibus abutantur, ex munditie ſordes, ex his earundem partium, labes oriantur. Patet res exemplo: vna è noſtris Virginibus ſpectatę, & formæ, & virtutis, ętatis anno ſextodecimo, viro pugili trigenario nupſit, à quo velùt ab equo, & mulo (ſeruatis ſeruandis, vt dicitur, vtque in *Sacris Paginis* legitur] ideſt enormitèr agitata, perendino poſt coniugiũ die inferiùs tota madere, deque faſtidioſo mixu querula eſſe cœpit; negocio cum Præceptore meo communicato, inuenta eſt Gonorrhæâ laborare, quà tamen neuter coniugum ante, neque per Parentes, fuerat afflictatus.

I. Probatur exemplo proprio.

Obſeruatio

Simile aliud affert *de Blegny*, cuius adeò verba,

II. & alieno

verba, proùt extant, heic ad vlteriorem fidem duxi tranſcribenda. Vne Fille [in-„ quit]de quatorze a quinze ans eſtant pour-„ ſuiuie par ſa mere, qui la vouloit battre,„ allá ſe ietter entre les bras d'vn des freres„ d'vne certaine Communautè d'Ovriers,„ qui eſt eſtabilie dans vn lieù, qu'il' n'eſt„ point neceſſaire de nommer. Ce frere la„ conduiſit dans ſa chambre, & la força: il en„ fit enſuite confidence à vn autre, qui cou-„ choit ordinarement auec luy, qui ne man-„ quá pas de proffitter de l'occaſion, & de„ l'indiquer ancore à vn autre, en ſorte, qu'„ en trois iours, qu'elle y fut, il y en fut ſix,„ qui en abuſerent. A la fin, le plus prudent„ d'entre eux voyant que cette rencontre„ pouroit amener quelque facheuſe ſuitte,„ enuoya cette Fille par vne femme, qui„ feignit de l'auoir trouèe dans vne Egliſe.„ Elle fut auſſitot enfermèe dans vn cabinet,„ ou perſonne ne povuoit entrer, que ſa me-„ re; a qui elle ſe plaignit ſix jours apres de„ ce qu'elle ſouffroit des tres grandes dou-„ leurs en vrinant. Elle fut dabord viſitèe„ par vn Chirurgien, qui aſſeurà, qu'elle„ auoit vne Chaudepiſſe venerienne. On„ negligeà de la penſer, parce qu'elle ſoutint„

que

que celà n' etoit pas veritable; & douze „
iours après il luy vint vn bubon dans l' „
aine droite. Comme ce nouel accident „
acheuá de conuaincre ſa mere, elle fut con-„
trainte de declarer tout ce, qui s'eſtoit paſsè, „
pendant ſa fuitte. Les freres furent viſitez „
par ordonnance de juſtice. On les trouvà „
tous ſains & netz; & celui, qui m'a fait „
part de cette hiſtoire m'a aſſevrè, qu'il les a „
touiours frequentez depuis familierement „
ſans auoir rien vú paroitre d'eux: quoy „
qu'il y ait Enuiron deuze ans, que la cho-„
ſe ſoit arriueè.

Quamobrèm in noſtras partes venire non dubitarunt cum alij plurimi, tùm imprimis *D. Ucay*, cuius textus itá habet: On ſcait „ que ſi vne fille parfaittement ſaine & pucel-„ le, ſi on veut, afin qu' il' n' y ait pas au-„ cun ſupçon de mal venerien, ſe meloit „ parmi vne demi-douzaine de garçons auſsì „ ſains, qu' elle, & ſe debauchoit tour a „ tour auec eux, ou les vns, ov les autres aurient bien tot la verole, & tous enſemble la con-„ tracteroient enfin par la repetition des „ actes veneriens. On a que trop d'exem-„ ples [ſubdit paulo inferius] de ces verites „ & on ne ſcait que trop de malheurs, qui „ ſont

IIJ. Jtemque ex aliorū *Authorū* conſenſu

ſont arriuez an debauches de cette ren-„
contre. On lit pluſieurs de ces hiſtoires dans „
les liures, & les perſonnes raiſonables ne „
doutent plus, que la verole ne ſe produiſſe „
de cette façon. Sic Indi non ob eſum animalculi Inquanas, vt *Recentior* quidam ſomniauit, neque ob anthropophagiam, Syderum influxum aliaſque, quotquot commenti hactenùs ſunt ludiones Pudendagrographi; verùm ob illam cauſam, quòd nimirùm, effrænis luxuriæ ſint, veluti pro vernaculo habent *Pudendis* laborare. Sed audiamus nunc demùm adhúc *D. de Saint-Romain:* qui croiroit en effet [ſunt eius verba] „
que le ſeul vſage immoderè de Venus fut „
capable de doner la Verole? il n'y a pourtant „
rien de plus certain: & nous pourions rap- „
porter icy l'experience de pluſieurs perſon- „
nes, a qui ce malheur eſt arriué, s'il eſtoit „
permi en cette matiere, comme en plu- „
ſieurs autres de nommer les gents par leurs „
noms, ce que nous ne faiſons pas icy pour „
eſpargner leur honneur.

IV. An fœmina citiùs Maſculo inquinetur?

Cùm itàque in plano iàm Theſis noſtra verſetur, venit inquirendum mas-ne, an fœmina citiùs ab aſſiduis eiuſmodi exercitijs fædetur. Dubium nàmque mouet, quòd, dum

dúm hæc ſcriberem, venit ad me quidam novus maritus benè humeratus, neruoſus, retulitque vti octiduo poſt, quàm nuptias celebraſſet cum virgine alioqui pudicà, probis parentibus & ſatis honeſto loco natà gonorrhæam contraxerat, qua tùm magnoperé affligebatur, ob id ſolúm, quòd per id tempus ab appetito cuncubitu nunquàm ſe temperare valuerit. Verùm, vt casus iſte rarus eſt, cenſeoque ortum à latente aliquo ſeminio [quidquid contrà vir idem reclamaret] & quod túm fortè, dato impetu, fuerit ſuſcitatum, ità ſuperiores creberrimos, & conſtantiſſimos habeo, ſiué tales, vt baſeos loco eſſe poſſint dicendis infrà, inter quæ incipit. *Obſeruatio.*

PROPOSJTIO II.

Ab exceſſu in Coitu Muliebre Pudendum *primarió infici.*

NAM, ſi *Laſciuiam* conſideres, invenias in eo Sexu parentem Otivm, inuenias Mollitiem, Intolerantiam, Infidelitatem, Auaritiam, Suaſibilitatem & ſexcenta alia ità, vt nihil deſit ad illius nutricationem è con- 1. Quià mulier eſt magis libidinoſa,

è contra in Uiris Labor, Prudentia, Gloria omnes eiuſmodi ſtimulos aueruncant;

II. Et magis pathica. Si veró *libidinandi patientiam*? videas Semiramidem, anum peſſumam hirciſſantem non ſolúm admittere, aſt etiàm provocare pleroſque è ſuis militibus, qui formà eſſent elegantiore; filij quòque & equi congreſſum appetere &c. teſtantibus id *Diodoro*, *Trogo*, *Plinio* & alijs plurimis: videas Meſſalinam, illam indomitæ libidinis catulam, ex *Suetonio*, eligere præſtantiſſimam ex proſtitutis ancillis mercenariæ ſtipis, eamque die ac nocte ſuperare quinto ac viceſimo concubitu; videas Cleopatram, quæ ſub vnà nocte ſumpto cucullo in lupanari proſtribulo centũ & ſex virorum amplexus pertulerit: videas quid, inquam, videas? nonnè proſtant palàm, vbique & diù nouæ ſemper Laides, ad quas ciues turmatim conuolant, nouæ Thaides ivuentutem corrumpentes, nouæ Cœliæ de quibus *Martialis*;

Das Catis, das Germanis, das Cælia Dacis,
Nec Cilicum ſpernis, Cappadocumq; toros:
Et tibi de Pharia Memphiticus vrbe fututor
Nauigat, è rubris & niger Indus aquis.
Nec recutitorum fugis inguina Iudæorum &c.?

cum his igitúr etiamsí Commodos, Gordianos,

dianos, Proculos, alioſque notiſſimæ laſciuiæ viros conferas; tantum abeſt, quin ſuperatas cenſeas, vtij vel à vili qualibet meretricula rideantur. Et de facto, ſi Mas, dùm in micronepilepſiam, *Hippocratis* verbo, ſiuè in parvum illum morbum comitialem incidit, tantam ſui iacturam facit, vt Vertigines, Tabes, Fatuitates [quarum non ignarus teſtis ſum] aliquandò patiatur, quid eſt amabò, quod ſuprà fœmininam libidinem præſumat?

Verùm neque hìc profectò ſiſtitur omninò, mulierum maior in ſe conſpurcando facilitas; conſiſtit vel maximè in eo, quòd in Coitu plura patiuntur, quàm viri. Etenim in eo actu *Exterius* Vteri *Oſtium* comprimitur; *Alæ* extenduntur, nonnunquàm etiàm diuelluntur: *Clitoris* vnà cum inhærente ſmorchià conquaſsatur; *Rugæ* tandèm *Vaginales* annexæque partes ampliantur, locomouentur, agitantur: è conuerſo *virile membrum* nihil tale perfert, niſi, ad ſummum, quòad *Frænum Glandis*, vt ſi mulier fuerit Atreta.

IIJ. prefertim quód *Pudendum*:

Prætereá mulier partes ſui Sexus diſcriminatiuas habet omni inluuie deformes, latrinas iccircò, aut, cum *Scaligero*, receſſus

IV. & quià magis cõſpurcatur.

Cloacarum appellatas. Fluunt quippè exindè, prætèr lotium, menſtrua diuerſi generis, Saliua *Lacunarum*, vdor *Vaginalis*; quę porrò vel retenta innumeros pariunt morbos, vtcunque verò eiecta ipſi *Pudendo* noxia eſſe non deſinunt, vt ſi per ſe, vel [quod crebriús contingit]ex intēperanti coitu fuerint alterata. Iunge demùm, quòd *Pudoris* ille *ſinus* quaſi ſordium ſibi non ſit ſatis, *Priapi* amurcam auerrit in eo luſu, mariſque ſemen recipit, iſtò interim, nempè *Priapo*, nil, niſi *humorem Vaginalem* lambente. Quæ cúm itá ſint, liquet Muliebre *Pudendum* præ Virili ſubiectum eſſe *Venereis* affectionibus, principemque iſtarum ſedem in priori potiùs, quàm poſteriori quærendam eſſe. Vndè adeò emergit.

PROPOSITJO III.

Succum Glandularum Vaginalium *ab inſolentiori Venere lædi antè reliqua* Muliebria.

PAtet Aſſertū. Quò námque actio coitûs tota collimat, indè, & ipſius effectus ſequantur neceſſum eſt: vt verò eadem actio in *Vaginam* omninò refunditur, ſic etiám illius

illius malitia, in hanc, indè eſt attendenda. Probatur anterior pars conſequent. Nàm *Venerea* actio in *Calore*, *Agitatione* diuerſorum corporum *Commixtione* conſiſtit: Et *Calor* quidém vtut toti corpori per id tempus communis ſit, potiſſimùm tamen *Vaginam* vrit [vt nempé & vulgo vſitatum ſermonem vſurpem, qui in Ippomaneas, hoc eſt libidinoſas, iactatur,) cùm nimirùm ſanguis, impellente animo, tùnc ſolito magis illam ſuffundat, eique calori adiungatur alter ex *Priapo* itèm in tali œſtro valdoperè ferueſcente: ſimilitèr neque *Agitatio* aliud, quàm *Scaphium* (*Satyrici* appellatione) reſpicit, inſtante ibidem imprimis *Glande Penis*, quæ illius *Rugas* principalitèr obtrectat; ac denique *Commixtio* corporum extraneorum: cùm hæc in eo loco tota perficiatur, nec tantùm quòad Organa, quàm quoad Inorganica. Quippè dicere, quód ſemen in Vterum inijciatur Coitüs tempore, vanum eſt [vti ſcilicèt ex *Diſsertatione* noſtrà *Anatomico-Medica quarta de Conceptione muliebri in Vtero* fiet palam.] Remanet igitùr, vt concludamus, quemadmodùm actio *Venerea* omnis, ſeú quód ſingula ſua conſtitutiua, *Vaginam* intendit, ſic & paſſionem

1. Ob *Calorem*,

2. *Agitationem*,

3. Ob diſſimilium corporũ *Comixtionem vaginam* precipue affligentẽ.

quamlibet *Veneream* iſti indè obuenire; & rurſùs, quandoquidem intèr *Vaginalia* nihil æquè obnoxium eſt dictis cauſis, atque ſuccus *Glandularum* eiuſdem *Vaginæ*, & præſertim, quiá fluida ſolidis citiùs alterari conſueuerunt, proptereá humorem hunc præ- cœteris mox indicatis partibus *Venereæ* corruptioni ſubiacere. Iàmque adeó modum rationemque huiuſmodi alterationis demonſtrabit.

4. Et quia liquida ſolidis magis ſubiacent fermentationi.

PROPOSJTIO IV.

Quamobrèm Succus Vaginæ *præfatus ab Intemperantià in Coitu corrumpatur?*

LEX Chymicorum eſt inconcuſſa [quam etiam *Williſius* docet] pleraque fluida alterari, corrumpi, mutari in alia *Calore* immodico, nimiá *Agitatione* & corpore extraneo & non miſcibili ipſis *confuſo*: prorſùm, quaſi Chemiam Theſi noſtræ videas proluſiſſe. Et, quod Calorem: *Vina tenuuia* [exemplum eſt præfati Authoris] *aut cereuiſia generoſior dolijs incluſa, tempore æſtiuo radijs ſolaribus exponuntur, aut etiàm, bruma vrgente, propè hypocauſtum in loco calido detinen-*

de Ferment. C. 7.

J. Effectus *Caloris* immodici,

nentur: hoc modo dùm ſpiritus nonnulli euaporant, reliquis ſub iugum miſſis partes ſalinæ exaltantur & acore ſuo totam liquoris maßam inficiunt; nec tantùm vina diutiùs ſeruata, aut cereuiſia inueteraſcens, à quibus ſpiritus ſua ſponte exierunt, ſed recens muſtum, at cereuiſia nouella hoc modo in acetum tranſeunt. A pari ergò *Vaginalis* humor poſtquám importuna libidine excalefactus volatiles partes amiſerit, quid eſt, quòd, remanentibus in eo duntaxàt fixis, ijſdemque loco-motis atque ſubuerſis, in acidum non degeneret? Aduerti non raró in nouis nuptis recrementum illud ex laſciuia ſic efferbuiſſe, vt internum *Præputium* excoriarit, *Glandem* eiuſque *Coronam* rhagadibus edolarit: quæ propterea iſti monſtratum veniebant dolore perculſi; nec *Vuluæ* arctitudinem incuſabant, quam non erant experti, ex feruore in coitu percepto ſibi talia inaugurantes. *Obſeru.*

IJ. Nimiæ *Agitationis*

Quod Agitationem; in comperto eſt vel ligna, vtcùnque etiàm dura torno circumacta odorem (notante Nob: *Greuu*) emittere, & quæ antè erant inodora; poma, & Vegetabilium folia digitis attrita fortiùs olêre: ipſa denique *Verenda* in Virginibus minùs ſordeſcere, quàm in fœminis iàm à longo

tempore ſubagitatis. Efficit namque hic Affrictus, vt *Glandulæ Viginales* (quemadmodum aliàs etiám Cutaneæ) liberiùs perſpirent, ſaliaque in ijs contenta citiús in actum exerantur. quapropter earundem ſuccus paulo petulantiùs conquaſſatus, vt oui albumen, ſpumeſcere, euaporare, ſolito magis excandeſcere debet.

III. & *confuſionis* corporum extraneorum. Poſtremò, quod attinet extraneorum corporum, nec miſcibilium, ideſt fermentorum, *Confuſionem*; huius encheireſis, aut in alterandis liquidis energia, nedúm in Spagyricis, & Pharmaceuticis in ipſis etiàm Vinarijs & cereuiſarijs operationibus elucet. An autém maſculinum præcipuè ſemen ſe habeat ad dictũ *Vaginæ* humorem tanquàm menſtruum quoddam, aut fermentum, nulli dubium eſſe poteſt, qui aduertat ab eodem ſemine ipſum etiám muliebrem ſanguinem alterari, vt videre eſt in imprægnatione; & prætereà ex eo, quòd fæminę quotquot pluribus ſui corporis copiam faciunt (Spadones itèm & Eunuchi) languidę proſtant, non arrogant, fiunt deſides corpore debilitato, rancidæ axungię nidorem exhalant &c. Quæ cum ità ſint, ſi complures idcircó eiuſmodi *commixtionum* perferat præ-

fatus

fatus humor, conſidera qualis eiuſdem ſit futura mutatio, eius, inquam, ſucci, qui prior ſanguine iroratur abs tali menſtruo, quique iſti immediatè nubit. oppones fortaſſè, non poſſe còmmiſceri ſemen cum ſucco in *glandulis* ſtabulante. Ad quod reſp. 1. quód, cùm hic *Vaginæ* inſeruiat lubricationi, vt proindé aſſiduò ſtagnat in idem vas, ſic ibidèm cum ſemine confunditur coitùs tempore, confuſus autém quandòque abſumitur à venoſis ductibus, inque eiuſdem *Vaginæ* ſubſtantiam vltimò adſportatur 2. trãſuolare nihilominùs ſemper ſalia ſeminis volatilia in dictas *glandulas* ibique nubere eidem ſucco: id profectó, quod ſufficit ad iſtius alterationem. Replicabis iàm ſuprà obiecta, eiaculari nimirum Virile ſperma non in *Vaginam*, ſed in Vterum. Ad quod tamen & ibidem reſponſum eſt, huius aſſertionis falſitatem tàm clarè abs me *alibi*, Deo dante, oſtenſum iri, vt non dubitem, quin vel obſtinatiſſimus quiſque opinioni meæ valeat acquieſcere; & prætereà illùc licèt inijciatur ſemen, ſecùs ab imprægnatione tamen, nunquám retinetur: quamobrèm, dùm à fœmina reijcitur *Vaginamque* præterlabitur, vltrò iſtius colliquijs valet inhęrere. Summa igi-

Differt. Anat. 4. citat.

igitùr Maſculinum ſemen habere rationem menſtrui reſpectu ſucci *Vaginalis*,eique hunc in coitú vtcúnque commiſceri.

IV. Corollarium de Natura Succi *Vaginalis* mutati.

Sed hàud ſatis eſt diuiſim expendiſſe allatas Cauſas; contemplandæ veniunt etiàm coniunctim: conſidera verò,cùm vnaquęque earum per ſe muccum *Vaginalem* temerare valeat, quid non auſurę ſint vnitim, & cùm in actum inceſſantèr fuerint exertæ? dices equidèm ſaliuam *Vaginæ* præcitatam indè oppidò corruptum iri. Supereſt nunc porrò exploremus quæ natura ſit corrupti huiuſmodi liquoris. Pro quo libet aduerere, quòd, vt in Cane ſaliua vitiata [vndè Rabies, & Hydrophobia] omnium calculo eſt acido-fixa, ſic in muliere catuliente ſputum *Vaginale* (Neque enim alitèr, quàm Caninę linguę aſſimilari ſolet *Vagina* túm quoad *Rugas* tùm quoàd *Glandulas*.) Adde his modó vitium commune lymphæ [quæ matrix eius eſt;] annè porrò, quemadmodúm hoc in aciditate conſiſtit, ſic, & labes *Vaginalis* fluidi? Lymphæ autèm acor ex eo dependet, quòd oleoſa eſt, ſeú chyli portio butyroſa, digeſta ac diu elaborata: quam adeò ſi inficieris abire poſſe in ſuccum *Vaginam* oblinientem, nil moror; erit hic ſaltim portio eiuſdem

chyli

chyli ſeroſa, ac propterea faciliùs aceſcere apta nata. Cœterum fixitas ob amiſſas in fermentatione vel, ſi mauis, in efferueſcentia magis volatiles particulas, eidem fluori corrupto tribui debet. Quo poſito pergo ad

CAPUT SECVNDVM
DE PVDENDAGRA MVLIEBRI
JNTRODVCTIO.

VAGINÆ Succum ſic, vti nouimus, excalfactum, agitatum, fermentatiuis ſalibus imbutum naturalem ſuarum partium diſpoſitionem ſeruare poſſe quis credat? Vetat hoc certé cum motus ratio, tùm fermenti, vt quæ non alitér conſtat, quàm ſi mixti, in quod agit, glebam aliquam è ſerie depellat. Quamobrèm particularum eiuſmodi columnis inceſsúque interturbatis, vti conſuetus æthereæ materiæ fluxus per eaſdem inhibetur, ità ipſæ met inordinaté agantur neceſſum eſt: hoc facto lymphatica filamenta turgeſcunt, attollũtur, inflantur ſic, vt *glan-*

1. cualitèr *Vaginalis* humor corrumpatur.

dulæ ętiàm, vbi hoſpitantur, in manifeſtos acinos adoleſcant. Uidi ſępiùs, & mecum plures alij meminerunt, in catellis intenſiori coitu laceſſitis *Glandulas* illas *Vaginales* mole auctas, à quibus albidus iuſtoque craſſior liquor emergebat. Ex aliâ parte ſalinæ moleculæ in eo motu, inque illà ætheris excandeſcentià viciſſim concitantur, aliæ in alias feruntur, luctantur, digladiantur donèc integrantibus exſolutis eſſentiales veluti acuatę in alias abeunt diuerſamque à priori faciem inducunt. quippé poſt longam fermentationem facta viciſſatim multiplici pręcipitatione eædem ab integrantibus diuerſimodè excipiantur opus eſt.

Obſeruatio.

IJ. Natura corrupti eiuſmodi liquoris.

Qualis autèm fuerit hæc noua ſalium ſic vnitorum configuratio mihi liquidò nunquàm conſtitit. Exploraui ſané lintea humore ſic corrupto recèns madefacta, atque ex microſcopio comperi in eo cryſtallos quaſdam priſmaticas vtrinque acuminatas aſſimilari quaſi manipulis ſpiculorum, quę ſerrę in modum fuerint faſtigiata; ſed quòd aliæ innumeræ ſpeciei differentis ibidèm pariter luſtrarentur, in apricum res minimè deduci potuit. Licet nihilominùs coniectare, quandoquidèm præfatus humor

Obſeruatio.

in ſtatu

in ſtatu naturali ſubſalſus, ac ſaliuæ ſimilis obſeruatur [vndé etiàm Saliua *Vaginæ* audit Anatomicis] in præternaturali idcircò auſterum eſſe, ſiuè acrem: quemadmodùm nempè in Canibus rabie percitis [quorum etiàm Glandulę ac rugæ Linguales ęquiparari ſolent *Glandulis rugiſque Vaginalibus*) ſaliua exaſperata. Atque hæc rursùm acrimonia enitet vel maximè ex eo, quòd in dicta efferueſcentia foràs deſpumatus talis humor in exitu ſuo é *Glandulis* trucidet iſtarum poros, ſicque ſphincteribus ablatis ſpõte deincèps ac perpetuó elabatur. Videntur itáqué prædicta ſalia acido-fixa, ſiué acria, vt nimirùm ſacchari acor volatilis ac balſamicus per deſtilationem euadit corroſivus.

Cœterò, quod profluuium illud ſpectat; nemo in dubium reuocare debet, quin *Vaginales glandulæ* eidem ſufficiendo ſint capaces. Nàm & ne fidem propriam inuocem facit autopſia. *Reperiuntur* [inquit *Verheyen*) *per totum* Vaginę *ductũ multi* pori, *ſeù meatus exigui: plures tamen ac maiores in parte eius inferiori circa exitum meatus vrinarij: ex quiqus continuo, ſaltem ætate vegetis emanat ea materiæ ſero-pituitoſæ copia, quæ ad partes illas humectandas ſufficit. In* Ueneris *actu, ac ſę-* IIJ. Eiuſdem proſluuium;

 pè etiam

pè etiàm in ſolis libidinòſis affectibus extra Pudenda *profluit, ac paſſim pro muliebri ſemine haberi ſolet; at perperam: ſiquidem verum ſemen non foras, neque, ex inferiori* Vaginę *parte erumperet; ſed vel ex Superiori, vel ex Vteri lateribus aliàue parte interiori in cauitatem correſpondentẽ proſiliret*. Cùm igitùr fluor ille iugitèr deriuetur in dictum *canalem*, quid mirum, ſi diſruptis aggeribus eödem poſteà exundet?

IV. Vndé *Gonorrhœa*. Iámque huiuſce inundationis nomine Gonorrœha venit ſalutanda, ille, inquam, morbus, qui primus omnium *Pudenda* occupat Mulieribus ex nimià *Venere* primarió datus; eſtque, *Brunone* Authore, *Præternaturalis, inuoluntaria, & intempeſtiua materiæ cuiuſdam recrementitiæ, & corruptæ excretio è* Vagina.

§. I.

QVÆ quidem materia quandiù è ſolis totiès citatis *glandulis* prouenit, meo quidèm iudicio, Simplex venit appellanda; alitèr veró, ſi etiàm ex alijs partibus. Notum eſt enim ſterni *Vaginæ* à parte eiuſdem ſuperiori atque intrà ipſius ſubſtantiam vrinæ ductum, *Vrethrę* nomine: hæc autém *Vrethra* obducitur exteriús ſubſtantiá quàdam albi-

albicante partim glanduloſa, partim membranoſa, ex quà procedunt quidam meatus, qui inferiùs in principium *Vrethræ* & anticam *Vaginæ* partem deſinunt, ac loca vicina humore ſero-pituitoſo irrigant. Cùm itàque iſtud corpus (*Lacunae* á pleriſque vocitatæ) ſit nimis vicinum dictis *glandulis*, ſequitur, vt nullo negocio contracta tabe (ideſt ethe-rogeneis valdè fermentabilibus miaſmatis) ipſius humor paritèr in fermentationem irrumpat: quà mediante corroſivus factus auulſis foribus laceratiſque oſtijs demùm extrinſecús vna cum illo, nempè ſucco *glandularum*, inuoluntariò deſcendat, vtque Gonorrhœam conſtituat illam, quam Compoſitam, plerique Virulentam nominare malunt; ſed dic vt vis: mihi ſatis eſt in hoc mentem meam aperuiſſe.

Illud autèm minimè tolerandum, quod nonnulli, intèr quos *Amatus Bourdon*, ſpectatis fortè eiuſmodi *Lacunis*, quæ in fœminà, dúm viueret, gonorrhœam paſſà paulo intenſiùs liueſcebant, palàm prædicant, ſtillicidium iſtud ibi adeò primitùs eformari. Nàm, quòd tale ſpectaculũ; vidi ego pluriés in eiuſmodi Cadaueribus non tàm *Lacunas*, quàm totam ipſius *Vaginæ* ſubſtantiam, quę exter-

JI. Simplex non fi in *Lacunis*

Obſeruat.

exrernè vtplurimùm adipoſa eſt, adeòque & celluloſa, ad eum modum ſuggillatam, quin imò & nigram penitùs & putreſcentem. quorſúm autèm dixiſſem propterea Gonorrhœam primitùs proceſſiſſe? Ut verò me in mea opinione confirmarem faciebant vlcera, quæ duntaxàt interiorem partẽ, intactis reliquis, excauabant. hinc etenim inteligebam Gonorrhœam, quæ anſam prębuerat dictis vlceribus, in hàc imprimis parte ſtabulaſſe. & prætereà, nonnè patet *Vaginales glandulas*, vtpotè magis obn oxias coitùs affectionibus, præ *Lacunis* ab eodẽ eſſe diuexandas?

JII. neque in Utero Minús adhuc tamen audiendi ſunt *Archiatri Monſpellienſes* (ſaltém, à quibus hoc accepi) aut quotquot *Minadoi* veſtigijs inhęrendo muliebrem Gonorrhœam ab Utero deriuãt. Aiunt námque in hoc congeſta diuerſorum ſeminum ſalia ob ingenitam loci aſcititiamque œſtri fœminei caliditatem fermentare, in exigua ſpicula conteri, ſulphureis flocis vinciri, ac denique abire in ſuccum aquæ ſtigiæ ſimilem: qui modó ſuccus Vterinis glandulis affixus ipſarum emiſſaria obſtruat, inflet, extendat adeò, vt manantem circum illas ſanguinem ſiſtat. Addũt exindè reſidem hunc ſanguinem ob conſen-

ſum

ſum, quem habet cum ſemine proximè fermentante, alterari prorsùm, in ſaniem conuerti aptam, quæ matricis glandulas erodat, ac patrato vlcere Gonorrhœam ſuppeditet. Hoc, inquam, aut ſimili ratiocinio plurimi inducuntur, vt credant Gonorrhœam ab Vtero proficiſci; verùm hallucinantur cùm in alijs plurimis, tùm in eo præſertim, quòd exiſtiment ſemen in Vterum emitti immemores fortaſsè, quod ex *Haruæi* aliorumque in id experimentis compertum habent. Sed de his *alibi*, ſufficiatque impræſens compromiſſariam exhibeam Lectori candido fidem meam, ipſum acu, vt aiunt, attacturum falſitatem opinionis de ſeminis in Vterum iniectione: interim veró aliam de Gonorrheœ generatione huic baſi ſuperſtructam nutare penitùs ac labaſcere. Sed concedamus nihilominùs vtcunque eiaculari liberalitèr ſperma etiám bis mille Admiſſariorũ vel aduſq; Matricis imum, quid eſt nihilominus quod ab iſtius ſpiraculis non abſorbeatur, ac libidinis incendio non deuoretur? Perſæpé memini admotã igni geniturã è veſtigio exaruiſſe, reſſiduá tantúm remanente notà ceù limacis reptantis: quam ego cruſtulã etſi frequentẽ imaginer in fœminà viroſa, nunquã tamen

Diſert. 4. citat.

tamèn excogitabo parem, quæ cum Uterinâ ſeroſitate fermentet. Caret enim fermentatiuo principio, nimirùm ſale, atque eatenùs caret ipſo, quatinùs Salia ſeminis volatilitate tám exquiſità pollent, vt in ipſo fermè Vteri limine diſſipentur. Vlteriùs; *credimus Minadoum* [loquar cum *Muſitano*] *parúm verſatum fuiſſe in Veneris paleſtra. nám mulieres meritoriæ poſt coitum ſemen non retinẽt, ſed indè ſpontè labitur, cùm lubricam & ſine rugis hanc habeant partem: ſi quandoque illud retineri accidat, vel poſt aliquod tempus reijciunt, ſi non, concipiunt, & vteri os ità clauditur, vt ſpecilli aciem non admittat, vel ità ſtatim ſe comprimunt, vt illud reijciant &c.* Prætereà Gonorrhoeã in Vtero fieri à ſuppurante vlcere perperàm auditur à Practicis, quibus exploratum eſt mulieres matricis vlcere laborantes guttatim micturire, febriculà corripi ac tabe ſecús ac Gonorrhœam patientes. & rurſùs, nonné ſcorta quantumuis ſordida effœteſcunt, & ſuà quæque lunà fruuntur; quorum minimè participarent, ſi vtero eſsẽt affecta? Mitto, non tangam inconſideratam illam hypotheſim, quæ de loco generationis curam tantúm agere videtur, de loco laſciuiæ nihil ſollicita.

Sum-

Summa itáque primariam muliebris Gonorrhœæ ſedem eſse in *glandulis Vaginalibus* ſecundariam in *Lacunis*: ſiué, quòd idem eſt, illinc Simplicem, hinc haberi Compoſitam: tertio autèm loco Virulenta eſt, vt quæ vtrinque prouenit, ac præcipuè è *glandulis*, quemadmodúm breuibus oſtendemus infrá.

IV. Sed in *Glandulis* ſupra memoratis.

§. 2.

ETenim abſciſſis fibris, quæ ſupradictarũ *glandularum* oſtia conſtringunt, Sphincteres idcircò vocitatæ, ſicuti trucidantur etiám vaſcula, quæ tales partes irorant, ità ſero, limpha, nec non reliquà demúm ſanguinis maſſâ indé ſubtracta & fermentata, oritur pus, quod illvuiem illam adauget, proque maiore ſui redundãtia Gonorrhœam reddit quotidiè magis Virulentam. Jàmque tantum eroſioni illi tribuit *Broen*, vt vel omnem muliebris Gonnorhœæ cauſam eidem adſcripſerit. *Exiſtimamus* [inquit] *quòd coitu immodico* (nota quàm benè heic proluſerit Theoriæ noſtræ Author clariſſimus) *nimiſque frequenti fibrillæ vaſculaque tenella* Vaginæ *fuerint attrita nimis & rupta : ità vt humores in vicinia ſtagando acredinem notabilẽ*

I. Uirulenta vndè.

in notis ad Henr. Reg. Medicat. 43.

ſuſceperint; aſt falsò. ſiquidèm conſtat tales fibras neque á validis diſtentionibus, vt in partu, vllo pacto diuidi: benè autèm aut *exterius Vaginæ* orificium, aut *Nimphas*, vti nempè harum alteram vna cum Sphinctere Veſſicæ [cuiuſmodi obſeruationem habet etiám *Salmuth*] nupèr in Nob. Comitiſſa ab excluſione fœtus mortui amputatam vidi. Sanè quidèm [reſcripſerat ſic ad me quidam magni nominis vir, cum quo dudùm de hàc re verba feceram] ſi eæ fibræ tám tenellę eſſent, vt à *Broenio* exiſtimantur, Uirginibus in primâ acceſſione, præſertim queis acerbior ætas florem virgineum nundùm aperuit, talis fibrarum diſruptio, & per conſequens illa humorum acredo inferenda eſſet, non Veteratricibus fouea, ſeù *nauiculari cauitate* ampliſſima pateſcentibus. Ex alia parte cogita [inquit *de Blegni*] an diſruptæ aliquot fibræ tantam humoris extrauaſati copiam ſuffecturæ eſſent, quanta in Gonorrhæa proijcitur? id profectó, quod monere debet etiàm *Muſitanum* aſſerentem tale ſtillicidium ab vlcere in *Vagina* ab externo aliquo principio (puta aeris inclementiam) exorto procedere: perindè quaſi iàm eorum eſſet oblitus, quæ non ità pridêm iecerat in

Obſeruatio.

Leo-

Leonicenum, *Maſſam*, *Fracaſtorium* eorundemque aſſeclas. Quid enim? cúm diſſentaneum duxerit Luem *Veneream* ab Aere, aut Syderibus ortum contrahere, muliebrem Gonnorrhęam, quæ eiuſdem Luis proxima cauſa eſſe conſueuit, autumabit poſteà indè procedere!

Sed relinquamus huiuſmodi epiphillida hominibus otioſis, & iàm illius vlceris naturam inueſtigemus. Certùm eſt autém, ruptis ſphincteribus *glandularum* factoque viru, ſicuti vicinæ fibræ ſenſim eroduntur, ità inflammatione parta *Vaginam* indè exulcerandam eſſe. Verum hæc pars quoniàm officio vacua refert formam flaccidi cuiuſdam Inteſtini ſic, vt latera eiuſdem concidere ſoleant, non vbique adeò vlceribus obnoxia eſt: ſed ad fornicem atque ad latera Rhagadibus tantùm: quatinùs ſcilicèt pus morari ibidèm, ſibique cuniculos facere prohibitum ſerpendo protinùs, quaſi lambendo, *Vaginales* fibras duntaxàt deglabrare valet oblongaſque illas excoriatiunculas exarare, quę minùs propriè Rhagades vocitantur, quamùis decurſu temporis ſuffoſſo tramite fiant interdùm veræ fiſſuræ: ad imum verò, ideſt ad partem inferiorem plerùmque etiàm

II. Ulcerum ratio.

vlceribus ; quandoquidèm ibi ſtagnat ſanies & quaſi lacunatur : quę res eſt, vt altè admodùm impactis in ipſius *Vaginæ* ſubſtantiam corroſiuis ſalibus phlogoſes excitentur atque vlcera, etiàm quocunque titulo peiora Phagedenica nimirùm, Diſepulotica, Carioſa, Chironia, Cancroſa, Thelephia, maligna. Vidi ego complura, à quibus dicta *Vaginæ* pars atque Jnteſtinum Rectum erant aroſa, Anticà tunc Poſtici vices ſupplente, quæque vna ſimul dehiſcebant, & viciſsabant, nempè & ne fœcibus careret, quæ ſentina iàm euaſerat omnium impuritatum. Quòd reliquas dimenſiones; raròlateſcvnt talia vlcera, plerúmque in longitudinem extenduntur. Siquidém pus ad humillimam canalis partem prouolutum hàud expatiari, aſt foras exire properat, dùmque adeó abit, quà præterlabitur acrimoniæ ſuæ veſtigja linquit. Ex aduerſo autèm labellis iuxtà latitudinem duriuſculis obſepiuntur eadem, nempè vlcera, inquantùm quòd orbiculares ac nerueæ *Vaginæ* fibræ diſruptæ ac contractæ terminos nanciſcuntur craſſiuſculos, velut in capitula redactos : quorum adeò ratione ſucci nutritij vijs anguſtatis cœmentantur ibidèm, inque duras margines occalleſcũt. Tametſi ad hunc

Obſeru.

cal-

callum facit vel maximè puris contagium vtpotè ex quo dictum cambium, ſiuè nutritia lympha, circumfluens neceſſariò fixatur. Atque hæc quidèm ſanies vel ſeroſa eſt, vel ſpiſſa alba, flaua, lurida, liuida &c. prout glanduloſa *Vaginæ* ſubſtantia profundiùs excauatur, ipſumque pus magis, minùſue fermentauit, aut á ſanguine proceſſit iám virulentis ſalibus inquinato. Quippè eàdem *Vagina* ſuperficialitèr tantùm depaſtà, ſicuti nonniſi extrema arteriarum ac vaſorum lymphaticorum capillaria dehiſcunt, è quibus mòx ſerum duntaxàt ſalit & lympha; itá, quæ indè emergit macies ſeroſa paritèr ac fluida eſſe debet: è conuerſo, ductibus ſanguiferis abruptis. quandoquidèm adiunctis purpureis globulis ſimúlque fermentatis, vlceroſæ ſordes alitèr, atque anteà, lucem reflexuræ ſunt, ſiuè ità vt flauedinem repreſentent, aut virorem, liuoremue, & ſi ſanguis fuerit labefactatus. Quæ cauſæ ſunt, cùr Gonorrhæa alba, flaua, viridis ac poſtremò etiàm liuida appareat; itèm vt inolida in principio, proceſsu temporis valdè fœteat, quùm nimirùm ſanguinis ac ſaniei in vlceribus fermentatio augetur.

Hactenùs de *Vaginalibus*: ſuperſiìt alia *La-* III. & aliorũ affectvũ

Gonorrhæa Virulente. *cunarum*, quæ vlcera intantùm fiunt, inquantúm quòd perbreue eſt iter ab illis ad has *glandulas*; quo fit, vt virulentis corpuſculis exindè hùc permigrantibus fermentatio cum nouo iſtarum ſucco [vndé alterà Gonorrhœa cauſa] ſequatur, vt nouimus. Iàmque adeò hæc fermentatio, quoniàm, vel omnia interturbando ſanguinis fluxum inhibet, vel acrimonioſa ſpicula inuehendo eiuſdem vaſa cariat, inflammationes gignit: quæ in abſeſſum verſæ ac ſuppurantes Gonorrhœam primò reddunt [vt *Vaginalis* præfata] multiformem, ideſt albam, flauam, viridem, liuidam &c: ac conſiſtentię paritèr non abſimilis: mòx verò effluuijs vicino adipi cõmunicatis, vlcera infligunt; quę fiſtuloſa eſſe conſueuerunt præcipuè verſús *Pubem*, vbi maior eiuſdem pinguedinis copia obſeruatur. Nám, cum celluloſa ſit iſtius ſubſtantia, velut ſpongia, illa effluuia facilé imbibit, ac ſaturata cutem ipſam ſuperiectã corrumpit. Aduerti ego multotiès vlcera hæc ad

Obſeru. *Veneris Montem* aperta, & per quę lotium emittebatur præcipué quotiès mulier prona decumberet: itèm alia, per quę etiàm ſtanti; cúm nimirùm vel hyperſarcoſi: teneretur Vrethra, vel ipſa hæc inflammatis *lacunis*

veluti

veluti ſtrangularetur. Huius autém phœnomeni ratio patuit aliquandò demùm ex ipſa cadauerum ſectione. In his etenim *Lacunæ* valdoperè nigricabant, Vrethra ad latus perforata erat, adeps conſumptus ac flaueſcens. Denique inflammationes illæ quatenùs muccum abliguriunt, à quò Vrethra interiùs oblinitur itá nempè, vt caua iſtius ſuperficies penè nuda remaneat, fit quód vrina poſteà intèr excedendum eandem vellicet, ac lixiuioſis ſuis túnc etiam per vicinam fermentationem agitatis, ſeú exaltatis ſalibus torreat, affectumque inducat illum qui, Gallis *Chaude piſse*, Noſtris etiàm *Piſsacauda* vocatur. Pretereà, ſaliua *Lacunarum* exiſtnte acre, *Clitoris*, *Nymphæ* totumque *exterius* Vteri *orificium* vtpotè ab eiuſdem ſalibus iugitèr irritata nõ tám prurire, quàm criſpatis fibris, adeòq; ſanguinis intercepto ac retardato curſu inflammari debent. Noui ego Scorta, quibus eę partes ſic aliquandó intumuerant, vt viros admittere ampliùs non valerent: retulerunt alia ſe ex eo tumore perindè paſſa in eo actu, ac ſi Uirgunculæ fuiſſent in primo ætatis flore conſtitutæ. Rurſùs *poſt pruritum* [verba ſunt *Ettmulleri*] *ex ſimili cauſa Coroſio in* labio Pudendi *ac* ſinu *Obſeru.*

pudo-

pudoris, *hinc furfures, puſtulæ ac denique* pudendorum *ſcabrities interdum oriri ſolent*: quę ipſæ puſtulæ malignæ quandam habent ſpeciem, quæ vocatur Epinyctides, quarum dolor admodùm vrens eſt & inſignitér intenſus, & qui longe excedit proportionem magnitudinis puſtulæ; neque enim faba maiores nonnumquàm viſuntur hæ Epinyctides ſæpiùs ſunt minores, ſcabræ, ſeu furfuracęę. *Obſeru.* Narrabant nonnumqnám ſcortatores emeriti ob hoc genus furfuris *Vaginam* Vteri ſcabram, tamquam aridam & ſiticuloſam inire interdùm non potuiſſe & nonniſi poſtquàm á ſcortis admoniti *membrum* ſaliua obduxiſſent. vlteriùs, adnaſcuntur, imprimis *Vaginæ orificio* Condylomata, tubercula nempè dura, occalleſcentia, tædioq; magis quàm dolore moleſta. *Oriuntur autem* (inquit *De le Boe Syluius*) *in cute rugoſa qualis eſt in* Podice, Muliebre Uagina, virilique Præputio *in quibus duntaxát oriri ſolent partibus*, *& quidèm à præpoſtero* Ueneris *vſu & partium arcto confrictu. ſiuè id contingat perſonis lue* Venerea *infectis, ſiuè alias ſanis*: *Plerúmque veró ſeqvuntur inflammationes, aut Rimas induratas*; vt patet. Poſtremò, auctarij loco, coronatur eadem *Fiſſura magna*

(cunnus

(*Cunnus* abs *Galeno*, & paſſim *Vulua* appellitata) Poris, ſeú Verrucis: quæ cùm nonniſi ſerò contingant, palam eſt ab intrà procreari. Quippè ſi Gonorrhœâ ſatæ eſſent, quę ſiuè Maſculina, ſiuè muliebris externè *Vuluam* irrumaret, vt Recentiores nonnulli contendunt, quidni à tali irrumatione ſtatim pullulaſcerent? meliùs igitùr cum *Galeno* mox citato *ſunt Acrochordones; Verrucarum* nempé *genus dolens, penſile & foras prominens exilique veluti pediculo ceù baſi, innitens* (ſiué id, quod in hoc caſu ſe ſe oculis exhibere ſolet) *vitioſi multi ſucci nutritij ad exteriora & Cutim repentis ſoboles*, ex *Caſtello*. Et ne Authoritates emendicentur, ſufficiat obſeruare tales Ficus, vbi aliquandiù conſenuerunt, ſeroſitatem quandam vlceroſam è faſtigio vomere, plerùmque etiàm mediam ſetam [Ego ſtylum ad digiti altitudinẽ multotiès introduxi] per eundem culmum admittere: quo fit vt ab interno latice, vt grumi á talpà, ſic Verrucę illæ producantur, minimè verò ab induſio ſanie madefacto, á membro ſordido & cunnilingo &c. Quod attinet fiendi modum; diximus ſuprà, virulenta ſalia è *Lacunis Vaginalibus* in *Pubis* pinguedinem adacta vortices & anfractus ſtruere, qui extrorſùm *Obſer.*

aperti Fiſtulas linquunt, aut vlcera fiſtuloſa. Liquet igitùr nùnc, quód ſi minùs fixa fuerint ea corpuſcula, penetrato adipe (quo non tám *Mons Veneris*, quám & extrema *Vuluæ* ora tument) cutis fibrę paulatim extendi incipient [vndè adeò initio nonniſi paruæ ac rubræ papulæ apparere ſolent] extenſæ veró, & arcuatæ aditum prębebunt nutritio ſucco, qui eaſdem idcircó ſaginando vlteriús producet; donèc tandèm, euaporatâ iſtius aquoſiori parte pyri reſultent duri, ideſt Pori, aut Acrochordones illi, quorum ſuprà meminimus: ſi verò fuerint paulo fixiora, eædem fibræ protinùs, cogente infrà ſubiecto fermentatiuo motu, allongabuntur, acutiſque inſupèr ipſorum-met fermentantium ſalium angulis diſcerptę, vt iuxtà adipem molliuſculæ, non ità ſecús, duriuſculæ ob ambientem aera, euadent, ità, cùm erectæ conſiſtere nequiuerint, ſimul concident, ſpiras deſcribent velùt in exiguas cochlearū teſtulas abituræ, ſeú in Verrucas. Huiuſce poſterioris ſpeciei ſunt, quotquot pręcipuè *Mons Veneris* germinat, quaſque in ſummitate apertas ſaniem diximus euomiſſe. Cœteró aliæ, quæ ſiué Thymi, ſiuè Myrmeciæ, ſiuè demúm alio quouis nomine indigitentur, in *Vagina*

gina ſuccreſcunt,eæ communem cum puſtulis ducunt originem, vt & poſtremò etiàm Mariſcæ, ideſt *Ani* Condylomata: de quibus tamen (vt & de Pano *Inguinis*), vtpote Uiris quóq; familiaribus, alibi erit diſſerendi locus.

Coronidis ergo adiungam heìc alias cauſas, quæ etiamſi externę, cùm ipſam muliebrem Gonorrhœam, tùm pediſsequa eiuſdem ſymptomata nihiloſeciùs promouere ſolent: ſuntque 1. concubitus cum viro vlcere *Pręputy*, aut Gonorrhœâ affecto; 2. Oris vlcera à Baſiatore *Veneris* ſtipendiario inflicta; 3. Mammarū inquinamenta à Lactente eiuſdem Luis hærede, & ſi quæ ſunt alia. Et quod primam: extrà dubium eſt *priapinas* ſordes quoquo demùm modo à *Vagina* abſorbeantur cum iſtius ſucco ità confundi poſse, vt ſubindè ipſum fermentare compellant; hoc facto, nonnè Gonorrhœa & reliqua *Venerea* excitanda ſunt? Quod ſpectat alteram; ſatis demirari nequeo conſenſum Oris, & *Vaginæ*. Hoc etenim obſeruatu dignum [quodque ad Diagnoſin haúd parùm confert] ſimulac *Vagina* ſanie plorat, inflammari Columellam, Fauces exulcerari, Vocem alterari, nec minùs pati illam, ſi hę partes fuerint attactę. Ratio autèm huius phœnomeni [miſſis, quæ de

JV. Eiuſmodi morborum cauſæ remotiores

Obſeruat.

ſaliua vtriuſque Oris, deque ſimilitudine *Vaginæ* cum Lingua canum ab Anatomicis perhiberi ſuprà adnotauimus) non alia eſt meo videri; quám Geometrica proportio Glandularum vnius ad glandulas alterius cauitatis ità nempé, vt par ſit ambarum diameter, eadem figura, & æqua dimenſio; vndé eſt, quòd ſalivalis humor ad vtrasque tranſiens qualis híc abſumitur á venis talis illic reponatur ab arterijs, & viceuerſa; vt autém ſanguis intrà horę ſpatium ferè quindecies ſuſdeque circulat *Louuero* teſte, ſic vlceroſa diethesis alterius partis alteri ocyſſimê communicatur, vt liquet. Tertiò denique Mammarum altera cũ *Vagina* Sympathia deducitur abundé nõ tàm ex neruis (vndè & contractatis Mammis puellarum vterus prurit) quàm ex Hypogaſtricorum vaſorum commercio cum Mammarijs vaſis *Ab Hypogaſtricis* (inquit *Verehyen*] *vaſa ſanguinea vſque ad Mammas inſecutus ſum nunquàm: ſed quandoquidèm in cane maſculo facile aliquot centenas horum vaſorum cum Mammarijs connexiones offendi, nullatenus dubito, quin illa etiam in Mammas vſque extendantur*. Cùm verò ob eiuſmodi anaſtomoſes extrà non communicent dicta vaſa, verùm mutua inter ſe commer-

cia

cia exerceant, ſequitur, vt virulenta Alumni ſaliua Papillæ admota inque Mammarios ductûs, qui extrorſúm repunt, nec non in Hypogaſtricos ſubinde adducta *Vaginam* tandem impetere, ac viciſſim iſtius virus in Mammas denique concedere debeat. Atque hæc quidém poſterior cauſa eſt, cúr *Vagina* affectis ſchiroſæ duritates in Mammis gigni ſoleant, vt non raró in Noſocomijs licuit obſeruaſſe. *Obſeruat.*

§ 3.

J. Fluxioni Muliebrium differentiæ

MIraberis intereà, *Lector*, poſtquàm ea narrauerim, quæ ſeorſùm ab exceſſiuo Coitu, Gonorrhœam eiuſque ſymptomata patrare poſſe autumaui, alia tamen omiſerim, quæ vulgo ad id mali vel maximè conducere exiſtimantur, cuiuſmodi ſunt Cachexia aliqua Scorbutica plùs iuſto acris, inordinata Cathameniorum euacuatio, Fluxus albus, & id genus alia. Hæc enim, inquis, vlcera in *Vagina* [penès aliquos etiàm Gonorrhœam] excitare poſſe omnibus in comperto habetur. Verùm ſtupere deſines, vbi in mentem reuocaueris, quæ initio ſumus proteſtati: nolle nimirúm nos hoc libello alia commentari, quám, quæ incom-

moda ex *Venere* fiunt. Vndè ſequitur, quòd, etiàmſi Cachexia Scorbutica & reliqua recenſita aliquam *Vaginæ* plagam [quod non credo] inuſtura eſſent, ea tamen noſtrum onus eſſe non debent. Jd verò ne credam, facit experientia. Nàm quot Viros inuenias, qui uxores talitèr affectas quotidiè inceſſunt citrà noxam, à quà tamen minimé immunes eſſent, ſi earum *Inguina* forent vlcerata. Dicendum igitùr, quòd vel eiuſmodi vlcera non ſunt contagioſa, & ſic non ſunt *Venerea*, vel [quod probabilius] neútiquam exiſtunt in illis Ægris. Et de facto, quòd ſaltèm binæ priores cauſæ (Cachexia & menſtrua irregularia) ne minimo quidèm vlcuſculo impingendo pares ſint, ſuadetur ex eo, quòd ſanie carent, nec niſi ſalſuginoſæ ſunt; quamobrém pruritum duntaxàt aliquem circa *vluam* gignere compertæ. Quòd verò Fluxum album, vnum ſi demas *Rhodium*, neminem, ni fallor, reperies, qui ex eo *Vaginam* no-
Obſeruat. uerit ulceratam. vidi ego non paucas, quibus fœminis idem fluor (referente túm id mihi præſtantiſſimo *Mario Cechino* Archioſpitalis Incurabilium Romani, vbi Medici Aſſiſtentis munere fungebar, primario Chyrurgo & Med. Doct.] ab vlcere Matricis prouenie-

bat

bat, & quæ tamen fœminæ vlcere *Vaginali* nunquàm fuerant diuexatæ: cuius rei cauſam arbitrabar tùm in eo conſiſtere, quòd ſanies Vtero pulſa, quemadmodùm inteſtini, ſiuè fermentatiui motus expers erat, ità radices [vt ſic dicam] altè in *Vagina*, vtpotè canali membranoſo atque oleagineâ muccoſitate obducto ijcere non potuiſſet. Sed cenſeo *Rhodium*, vt & alios multos Fluorem album cum Gonorrhœa confudiſſe. Quod vt credam ſuadet Hiſtoria. Fertur nàmque lege cautum fuiſſe Ægyptijs, ne qua tale ſtillicidium patiens nuptui traderetur ob incōmoda, quę comperta fuerant Viris obueniſſe ex eo fluxu non alio iccircò, niſi Gonorrhœę, nomine indigitando.

Quod et ne nobis accidat, pręſtat miſſis commentitijs hiſce cauſis ad ea procedamus, quæ Gonorrhœam diſtingvunt ab ijs atque ab alijs morbis. Præcipvum autèm diſtinctivum iſtius ab Uterino fluxu eſt hoc. *Nàm in Gonorrhœa* [*Sennerto* connotante] *vlceris notæ adſunt, quæ abſunt in fluxione Matricis; ipſum etiàm pus, ſi ſit laudabile, craſſius eſt ac magis albidum, quàm fluor albus, & minoris quantitatis: ſi verò ſit ſanioſum cruore, perfuſum eſt, & cum dolore excernitur*. Prætereà cui *fluxio alba* (*ſiuè* Vteri Coryza, aut Vteri Rhumatiſmus iuxtá II. Signa GonorrhϾ diagnoſtica.

Charle-

Charleton) oborta fuerit vrina veluti aſinina [*Hyppocratem* audis] *apparet;& dolor imum ventrem babet & lumbos & lateris mollitudinem, & tumores fiunt crurum & manuum, & caua eleuantur, & oculi tumidi ſunt, & color arquatus, & albus fit, & cúm iter, facit anhelat*. Differt etiàm Gonorrhœa à Menſibus decoloribus in eo præſertim, quòd Menſes decolores adhùc ad menſes pertinent, & deprauati ſunt; color autèm ruber adhùc in ijs conſpicué apparet: Gonorrhœa verò & ſubſtantiâ, & colore à menſibus decoloribus differt. Deindè etiàm exeundi tempore & modo Gonorrhœa diſtinguitur à menſibus decoloribus. Menſes enim decolores adhùc ſuã periodum ſeruant etſi non ſempér exactè: Gonorrhœa verò alio, quám Menſes fluit tempore, nimirùm continuò, antè & poſt menſes; grauidis quòque, & quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt, accidit. Vlteriùs, tàm ab his menſibus, quàm ab alio quocunque fluxu diſtinguitur Gonorrhœa, ſi mulier vegeta ſit, ſi gaudeat, edat, confabuletur hilaritèr. Quippé in illis cachectica eſt, ſquallida, languida, ſæpèque, imó & continuò aliquandò febricitat. Adde his, *Pudendi*, aut cuiuſdam ex ipſius particulis tenſionem doloremque

que Gonorrhœa affectis familiarem eſſe:cæteris, eiuſdem partis relaxationē,indolentiã atque alſioſitatem.

Sed quid de his plura? cùm videlicèt ab effectibus ſuprà deſcriptis Gonorrhœa muliebris abundè eluceſcat! Rectiùs igitur cum Ægrotis agemus, ſi, quemadmodùm proceſſu temporis illa per ſua ſimptomata ſe manifeſtat, ſic Nos eandem initio inueſtigare noſcamus. Jn quem finem conſueuere Mediciſtri & nonnulli de fœce Barbitonſorum, ſtatim atque mulierem audiunt de mixu conquerentē, quód ardens ſit & moleſtus, audactèr pronunciare, ipſam Gonorrhœâ madere,& ſi præſertim *Vaginæ* ſtillicidium aliquod fuerit adiunctum; in quo tamen quantum à Veritate aberrent liquet ex eo imprimis, quòd, *Dolæo* docente alijſque Praticis, etiàm Vteri coryza affectæ talem Diureſim nonũquàm patiuntur; & præthereà, quià oſtenſum eſt in ſuperioribus Gonorrhœam ſimplicem cum mictu illo minimé copulari; cum nimirùm tunc *Lacunæ Vaginales* nondûm ſint labefactatæ. Quod vt clarius pateat ſubiungam Tibi ſolemnem hiſtoriam, quæ & propoſitum noſtrum non parúm confirmabit. Euenit nàmque, vt non itá dudùm me con- *Obſeruat.*

ſilij cauſa conuenerit Uir quidam Nobilis, Medicinæ non imperitus retuleritque vti ex concubitu cum muliere, de cuius probitate non dubitabat Gonorrhœam cõtraxerat Veneream verã ſolitiſque accidentibus ſtipatã: neſcire igitùr ſeſe vndè ea fluxio exordiũ accepiſſet. Ad hæc repoſui, ſciſcitaretur ancillas, aut, quæ illius lintea curabant; comperturum ſe indè Amicam, vel Gonorrhœâ, vel vlcere *Vaginæ* aliquo laborare. Dictum factum; linteamina explorata ſunt, veſtimenta omnia examinata; neque tamen ex his indicium aliquod deſumi potuit, quo in vlceris, aut Gonorrhœę ſuſpicionem veniri poſſet. Adiecit & fœmina præſtolationum huiuſmodi gnara facta querelas, obteſtationes, iuramenta centum (ſed vah; *Muliebre iusiurandum!* inquit *Eraſmus*, & rursùs *Mulieri ne mortuæ quidèm credas*) immaculatam ſeſe penitùs, nullum in mingendo faſtidium, dolores nullos, nihil non ſani in *Pudendo* perſentire: quibus relatis, ſuggeſſi Amico introduceret clanculùm & ſimulantèr in *Vaginam* peſſarium aliquod acre, puta aceto & ſale delibutum, renunciaretque poſteà ſucceſſum experimenti. Nec mora; iocuſque fuit audiuiſſe ex eo gemitus, geſticulationes, imprecationes

cationes, quibus mulierem illam ab eiuſmodi intromiſſione vſam fuiſſe retulit. Quarè is mecum tandèm opinari non ambegit, ſe in antrum haud legitimum [vt prouerbiali figurâ vtar] ſtimulum impegiſſe: quod & inſupèr euentus declarauit. Quippè non diù poſt Muliercula noſtra in Gonorrhœam incidit effectibus ſtipatam, quos enunciauimus. Summa itàque vrinæ ardorem potiùs eſſe indicium Gonorrhœæ complicatę, ideſt virulentæ, quæ è *Lacunis Vaginalibus* depluit, quàm Simplicis, quæ è *Vagina*, vt cuilibet conſideranti pateſcet. Signum autèm poſterioris tutiſſimum eſt vlcus (nempé vt cum *Sẽnerto* monuimus) cuius præſentia, peſſarijs inueſtigatur. *Cognoſcitur vlcus, hoc* (ſunt eiuſdem verba) *primò ex colore & perpetua eo in loco mordicatione, quæ ſenſim augetur & intenditur, atque imprimis, ſi tangatur, vel aliquid abſtergentium & acrium, vti acetum, ſal, limonius, citrinus, ſimiliſue ſuccus: itèm vinũ, hydromel, aut huiuſmodi alia immittuntur, vt & in concubitu. Rurſúm* [pergit] *etiàm cognoſci viſu poſſunt hæc vlcera, præſertim adhibito Matricis ſpeculo. Tertiò ex affluente pure, quod interdúm, eſt odoris expers, interdùm flauum, viride, fœtidum, prout vlcus nunc mite eſt, nunc*

 ſordi-

ſordidum, cuius etiàm pars interdúm permixta emingitur, interdùm, & ſi vlcus grandeſcat, etiàm ſanguis effluit, & potiſſimùm vbi menſium fluxus inſtat. Denique inſtar omnium, quæ tùm Ulcera, túm Gonorrhœam, huiusque ſpecies indicare valent, eſt Ægræ confeſſio; vel, quoniàm cum ſexu agendum eſt naturá fallace, præſtabit cum debita tamen cautela & prudentiæ norma, Domeſticas aut Uicinas mulieres ſciſcitari de anteacta illius vita, vt, cuius gregis fuerit, aut contubernij, nùm moribus liberalioribus, an ſecùs vixerit &c.

III. Prognoſtica

Quod attinet prognoſim: illud eſſe debet de Gonorrhoeâ iudicium, vt plus damni afferat extrario corpori, cõmunicata, quàm ei, cuius eſt paſſio. Sic ego Nonariæ cuiuſdam reminiſcor, quæ vtut à triginta annis amphidromiam ageret, ac marcida Gonorrhoea ſua plus centum Amaſijs infeciſſet, nil tamen, pretèr Emicraniam & cancroſum in *Labijs Pudendi* vlcus patiebatur. E conuerſo obſeruaui magna familiarum clade apud Noſtrates puellas inquinatis Viris cõiunctas vno aut altero à nuptijs anno Lue *venerea* occubuiſſe. Quamobrém verò pellices ex virili Gonorrhœa citiùs intereunt,

Obſeruatio.

quám

quám ſua? An, quòd Mas præpolleat fœminæ, quòd, iuxtà tritum ſermone prouerbium, hæc materiâ ſit imperfectiore? An eſt, quòd vitiatum ſemen virile actuoſius reddatur *Vaginali* recremento ſimilitèr putrefacto? An (id nequaquám falſum eſt) muliebrem Gonorrhœam perpetuò expurgari. virilem autèm abſorberi à vaſis, cum præſertim in actu *Venereo* pateſiant, eorumque ſpiracula appetitu libidinoſo dilatentur? Quid? quòd hæc itá interdúm hiant, vt obiter maſchile virus exſugant, tùmque nullo patrato vlcere, ac ſine præuia Gonorrhœa mulieres in Tabem, imó & ignorata cauſa in mortem præfocentur. Miſsâ, de quâ nondùm loquendi tempus eſt, Lue; quotiés ſonticam illam puris ſuctionem conſidero, venit in memoriam alius morbus eádem Lue non minús funeſtus, nempè Uomica Ouariorum: quæ á paucis animaduerſa impuné graſſari, & quiá impunita ſępiùs mortem inferre cõperta eſt Nám quot ego diſſecui mulieres citrà aliam manifeſtam cauſam extinctas? *Obſeruatio.* Obſeruaui etiàm in his talem Vomicam alterutrum, aliquandò vtrumque Ouarium occupaſſe: de quà ſanè quoniàm, vnum ſi demas *Panarolum*, nemo, quod ſciam, hacte-

nùs mentionem fecit, eius proindè origo paulò altiús eſt repetenda. Conſtat ex Anatome Hypogaſtricas arterias, quæ á lateribus *Vaginæ* ad ſuperiorem iſtius partem aſcēdunt, ſuperato Vtero, ad Falloppianas Tubas, atque ad Teſtes, ſiuè Ouaria, terminare. Harum igitùr meatus ſi contingat virulenti quidpiam excepiſſe, nonnè patet id ad eoſdem Teſtes denique tranſmiſſum iri? Admittitur autèm facilè, ſiquidèm perbreue eſt iter à Nerueâ eâdemque interiori *Vaginæ* membranâ ad dictos poros: vndè adeò liquet appulſis illùc miaſmatis venenoſis, quatenús ætheris conſuetus fluxus intercipietur, eatenús colliquamenti in Ouulis contenti craſſim inuertendam eſſe; flùidas nimirùm moleculas ſecús quàm anteà gyrandas, ſolidaſque ità cum dictis miasmatis congreſſuras, vt ſulphuribus eleuatis atque Ouorum peripheriâ ampliatâ, ſanguinei ductus priùs extenti, vrgente poſt diutiná fermentatione, tandém àbſcindantur, & inflammatione parta Ouaria ipſa apoſtemate periclitentur. Quòd autèm id materiæ nuſquam abſcediſſe aduerterim, verúm vlcere clauderetur, quod vel in prægrandis hemycicli formam attollebatur, vel in duos, tres, aut quatuor diui-

diuidebatur, in cauſam argui ipſius-met contenti puris inertiam, qnòd nimirùm mera eſſet corrupta lympha dictorum Ouulorum nutritioni & conſeruationi dicata. Cœteró nullum aliud grauius ſymptoma fœminis hanc Vomicam patientibus obueniſſe memini, prætèr febriculam; quæ ad annum, ſępé etiàm diutiùs continuata miſeras extinguebat. P optèr quod ſanè monere híc teneor Medicos hoc genus morbi diligentèr inueſtigent, cumprimis ſaltim febrem illam palparint, cuius cauſam haùd clarè eluceſcere comperient, de *Venereo* aliquo contagio interim ſuſpicioſi: norintque protinús talẽ morbum crebriùs contingere, quàm vt á Practicis atque ab Anatomicis animaduerſũ eſt, cachecticis nimirùm fœminis, & grandioris œui.

Sed iàm á diuerticulo in viam. Nota igitùr, Paleſtricarum, quæ corpore quæſtum faciunt, pauciſſimas cauere à faſcinis inquinatorum, adeòque túm ex hoc omnes *Venerea* lue funeſtari, tùm ex eo præſertim, quod illarum vlcera plerùmque ſint immedicabilia. Profectò nàmque, vndè, iſtorum ſanationem ſperes, ſi hinc [nempè quoad interna] arteriæ ibidèm deſinentes teretiores ſunt, quã vt remedia conuheãt vel decuplo minora IV. Prognoſis vlcerum.

ra

ra veneno contento. quamobrèm nihil aliud audent raro hoc ſalium medicatorum agmine, niſi vt vlcera exaſperent, pus ingeminent, afflictiſque afflictionem addant potiùs, quàm adimant: indè verò (externè) perindè eſt, atque (Ætiopẽ, vt aiunt, velle dealbare; cùm nimirùm viſcatum altè in *Vaginæ* cellulis) tùm adipoſis, tùm & membranoſis ſupradictum pus, quaſi Erycinum mel, neque omnibus, vt ſic dicam, torcularibus ab eiuſmodi fauis exurgeri queat. Mihi certè fœminarum, quas iſta vlcera fœtentes tàm alibi, quàm in Archioſpitali numeroſiſſimo vltrà mille licuit aduertiſſe, neminem inueniſſe vſpiám obtigit, quæ pro integrè ſana, iure aliquandò fuerit renuncianda, remedijs quibuſcunque ad hunc finem adhibitis non obſtantibus, &, ſi excipias aliquot, quæ per Os & Mammas infernè fuerant irrumatæ. Quippè iſtiuſmodi vlcera recentia, vel ſuperficiaria *Mercurio* internè quouis modo aſſumpto facilè obtemperabant: non ſic inueterata, aut ex coitu contracta. Quamobrèm ægrè ipſe virulentam Gonorrhœam ſuſciperem extirpandam, ſaltém citrà vſum remediorum, quæ *Veneream* luem extinguunt. Etenim ſecús, idem eſt, atque aquam in mortario

Obſeruatio.

tario

tario, vt aiunt, tondere: quin imò aduerti ſœpiùs, ſummis etiàm *Antiuenereis* non obſtantibus, tandiù obſoleta vlcera ad cicatricẽ perduci nunquàm potuiſſe; tantúm mitigata, & ſiccata fuiſſe ſic, vt Gonorrhœâ parciùs plorarent. Si verò vlcera (loquar cum doctiſſimo *Sennerto*) *diuitiùs protrahantur, aut negligentiùs curentur, in fiſtulas abeunt*, atque interdúm etiàm in gangręnam. *Vaginales* nàmque partes, imprimis *Pudendi* Labia, laxæ ſunt, ſeù poroſæ, ac minimi diametri arteriolis irrigantur. proptér quod facilè exeduntur, & probo ſanguine, competenti ſcilicèt nutrimento, ſeù anima carnis, deſtitutæ [quod neceſsũ eſt contingat in vlceribus iàm antiquis] flacceſcere, marceſcere ac mortificari debent. Poſtremó Verrucæ & reliqua virulentæ Gonorrhoeę proles, vt parens, fermé ſunt incorrigibiles. De ſanie autèm, ſiué Gonorrhœâ quod in totum dixerim: alba & flaua non ità infauſti ominis ſunt, atque viridis, liuida, ſeroſa. Quippè in illis ſanguinea craſis laudabilis eſt, in his virulentorum, ſeù vitriolicorum, aut acido-fixorum ſalium luxuries arguitur.

§ 4.

I. Indicationes. curatiuæ Gonorrhœæ ſimplicis.

COLLIGE iccircò operæ prȩcium eſſe Muliebrem Gonorrhœã nondúm adultam in ipſis faſcijs ſuffocare: pro quo Medicus ad duos ſcopos collimare debet; alterum, vt ſanguinis ad *Vaginam* affluxum refrȩnet, ſicque fermentationem placet, inflammationem impediat; alterum, vt iàm factȩ fibrarũ lacerationi prouideat. Priori indicato ſatisfaciunt imprimis *Euacuãtia* vniuerſalia, *ſanguinis* nempè *miſſio* & *purgantia*, vtraque debito loco, modo, ac tempore adminiſtrata: ſcilicet quod primum: *V. Sectio* in brachio celebranda venit ad maiorem revulſionem; quo nomine[vt hoc incidentér notem] non eſt profctò, cùr me rideant *Hæmophobi* aſſerentes ſanguinis motum vbique æqualem non poſſe aliquorſùm magis, quàm aliorsúm deteterminarì, ideſt ad brachia potiùs, quàm ad pedes, Quandoquidèm, miſſis experientijs contrarium oſtendentibus, de quibus fusé in noſtrâ *Diſ.* A. 2. patet hoc vel in ſiphonibus, per quos exſucto aere intùs incluſo, hauritur interdúm totus humor in cupâ V. g. contentus: nec eſt, quód allegetur diſcrepantia intèr fluida quæ mouentur, & fluida non mota, obyciaturque fortaſſe, quòd in *V. Sec.* non

atra-

atrahatur ſanguis, ideſt exſugatur. Quippè, quod prius; tendentia liquoris ad ſiphonem non ex motu pendet, aut quiete; ſed immediatè potiùs ex diſpoſitione ſucceſſiua particularum ipſius liquidi, cuius adeò ratione aliæ alias ſequi debent; mediatè verò à Preſſione aliqua externa, vt ab aere in exemplo ſupracitato, quemadmodùm nempè cum *Boylæo* norunt hodierni Phyſici omnes. Quamobrém in noſtro caſu etſi ſanguis à Corde quoquouersùm æqualitèr didatur, quoniàm tamen idem integrantes partes habet ſeriatim, ſeù per columnas, diſpoſitas, ſequitur, vt quò aliquę interdùm vergere incipiunt, eó mòx aliæ anhelent, ſicque in ea parte maior ſanguinis occurſus fiat, hoc eſt maior deriuatio. Quod attinet ſuctionem: hàud opus eſt fluidis extrorsúm motis huiuſmodi attractione, cum nimirùm ad illorum exitum ſufficiat vaſis apertura, vt eſt manifeſtum. Liquet totum hoc etiàm vulgari experimento in poculis amplioris orificij; quæ ſi ad amuſſim impleas, modò labra ſicca ſint, videbis affuſum plus vnâ lineâ interdúm ſuperare altitudinem eiuſmodi labrorum: humectatâ deindé iſtorum aliquâ parte, egredi, ſic, vt ijdem cyathi plus vna altera lineade-

pleantur : id videlicèt, quod docere debet negantes particulas ſanguinis ſibi viciſſim obſequi, eiuſdemque columnas pergere iter ſibi alicubi monſtratum, quòcunque duxerit. Uerùm de his ſatis. *Purgantia* quod ſpectat & exhibendi modum; non refert quà, & vndè euacues, per ſuperiora ne, an per inferiora. Quippè, cùm materia *purgationis* plerùmque ſint ſeroſitates, hæ, quòcunque demùm adigantur, nec fermentationem ſtimulare, neque inflammationes parere valent. Sed oppones, in *Catharſi* ſaltèm determinari ſanguinem ad ea loca, ad quæ ſerum declinat: nec renuo. impellitur nàmque is ad Inteſtina per arterias Meſeraicas, quarum Superior, ſicuti paulo ſuprá Emulgentes ab Aortâ egreditur, ità maiorem aliquandò ſanguinis copiam nacta cœteras inferiores [quas intèr veniunt Hypogaſtricæ *Pudendis* conſulentes] eodem liquido defraudat: atq; hæc profectò cauſa eſt, quòd à purgatione parciùs mingitur, ſegniùs erigitur, crura debilitantur &c.. Non ergó, inquam, refert vndé euacues. at, quoniám cum *Emeticis* cautè mercandum, maximé quùm ipſorum vſus nullatenùs eſt indicatus, pręſtat *Cathartica* vſurpare, imprimis verò validiora ob ratio-

rationem ĩiàm allegatam. Vltimò, quoàd tempus: non competunt hæc vniuerſalia Grauidis, & quibus menſtruus fluxus inſtat; id nimirùm, quod vel ipſę mulierculę nouerunt. Iàmque ſuccedunt Generalibus particularia, ideſt Specifica, intèr quæ primas obtinet *Mercurius*. Hoc enim firmitér tenendum, muliebrem Gonorrhœam, vtcúnque ſimplicem, abſque illius tamen interuentu nunquám ceſſare: & ratio eſt, quià cùm morbus is ſit lymphę ad *Vaginales* Glandulas amandatæ, niſi iccircò aliquid ſuperueniat, quod alkalico-fixum (cuius indolis perhibetur eſſe *Mercurius*) acido-fixas illius moleculas ſuperet, fruſtrà allaborabitur. Conſultũ propterea fuerit *Mercurium* [qui ſiuè crudus, ſiuè aliquo qualicũque modo præparatus ſit, parúm intereſt] ipſo ab initio præſcribere eũdemque tàm per ſe [interiectis tamen ſempèr purgãtibus] de quo modo alibi] quàm ijs ipſis purgãtibus maritatũ, veluti ſub hac formula.

℞. *Mercur. crudi Succo Limon. & Therebenth. extinct. a* ℥ss. *Rhabarb. ellect. puluer. & Scammon. præp. a* ʒiij. *M. f. pilul. Dos. á* ℈ss. *ad* ℈j.

Tertio loco veniunt *Diuretica*, ea videlicèt, quæ, iuxtà *Taury*, doiuent coaguler la „

„partie fibreuſe & ralẽtir le cours des hume-
Traité des Medicamẽs. 2. part. chap. 3.
urs; ſuntque imprimis acida temperata, vt *Acidulæ*: *Decocta refrigerantia* ex herbis *Acetoſa*, *Malua*, *Biſmalua &c. Hordeata*; *Emulſiones*; *Succi Limonum*, *malorum Citriorum*, *Fragarum*: *fructus Alkekengi*: *Salia Nitri*, *Saturni*, *Prunellæ*, *Chriſtall. mineral*: *Spirit. Vitrioli* & ſexcenta alia. Vbi adeò licet aduertere acria omnia, vt *Spirit. Therebentin.*, *Cantharides*, *Millepedæ*, *Radices aperientes* & his ſimilia in vſum non eſſe vocanda proptèr nimirùm fermentationis atque in glandulis *Vaginalibus* phlogoſeos augmentationem, quæ nullo negocio ſuccederet, ſanguine ab eiuſmodi acribus inſolentiùs agitato. Quartò ad hæc etiàm offendicula vitanda faciunt *Narcotica*: nec referam quàm bené hæc ſępiùs mihi ſunt lenocinata ad maiorem inflammationem indé compeſcendam. Denique poſteriorem ſcopum ſupradictum aſſequuntur *Balſamica* tàm intrinſecé, quàm extrinſecè vſurpata, in quorum claſſe cenſentur *Colocynthis*, *Therebenthina*, *Balſama de Perú*, *Copayuæ*, & alia plura. Hæc enim inteſtinum ſanguinis motum domare, fibrarum atoniam impedire apta ſunt, vt & *Incraſſantia*, nec non *Ad-*

ſtrin-

ſtringentia pleraque, & quorum ſanè catalogum hic attexere non vacat. Locus nùnc verò poſtularet, vt adducerem ſolemnes formulas, quibus recitata auxilia in vſum vocari conſueuerunt. Verùm eæ ſiquidèm apud Authores vbique proſtãt, cramben, vt in adagijs eſt, recoquere non iuuat. Quin etiàm meliùs actum iri ducerem cum morbis *Venereis*, ſi minùs receptarum vulgi manibus tereretur. Harum etenìm occaſione factum eſt, vt Barbitonſores, Unguentarij, Nugiuenduli, Agyrtæ omnes illorum curationem ducant ſuam, Medicis nihil intereſſe prædicantes externis defluxionibus prouidere, imò & in hac parte ignaros palam edicentes: ac neque interim tamèn aliud præſtant, quàm vt exhauſtis Penuarijs, crumenis emunctis, morbo exaſperato, cadauera linquant Medico piè viſitanda: inſupèr & ſi hæc denique ad ſepulturam deferantur, mortis cauſam in ipſum Medicum refundant. Præſcriptionũ ergó Medicarum ſi hic eſt exitus, expedit potiùs ſilere, quàm docere, Medico nihilominús quæ gerenda ſint ex ijs, quę diximus, facilè comprehenſuro, interìm, & nobis plura adhùc ad eandem rem ſequenti capite allaturis.

Quod

II. Jn Gonorrhęa virulenta

Quod Gonorrhœam virtulentã: hæc tametſi in Prognoſi pro inſanabili renunciata fuit, auſpicijs tamen ſuis haùd eſt derelinquenda. Metus nàmque foret, ne, hinc peierante vlcere, Gangręna; indè autèm vitiato Sanguine, Lues *Venerea* ad fores eſſet. Quamobrêm ad vtrunque arcendum videntur mihi concurrere debere hæ duæ aliæ indicationes: ſanguinis ab acido præſeruatio, &, per conſequens, illius vlceris deterſio: quarum alteram exęquabit *Mercurius* eo, quẽ attulimus, modo exhibitus, alteram *Iniectiones*, de quibus vnum atque alterũ exemplum ſubijciemus. Nàm initio, quùm pus loturæ carnium ſimile apparet, atque vredo *Vaginam* occupat, locum habet iſta.

℞ *Hord. integr., Lenticul., Roſ. rubr., Balauſtiorum a. p. j., mellis parum Coq. in aqua fontis.*

Colaturam inijce in *Vaginam* muliebrem, aut, ſi *Lacunis* opitulandum, in meatum vrinarium: immitti hùc etiàm poſſunt *aquæ hordei*, *Lactucę*, *Portulacæ*, *Serum lactis acidulatum* atque id genus alia ad vrinæ ardorem indicata; *infuſiones* itèm aliæ *detergentes*, *mundificantes* &c., quales proximè daturi ſumus. Verúm pro *Clitoridis*, *Nimpharum*

Diuiditur *Mentula*, *Colis*, *Virile membrum*, *Penis*, aliquandò *Virga &c.* nuncupata in Externam & Jnternam. Illa, pars eſt *Penis* membranoſa, ſiué eiuſdem Capſula cutanea, proptér duplicaturam admodùm volubilis, quæ dicitur *Præputium*: hæc reliquis particulis componitur, de quibus inferiùs. Ergò, quòd impræſentiarum; Cutis quota quanta *Penem* obtegit pervulgata vſurpatione *Præputium* eſt, quod in aliquibus protractum, in alijs tám curtum adſpicitur, vt vix quidquã obſeruare ſit nomine *Præputij* dignum, *Peniſque* ſempèr *Glande* nudo ſubſiſtere debeat, ex quo & Apellæ ijdem nominantur. Conſtat hoc *Præputium* Cuticulâ, Cute, & Panniculo carnoſo. Nàm Cutis Fibræ vſque ad eiuſdem *Præputij* extremum, vbi incuruantur, ſeù duplicantur, Cuticulâ tectæ ſunt, adeòque ſenſu minús exquiſitio præditæ: vt verò introrſum, ſicuti diximus, conceſſerunt, palam proſtant ſpoliatæ, videturque ibidem *Præputij* ſuperficies quaſi interior pars *Vaginæ* muliebris. Vnde optimè *Craanen*; *Putamus*, inquit, *fœminam eſſe inuerſum maſculum*: Scrotum *maſculi fieri Uterũ intùs conuerſum*; *primordia* Penis *ſiũt* Clitoris(addo ego)& Præputiũ *interius* Vaginam *ſimulat*. Reuera nàmque II. Obſeru. Anatom.

Præputium quid eſt aliud, quàm Uagina *Penis* intùs abſconditi, ſiuè eiuſdem capſula, vt diximus? Cœterúm tales fibræ ſeſe tandèm *Neruoſis Corporibus* iuxta *Coronam* inſerunt; atque vbi deſinunt, exoritur membranula, quæ rara eſt, ſed firmitèr admodúm *Glandē* protegit. Triplex itàque in *Pene* tunica inuenitur: vna ruida & ſpongioſa, quæ *Præputij* externam faciem prębet, denſior altera, ſubrufa & complanata, quæ intrinſecam eformat: vltima tenuiſſima & æqualis, quæ propriè continuatio eſt fibrillarum *Præputium* componentium: dic alitèr; *Colis* vnicum eſſe tegmen, quod tribus in locis itidem triforme appareat.

III. Uſus huiuſmodi Obſeruationis

Jdcircò autèm hanc locorum differentiam duximus adnotandam, quód ex *Lucretio*

—*Non omnis fert omnia tellus*,

&, iuxtà *Theocritum*;

Illa quidèm preducit hyems, hæc educat æſtas:

hoc eſt, quià aliæ in *Præputio* fiunt labes, aliæ extra *Præputiū*, & rursùs quædā gignuntur in *Glande*, quæ in ipſius *Corona*, aut *Freno* minimè germinaſcunt. Etenim præter ſtructuræ varietatem adnotandi veniunt ductus roriferi, qui in ijs membranis aut exilimi ſunt, vt in Cute externa, ibidemque tranſpiratio-

nis

nis materiam exonerant, aut craſſiuſculi, vt in interiori *Præputio*, vbi adeò olidam illam ſeroſitatem deponunt, quæ mox in ſumen quoddam, ſiuè ſmorchiam tartaroſam condenſatur; ſuntque omnes arteriolarum capillarium vltimæ finitiones. Qui igitúr neget ab huiuſmodi differentijs multum etiám varietatis intèr affectus peædictarum partium non allatum iri?

Quarè vt hoc intimiús pernoſcatur, operæ prçcium eſt, miſſis, quæ circá internam *Colis* partem heic obſeruanda forent, ſtatim procedamus ad diſcuſſionem affectuum memoratorum, ſaltèm et ne centones, vt in adaggijs eſt, farcire velle videamur nèue ordinem inuertamus Orationis, quem præfiximus. Sit itáque iám - IV. Diuiſio Capiti.

ARTICVLVS PRIOR

De Affectibus Partium Obſcœnarum, Siuè Genitalium Exteriorum in Viris.

§. I.

Factâ igitùr *Penis* in immundam *Vuluam* intromiſſione, ſi Pus externé *Præputium* ſuffuderit [quod nimirùm eueniet potiſſimũ, quandò I. Morbi *Præputio* exti inſecè cõtingentes.

quandó id eijcietur è *Lacunis*]& ſuapte naturà fixum, aut præ frigore, aliâue huiuſmodi ratione tepefactum vltrà Epidermida tranſire nõ valuerit, planũ eſt ipſius ſalia vbi poſt, ivuante calore *Penis* conſueto, ſiuè aliás inſolito (quemadmodùm in Erectione) in actum fuerint exerta, rotatura ſeſe pedetentim per illius poros, lineaſque exaratura eſſe, quæ Rhagades vocitantur, totam aliquando *Præputij* ſuperficiẽ præfatã excoriaturæ. Quodſi fuerit minús craſſum, in tali caſu quoniàm, rigidæ eiuſdem moleculæ inferiùs in Muccoſum Corpus deſcendent, eæ propterea ab aqueis iſtius Mucci particulis dilutæ ac ſolutæ [quod actuari eſt] cum affluente vndique tranſpirationis materia vires experientur; atque adeò inflatis ab hac fermentatione talis mucci filamentis, perpendiculares, quæ Cuticulam Cuti annectunt, fibræ diſrumpentur, hiſque abruptis Cyſtis efformabitur, quæ aperta in vlcus denique faceſſet. Si verò, demúm fuerit ità volatile illud pus, vt gliſcere valuerit in sùbiectam Cutim, liquet ipſius ſalia mòx ad ſtatutum tempus [nempè vt à *Venereo* Calore, aut ab alia quâuis causâ fuerint excitata] eroſura protinùs illius fibras, aut ambientia duntaxàt capilaria vaſa:

&

rum, totiuſque exterioris *Pudendi* inflammatione,quę in principio Gonorrhoeę vel maximè contingit, ſufficit foueatur iſta pars vino, in quo furfuris *triticei*,& ligni *guaiacini* nonnihil ebulliuerit; interim verò turunda linea ſicca quotidiè craſſior facta in *Vuluam* immittatur,detracto etiàm ex Baſilica vtrâque ſanguine, ſi opus fuerit. Sedatâ inflãmarione, quúm pus ſeroſum erit, ſequens iniectio magis conferet.

℞ *Radic. Ariſtoloch. rotund.* ℥j., *fol cichor. cum toto; ſummitat. Abſynth, Centaur. min. Hyperic., Hyſſop. a m.j., fol. Marrub. Conſolid. mai., Ireos florent. Iaceæ, ſiuè herbæ trinitat., Myrhæ a m.j., Mell. parum Coq. in vino rubro.*

Sed quòcunque inijciantur hæc decocta, tàm in *Vaginam*, quàm in *Vrethram*, neceſſum eſt anteà tepefiant metu Gangrænę,quę in his partibus vltró excipi ab vlceribus ſolet. At ſi calloſa fortè fuerint hæc vlcera, atque in loco ad quem ſicca remedia inſinuari queant, prędtabit adhibere ſeq: puluerem.

℞. *Auripigment., Tuthiæ, Mirhæ, florum Sulph., Aloes a* ℈j., *Virid. æris, Sarcocoll., Calc. viuæ bis, aut ter lotæ & ſiccatæ; Alum. crud., Roſar rubr., Balauſti.*

a. ℈.j. *m. & f. pulu. ſubtiliſs.*

cuius dimidia pars excipiatur balsã. *Sulphur. Therebent.*, Succi *Plantag.*, & olei *Hyperic. a* ℥ j. *Therebent. laric.* q. s. vt f. vnguent. Reliqua medietas inſpergenda erit vlceri, & deſupèr applicandum modó dictum vnguentum; cui etiàm addi poterit parum *Mercurij* pręcipitati, albi, aut rubri pro magnitudine affectus. Sic enim vlcera, quę in loco humido [qualis eſt *Vagina* muliebris] aqueis vnctuoſisque remedijs morem gerere non volunt, eiuſmodi pulueris adſpertione refrænabuntur planè. His non obſtantibus, ſi Gangrænę vel minima ſuſpicio detur, conſilium erit, ei opportunis auxilijs quã ocyſſimè prouidere.

III. Cura accidentiũ eiuſdem Gonorrhœæ.

Quod remanet de Pruritu, Puſtulis, & Furfuribus; his optimé ſuccurriſſe comperi ſequentem iniectionem.

℞. *Mercurium dulcem; ſolue in aq. calcis, Plantag., Roſar. rubr. anat. quantitate ac vtere.*

ac poſtremò Verrucę, & Condylomata tàm interna, quàm externa tangi poterunt ſpiritu aliquo acido, vt *Spiritu Nitri*, *Vitrioli*, *Sulphuris*, & quidem ſemel de die, donec eiusmodi tubercula corroſa fuerint, vel ceciderint exſiccata. Alitér etiàm curantur tales

excre-

excreſcentiæ , per applicationem cerati de *Ranis* duplicato,triplicato aut quadruplicato *mercurio* . Enim verò! hæc Topica , qualiacunque ſint , minús proderunt , niſi curatio per interna inſtituatur , Vnicum enim mercurij granulum aſſumptũ plus faciet, quàm centum Topicorum inutilis conatus.

His ſic , imò ad aliam quamlibet, etiám magis exactam , libellam adminiſtratis , ni tamen victus ratio ſeruetur, factum infectũ erit , Conſiſtit autèm talìs ratio in Gonorrhoea ſimplici , ſiuè recenti , vt res non naturales ad eum finem ordinentur , ne ex ijs ſanguinis motus excandeſcat. Quamobrèm exercitia corporis paulo vehemẽtiora , equitatio , ira, libido, aromatica, ſalſa: vina præſertim generoſa, vigiliæ& alia id genus omni ſtudio vitanda è contra amplectenda alia, quæ eundem motum remorantur vt quies, modeſtia , acetoſa , apozemata ex herbis refrigerantibus parata , ſomnus &c. in Gonorhœa verò virulenta , vt praua ipſius ſanguinis diatheſis , videlicèt eiusdem condenſatio à ſanioſis miaſmatis in venas iàm introductis facta per ipſam diætam emendetur: vnde eſt , quòd quæ conducere diximus in priori, in hac Gonorrhœa penitus ſint fugienda & IV. Cura diætetica.

præſertim acida imprimis vitriolata, nitrata &c.. Quippè comperi ex iſtorum vſu Gangrænam in *Pudendis* fuiſſe acceleratam: ex aduerſo vinum, aromatica, ac præ cœteris diaphoretica ad ipſius mitigationem ſummoperè contuliſſe.

CAPVT TERTIVM
DE MENTVLAGRA
PROLVSIO.

I. Argumētum. HACTENVS de Morbis, qui Sexui ſequiori contingunt ex Uirorum amplexibus iuſto frequētioribus, aut aliundè pollutis: ordo nunc, poſtulat, vt alios expediamus, quotquot his viciſſim obueniunt ex conſortio Mulierum aliquo, vel pluribus é dictis Morbis infectarum. Sed hoc tamen commercium ſiquidèm ab ijs Uiris vnico inſtrumento, quod voce tenùs *Mentula* eſt, exercetur, conſentaneū fuerit, priuſquám de eodem diſſeramus, aliquid circà iſtius fabricam præmittatur.

Diuidi-

&, ſi primum; vlcus ibidèm neceſſariò factum iri; ſi alterum, aucto nutritij ſucci prouentu, tales fibras ità denique fœcundandas eſſe, vt in tubercula duriuſcula excreſcant, ideſt in Verrucas.

Nunc ad interiorem *Præputij* ſuperficiem deſcendenti redit in memoriam, quod ſuprà de analogiâ eiuſdem partis cum *Vagina* muliebri latum eſt: parem nimirùm eſſe vtriuſque ſubſtantiam; internam quaſi nerueam indèque ſenſu exquiſito præditam, externã plerùmque membranoſam, raram, laxam, & fibris carneis ſecundùm longitudinem excurrentibus donatam: prætereà in internä facie glandulas extare minimas diſgregatas è finibus arteriarum capillarium in dictam nerueam ſuperficiem hiantium reſultantes, à quibus etiám humor homogeneus vtrobique emanat &c. Quamobrèm non abs re dixerim in Coitu *Præputiũ Præputio* indi, poros poris necti, oſcula oſculis; quod non ineleganter *Scaliger* ſignificauit hoc carmine: II. Morbi intrinſecùs affligentes.

Corpore diſiuncto totum eſt in corpore corpus;
Ipſa anima inſinuata animæ: nec ſola manere
Quit; ſed ſe applicat & cæcis compagibus hæret.

Iàmque in tali cohœſione ſolito magis dilatantur prædicti pori; quatinùs fibræ eôdẽ

tempore rigeſcunt, ſiuè intenduntur magis: vndè adeò fit, quòd tùm etiàm latiùs alter alteri inſpiret;& *Vagina*, Ex. gr., effluuia ſua fuſiús *Præputio* communicet. Ad quod non parúm etiám confert perſpirantis materiæ ſubtilitas eo imprimis tempore, quo proptèr ſanguinis accurſum motumque inſolentiorẽ *Vaginale* recrementum debet eſſe ſummè attenuatum. Haud refert tamen in noſtro caſu fixum ne ſit, an volatile, quod virus à fœmina emittitur in *Præputij* internam partẽ. Quodquidèm ſcilicèt proportio pororũ iſtius cum poris *Vaginæ* muliebris, eiusdem prętereá veneni homogeneitas ad humorem exſilientem è præfatis poris, calor denique *Præputij* in œſtro *Venereo* ingens factus, humorum per conſequens rarefactio, meatuum dilatatio &c. vltrò inſeruiunt ad memorati virus inſinuationem. Adde nùnc iſtius copiam è *Lacunis vaginalibus* præcipuè erumpentem, quæque rectâ in *Pręputium* ferri ſolet; & cùm iſtius plicæ ſcopis (vndè & Coire Italis *ſcopare* eſt) aſſimilentur, aut cutaneis circũuolutionibus *Vaginam* abſtergentibus, vt patet. Quibus ſic ſtantibus : qualiſcunque muliebris Gonorrhœæ portio intrinſecam *Præputij* faciem impetat, certum eſt ipſam facilè

lè in iſtius glandulas penetraturam: vndè eſt porrò, quód ab acidis eiuſdem moleculis conſtricto iſthùc appellente ſucco, ſicuti ſeroſæ partes poſteà dimiſſę fibras relaxabũt, ità bullæ eleuabuntur diaphanæ, cryſtallinæ dictæ, quę in ſummâ metâ (quò videlicet idem ſerũ longioribus ac proindè validioribus, quàm in latera, columnis arietabit) diffractæ in vlcera tranſibunt. Pangentur etiàm vlcera, ſi in dictis glandulis fixato tali recremento earundem peripheria ſic poſteà ampliabitur, vt diſruptis ambientibus tenellis vaſculis phlogoſes inducantur, atque ab his deniq; ſuppuratio, ſeù abſceſſus. Germinant in hac parte demùm etiàm Verrucę, nec ſecús plané, quàm eaſdem produci in *Vagina* muliebri ſuprá, *cap.* 2. demonſtratum eſt: vndè non libet hic ipſarum originem denuò præſtolari.

Quod ſpectat *Frænum Glandis*, *Coronam*, atque ipſum *Glandem*: excoriatur illud, ſi proprio, quod nimirùm pus ex Urethrâ, vt in Gonorrhoeâ, aut è *Præputio* alicubi cariato deciderit; exulceratur autèm, ſi alieno, hoc eſt muliebri, perfuſum fuerit. Quippè in hoc caſu, factâ in glandulis, quæ ipſum *Frænum*, vt & interiùs *Præputium*, humectant, affluentis liquidi condenſatione, bullæ eleuabun- III Labes *Fræni, Coronæ & Glandis.*

tur illæ cryſtallinæ, quas ſuprà nouimus vlcus poſt ſe traxiſſe. Similitèr *Corona Glandis*, atque vltimò hic ipſe *Glans*, ſi extrarijs ſordibus fuerit delibutus. Aduerti autèm crebró in aliquibus, qui ob nimis citam ſeminis eiaculationem [quod vitium Italis pręſertim tribuit *Ettmullerus*] ſtatim retracto *Pene*, cuius *Glandem* vix medium in *Vluam* ſordidam introduxerant, obueniſſe nihilominùs illi parti innumeras bullas diaphanas, paruas [etenim glandulæ in tali loco itidèm puſillæ ſunt eòque minores, quò propiús culmini accedunt] & quæ poſteá euacuato ſumine, quod liquidum & albeſcens in maiori etiàm, quàm aliàs, copiâ redundabat, ſenſim anihilabantur, *Glande* interim ac *Præputio* tunc apprimè rubentibus; in reliqvum autém ne minimi quidém vlcuſculi veſtigio alicubi, ac neque ad *Frænum* [vbi tamen ampullæ illæ depleri videbantur] apparente.

Obſeruat.

IV. Accidentia Verucarum, & Excoriationum.

Ultimò, quod *Scrotum* [hoc etenim quoquè intèr *Obſcœna*, ideſt *Genitalia externa* venit computandum] quoniàm ſordibus ex Vrethrâ, aut aliundè deciduis fœdatur nonnunquàm, ſiuè humectatur, abraditur idem iccircò, & quandòque excoriatur. Lurida

da quippè ſalia cùm iàm valdè tepeſcant vbi ad illud peruenerunt, non poſſunt ità exaltari, vt in ſubiectas tunicas penetrando vlcera inſtituere valeant, & cúm inſupèr deorſúm tendant, neque demúm ibidèm humorem aliquem opperiant, à quo diſſoluantur.

§ 2

IAmque ob priorem cauſam, quòd nempé ſanies iugitèr per decliue feratur, huius qualiſcunque portio ab excoriationibus exterioris *Præputij* dimanat, ſpiras deſcribere, aut rectas lineas conſueuit: vlcera itèm non multùm excauantur, neque callo denique obduci ſolent. Carnei quippè vuilli in eâ parte laxi impares ſunt nutritio ſucco coercendo. quamobrém etſi deciſi tumeant extremis oris, interfluente nihilominús iugitèr illo, nunquàm conniuebunt, ipſorum capita nunquám conglutinabuntur, nunquàm obfirmabuntur, adeóque tandèm nunquàm occalleſcent, vlceribus nihiloſeciùs, quod de profunditate demitur, latitudine (quam ſubindè indipiſcuntur) vltrò & cum fœnore compenſantibus. At Verrucæ nodos in tali regione vtplurimùm æmulantur, tubercula nimirúm lata, rotunda, parùm eleuata, at- I. Accidentia Vlcerũ in *Præputio* externo.

que in tali demùm quantitate, vt *Mentulas* quaſdam adſpexerim Tyrſis æquiparandas, *Hæcſteteri* Bromijs vel monſtroſiores.

IJ. *In Præputio interno.* Sed ad Vlcerum differentias reuertendo: eorum quotquot interiori *Præputio* adnaſcuntur, caua ſempér ſunt & calloſa, ob rationem ſcilicèt ſuperiori contrariam. Etenim eadem expurgari affatim nunquám poſſunt 1. quiá pellicula, ſub quâ bulla [vlceris parens] turgere incipit, vtpotè multo compactior Epidermide exterius *Præputium* amiciente, nonniſi ſerò diſrumpitur: deindè etiã quià eadem cuticula duntaxàt in medio, vbi puris columnæ cèu altiores itidèm magis cogunt, effringitur; quarè vt pertuſi quaſi operculi vices repræſentat, ità exeundi copiam adimit puri ab intra ſalienti. Et profectò: hoc amuſsatim [vt quod aduenit abeat] è foraminulo illo medio nunquàm exigeretur. Lacunatur iccircó interiùs, eroſiſque primoribus, ad intimiores fibras penetrat, ſicque fermentando, turgendo, erodendo Scrobiculos denique ſuffodit profundos, adſpectu rubros, ſanioſos. Nunc, quod callum: huius ratio retorquenda venit rursùs in dictam, pelliculam, quam nimirúm nouimùs longé arctiori ſtructurâ præditam, quàm exteriorem

rem

rem ſuprà citatam. Dic igitùr de illo, quòd membranoſæ, veriùs ligamentoſæ [vt quæ carneas Panniculi *Præputium* componentis excipiunt] eiuſdem cuticulæ fibræ, ſicubi interdúm fuerint aroſæ, ſe ſe ibidèm, ceù fides, contrahant, contractę cœsâ in parte tumeant, hinc aliæ alijs ſtrictiús hœreant, cutemque ipſam adhùc denſiorem reddant: nutritivs autèm ſuccus, quoniàm tali fibrillarum, aut ſaltim capitulorum eiuſmodi cohœſione prohibebitur, ne vltrà influat per illarum interſtitia, quotus quantus eó proueniet, totus velut ad aggerem ſiſtatur, viſcidiſque ſuis filamentis tales apices conferruminet, conſolidet, conglutinet tanto firmius, quòd inſpiratus à proximè fermentante pure ac vitriolicis iſtius ſalibus impręgnatus coaguli quandam, veluti glaredinis, ſpeciem inducat. Hinc itàque turgeſcentiâ, illinc duritie comparatis ad extremum vlceri corona quædam quaſi carthilaginea imponetur. Atque hæc quidèm corona, ſiuè calloſus ambitus in causâ eſt plerúmque, cùr vlcera talem interiorem *Præputij* tunicam occupantia phlogoſim perpetuò faciant. Nàm, ſi profunda ſunt, intèrque ſeneſcendum ligamentoſas carneaſque fibras terebrant quotidiè magis, quid rema-

remanet, niſi vt nutritiuo ſucco, lymphæ, omnique omninó ſanguini vijs intercluſis, hunc è vaſis ſuis depellant, niſi vt fibrarum interſtitia oppleant, quid, inquam, ſupereſt, niſi vt *Præputium* inflent, inflamment, extendant, totique demùm *Glandi* ſuperincumbere iubeant? Jàmque ſtatus hìc *Præputÿ* prȩternaturalis Grȩcè Phymoſin audit, vt & Paraphymoſin alter oppoſitus, quùm videlicèt eadem vlcera, vtut minùs caua, callo nihilominùs obſepiuntur tám duro, vt *Præputium* adduci ſuprá *Glandem* minimé permittant, ſicque complicatum magiſque in dies tumefactum augeri idem debeat, creſcenteque vlteriùs vaſculorum ab vlcere exciſorum numero, penitús inflammari.

JII. Jn *Corona & Glãde.* Quanquàm (quòd Phymoſin) hæc ab vlcere *Præputÿ* haud ſemper eſt; cúm non raró á *Corona Glandis* etiám habeatur, ſi videlicèt corroſiua miaſmata in ſuperiectũ illud auolent ab iſtius plagis. Quippè in tali caſu, humores ibièdm ad fermentandum prouocati vaſcula diſrumpent: hoc facto, *Præputium* intendatur neceſſum eſt, adeóque & vt *Glandi* hæreſcat, cum rubore, tumore, nec non aliquâ demùm pelluciditate. Sed nota in Recutitis, & quibus *Coronæ* vlcera infernè [quà ver-

vergunt ad *Preputium*)craſſiore callo ſepta ſunt, Paraphymoſin potiùs inferre. Quandoquidèm *Coronæ* fibræ in eâ parte ligamentoſæ ſunt, ac propтereà contextûs admodùm compacti, ſicque occalleſcere aptæ natæ: non ſic aliæ carneæ, quæ *Glandem* inchoant. Dic igitùr Phymoſin gigni ab vlcere,cuius tamen callus aſcenſum *Præputij* ad *Glandem* minimé impediat. Generalitér autèm de callo ſummabis iſta (& quæ nihilominùs ex præmiſſis deduci potuiſſent) vlcera,prout intèr carneas, cutaneas, aut ligamentoſas, ſiuè, quod idem eſt, intèr laxiores, arctioresue fibras locata ſunt, callo etiám intér ſe plurimùm differre; ſicque exteriorem *Præputij* ambitum occupantia minimùm calloſa perhiberi; é contrà alia in concauâ ipſius ſuperficie poſita: rurſús, quæ *Glandis Coronam* obtinent, ſemicalloſa ſpectari, minùs adhùc, quæ *Glandem*, ac minimè omnium, quæ iſtius faſtigium inuaſerunt. Ratio patet ex iám dictis. Nunc quod duritiem, ſpiſſitudinem & colorem eiuſdem calli; hæc tametsí ex ſenio vlcerum apertè ſatis ab vnoquoque argui poſſint,nihilominùs adhùc luculentiús explicabuntur infrà. Summa ergo dēique,vlcera circũundiq; calloſa minùs hiſcere, ſéu lateſcere ijs, quæ ſemicalloſa,

aut *atilodeia* [ſine callo] ſunt. Siquidèm duræ margines obſtant, quominùs ſanies in confinia bachatum eat: quicquid infernè, vbi continuò cumulatur, ac neque interim ob paruum exitum prçfatum, ritè emungi poteſt, ſuffoſſis pedetentim per echinatos ſuos ac diutinâ fermentatione percitos ſales ſuperincumbentis valli fundamentis, perindè quaſi in inſidijs ambulet, vlceris diametrum extendat, nec non profunditatem. E contrà ſemicalloſa: hæc enim vti effluxum puri alicubi concedunt, ità nullo ſub aggeribus conſtructo fornice, tãtùm ſuperficialitèr è regione marginis ſeſe ampliant, maiorē interim latitudinē compenſando minori cauitate. Ac poſtremò quotquot nullo, ad ſummum tenuiſſimo, callo circundantur, in omnē dimenſionem, exceptâ profunditate, ſeſe effundunt tantâ voracitate, vt, niſi in officio [quod aiunt] contineantur, totam viciniam, ideſt *Glandem* populari pergant. Supereſt Dolor, qui vlcera qualiacũque, præſertim antiquiora, comitari ſolet. Eius tamen explicatio, etſi non ſit huius loci (Nos etenim ipſam fusè dedimus in *Diſſertat.* noſtrâ *Anatomica* 3. vbi *de humore Glandularum Cerebri Corticalium, deque Spirituum Animalium falſo commento* abbundè actum eſt) paucis nihilo-

hilominùs heic perſtringi poteſt ſub his notis; & 1. Mentem vnicum doloris capax ſubiectum eſſe: quatinùs ſola quid bonum, quidue malum, ſit nouit. 2. malorum omnium grauiſſimum eidem compertum eſſe, materiæ ad ſe attinentis ſolutionem; adeòque 3. quò intimiùs exſolui percipit compagem corporis ſibi concrediti, ipſam propterea tantò magis angi: ac 4. denique, penitiſſimas ſolutiones Neruorũ eſſe; cum ab his organicarum corporis partiũ origo habeatur ac deriuetur. Vnde infer, quòd fibræ omnes quò plus Neruoſi habent eò ampliùs corpori ſunt eſſentiales, & ſi præſertim craſſitie fuerint inſigniores. Infer, (inquam, quód *Penis* vlcera doloroſa eſſe debẽt, vtpotè ſolutiua; ac prætereà, huiuſmodi ſolutiones in *Præputij* ſuperficie cauâ longè moleſtiores putandas eſſe factis in conuexâ. Etenim porrò in hâc raræ admodúm, graciles ac diſtortę neruorum finitiones: in illâ frequentiores, craſſioreſque ac neque ità demùm obliquæ perhibentur. Quæ cauſa eſt etiàm, cùr *Corona Glandis* exquiſitiore ſenſu polleat, quàm ipſe *Glans*, vt conſideranti liquet. Infer vltimò phymoſin, iſtique oppoſitam *Præputij* phlogoſin, maximoperè vrgere, & cum craſſiuſculos Neruorum ramos deglubant, pun-

 gant

gant, lancinent, indequé febrem cieant non raró. Et quid mirum planè? Nonnè [prætereo cœtera] ſolemne eſt Animo in vehementibus paſſionibus Cor & Sanguinem inſolentiùs agitare? Mitto demùm phaſes illas Chriſtallinarum, quæ Bullæ *Fræno* adnaſcuntur ac ſæpé diſparent improuiſò; propter eà nimirúm, quòd talia Simioticen potiús ſpectant, quám hunc locum.

IV. Accidentia Uerucarum, & Excoriationum.

Succedunt Vlceribus Verrucę. quarum primam differentiam suprá in Seſſilibus *Præputio* extrinſecè obuenientibus indigitauimus: nota nùnc, quod fiendi modum, cutim in eâ parte laxam poris etiám plurimis ſcatere, qui fibras hinc indè aluunt: nutritiam ergò lympham, poſtquàm à meretricio tabo, aut potiùs, acidis eiuſdem ſalibus fuerit coagulata, ſerum emittere, quod dictorum Willorum laterales poros relaxando, ſulphureis, oleoſis, aut balſamicis particulis viam ſternet, & quaſi manuducet: vndè, ad extremum, ſaginati ac alti diametro augebuntur, iunctique vnà & conglutinati abibunt in magnas quaſdam, veluti lentes, Verrucas nimirùm latas ac depreſſas; Verùm in *Præputio* interno, vbi ligamentoſę fibrę naturâ inuicèm cohærent, quoniàm præfatum ſerum non hinc indé, aſt

ſubtùs

ſubtúſ tantùm irruit in eaſdem, laxatis adeò medioxumis ipſorum poris, earundem paritèr meditullium duntaxàt producendum eſſe atque arcuandum itá nempé, vt in vno puncto à rectâ ſuâ lineâ diſcedentes mòx in altero ad eandem reuertantur, ſicque vtriculos conſtituant, qui vna cum contento nutritiuo ſucco ab ambiente aere aut calore interno ſiccatæ ac induratæ demùm faceſſent in paruas Verrucas ex illarum genere, quas Grœci Achrocordones, Latini Penſiles vocant; ſuntque parte ſummâ latiores, imâ verò, quæ ad Cutem eſt, tenuuiores, quâque porrò quaſi pediculo, innituntur, vt patet. Nota hic rurſúſ, fieri interdùm, vt liquor in eiuſmodi folliculis contentus tametſi concretus humectetur maximè ab exuberante in vaſis ſero, inque eo caſu ipſius ſalia in actum exeri [nàm iuxtá Chymicorum illud, *Salia non agunt niſi ſoluta*] ac propterea non tàm erodi ab his talium vtriculorum ſuperiorem partem; verùm etiàm fibras hinc inde à foraminulo illo medio relaxari, atque à nutritiuo rore protrahi debere ità, vt in nouum porum hæ denique concamerentur; videaturque hic porus priori inſitus, aut adnatus. Nota demùm alteræ huic Verrucę ſuccreſcere aliquandò etiàm tertiam

eo

eo fermè pacto, quod modò enunciauimus: vndè curioſum fuit vidiſſe nonnunquám huiuſmodi excreſcentias velut arte factas duplici interdùm triplici quaſi nodulo diſtinctas, vt diximus. Sed quæ *Glandi* ſuperueniunt Myrmoeciæ dictæ capulo magis lato ſunt, vt & cruſculo & vtroque tamen depreſſiori, quàm ſuperiùs dicta. Quippè nimirùm *Glandis* fibræ laxiores ac molliores ſunt exiſtentibus in *Præputio* interno. Quì igitúr, pateſcẽtibus hinc indè poris mediè extendantur, vt Penſiles Verrucas gignant, potiùs quàm Seſſiles? Utrumque autèm hoc Uerrucarum genus ſi paululúm conſeneſcat, eatenùs ſaltim, vt liquato illo, quod ſulphur in earum ventre condenſari nouimus, ſalia in hoc, vt & in ſero contenta fermentatum eant, planum eſt, fracto apice, eructaturum interdùm ſaniem quandam aqueam ac inolidam, materiam ſcilicèt minerę ſuæ, hoceſt lymphæ, redolentem. Fœtor enim & puris craſſities omnis à ſanguineis globulis [dicam planiùs] à ſanguinis portione rubrâ ferè dependent. Remanent Rhagades: hæ, quęcunque à viru ſiuè muliebri, ſiuè aliàs vlceroſo in *Obſcœnis* fiunt, pro eiuſdem fixitate magis minúſue ampliant ſeſe, prætèr nonnullas in

Co-

Corona Glandis, quæ cum breues ſint, non multúm dilatantur, vt neque aliæ inter mẽbranoſos conſtrictoſque interioris *Præputij* vuillos conſtitutæ. Et quod numerum: alibi paucæ, alibi plures; ferè tamen in eiuſdem *Præputij* rugis frequentiores obſeruantur, eò quòd hę vt rugoſę, ità & ſpongioſę maiorem in coitu lingunt *venereæ* amurcæ quantitatẽ.

§. 3.

Diagnoſſis heic omnis linquenda foret (ecquis enim *Penis* Vlcera, Verrucas & reliqua ſuperiùs recenſita non agnoſcat?) niſi ex aliâ parte obſcura adhúc multis videretur; quæ verſatur circà cauſas eiuſmodi morborum. Præſtantiſſimus *Sinapius* non muliebrem Gonorrhœam; alia adducit, quæ tales affectus gignere poſſe autumat. *Conſtat ſiquidèm* [ſunt eius verba *& experientia & ratione quod non tantùm à meretricibus proſtitutis; Sed etiàm à propria vxore honeſta licet, ſimiles morbi oriri poſſint. Si, inquam vxor cachexia aliqua Scorbutica plus iuſto acri, ſalina, acida laboret, ſi eadem fluxum album, inordinatam Catemeniorum euacuationem & ſtagnationem ſentinæ Vteri à mordaci aliqua & acri colluuie patiatur*

J. Signa cauſarum diſtinctiua.

tur

tur. Tunc enim (pergit) *accedente immoderatione in coitu & motu tali exceſſiuo, qui Vterum nimis exagitare, accendere & efferueſcentiam ſalium cauſare poteſt, hincque fermentationem eorundem ſalium hinc affluente lympha acri & putrida vlcuſcula Vaginæ vteri concitare; nonnè inquam hæc cauſa erit marito inficiendo citrá vllum meretricium congreſſum, nonnè aura illa contagioſa acris volatilis ex taliter conſtitutæ vxoris vtero exhalans* proſtatas *aliaque vaſa ſpermatica inficere valebit?* Sed hanc ſi in principalem aſſumpſiſſet, quam cauſam pro acceſſoriâ adhibuit, *immoderationem* nepè *in Coitu*, haud longè ſané à ſcopo aberraſſet Edixiſſet enim quod & nos ſuprà in Theoriâ & experientiâ & ratione quòque firmauimus. Verùm quòd citrà hanc *immoderationem* Vlcera in Verethro, Verrucæ &c. haberi poſſint è congreſſu cum propriâ Vxore honeſta & pudicâ corporis duntaxàt cachectici, aut muliebre quidquam patientis, non credo. Nec vacat repetere quæ alibi (*Cap.* 2. §. 3.) narrauimus de Viris eiusmodi Mulierum, qui vitio aliquo *Pudendi* nunquàm fuerunt attacti. Addam hic ſolùm, obſeruaſſe Me etiàm alios qui diucopulam habuerant cũ Coniugibus Phtyſicis obindèque fluxu albo vexatis, itémque cum alijs

Obſeruat.

alijs, quæ ex epotâ Cantharidum tinctura id morbi contraxerant, nec tamen eorum quempiam vel de minimâ *Pudendi* labe fuiſse conqueſtum. Ratio autèm huius rei videtur, quam etiàm ibidèm attulimus; nimirùm quià, vtvt Cachexia illa ſit ſcorbutica, ſit & Phtiſica, ſit denique & ſalina, acris, acida, auſtera & acerba; vtvt, inquam, adſit fluor albus, inordinata Catemeniorum euacuatio &c. quoniàm tamen ij vel ſanguinis morbi ſunt, vel Vteri, quid ſibi cum *Vagina*? Salia namquè eiuſmodi Viſceris cum iàm deferbuerint vbi ad hanc peruenerunt, nullam ipſi noxam inurere apta ſunt. Sed regerit laudatus Author: *Dubitas vlcuſcula oriri poſse in* Uagina *fœminæ honeſtæ, quæ promiſcuum non admittit coitum? Sed ſi datur Inflammatio, Tumor, Schirrus, Cancer Vteri etiam in honeſtis & maximè abſtinentibus fœminis, & uel maximè illis, quæ Chloroſi, ſeú febre amatoria, vel quæ Pruritu muliebrium laborant, cùr non & vcuſcula, quę minus, vel ſaltem conſequens horum omnium ſunt, concedas?* Deindè exagerat. *Quot Maritos ſcio taliter infectos, eorumque nonnullos, qui tempore menſtruorum à proprijs vxoribus non abſtinebant, & quidem domi ſuæ & non in caſtris ad Neapolin &c.?* Obſeru.

Dubito [inquis *Sinapi*] & quidni? Primò nãque magna diſparitas eſt intèr Vterum eiuſque *Vaginam*: ille Neruis, ille copioſiſſimis donatur vaſis, ille tandèm nùnc contrahitur, nùnc ampliatur, nùnc ſicceſcit, nùnc humeſcit, nùnc denique meconijs impletur ac farcitur; *Vagina* verò nec Neruis, neque Arterijs, ſaltem conſiderabilibus, ditata eſt, oſſibus atque adipe obſita ac munita, & lato demùm ore peruia perhibetur: quo fit, vt ſi Vterus Jnflammationibus, Tumoribus, Scehirris obnoxius eſt, illa ſit conditionis longè diuerſæ. Deindé, datur Chloroſis, datur Pruritus Muliebrium, & vlcera tamen ex eâdem causâ non dantur. Et poſtremò, etſi darentur iſta ab aliâ cauſa (non tamen *Venerea*) putas-ne iccircò ea fore contagioſa, ità vt *Penem* vlcerare, aut alitèr labefactare valerent? Falleris. Nam pus talium vlcerum non eſſet eius indolis, vt ſeſe *Preputij* poris applicaret, vt lympham rectà appeteret &c. Capeſis exemplum in Vino, quod alitèr alteratur per ſe, alitèr, interuentu Jgnis, aut aliorum corporum extraneorum. Quamobrem vlcus illud ſponte ab internâ cauſa inflictum, non eſſet eius diritatis, atque factum ab externâ, ex *commixtione* ſcilicèt ſeminis

nis virilis, ex *Agitationibus* immodicis & *calore* violento. Iunge, quòd cùm illud virus non eſſet ex ſucco *Vaginali*, ſed ab alio humore, non haberet proindè illam analogiam ad glandulas interioris *Prҽputij* earumque ſuccum, quæ requiritur ad Ulcera & Verrucas excitandas. Sic nitri Spiritus nunquàm ſe addicet ſolutioni Solis, niſi ex ſale ammoniaco fuerit præparatus, Ad id poſteà, quod ſubiungit *Author* de Uiris, Menſtruatarum conſortio, in Pudendagram lapſis, piget ſortis meæ; ipſum nempè tot, me ne vnum quidèm ex ijs vnquàm obſeruaſſe. Profectò ſi tám frequeutes ij ſunt caſus, prҽſtat acceſſum omnem ad Mulieres prhoibere. Nàm, cùm hæ ludibria ſua plerumq; taceant; ne idcircò in foueam incidamus aliquandò, tutius eſt cum ipſis nunquàm coniungi. Sed vah commentum! Quid enim *Peni* aliud affert tale coniugium, præter ſpurcitiem magis apparentem, ſiuè conſpicuas in illius *Glande* ſuggillationes? Crediderim igitùr potiús *Sinapium* deceptum fuiſſe à quibuſdam Fœminis, quibus mos eſſe ſolet, vt, cùm Gonnorrhoeâ laborant (ne Amaſijs iniuriam feciſſe exiſtimentur, quorum poſt vltionem metuunt] declarent coituræ, ſe

ſe euacuationes ſuas menſtruas tùnc temporis agere. Cœterúm nil mali pertimeſcendum ex tali Coitu: & reuerá, quandò hunc Antiqua illa damnauerat, nouiſſima Chriſtiana lex ad ſummum veniale peccatum dixit, teſtibus *P. Ledeſm*, *Henriquez*, *Sanchez*, *Filliuccio* & alijs apud *Bonacinam*. Iocis *Sinapij* ſepoſitis, ad rem certè magis reſpondiſſe comperi nonnũquàm Adoleſcentes quoſdam pecuarios Romanos, qui aliquo interdùm è dictis morbis in Archioſpitale noſtrum adſportato candidè fatebantur ſe à Vaccinâ quadam (ſic enim Itali Uaccas appellitare conſueuerunt] in eâ parte læſos & commorſos fuiſſe. Ergó, quod ſeria; videntur aliquandó Rhagades *Præputio*, *Coronę* & *Glandi* poſſe contingere ex niſu in Coitu, aut calore *Vluæ*, vt in Theoreticis enarrauimus. Sed eæ in tali caſu non ſunt *Venereorum* cenſibus adſcribendæ, neque enim difficilè ſanantur, aut incrudeſcunt paulo importuniùs; aſt ſponte ſuâ, ex ſe, abſque aliquo, etiam Topico medicamento reſcipiſcunt: non ſic aliæ, quas virus comitatur. Vlcera itèm non ſemper ab
Obſeruat. eâdem *Venerea* contagione ſunt. Vidi ego complura *Glandem* infeſtantia, & quæ tamen á *Proſtatis* nondúm viru depletis (ante
bien-

biennium ſcilicét aliquandò tandém, ſed malè curatis] fouebantur. Diſparebant autém hæc rursùmque reditabant parua, rotunda, minimè caua, prout nempè dolor in radice *Penis* intendebatur, aut remittebat. Uerúm de his *Artic*. ſequen. Demùm neque Phymoſis præſentiam vlceris denotat continuò: ex Gonnorrhoeâ ſiquidèm, & nonnunquàm ex Pano *Inguinis* oriri ſolet, vt ſuis locis oſtendetur: Quamobrèm an hæcab vlcere pendeat, Tactio, & Contrectatio potiús fidiſſimi tanquàm iudices eſſe poterunt. Atque hæc quidèm de cauſarum differentijs: ſcire poſteà ſi cupis an vlcus quodlibet Virilis *Membri* ex commercio cum impurâ fœminâ, aut aliundè proceſſerit; obſerua 1 locum. Quippè in *Præputio* nonniſi ab illo; ideſt fœdo concubitu prouenire poteſt. 2. accidentia. Quandoquidem calloſitas, inflammatio, profunditas vlceris certam ſaliuæ meretriciæ argvunt impreſsionem.

Prognoſtica ſi quęras, adſunt en rursùm Tibi eadem vlcera Pręputij! quâ quidèm occaſione felices in hàc parte mihi veniunt nominandi Hebræi, Turcæ, Apellæ omnes: quód nimirùm *Præputio* deſtituti neque ijs vlceribus obnoxij ſint, neque itèm alijs affe- IJ. Prognoſis Vlcerum.

ctibus, quos poſteriora hæc plerùmque manuducunt; vt lues *Venerea*, morbus nempè ijs multò infrequentior, quàm Nobis incirconciſis. Eatinùs autèm hæc contingit vlcus *Præputij* patientibus; quòd complura eademque ſatis capacia vaſa ſint, quæ *Præputium* irrigant: quæ cauſa eſt profectò, cùr illius virus à venis pleniùs abſorbtum reliquam maſſam poſteá infectum eat: iunge huic etiàm callum, qui cum reliqua in alijs *Mentulæ* partibus conſtituta vlcera nec tám craſsè, nec æquè ambitiosè vallet, maiorem hinc puris quantitatem expurgari patitur, quàm illinc, vt nempè ſuprà §. 2. innotuit. Præterea callus ſtrangulatis vaſculis ſanguiferis ac nutritij roris intercepto cursu gangrænam intentat ſępenumerò, at nunquàm tamen æquè vlceris malignitatem portendit, atque vt eſt liuidus: ad minimúm enim luem tùnc *Veneream* auguratur, ſanguine exiſtente immundo, ideſt ſcepticis ſalibus imprægnato. Vt verò is in Phymoſi ac Paraphimoſi talis vt plurimùm apparet: ſic cauſæ hæ potiſsimę ſunt vel mutilationis *Membri* virilis, vel Pudendagræ. Quod ſupereſt de alijs vlceribus; callus in ijs peſsimi ominis eſt, qui albidus; indicat enim coagulationis, vt

&

& Gallici mali, initium: melior, qui ruber, poſtremo loco eſt carneus, qui temperamenti bonitatem auguratur. Idem dic de eiuſdem conſiſtentiâ, maiore ſcilicét, aut minore; atque vltimò de pure vlceris: de quó ſiquidèm iàm plura alibi, cramben hìc [vt in adagijs eſt] recoquere non vacat. Accidit iám verò, vt *Glandis* vlcera maligna, phagedenica, ſeù diſepulotica facta ipſum aliquandò penitús abſumant; ſicque Ego aduerti in nonnullis *Colem* ab ijſdem omninò conſumptum. Sed nec ſatis: contingunt in ijs eroſionibus tàm fatales hemorragiæ, vt pluriès meminerim, eæ quandocunque obueniſſent, inſtantis lethi nuncios interfuiſſe. *Obſeru.*

Deuoluimur nùnc ad Verrucas: quarum prognoſim vnicuique obuiam nemo non dixerit, qui aduerterit genimina eſſe illa nutritiæ lymphę inſpiſſatæ, ſeú coagulatæ; ac proptereà nos, quoniám coagulationem hanc affectum eſſe nouimus veneni in ſanguine graſſantis, indices iccircó illas appellabimus ſiuè, quaſi teſſeras Gallicæ affectionis. Verrucis cognatæ ſunt Bullæ, ſeú UeſſicæCriſtalloides, vtpotè quę idem ſerum [á quo nempè illæ exordiuntur) agnoſcunt authorem. Harum igitùr par eſt cum illis exitus, niſi quòd III, Verrucarum

quòd aliquæ ſuprà *Glandem* prouenientes, quúm recèns à coitu fiunt, breui diſparent impunè: quemadmodùm etiám omnis malitiæ expers fuit illa notata à *Velſchio*. quæ in Muliere, ex apice *Clitoridis* enata fere ad pedes vſque propendebat; quamuis ego non veſſiculam crediderim fuiſſe illam, ſed tumorem, vtut diaphanum, vtut pellucidum, ex cachectico corporis habitu & dictæ partis arcto aliquo confrictu prognatum, potiúſquàm ex Gallicà infectione. Sed hæc per tranſennam.

IV. Excoriationum. Poſtremò Rhagades, ſiuè Fiſſuræ, aut Excoriationes túm *Mentulæ*, túm *Scroti*, vtcunque mali moris exiſtant, hàud ſunt inauſpicatæ Uitium enim ſanguinis ſupponunt magis, quàm inducunt, prçſertim ſi ſolæ ſint, hoc eſt nulli eiuſmodi partium vlceri fuerint aſſociatæ.

§. 4.

I. Curatio Vlcerum. AD Repellendam autèm Vlcerum ſæuitiam præſtat Veſsiculas [vndé illorum origo] ſtatim atque apparent. lenceolâ aperire, planè iuxtà monitum illud *Maronianum*, quòd ſe habet hoc pacto.

Sed

Sed non vlla magis præſens fortuna laborum, eſt
Quam ſi quis ferro potuit proſcindere ſummum
Vlceris os. ——

Nám (vt alio eiuſdem *Poœtæ* vtar carmine)

——*Alitur vitium, viuitque tegendo,*
Dùm Medicas adhibere manus ad vulnera [*Paſtor*
Abnegat——

Quamobrém apertas implebis protinùs emplaſtro aliquo ſuppurante, imprimis verò *Baſilicon.*, cui granulum vnum aut alterum *Mercury Præcipitati* adieceris, pro magnitudine affectûs. Nàm, quod hunc *Mercurium*, caue hàud ità indifferentèr adhibeas: Fibras certé is ſiuè carneas ſiuè neruoſas, &c. valdoperé irritare ſolet. Quaproptèr cúm metum incutiat ſempèr maioris inflammationis, cum cautelâ debet vſurpari. Vtèris autêm illo prorſùs omni iure, ſi noueris 1. vlcus velùt obſoletum ab omni prorsùs phlogoſeos ſuſpicione vacare: deindè ſi eius callus plurimúm obduruerit, ac poſtremò, ſi *Glandem* vlcus occuparit. Quippé in hiſce caſibus non tám album, quàm etiàm rubrum *præcipitatum* diligentèr adminiſtratum omne punctum ferre conſueuit. Ac propterea l'on doit [ſi ità cum Gallis loqui licet] long tems me- „

nager ce remede, vt nimirùm vber puris eſluxus obtineatur. Vertitur nàmque in hoc totius curationis cardo, & ne ſcilicèt, quod vlcus peperit, idem virus poſteà in venas repat. Suppuratio igitúr diú diùque urgenda eſt, remedijs etiàm in vſum vocatis, quæ tùm illam promouère, tùm ſanguinem ab omni labe prę-ſeruare poſſunt, cuiuſmodi ſunt interna, quę intèr primum locum occupat V. S., ſi præcipué inflammatio inſtet. Sed oggeris, Phlebothomiam in *Venerea* quâuis ægritudine cane peiùs & angue fugiendam: ad quod reſp. non diſputari hic à nobis nùm in *Venereis* conueniat, an non; commendari tantùm in vlceribus vel inflammatis, vel proximè inflammandis (vlcera enim præſertim *Præputij* nunquám non inflãmatione periclitantur) Quamobrèm cum receptiſſimum ſit apùd omnes (quod & Nos authopticis legibus oſtendemus in aduerſarijs noſtris Anatomicis, *Diſſertat.* 2.) non dari pręſtantius magiſque præſentaneum ad arcendam phlogoſim remedium ipſâ V. Sect., meritò intulimus hanc eſſe adminiſtrandam. Replicabis, attrahi hâc mediante *Venereum* pus in maſſam ſanguinolentam, adeòque ex illâ *Veneream* luem procurari; Sed reſp., ægrè aucupari à venis ſalia præſertim

fixa

fixa [quæ nimirùm *Penis* vlcera producunt] vbi altè fibris fuerint impacta; & prætereá, nonné optabilius aliquandò foret ipſa lues inflammatione *Præputij*, quæ præcipuè gangrenam minitetur? Iunge, quòd poſt V. S. in vſum vocanda veniunt alia auxilia, quæ ſanguinem præſeruare poſſunt á quâlibet attractione: videlicèt *Mercuralia*, in quorum cenſum, prætèr allatas *cap. Superiore*, ponam hic alias pilulas, quas deſcribere conſueui ſub hoc exemplo.

℞. *mercur. crud. s. q. therebentin. extinct.* ℥. ß. *ſenn. & rhabarbar. ellect. puluer* ana ʒ. ij.; *ialap. pulu.* ʒ. j *trhociſc. alkandal. & pracipit alb.* ana ℈. j. *cum s. q. Syrup. de cichor. comp. f. S. A. Maſſ. pilul., de qua cap. M.* ℈. ij. *ſuperbibend. iuſcul.*

mitto exhibendi modum quòd de hoc penès Medicum deliberatio eſſe debet: Ego illas quartâ quâque die, vtplurimùm, præſtare ſoleo &c. linquo itém alias receptas, quæ vel ipſe mihi, vel alij ſibi fingere, aut ex alijs tranſcribere conſueuerunt. Neque enim centones farcire inſtitui, Sed tantúm ea promere, quæ mihi quotidiano vſu probata ſunt, quale eſt etiam ſequens Topicum.

℞. *cadmiæ foſsil., ſiuè lapid. calaminar.* ℥. ß. *ſul-*

 phur.

phur., argent. viui a ℥.i. therebenth. q. ſ. M. in formam vnguent. addendo parùm axungiæ porci.

Habui autèm hoc ſecretum ex Operibus *Henrici Regij:* ſecretum, inquam, quia mirabile in vlceribus *Penis* omnibus extirpandis abſque metu inflammationis, quæ per *mercurialia præcipitata* cieri plerùmque ſolet. Verúm ni his alijſque *Digerentibus* morem gerat vlcus; ſicque iſtius labia aut liueſcant, aut duritie adhùc maiore firmentur, inurendæ erunt hęc *Lapide cauſtico*, ſeù infernali; quo facto admouebis iterùm ſupradictum *Suppuratorium* Emplaſtrum, ideſt Cerat. *Baſilicon. præcipitato rubro* permixtum ad eſcharam nimirúm eximendam. Porrò hâc ſublatâ, cauteriũ iterùm appones, iterùmq; exclusâ eſcharâ eundem lapidem tertiò, quartó, & ſucceſſiue quintó applicabis & donec vngulas, quæ callum conſtitvunt, omnes excluſeris, non omiſſis tamen interim [vt hoc & nùnc rurſùs repetam] internis *Alterantibus*, quæ ſanguinem à *Venerea* labe expurgare ſolent.

IJ. Phymoſeos, & Paraphymoſeos: Enim verò ſiquandò hæc intendenda ſunt in Phymoſi & Paraphymoſi intendi debent; quòd videlicèt clauſo vlcere pus in venas non deſinat introduci. Et, quod externa, præmiſ-

ſis

ſis V. Sectionibus largioribus pro magnitudine Affectionis, intrudat Chirurgus in Phymoſi, intrudat, inquam, vlceri ſub *Præputio Epiſpaſticum* aliquod medicamentum [nam caue irriteris] quale imprimis eſt illud *Henrici Reggij* ſuprà laudatum, alijs deindè ſiccis, ſeù nullo vngento delibutis, penicillis circà *Glandem* poſitis. Hoc enim efficiet, ne vdor ſordidus tàm ſuprá *Glandem*, quàm ſub *Præputio* congregari ſolitus [quique in *Penis* inflammationibus copioſiùs, magiſque viſcidus prouenire conſueuit] ambas illas partes glutinis more conglutinet, vtque *Præputium* ſenſim ducibilitati initietur. In quem finem vtilis eſt paritér fotus ex vino, in quo furfur decoxerit, ſpongiâ exceptus, aut Creta ſub aquatica Pollionum rotâ concreſcens, impoſita nempè loco extrinſeco tumidiori. Cœterò, ni *Epiſpaſticum* illud á Nobis expertum, vtpotè vnctuoſum, minimè placuerit, ſubſtitui poterit in eius locum ſequens balſamus:

℞ *Sachar. ſaturn. & mercur. dulcific. a* ℈. j., *maſtic., myrhæ & calc. viu. puluer. a* ℈. ß., *tuth. g.* xv., *cum s. q. balſam. ſulphur. therebentinath. miſceantur exactè in formam linimenti, quo turundæ aliquot intingant;, &*

 loco

affecto admoueantur, cautelâ poſteà adhibitâ, quam ſuprà diximus.

Jjs porrò ſic adminiſtratis, ſi *Præputium* nihilominùs reſtitet ac deduci non queat, ad Chirurgicam operationem confugiendum eſt. Sic autèm de hâc expreſſé *De la Charriere*: Le Chirurgien, inquit, dans ce moment tache de debaraſſer les parties tirant a ſoy l'exremitè du *Prepuce*, & introduiſant á cotè de la *Verge* vn inſtrument en forme de ganif entre le *Gland* & la peaù perce ſans danger le *Prepuce*, & inciſe tout ce, qui eſt compris entre l' inſtrument & l'extremité du *Gland*. Si vne inciſion ne ſuffit pas pour le decourir, on en peut hardiment faire vne autre du cotè opposè. Au reſte le ſeul mouement de ces parties eſt capable d'etendre les fibres du *Prepuce*, de les rendres obeiſſantes, & de faire enſorte, que elles ſe reſſerrent & ſe dilatent ſuiuant le beſoin de la nature. Factâ autèm inciſione (quæ in *Penis* medio, quà Venæ *Pudendę* propago reptat, minimé gentium celebrari debet) ſanguinis effuſio, ſi vberior fuerit, bolo armena; ſin ità, ſolo carbaſo, plumacceolis, filiſue lineis excerptis [vulgo *sfilacci*] ſiccanda erit: mòx verò *Præputium* iterùm fouebitur vino calido ſupra-

ſupradicto, *Virgaque* porrò ad *Pubem* inclinatâ, Æger ſupinus dormire iubebitur: poſtridiè uerò *Præputium* ſponte ſuâ apertum; ſin itá blanditèr elatum ſtuppis lineis emplaſtro aliquo ſuppurante delibutis impedietur, quominùs poſtindè *Glandi* adhæreat, inciſuris etiàm ad hunc finem probè ſtipatis. Cæterò ſuppuratorijs auxilijs iàm præſcriptis addere núnc liceat & tertium, cuius hæc eſt formula.

℞. *butyr., vel liniment ex cera & ol. commun.* ℔.ß., *præcipit. rubri optimè ac ſubtiliſſ. triti* ℥.ß. *Ritè miſceantur cultello ſupèr tabellam leuem. f. vng. ad us.*

In iſto quippè tantum fiduciæ collocauit eiuſdem Author *Io. Bapt. Zapatta*, vt non dubitarit polliceri, ſanaturum ſeſe ex eo *Genitalium* vlcera omnia, modò à *Venereo* tabo ſanguinem vniuerſum inficiente non fuerint incubata,; blanditurque in hoc illi eiuſdem *Scoliaſtes*, tale vnguentum propterea *Diuinum* vocans, *totiuſque Artis admiratione digniſſimum*, tracto in ſuas partes etiàm *Libauij* teſtimonio. Ego verò vt nolo probatiſſimorum Virorum Manibus moleſtiam faceſſere, ſic malo mihi ipſi credere atque in propriâ confidere experientiâ: malo, inquam, *Arcanum de Cadmia*

primo

primo loco deſcriptum vſurpare, quàm aliorum promiſſis etiàm ſeſquipedalibus inhærere. Chirurgus nihilominús à ſucceſsù diſcat eligere. Nám, monente prouerbio, Optimum omnium Res indicabit. Cœterò vulnus [ſeú inciſio, de quâ ſuprà] ſiuè vni ſiuè vtrique *Præputij* lateri inflictum fuerit, apertum diù ſeruandum erit, ſeù donèc vlcus, quod huiuſmodi inflãmationi anſam præbuit, ferè coaluerit, ideſt peruenerit ad cicatricem. Jn quem finem abſtergentur quotidiè eiuſdem cęſuræ labia vnguento de *Muccillaginibus*, cui tantundem cerati *Vigonis de Ranis cum mercurio* admixtum fueirit, imò anatina etiàm portio, ſi prȩfata labia nonnihil obduruerint: interim quòque, quòad phlogoſis illa *Prȩputij* perdurauerit, minimé temperandum erit ab vſu fomenti præcitati, cautione paritèr ſempèr adhibitâ, ne *Colis* incongrvum ſitum teneat, hoc eſt, vt paruarum faſciolarum adminiculo ad Pubem continuò inclinetur. Moneo tandèm, circá Chirurgicam operationem, ne in vetere Phymoſi præciſiones fiant, ſed ſcarificationes. Etenim, vbi *Præputium* totum vlcus eſt, cum illis opera luditur, cum his, non ità. Quod Paraphymoſin [tumorem ſcilicèt *Præputij* inuerſi] hæc initio ac protinùs extur-

exturbari debet, metu Strangulationis Vrethræ, quæ vtut accidat nonnunquàm etiàm in Phymoſe plerùmque tamen ab hâc abeſſe non conſueuit, quemadmodùm & gangręna *Penem* in hoc ſtatu faciliùs inuadente. Imprimis igitur tundetur Vena: fomentum deindé, ac *Suppurantia* auxilia demùm exhibebuntur, quæ porrò ſtylo ſuprà abſconditum vlcus intrudes. Poſt hæc, adducetur *Præputium* ſuauitèr ac blandè ſuprà *Balanum* ità videlicét, ne compreſſo apice, iſtius *Coronæ* intumeſcat magis. Quippè ſic, *Præputij* plicæ retrorsùm potiùs, quàm antrorsùm impellerentur, vt notare liberum eſt cuique pollicem *Glandis* vertici admouenti &c. Tali autèm operâ ni *Pręputium* reduci poterit, lateralitèr probè, ac tranſuerſim pręcidetur, hinc nimirùm, vt ab vlcere illinc, vt à *Coronâ* euadat, adhibito ad id prorsùs eodem ſcalpro, quod in Phymoſe laudauit *De la Charriere*, ſcalprum inquã advncum inſtar cultelli ſcriptorij, ac perexigvum: in reliquis verò procedetur deindè vti ſuprà narratum fuit de eiuſdem Phymoſeos operatione, inciſionũ curam Naturæ, ceù quæ ipſam pedetentim molitur, demùm remittendo. Coronidis gratiâ dicam eſſe aliquot, qui ad dictas inflam-

mationes commendant plumbeas *Fallopij* canulas, itèm alias *Nicolai de Blegny*; ſed Ego, præterquamquòd impendio ſuperfluas, in eo etiàm noxias comperi, quód, dùm tempus teritur in earum vſu, malum ſæpé exaſperatur, gangrænâ ſcilicèt nonnunquám interueniente: dicam rursús, Tumores *Præputij* aqueos à Gonnorhæâ & *Venereo* Bubone pendentes peculiarem non admittere curationem; fouendos duntaxàt eſſe cum vino tepido tot-iès laudato, interim verò & cauſas omni ſtudio remouendas. Cœterùm aquei vocantur ij tumores, cúm tamen rubicundi ſint ijſque ſimiles, qui Phymoſin & Paraphymoſin comitantur: cenſeo nihilominús ſic dictos, quòd adiunctam habeant notabilem pelluciditatem, cuius cauſæ oſtendentur infrà; dicam denique, quòd Phymoſin, hanc biduo prætèr proptèr, triduo etiám, aut aliquanto plùs interdùm diſparêre, ſpretâ nimirùm illius ſanatione, errore aliquo in vſu rerum non naturalium commiſso, Chirurgi ſegnitie, aut poſtremò ex delectu remediorum inconſideratiùs habito. Quippè exhinc cruore, præſertim qui maximè inquinatus fuerit, in venas abſorpto, nil ampliùs ſupereſt ad *Præputium* inflammandum. Væ nihilominùs Ægroto!

Nam

Nàm multa ipſum poſt errores eiuſmodi expectat pœnitentia. Sic vidi non paucos iàm de de tali euentu lœtantes, & qui poſtmodúm Articulorum doloribus, Puſtulis, alijſque *Morbi Gallici* Satellitibus circunuenti, gaudia in luctûs commutarunt.

Ad verſum. *Tumores* ergò *aqueos* appellauero ego potiús Veſſiculas cryſtalloides in vniuerſo *Pene*, præcipuè verò ad *Frænum Glandis* prouenientes, & quæ heic ideò frequentiùs contingunt, quám in alijs locis, propterea quòd nerueę eiuſdem partis fibræ tàm validæ ſunt, tàmque ſtrictim vná cohœrent, vt ſeroſitati à nutritio ſvcco ſeparatæ coercendæ ſufficiant; non ſic alibi, vbi nimirùm infirmiores citiùs franguntur, atque vlcus adſtrvunt vtplurimùm. Sed, quòd concernit curam; ſpectatas porrò eiuſmodi bullas *Lanfranci* collyrio [cuius nos deſcriptionem hic non damus, quià notiſſima] aut alio ſimili remedio exſiccare, ſicque extirpare decet: quod niſi ſuccedat, perforabis eas aciculà delicatè, ſiuè ità bellè, nè ſubiectas fibras pungas ob plura incommoda, imprimis autèm ob gangręnã, quę in tali caſu facili negocio contingeret. Iàmque transfixas, ac perforatas imbues protinùs aliquo ex vnguen- III. Cryſtallinarum

N 2 tis

tis *Suppuratorijs* ſuprà deſcriptis, diùque id præſtabis, vſquedúm tandèm ipſas puluere *ceruſſe*, aut *Tuthiæ* cicatrizare conueniat. Quòdſi proptér aliquam implicantiam, aut accidens improuiſum, gangræna forté oborta fuerit, ad ſequens auxilium confugietur, cuius opem & in alijs conſimilibus circumſtantijs implorare poteris, nimirùm

℞. *lixiuij ex cineribus ſermentor.* ℔. *viij. fol. thym., roriſmarin. & abſynt. a. q. s. Coq. ſimul ſpat. quadrantis horæ. Colat. adhuc calenti; add. ſal. armoniac.* ℥. ij.; *ſublimat. corroſiu.* ℥. j. *frigid. verò adde myrh.* & *aloes ſubtiliſ. puluer. a* ℥. j. *f. foment.*

IV. Verrucarum, & Excoriationum.

Accedunt vltimò Verrucæ; pro quarum expugnatione niſi machinas *Gallicam* repercutientes adhibeas, fruſtrà allaborabis: illas inquam machinas ſine quibus quamlibet *Penis* infectionem, hoc eſt à meretricio viru contractam ægritudinē, nunquàm perfectè ſatis euinci poſſe diximus, ac nunc iterum admonemus. Cœterùm Excoriationes, ſiué Rhagades, ceſſant cauſà paritèr ceſſante: interim ne inualeſcant, vel ipſis pulueribus ſuprà adnotatis poterunt impediri.

AR-

ARTICVLVS POSTERJOR
De interiori Virilitate læſa.
§ I.

SVprá in pręfatione ea, quæ poteramus meminiſſe de externâ *Mentulæ* ſtructurà, enarrauimus. Reliqvum eſt igitùr, vt hoc conuenienti Jnſtituto noſtro loco de Internâ, quantum de hac habemus exponamus. Videtur nàmque mihi conuenientèr ſatis diſputatum non fuiſſe ab Anatomicis de lymphæductibus, qui *Penem* peragrant, imò ne verbum quidém ab aliquibus fuiſſe factum. Quamobrèm hoc ſaltim heic abs me non eſt prętermitendum, cui ſcilicèt tales rivulos ſæpenumerò aduertiſſe contigit. Uidi quippè in Viris Bubone *Venereo* vlcerato, iàmque adeò ablatis Integumentis *Inguen* longè latèque depaſcente, vexatis Glandulas huiuſce nominis Veſſiculoſas, quæque ibidèm palàm proſtabant inflatæ, emiſiſse inferiùs, nempè ad Cutem Os *Pubis* inueſtientem, tres eiuſmodi ſurculos, imò & plures aliquandò, craſſos, albo colore ſaturos propter nimirúm lympham ab acido *Venereo* in ijſdem coagulatam] & qui obindè primâ facie Neruorum ſimilitudine imponebant: extare interim in

J. Obſernatio Anatomica de Limphæductibus *Penis.*

Præputio tumorem aqueum in Phymoſi apparere ſolitum, circà tamen vllum eiuſdē vlcus. Ob quàm cauſam arbitratus ſum denique lympham illam acidam motui ineptā ſtagnaſſe protinùs in dicta cute, ibique ſanguinem infeciſſe &c. Nàm de his alibi. Ergò, quod impręſentiarum: mihi certè pró irrefragabili eſt dari in *Pene* vaſcula lymphatica; nec quiſquam paritèr refragabitur, qui nouerit eadem in alijs corporis partibus vbique reperiri, circá membranas præſertim, ligamenta, & neruos. Qui igitùr, & cùm illud *Membrum*, ſi quod aliud, hiſce tribus conſtet inſtrumentis, vaſculis tamen illis penitús deſtituatur? Sed, vti clarè adſpexeram tales canaliculos à Glandulis *Inguinalibus* ad *Penem* procedere, itá nondúm adhùc liquidó innotuit, an lympha in hoc expanſa in illis recolligatur [vt vulgaris de vsù glandularum Veſiculoſarum fert opinio] aut ab yſdem protinús in *Penem* diſtribuatur. Etenim id ligaturis euincere nunquám datum fuit: preſſio autèm vaſculorum ob coagulatam in ijs lympham non ſuccedebat. Dicam itàque potiús, quòd, ſicuti talem ſuccum vidi oppidò è glandulis Jugularibus in OEſophagum defluxiſſe [vti nempè ſuo loco oſtenſum eſt, *Diſſert. Anatom.* 1.] com-

comperique aliàs é glandulis Meſeraicis ad Inteſtina deuolutum [vt fusè demonſtrabitur *Diſertat.*2.] ità ab Inguinalibus, quæ mòx recenſitis congeneres ſunt, glandulis, lympha procedat. Nèc vacat coniectura; nàm, quemadmodúm alibi OEſophagi ac Jnteſtinorum interiori linitioni dicata eſt lympha, cùr non etiam heic Urethræ lubricationi? Profectò ſi hanc compares humori in dictam Vrethram tranſudanti per minimas glandulas, ſeu potiùs canaliculos, à *Laurentio Terraneo* noſtro anaglypticé delineatos, dices neutrum ab altero differre. Prætereà, nonnè liquor, ſeù craſſamentum illud ſordidum intrà *Glandem* & *Præputium* exſudans prouentus eſt lymphæ potiùs, quàm ſanguinis? Cor certè irâ mihi ſuccenditur [vt Poæticè ſic aliquandò loquar] quotiès audio Anatomicos reticulata quædam, ab ijs tamèn nunquám ſpectata opera effingentes initio cuiusque glandulæ [etiàm Miliaris] quorum ratione recrementa ſegregari volunt. Uerùm vt non eſt præſentis loci hanc Diatribam inſtituere [nimirùm in aliud tempus, *Diſſertat* 2. ſuprá enunciatâ, verbo reſeruato] ità dicam nùnc, videri magis rationi conſentaneum, quód lympha ab *Inguinalibus* glandulis deriuata Vre-

thram

thram, *Glandem* ac *Præputium* interiùs oblinire pergat, minimé verò ſanguis ab arterijs proficiſcens, vt qui ſuccum nutritium potiùs ſuppeditat: demonſtrare id prætereà ipſam glandularum Vrethræ Diſgregatarum Structuram vtpotè oblongam, ideſt ductibus lymphæ continuam; ac deniqueSitum. Quandoquidèm eæ mediam ſolummodò Vrethræ partem, ideſt anteriorem muniunt, poſteriore hinc ab Adſtitibus glanduloſis à laudato *Terraneo* noſtro inuentis, indè veró á *Paraſtatis* irrigatâ.

II. *Sydenamij* opinio de SedeGonorrhoeæ. Atque hæc quidém prælibanda erant ad maiorem etiàm dilucidationem Hiſtoriæ, quam in ſequentibus daturi ſumus, de Gonorrhoea Virili. Nàm clariſsimus *Sydhenam* cenſet morbum illum in *Penis* glandulis miliaribus ſuprà citatis ſtabulari: *Contagio hæc* [loquitur de Pellicum venenoſo vdore] *carnoſam* Virgæ *ſubſtantiam, quantum ego iudico, primùm adoritur; quam quidem corrumpens, ydemque primó inflammationem, mox vlceroſam diatheſin ſenſim inducens efficit vt ſanies, qualem in Gonorrhœa cernimus, in Vrethram lentè extillet: quod vt credam hac ratione promuoueor Ipſe ſcilicèt vidi virulentam huiuſmodi materiam per ſubſtantiam* Glandis *poroſam exſudare, non per*

per Vrethram eiectam, nulloque vlcere vel Glandem *occupante vel* Præputium. Sed an ritè cenſuerit, videant Anatomici! Ego certè comprehendere non poſſum quomodò *carnoſa* Virgæ *ſubſtantia corrumpi* queat, abſque quòd humores ibidèm exiſtentes paritèr corrumpantur, idèſt fermententur: et ſi hoc, nil mirum ſi ſolito vberior fœtidi tomenti prouentus ad *Glandem* fiat aliquandò ex concubitu cum muliere pollutâ. Memini ego etiàm plurimorum, qui *Membro* in eiuſmodi latrinis ſolúm leuitèr intincto, albâ ſanie poſtmodúm plorarunt per *ſubſtantiam* Glandis *poroſam*, etiàm *circà vllum vlcus* [quod & *Artic. ſuperiore*, ni fallor, adnotaui] Verùm ploratus ille non erat effectus *corruptionis* in *carnoſa* Virgæ *ſubſtantia*; ſed fermentationis in eiuſdem ſuccis: cuius quidèm fermentationis argumentum eſt ſemper maior prędicti tomenti fluxilitas; quâ occaſione licet rurſús aduertere, quòd Adoleſcentum, quotquot id contigiſſe comperi neminem obſeruaui qui aliquam *Pudendorum* labem fuerit expertus, veneno nimirùm ſic ex illà fermentatione attenuato, ac per *Penis Glandem* expurgato. Vbi adeó paritér eſt adnotandum, ſedimentum illud, totiès nominatum, ſobolem eſſe lymphæ á glandulis *In-* Obſeruat.

guinalibus prouenientis, vt ſuprà docui. Cœteró etenim non ſic fuiſſet emunctum,ſed potius à venis interiùs adſportatum.

IIJ. Vera eiuſdem Sedes. Quærenda igitùr alibi Gonorrhœæ ſedes: atque hanc quidèm eſſe glandulas vulgato nomine *Proſtatas* dictas tàm receptum eſt, quàm quod maximè. Ambigitur nihilominùs adhúc vel ab omnibus, quonã tramite meretricium pus eó feratur? Generoſus *Ettmullerus* putat id poſt excretionem ſeminis virilis ſe inſinuare in Vrethram *Penis*, ibique ſe affigere, ac per meatus à modò excreto ſemine patentes in *Proſtatas* prędictas ſe inferre. Verùm,quàm valdè à viâ, vt aiunt, aberret, indicio eſt hoc, quòd nempè emiſso maſculino ſemine muliebre itèm iàm effusũ eſt; Vrethra autem *Penis*, quandiú illius eiectioni incumbit, poſterius admittere non poteſt. Quamobrèm & hoc eo interim frigeſcat decet, ac propterea impar euadat cœcis Vrethrę meatibus permeandis. Quid! quòd hæc interdúm etiàm educto è *Vagina Pene* ſemine ſtillare ſolet! Quì igitùr aliud liquidum admittat? Linquo, quòd tubuli ab Vrethrâ in *Proſtatas* tranſeuntes valvulis ditati ſunt, adeòque extranei cuiuſuis corporis intruſioni reſiſtunt. *Archiatri Monſpellienſes*

ſes [ſaltém à quibus hoc audiui] in eâ ſunt firmiſſimi ſententiâ, vt exiſtiment dictum pus primò ſe intrudere in Corpora Neruoſa; tùm veró motu corporis impudico propelli ad *Proſtatas* penès illorum fibras. Contrà quos tamen clamat experientia. Quì enim corporis gyrationibus atque occurſibus infandis mobiles veneni particulę in Neruoſa corpora introductæ cōpellantur ad ipſorum baſin, ſi influente tùm alacritèr cruento ſpiritu pro *Penis* erectione indè potiús repelli debēt? et quid præterea, ſi *Bromium* [comico vocabulo] in *Cauitate* verè *nauiculari* innatet potiùs, quàm vt preſſuram ſuſtineat? Iunge, quòd Neruoſa Corpora ad *Pubem* deſinunt, inque iſtius os inſeruntur, non ad *Proſtatas*; ad quas adeò nullæ *Penis* fibræ [ſi demas, quæ Urethram conſtitvunt] vltimò terminantur. Denique non deſunt, qui Venas auocent in cauſà eiuſmodi tranſmiſſionis Sed, quoniàm venæ [Hypogaſtrica & Pudenda, quæ duæ *Peni* vnicè conſulunt, atque altera quidèm per interiora eiuſdem expatiatur, altera per exteriora] rectà Iliacam internam ineunt, videretur ſanguinem antè contaminandum eſſe [vnde & non raro aliqui abſque prægreſſà vel minimâ *Pudendi* labe in luem

præfocantur] quàm vt *Proſtatæ* ad Gonorrhœam diſponantur. Loquar itàque cum *Blancardo*: *Viæ, per quas humor iſte, ſeú potiùs venenum* (meretricium audit) *in* Proſtatas *ducitur, non adeo ſunt manifeſtæ, ideóque res hic accuratè rimari opportet. Per arterias, adduci nequit, quià vaſa hæc ſanguinem quidem adducunt, ſed nunquàm versùs ſuperiora reducunt; neque venæ eſſe poſſunt, quoniàm illæ ex omnibus partibus ſanguinem ſuperfluum ex tenuioribus vaſculis ad maiora & ampliora reuehunt: neque nerui, neque vaſa lymphatica ſunt. Quales itàque vias demonſtrabo? &c. Dico me peculiares ignorare vias.* Quodſi nihilominùs in re dubiâ coniecturis vti licet, dicam hoc ſaltim à nemine contendi, virus nempé illud à pellice eiectum è *Lacunis Vaginalibus* propudij tempore deſcendere in magnâ copiâ per complures foraminulos circá *Glandem Clitoridis* exiſtentes, parique impetu irruere ad radicem *Penis* tùnc in *Vuluam* intromiſſi. Quo ſtante haúd improbabile videtur poſſe eiuſdē ſalia, præſertim volatilia, & quæ dicto tempore adhùc magis fuerint attenuata: poſſe, inquam, penetrare in ſubſtantiam *Penis* ſpongioſam tùm etiàm apprimè rarefactam, beneſicio imprimis ſeroſæ partis ſibi pro uehiculo inſeru-

ſeruientis, nec niſi à *Proſtatis* medioxumam eiuſdem *Penis* regionem occupantibus, vltimò remorari. Quibus ſi adiungas analogiam, quæ eſt inter *Lacunas* muliebres & *Proſtatas*, ambarumque humores, concludes ad extremum, virus ſuprà enunciatum has nullo negocio debere impetere. Poſſet etiàm dici, quód, penetratâ carneâ *Penis* ſubſtantiâ, etſi Vrethrę exteriorem partem inuaſvrum eſſet duntaxàt; nihilominùs tamen, quoniàm hæc continua eſt cum *Proſtatarum* parenchymate, pedetentim, vt ſcintilla in eſcam, ità idem virus in illud ſe ſe inſinuet, & cùm maximè perbreue ſit iter è radice *Penis*, quò nimirùm id eiaculari diximus ad *Proſtatas* præfatas. Quid? quòd é ratione minimé videtur, ſi vtrumque accidat, præcipuè cùm venenum illud partes, quaſcunque lympha proluit, impetere conſueuerit ob analogiam originis; ſicque tùm *Vrethræ* ſpongioſę parti, túm & *Proſtatis* adhæreſcere. Quicquid ſit: ſufficit indagaſſe quamobrèm id ad *Aſtites* eiuſmodi perueniat in quo iterùm non audiendi ſunt, qui autumant has non eſſe virilis Gonorrhœæ ſedes. Quippè licèt in cadaueribus hoc morbo infectorum obſeruatæ fuerint à nonnullis

Proſtata benè habentes, quid mirum? Fermentando etenim, non corrodendo, Gonorrhœam agit virus totiès deprædicatum. Quæ res eſt, vt ſolidę illarum partes nonniſi à longo temporis tractu labem contrahant vt in ſequentibus oſtenſuri ſumus.

IV. Et Proceſſus Morboſus.

Ergò virulenta ſalia lymphę *Proſtatarum* nupta, mediantibus videlicét oleoſis hamis conſimilibus, ideſt à *Proſtatis*, ſiuè *Lacunis* muliebribus [vt dictum fuit] elaboratis, quoniàm poſt cum eiuſdem moleculis, vtpotè acidulis, non autèm acribus, congruere non poterunt, intercepto iccircò ętthereæ materiæ per has influxu, planum eſt rotatura ſe ſe circùm iſtarum angulos, obuerſanteſque oleoſos flocos ità inflatura, vt, cùm in conſueto carcere conſiſtere ampliús nequeant, foràs, tanquàm ebulliendo, ij exſpumare cogantur. Atque hæc quidèm ratio eſt, cùr in principio tenuis apparet Gonorrhœa. Proceſſu námque fermentationis, quandò virulenta ſalia vná quòque eructantur, filamenta illa lucem reflectunt, vt coctum quid, ſiuè albedinem repræſentent. Háud ità tamen eructantur præfata ſalia, quin aliqua ipſorum pars in *Proſtatis* ſempèr reſtitet, vt fermentum, quod lympham deincèps proven-

uenturam in ſui ſimilem fingat, ſicque diú fluxum cieat illum, qui *præternaturalis, inuoluntarius, intempeſtivus materiæ cuiuſdam*, vulgo, *excrementitiæ & corruptæ*, propterea appellatur, *Galeno*, etiám *perpetvus*. Quo itá ſe habente, non renuo, inuentum iri nunquám ab aliquo veſtigiũ vlceris in *Proſtatis* eius, qui ab vno, aut altero menſe Gonorrhoicus factus ſit, adeòque fidem in hac parte promereri *Blancardi* teſtimonium, qui nempè in duobus cadaueribus illud non reperit; ſed nec propterea cenſeo detrahendum quidquam *Virſungo*, qui idem obſeruauit in tribus, ob nimirúm diuerſam, ſeú diuerſo à Gonorhœæ exordio, tempore celebratam cadauerum ſectionem. Sanè quippè ineunte morbo aperiuntur vaſcula ſanguifera, quæ interiorem *Proſtatarum* ambitum peruadunt: quòd videlicèt perſeuerante fermentatione ac incluſi humoris turgeſcentiâ ſicuti is extenditur, ità illa denique diſrumpi debent. Indicium profectò huiuſmodi rupturæ eſt flauedo, quâ Gonorhœa tingitur tùnc temporis: ac tùm porrò nulli dubium fuerit, quin vlcus in *Proſtatis* inchoetur. Verùm quòd & ab initio hoc fiat, non credam. Lacerantur equidèm ab initio ſphincteres, ſeù fibræ con-

ſtrin-

ſtringentes oſtiola meatvum, per quos *Proſtatæ* hiſcunt in Urethram, propter ſcilicét affrictum acris materiæ inceſſantér prę- terlabentis; minimé veró tubulata portio, aut granula glanduloſa, quæ medullam earundem compingunt. Hæc etenim, niſi ab vlceroſo miaſmate extrinſecùs fuerînt adorta, nil perferunt: laniata verò, & vaſis ſanſanguineis, lymphaticis, roriferis vnà diſcerptis, Gonorrhœam dant Protheiformem, ſeù mille coloribus præditam.

§. 2.

J. A Gonorrhœâ incōmoda in *Proſtatis*.

Jàm verò modò indicatam Sphincterum diuiſionem plures argvunt in cauſâ Dyſſuriæ quæ ipſis Gonorrhœæ primordijs interuenire ſolet: quòd videlicèt non attenderint vti illa, vel antè, quàm hæc incipiat, prę- ſto ſit. Quippè alitèr, eroſionem lentam, ſeú quæ nonniſi à longo tempore contingit, tàm immeritò non inculparent. Sciſcitaberis iccircò, vnde-nam igitúr talis ardor cieatur? Reſp. ex Urethrâ congruè ſatis à proprio humore non oblinitâ, imó & ab eôdem perſæpè vellicatâ. Nouimus etenim iſtum, vt & ſuccum *Preputij* & *Glandis*, foetus eſſe, veluti gemellos, lymphæ ab *Inguinalibus* glandu-

dulis emanantis. Hoc poſito, certum eſt quòd infect um liquamen muliebre, ſicque, vt iàm alibi dictum eſt, volatile redditum & aquoſum, in receſſu ſuo in *Penem* impingere debet in lymphæ ductûs à nupèr memoratis glandulis procedentes, ſeque adeó cum eâdem lymphâ commiſcere: quo facto, vt hæc fermentet neceſſum eſt, ità acido-volatilibus particulis exaltatis, oleoſiſque ſtaminibus extentis [hoc eſt ex hamatis in filamentoſas moleculas conuerſis] humor poſteà ad Urethram tranſiens ſolito tenvuior nec non magis fluxilis habendus erit. Iàmque ex hâc fluxibilitate quoniàm præfata ſtamina oleoſa interſtitijs fibrarum, quæ telam eiuſmodi meatum [ſcilicèt vrinarium] inueſtientem contexunt, adhærere nequeunt, fiet, vt ablato, veluti munimento, vrina porrò armoniaca ſua ſalia exerceat in dictam telam, adeòque intèr mingendum cruciatum excitet illum, qui à calore Vrinæ Ardor appellatur. Quamquàm, circà huius cauſas dici etiàm poteſt quòd exaltata ſalia lymphæ ſupradictæ, rurſûſque ab interueniente lotio magis acuata & in actum exerta ardorem illum augeant, vt eſt manifeſtum; ac denique quòd *Proſtatis* ad fermentationem diſpoſitis, vri-

 na

na proximè tranſiens calefiat, quò magis inermem, ſiuè potiús dilutam, quàm delinitam Vrethram perfodiat. Verùm quicquid de his ſit; lympham certè initio Gonorrhœæ fermenteſcere in *Mentulâ* declarat iterùm Urethræ muccus, vt qui dicto tempore limpidus inſtar aquæ, ac tenuis labitur ex eiuſmodi canale, ſicque ſordidæ ægritudini præludit: declarat, inquam, vlteriùs alter humor lymphaticus, nimirùm *priapina* ſmorchia, tùnc etiàm ſolito liberaliore prouentu exundans; ac tandém rubedo *Glandis* ex virulentis fermentantibuſque ſalibus eius fibras criſpantibus, inque iſtarum interſtitijs ſanguinem remorantibus, vt conſideranti pateſcit. Hâc occaſione non ſimulabo dubitare me, an aliquis è ductibus lymphaticis ſupradictis è *Pube*, atque è radice *Penis* reflectat ad *Proſtatas*: in quo caſu liquidó conſtaret via venenati miaſmatis ad has glandulas. Sed oppones quòd, quemadmodúm fluxio humoris Vrethram oblinientis, alterjuſque intrà *Glandem* & *Præputium* tranſſudantis breuì ceſſat [lymphâ videlicèt, quæ infecta fuerit, expurgatâ] ſic in tali caſu parùm Gonorrhœa perduraret. Ad quod reſp. venenum ad *Proſtatas* deriuatum in datâ occaſione eterna

erna ſemina iacturum: quandoquidèm illarum veſſiculę, ambages, ſinus &c. hæc diú aſſeruare & multiplicare valent. Poſtremò dari tales lymphæ-ductus à glandulis *Jnguinalibus* ad *Proſtatas*, oſtendit Bubo *Venereus*, qui Gonorrhœæ aliquãdò ſuperuenit proptèr impeditum ſcilicèt lymphæ accurſum ad hæc *promptuaria*, factamque iccircò ſtagnantis huiuſmodi liquoris in ijſdem ductibus coagulationem &c., vt oſtedetur ſuo loco.

Núnc reuertendo ad Sphincteres porvlorũ per quos vligo *Proſtatarum* tranſilit in Vrethram, liquet abradi hos pedetentim ex diſceſſu ſalium ſucceſſiuo, eorum nempè, quæ nouimus echinatam formam induxiſſe. Quippè illorum angulis contrà tales fibras deuolutis hæ tandem excalpantur neceſſum eſt. Sed exemptę non tàm liberum concedunt exitum recremento in *Proſtatis* ebullienti; verùm præterea eleuantur ac producuntur ſic, vt in tubercula moleſtiſſima excreſcant. Fiunt etiàm hæ carunculę in reliquis Urethrę partibus, vbi nimirúm conſtrictorias glandularum diſgregatarum fibras lacerari contingit: quanquám, vt plurimum, imprimuntur ibidèm vlcuſcula, quæ mingendi moleſtiam hàud parũ adaugent. Et quòd hanc

IJ. In Vrethrâ

moleſtiam ſiuè ardorem; perſentitur iſte, vel maximè ad culmum *Penis*, propterea quòd nerueæ Vrethræ fibræ initio exiliſmę, neque ità atque in alijs partibus ſimùl compactæ ſunt. Quocircà vt in excretione ſeminis voluptate Animum afficiebant, nùnc intèr vrinandum affligunt acritèr. Cœterùm acrimonia ſalium prędictorum, quæ videlicèt inſunt mucco è *Proſtatis* in Vrethrã ſalienti tempore Gonorrhœæ, vel hinc arguenda venit, quòd obſeruauerim in nonnullis Veſſiculas ibidèm excitaſſe ijs conſimiles, quæ vel igne, aut Cauſticis producuntur; plerùmque tamèn eę veſſiculę humore vacuæ inueniebantur. Ex eo itidèm deprehenditur quòd in exitu ſuo ab Vrethrâ ſic *Præputium* proritat nonnunquàm, vt impedito ſanguinis regreſſu phymoſin pariat. Mitto excoriationes, quæ in *Glandis Fræno* ac per totum Vrethræ ductum ab ijſdem ſalibus patrari conſueuerunt. Intereà, creſcente in *Proſtatis* fermentatione, harum peripheria ampliatur quæ res eſt, vt, cùm venæ ac arteriæ iuxtà tranſeant, ſanguis hinc impenſé rarefactus influat in *Penem*, indè verò magis condenſatus ſursùm remeare nequeat ad Cor, impediente nimirum etiàm venarum ſtrangulatione

tione: ex quo tandèm ſequitur, vt idem *Penis*, ac ptęſertim ipſius *Glans*, infletur valdoperè ac rubeſcat, concurrente ad hoc etiàm multùm ſitu iſtius *Membri*, quod incline ſe habere ſolet. Nàmque vt errigitur, dolorem intenſiſſimum affert; & ratio eſt, quia ſanguis, cúm refluere non poſſit, Neruoſa corpora valdoperè extendit: Jntendit autèm interdúm ſic, vt illius erectio longùm perſeueret: qui morbus propriè Satyriaſin audit, ſeù Priapiſmvm; neque aliam, in noſtro caſu, agnoſcit cauſam, præter extraordinariam illam *Proſtatarum* intumeſcentiam, cuius ratione ſanguis in Neruoſa Corpora ſe diffundere coactus horum fibras ampliat, nonnullas verò etiàm diſrumpit, Quid? quòd & aliquandò inæqualis eſt eiuſmodi turgeſcentia; quandò ſcilicét talium *receptaculorum* alterum inflatur, altero in ſtatu ſuo naturali permanente: ac tùm porrò *Mentula* iàm erecta in partem inflatæ oppoſitam ferri debet, hoc eſt, ſi dextera Ex. gr. intumuerit, in ſiniſtram torqueri, ìndito proin nomine huic morbo Chordatæ Gonorrhœæ. Nec ſatis. Nàmque eadem, *Virga* ſi Vrethræ vuilli alicubi diſciſſi fuerint, intenta quidèm, aſt ſubmiſsè, tanquám pudibunda, ſolum contuebi-

tur. Comitatur autèm continuó hos affe-ctus, imò & licèt deſint, vel ipſam exorien-tem Gonorrhœam tenſio per totam Vrethræ longitudinem, quæ ſané nihil aliud eſt, meo videri, quám effectus præcitatæ *Proſtatarum* inflationis: qualis eſt prætereà [et quam im-merentér vltimo loco recenſemus] Vrethræ anguſtia; vtpote quæ mictûs difficultatem dolorificam ante alia inuehit. Atque tám faſtidium iſtud quã dolores prænarrati, in-terdiù minùs, noctu verò magis intendi cõſu-euerunt, propterea quòd lympha [in quâ & Gonorrhœam & cœtera *Venerea* radicalitèr ſiſti docuimus] ceſſante luminis actione ęgriùs mouetur, ſalibuſque inſtruitur magis fixis: id nimirùm, quód & Podagra, & reliquæ deflu-xiones abbundè commonſtrant. Sed quando-quidèm de doloribus ſermo incidit, non poſt-habenda hìc eſt Lumbago, ſeù Renum do-lor, quæ Gonorrhœam ſempèr excipit, fit-que (ait eximius Præceptor meus *D. Petrus Chirac* Proffeſſor Monſpellienſis] 1. aut velli-catione quùm ſalia ſanguinis inuolucro ſul-phureo deſtituta, qualia ſunt, aſpera ac la-teroſa per Renes excernuntur. 2. aut diſten-ſione prouenientе ab ijſdem ſalibus magis fixis, ſeù grandiori mole ampli ficatis. Vndè eſt

pro-

profectò, quòd Renum elices vel carpi, vel extendi debent; vtrumlibet veró in noſtro caſu. Siquidèm in Gonorrhœâ diſpendium eſt maximum partium ſulphurearum: ex quo licet conycere ſalia ſanguinis nullo, adſummúm craſſo, tanquàm tomentoſo, ſulphure amicta eſſe: et, ſi poſterius, tenſionem in Renibus augeri debere: ſi prius, punctoria tela. Tales quippé moleculæ nullo diſcrimine rotabuntur per illorum tubulos membranoſos, tùmque ſuas cuſpides adhùc fortiùs impingent in horum fibras, vbi ab vrinoſo phlegmate per interualla recurrente fuerint diſſolutæ. Quamobrèm tot inivrijs monitus eò ſe conuertet Anjmus; et ſicuti ignavus eſt Autopſiæ Corporis ſibi in carcerem conceſſi, itá dolores illos referet in lumbos qui contrá Renes, gerebantur. Hæc ni tamèn placent in explicatione doloris memorati, dici quòque poterit quòd *Proſtatis* vel ſeorſim, vel vnà cum *Veſiculis ſeminalibus* per vehementem fermentationem turgefactis, contrahuntur nerui, qui á Renum pelui, medio intèr ipſas *Veſiculas* & *Vaſa deferentia* loco ſe in priorum ſubſtantiam ingerunt, à quibus poſteà ad *Proſtatas* propagantur. Hac etenim ratione facilè intelligitur, cùr ille

Ren-

Renum dolor tenſivus plerùmque ſit, quaſi nempè in eo Renes tanquàm per funiculum intendi videantur ad Os Sacrum. Remanent pauca de ſolutâ Vrethrę vnitate: nec vacat loqui de Ulcuſculis, ni fortè monere hìc deceat, ipſorum ambitum ſemper eſſe calloſum proptér membranæ dictam Vrethram inueſtientis ſtructuram callos in vlceribus gignere aptam, vt ſignificauimus; de Thymis & Verrucis etiàm pauca ſabimur: quòd nimirùm è genere Penſilium hæ ſemper ſint ob ipſam modò allegatam fabricam tunicæ prædictę. Tantùm ſermocinabimur de Carunculis, quas gigni nouimus eroſis fibris, & quæ in cincinnum poſteà reuolutæ ſic à nutritio ſucco fuerant conglutinatę. Animus quippé in eo eſt maximè, vt examinem ferocem illam Hyperſarcoſin, quę in Gonorrhæâ vtplurimum vel non ſanatur vel etiàm curata multa poſtindè linquit incommoda. Pro quo ideò iuuat recordari eminere in Vrethra proxime, atque é regione orificij Veſſicæ urinariæ parvum *Septum* ità comparatum, ne ſemen ab vno latere erumpens in oſculum alteriùs lateris impingat[*Veſſiculæ* enim *ſeminales* vtrimque deſinunt, ibidèmque per geminum orificium exoneran-
tur

tur] circà quod adſtant vbique excernicula *Proſtatarum*. Quo ſtante, planum videtur infectam iſtarum muccaginem, diùque illàc præterlabentẽ debere abradere pedetentim illius fibras; hæc autèm abraſio contingere nequit, abſquequòd vuilli diſrupti ſursùm attollantur. Quamobrèm accedentibus á tergo humoribus ſimùl incruſtati denique in Carunculam abire debent. Hæc itàque communis eſt opinio de prædicti *Septi*, sèu *Verru-Montani*, aut *Capitis Galli Gallinacei* [ſic etenim etiàm appellari conſueuit illud *Septum*] Carunculâ *Venerea*; verùm an hæc crebriús contingat, an illa Valvularum, quæ vtrique oculo eiuſdem *Capitis Galli Gallinacei* præpoſitæ ſunt (ne videlicèt ſemen in Vrethram iugitèr emanet] hoc eſt, quod non credo. Siquidèm conſtat has longè inferiùs collocatas eſſe á Criſtâ nominati *Capitis*, adeòque magis obnoxias incurſionibus veneni *Proſtatarum*, quám ipſum *Caput*: ac propterea exiſtimauerim caruncularum, quæ *Verru-Montani* atribvuntur, maiorem partem eſſe eiuſmodi Valvularum; quod vt credam facit hæc obſeruatio. Ipſe nàmque noui complures, qui ab Hyperſarcoſi in Vrethrâ probé ſanati: eo nihilominùs calamitatis adacti fuerant, vt *Obſeruat.*

non ampliùs intèr coeundum ſemen emitterent; verúm hoc tantùm peractâ re, ac deſidente iàm *Priapo* ſine delectu & eiaculatione prodigerent: id nimirùm, quòd túm in augmentum & decrementum dictarum Valvularum iàm anteà ſtupratarum diuerſo tempore factam repetebam. Sed quicquid ſit de ſede: Carunculæ eæ certè meiendi negocium non parùm faceſſunt. quandoquidém Vretrham vel omninò, vel partiatim tantùm, conſtipando, accedente iugitèr *Proſtatarũ* turgeſcentiâ [quâ nempè tubum illũ vel à primordijs Gonorrhœæ anguſtari nouimus] Stranguriam pariunt, aut adminimũ vrinę ſtillicidiũ ſymptomatibus grauiſſimis ſtipatum. Etenim primò Dolor acerbus eſt; quòd vrinoſa ſalia adhúc feruentia é Veſicæ orificio ſtatim irruant in dictos obices. Deindè vlcus gignitur. Nàm vellicatis fibris ſtagnat ſanguis illúc tranſiens vt tandem vaſcula diſrumpat; vel his à circumfluente ſanie exciſis inflammatio pangi debet, atque abſceſſus. Tandèm verò ſuperuenit & Gangrænoſis, deturpato iàm ſanguguine, aut poſt prauam curationem.

III. *Veſiculis ſeminalibus,* Relabimur núnc autèm tertió ad Sphincteres *Proſtatarum* [& ne ſcilicèt obliuiſcaris aliquandò, Gonorrhœam iunctoſque morbos ab

eiuſ-

eiuſmodi laticibus hauriri] Diximus enim illos à prætereunte acri lymphâ ſenſim abligurriri, ſicque breuì denique diſiectos liberum exitum eidem linquere. Succedunt núnc ergò valvulæ, quæ ſunt quędam velut apiculæ appoſitæ ſingulę cuilibet excretorio poro, impediuntque quominùs hi obturentur, nèue extrarium quid in *Proſtatas* gliſcat. Ut conſtrictorijs fibris ſupradictis præſunt, ità vtplurimũ earundem ſortem ſeqvuntur, niſi quòd ſæpenumerò in Carunculas abeunt, de quibus iàm ſatis. Reflectamus itàque núnc parrumpèr Animum ad inuoluntariam illam ac perpetuam materiæ corruptæ è *Proſtatis* deſpumationem: certum eſt hoc pacto ipſam regurgitare debere aliquandò in bina oiſtola, quę oculos *Capitis Galli Gallinacei* ſimulant, & ſic in *Veſſiculas ſeminales* demùm migrare: qùod vt contingat facit etiàm iſtarum cum *Proſtatis* affinitas. Quippé hæ illarum peniculamentis accumbunt, ſua ijſdem vaſa concredunt, ac mutua per fibrarum intercapedines commercia exercent. Quid igitùr mirum, ſi virulentum miaſma tranſuolet in ſemen? Jamque infectum tali modo iſtud, nempé ſemen, turgeſcere incipiet ac fermentare, ſicque tandèm foràs ſcaturiet ad eum mo-

dum, quem diximus de ſucco *Proſtatarum*? Argumentum profectò eiuſmodi turgeſcentiæ hoc eſt, quod nempé inuenerim ſœpiuſculè *Veſſiculas ſeminales* præfatas vltrá modum tumidas(quaſi nimirùm vento fuiſſent inflatę)adeòque vacuas. Intereà ſemine vna cum reliquis *membri* virilis recrementis ſponte ac perpetuò labente augetur talitèr Gonorhœa, vt interdùm miraculo fuerit: ſic copioſiſſima fuit illa apùd *Mellebrok* in *Ephemer. German.*&c. Miratus ego ſum magis, quòd non obſtante *Veſſicularum* turgeſcentiâ prędictâ nũquàm deprehenderim in ijs aliquam vel inflammationem, vel eroſionem: quod profectò indè eueniſſe putaui, quoniàm liquor ſeminalis regiâ veluti continuó erupiſset in Vrethram; prætereà quià nil anfractuoſũ, nihil glandulosum in memoratis *Sacculis* continetur, cuius ratione ſemini mora aliqua prætendi poſſit; ac poſtremò, quià nullum ſanguiferum vas ad interiorem eorundem membranam penetrat, vt à fermentantibus acrimonioſis ſalibus deglubatur; è contrà ſempér muccillaginosâ cruſtâ muniatur. Quocircà ſi quis nihilominùs aſſerat, contingere nonnunquàm in Gonorrhoeâ, vt *Veſſiculæ ſeminales* exulcerentur[vt *De Blegny*, qui etiám *Thierry Hery* allegat

legat authoritatem] reſpondebo vlcus illud nōniſi ex ſuppreſſione eiuſmodi fluxionis produci poſſe: quandó ſcilicèt, viâ ſeminis impeditâ, vel occluſa, corroſiuæ particulæ gyratæ in *Veſsicularum* parietes retorqueri debent.

IV. In *Teſtibus* & *Perinæo*.

Rurſús ex tali ſuppreſſione *Deferentia Vaſa* ſic interdùm eodem ſemine farciuntur, vt funiculos ſatis craſsos æmulentur; atque eodem pacto *Teſtes* denique tumeſcunt. Nàm vbi ſemē indè egredi non poteſt, obſtāte farcimine præfato, illorum tubuli plus ſolito ampliandi ſunt, eòque magis, ſi contracto virulento miaſmate fermentationem intús perferre cogantur. In hoc quippè caſu vi ambientibus vaſculis illatâ, atque inflammatione partâ, Tumor in abſceſſum verget lethalibus accidentibus, vt pluriès memini, coniunctum. Quanquám hìc Tumor, Hernia *Veneris* appellata, indè etiàm ſœpiús fit, quòd acido-fixa ſalia acquiſito in ſanguine quodam prædominio ſemen poſteà grumefactum eant, quemadmodúm elucеſcet *cap. ſequent.* Sed ad Gonnorrhoeæ ſuppreſſionem reuertendo, diximus ſuprà, ſiſti corrupti ſeminis effluxum, occluſis vijs ob ſarcoſin quandam, vel proptèr acidas iniectiones á Barbitonſoribus malè adhibi-

hibitas; addo nùnc, accidere aliquandò & ab acidis ſalibus prædictis per lymphæ-ductus, aut per arterias in *ſeminales Veſſiculas* adſportatis planè, vt & Herniam *Veneris* fieri ſuprà nouimus. Hinc etenim, ſicuti præ fermẽtatione eadem *promptuaria* tumeſcunt, ità præ hac intumeſcentia contractis fibris illorum orificia obſignentur oportet. In *Proſtatis* verò ſuppreſſâ Gonorrhoeâ, imò & citrà hanc ſuppreſſionem, ſi vlcus ibidèm à viru factum conſenuerit, venenoſum pus poſtquàm interiorem ſubſtantiam effoderit, terebratis carnibus, pinguedine abliguritâ, fiſtulas in Perinæo (adde nonnunquàm, & *Scrotum* & *Anum*) denique excauabit, vndè lotium & ſanies communibus quaſi cuniculis factis continentèr extillent. Interim in Gonorrhoeâ tàm *Proſtatarum* quàm *ſeminalium Veſſicvlarum* ardore muccus Recti Inteſtini exſiccatur. Quamobrèm aqueis auaporatis, terreſtres, craſſæue eiuſdem ſucci partes tàm tenacitèr hœrebunt *Ani* parietibus, vt fœces nec vermicularem eiuſdem canalis motum ſtimulare, neque per tàm ſalebroſam viam deſcenſuræ ſint deincèps, adeò, inquam, quòd, ſi demas mulieres, reliqui nonniſi exercitati, aut clyſteribus inuitati ſecedat. Excipiuntur autèm fœminæ, quòd

Va-

Vaginæ ſubſtantia gracilior eſt ſubſtantiâ Virilium *Proſtatarum*, adeóque minùs ſubiecta inflammationi cùm è contrà hæ, vt huic maximé ſubiacent, ſic inteſtinum Rectum fortiùs torrere ſoleant. Iungitur, quòd breuius eſt iter ab hoc Inteſtino ad *Proſtatas*, quàm ab eôdem ad *Lacunas Vaginales* (vbi ſcilicèt muliebrem Gonorrhœam ſtabulari alibi iàm oſtenſum eſt) proptèr interpoſitũ nempé Vterum, cuius orificium interiùs, vtpoté craſſum velút in clypeum eſt inteſtino ad retundenda efflvuia è *Lacunis* præfatis emanantia, vt patet. Itàque ſupereſt Marcor [potiùs Phthyſis *Riccardo Morton*, qui ideò conferatur] eiuſmodi Catharros ſequi ſolitus ex eo nempè, quod in ijs non ingens modó fit ſanguinis iactura; verùm auertitur etiàm ſuccus ab alendis membris. Patet hoc plané in Diſſenteria, Fluore albo, Hæmoragijs &c. ceù in quibus dùm humor artvum nutritioni dicatus ruit, quà data porta, in malám frugem, miſellum corpus languet flacceſcit, areſcit moriens. Hinc igitùr in Gonorrhœâ cùm diſpendium ſit maximum tàm ſanguinis (in vlceribus) quàm & ſeminis & præſertim lymphæ (qui ros eſt verus fibras humani corporis irrigans) neceſſum eſt, iis profuſis, artus & mem-

membra marceſcant. Atque hoc quidem, ſeneſcente iám morbo. Quippè in nóndúm antiquo ſola virium imbecillitas adeſt, veluti in ieiunantibus quibus exinanitis vaſculis artus non bené ſuſtinent; ſiué quòd raræ ſanguinis columnæ lacertos faciunt debiliores. Ueruntamèn in iàm prouectâ, ſiquidém euacuatis, quæcumque firmam ſanguini conciliare ſolent craſin, videlicèt balſamicis ſiuè ſulphureis particulis, vapidus is futilis atque iners remanet in aeterioſo genere, ſequitur, vt neque globulorum rubellorum compages ſtricta ſit, & ſuccus nutritius minimé cohæreſcat. Ex illo itàque imbecillitas, ex hoc macilentia ſubrepet. Hinc ægrotis pallor, facies exanguis, oculi caui, frons contracta, infirmus greſſus ac vacillans.

§. 3.

1. Diagnoſis Gonoroeæ Simplicis,

TOT de Gonorrhoeâ phaſibus enarratis, ſi quis nihilominus ad eiuſdem primòrdia ſolummodò reſpiciat, ambiget adhùc de ipſius origine. Noui ego certè [quod & initio Operis teſtatus ſum *Propos.* 1.] Iuuenes alioqui probos paulo poſt nuptias cum Uirginibus paritèr honeſtiſſimis celebratas id morbi genus cotraxiſſe ex *Venere* nimirùm intem-

temperantèr repetitâ, vt ibidèm quòque docebamus. *Aliquandò* (inquit *Georg. Baglivus*) *vt ſæpè vidi, Gonhorrœa corripiuntur etiàm homines cum muliere non infectâ coeuntes. Id autem contingit in eis, quorum ſanguis particulis acribus, ſalinis, ſcorbuticis, vel alterius generis abundat; vndè nimio concubitus œſtu vniuerſa penè liquida in motum concitatiorem poſita, vndulando inclinant ad locum, in quo maior eſt oſcillatio: quę quoniàm eſt circà vaſa ſeminalia in inguine; ſi* concubitus vehemens *fuerit, ac* ſœpè repetitus, *ſingulæ partes acres ſalinęq; tunc excitatæ & in motum poſitæ deponi circà Pudenda incipient, ſemelque incæpta depoſitione, veluti vnda ſequente vndam, aliæ, quæ remanent in liquidis, circulando ibidèm deponentur & ſic fluxus perennitatem producent, quæ Gonorrhœa gallica videtur eſſe, ſed reuera non eſt, quia cum muliere non infecta ſupponitur concubitus &c.* Verùm eæ Gonorrhœæ erant ſempér albæ; ſeù nullo vnquàm flauore tinctæ; prætereà fluidæ, abſque *Glandis* aliquo rubore, & quę facilè ſanabantur: atque vltimò vrina in ijſdem etiàm ſine inſolentiori vredine, & conatibus emittebatur. Diſcernere itàque ſi cupis an Gonorrhœa Gallica ſit, vel alterius cuiuſuis indolis, obſerua 1. an vrina prætermodúm cruciet

ac cum labore excernatur 2. an decidua materia è limpido colore candidum perbreuì inducat; 3. demùm (quòd palmarium eſt) an quotidiè augeatur fluxio & ſempèr vergat in deterius. Caracter namque hic eſt *Proſtatarum* inflammationis, cui ſi addes poſt, ruborem *priapinæ Glandis*, ſordidique eiuſdem fuci copiam & liquiditatem, conuenientèr ſatis de *Venerea* causâ certus eſſe poteris. Quamuis nihilominús ſuperat hæc, imó & indicia omnia ipſa Ægri confeſſio; ſi videlicèt cum muliere ſuſpectâ fuerit conuerſatus; quam tamen, ſi mittendã duxeris, æquabit animaduertere ſeriem inuaſionis ſuprà à nobis prolatam. Etenim recenſita mala nunquám omnia omninò irrumpunt; ſed partim tantúm, initio; ſub finem verò, toto etiàm agmine concurritur. Quod ergò augmentum: nil æquè melius Gonorrhoeæ gradus monſtrat, ac varius eiuſdem color. Quippè hic fermentationis, ſiuè motûs particularum lymphæ in *Proſtatis* ſegregatę conditiones indicat, adeóque & Gonorrhoeæ vices. Hinc igitur ſubalbedo eiuſdem principium oſtendit, ſiué incipere aliquot ſulphurea filamenta ad lymphæ prædictæ ſuperficiem attolli, reliquis ſub iugum adhùc remanentibus; albedo dein morbi progreſſionem

nem denotat, quatinùs candor nonniſi ex ſulphurum vnitate, ideſt, à iam concretâ ilâ, ſcilicèt lympha dependet: ac poſtremò flauor indicium eſt effuſi ſanguinis, ſiué iám factæ in *Proſtatis* inflammationis. Quâ occaſione aperiam hic ego candidè ſenſus meos, non intelligere me celebrem illam Gonorrhœę diuiſionem in ſimplicem & Uirulentam. Quandoquidèm *hæ Gonorrhœæ* (ſunt *Sinapij* verba) *tantùm gradu, non ſpecie, ſiuè ſecundum magis & minùs differunt. Sicuti febris à febre* (pergit) *gradu tantùm acrimoniæ & viſcoſitatis differt, ſic & Gonorrhœa vna ab altera. Eſt enim eadem vtriuſque cura, eſt idem vtriuſque, ſi perduret diutius, pro ratione ſubiecti & humoris peccantis periculum.* Et, ſi quòd cauſas talis diuiſio facta eſt, non placet. Debuerat potiùs diſtingui in *Veneream* & *non Venereã* Simplicitas enim nec morbus, nec morbi cauſa eſſe poteſt. Quod ſi nihilominùs illa nomina retinere libet, cenſeo Gonorrhœam, appellari poſſe Simplicem, quoàd in fluxu lymphę *Proſtatarum* continetur; proceſsu verò temporis, vt quandò abſciſſis vaſculis ſanguiferis rubella portio vnà elabi incipit, et ſic flauedinem (de quâ ſuprà dictum eſt) oſtendit, tùnc jure & complicatam, & purulentam, aut, ſi mauis,

virulentam primitùs eſſe nominandam.

Deuenimus itáque núnc ad poſteriorem, hoc eſt ad Gonorrhœam virulentam; cuius primus gradus & modò modò ex colore adnotatus eſt. Sequntur alij, qui ex colore itidèm, odore, conſiſtentiâ & quantitate paritèr deprhehendi queunt, vt ſi Gonorrhœa porracea, griſæa, liuida fuerit, itèmque vel ſanguinolenta, vel ſeroſa &c. vt quæ vlceris incrementa ſignificant adamuſſim vel abſquequòd ipſe de illorum importantia diù contendam. Percunctabor duntaxàt, an Gonorhæa ſit contagioſa, vt nimirum, ſi quis cum Gonorrhoico dormiat, huius ægritudinem poſſit attrahere. Affirmat *De Blegnij*, inducitque exemplum pueri nouennis, cui id vitij contingerat ex accubitu ſupèr genua Patris dicto morbo laborantis. Verùm Ego, niſi interuenerit immediatus contactus ſordeſcentis liquidi cum *Inguine* ſani hominis, vt, ſi ſubucula, vel aliud linteum illo adhùc calente madidum circà huius femora fuerit prouolutum, non credam Gonorrhœam ab aliquo ſuſceptum iri, Etenim alitèr, virulenta ſalia vtpotè frigeſcentia inepta ſunt ad qualecunque *Internum* impetendum. Quamobrèm in dato caſu cenſeo, ſi id ex volatilitate & cal-

efa-

efactione infecti miaſmatis factum non fuerit, ex analogiâ ſaltim humorum, quæ intèr patrem & filium non defficit, prouenifse. Qod nihilominús fauere debet opinioni noſtræ, vt qui nouimus Gonorrhœam in Viris prę volatilitate atque incaleſcentiâ ſalium muliebrium accidere. Cœterùm (vt hoc quòque notem) opinor etiàm Gonorrhœam puelli ſupradicti forté non fuiſſe *Veneream*. Quippè an dentur in Talibus eiuſmodi Gonorrhœæ, prętêr *Ballonium* & *Cnoefelium*, videatur inſtar omnium *Laurentius Terraneus* totiès laudatus. Quæres denuò ac tandèm, an quis Gonorrhoicus ex acceſſù ad mulierem integram, ſiuè virium firmiorum ſe (vti ſuadetur plebecula) ab eodem morbo ſit liberaturus. Reſpondet *Synapius*: *Plerique* (ſunt eius verba) *expleto adhùc & repetito* (*ſi fieri poteſt licite*) *coitu cum fœmina vigoroſa & ſana, á Gonorrhœa liberantur*; calculumque addit *Muſitanus* narrans de Amico ſuo, qui re cum Scorto habitâ, eâ que mox cum alienà, tamen benè moratâ coniuge (et quàm iamdiù impvdicè deperierat) repetita, ſanus ipſe huic è contrà Gonorrhœam in præmium corrupti maritalis thalami ſit impertitus. Sed quandoquidem iſte-met Author fatetur Amicum illum & Amicam Gon-

orrhœâ non fuiſſe vexatos, inducor ſaltim, vt exiſtimem venenata effluvia in *Penem* ex priori coitu contracta vaſis lymphaticis inhœſiſſe eo tempore, quo reccurrens poſt, in nouo congreſſu auidiſſimè lympha, illa tandèm in malè-ſuaſæ mulieris *Vaginam* intruderit, ſicque hæc fuerit infecta. Aliàs námque ſi dicta effluuia ad *Proſtatas* peruenisſent, depleri hæ ità nunquàm potuiſſent, quin aliqua ſempèr veneni particula ibidém pro noui morbi ſeminio reſtitaſſet; ſicque Amicus ille fruſtrà *Venerem* Medicam implorauiſſet. Sed ad rem.

III. Prognoſis Prioris Prædicturus ergò quidquam de Gonorrhœâ cogita ante alia, intèr eiuſdem ſpecies optimam ac mitiſſimam aſſe inchoantē, proximè Simplicem, tertio loco Virulentam; et primam quidèm facilè propterea curari, difficiliús alteram, ęgerrimé omnium poſtremam: *Quò recentior fuerit Gonorrhœa*, (inquit *Dolæus*) *eo curatu facilior erit, Difficiliús quòque hoc malum eradicatur in corporibus pituitoſis, aut melencholicis, aut valde plethoricis, quàm alijs*: Faciliús itidém in ſanis, quàm debilioribus, valetudinarijs, aliquoue morbo deprehenſis; et ratio eſt, quòd ij omnes plurimâ ſcatent lymphâ, nec non ſeroſitate, quibus

bus á Natura *Venereum* tabum hœreſcere conſueuit. Ob id rursúm, ſenes & valdè adulti magis periclitantur, quàm iuuenes; Autumno & Hyeme, quàm Vere & Eſtate: in regionibus demùm frigidis atque humidis, quàm in calidioribus, vt in Galliâ, Italiâ, Hiſpaniâ &c. Atque hæc generalitér de Gonorrhœâ. Nàm quod particularia; Simplex vacat omine, niſi quôd neglecta in Virulentam tranſit.

IV. & Poſterioris.

Virulenta verò vtplurimum eſt incurabilis præcipué ſi *Veſſiculæ ſeminales* iàm infectæ ſint, vt in caſu Bergomenſis illius apud *Thom. Bartholinum*; ac tùm planè hàud ambigendum, quin fiſtulæ, Tabes, ac Lues denique *Venerea* in procinctu ſint. Quandoquidèm virulentis ſalibus ſanguini per venas largitèr ſuppeditatis, vt tota ferè ſubuertitur Hęmatoſis, ità in corpore nihil linquitur ad vitam. Arguit hoc imprimis liuidus [et qui adeò vtpotè peſſimus, poſtremus eſſe conſueuit) eiuſdem virulentæ Gonorrhœæ color. Hic etenim nonniſi a vitriolo in ſanguine prædominante dependere ſolet, ſiuè ab affectorum locorum gangrænoſi: deindè griſæus, qui incipere denotat vniuerſalem labem; tùm viridis, qui vlcerum malignitatem auſpicatur, atque ità ſucceſſiuè, donec ad colores Simplicis Gonor-

orrhoeæ iàm ſuprà deſſignatos perueneris. Vltimò in Gonorrhoeâ languente ſeminis eiaculatione, eiuſdemque robore eneruato, ac ſeminali denique fermento depauperato ſterilitas accidit. Conſpiciuntur etiàm in eo vermes, vt cum *Borello* plures meminerunt &c. Inſanabiles ſunt quóque interdùm Fiſtulæ in *Perinæo*; ſed non ità infauſtæ, quin [non abſque tamen maximo viuendi incommodo] ægrum vtut ivuenem diutiùs ſeneſcere permitterent. Tandem ſicuti ex Vrethræ hyperſareoſi metuenda venit inſanabilitas Gonorroeæ, ſic ex hernia *Venerea* huius etiàm lues nonnunquàm auguranda.

§ 4.

I, Cura Simplicis Gonorrhoeæ.

QVOD Concernit Curam; non ablandiri hìc Ego poſſum communi Practicorum opinioni, qua aſſerunt Gonorrhoeam initio nunquàm; ſed poſtquàm *Venereum* miaſma ſuſceptum conuenientèr ſatis expurgatum fuerit, eſſe ſnandam. Quippè (vt & refractariam & temerè audacem indolem Jngenij mei manifeſtem] fateor me non paucos ab eiuſmodi morbo liberaſſe ipſis primis ab inuaſione diebus, & quidem citius, quàm aliàs poſt commentitiam illam expurgationem fieri potuiſet

tuiſset: nimirùm ſolâ interdùm V. *Sectione*, *diæta humectante*, *cathartico*, vſu *balnearum* temperatarum &c: cùm ſecùs id neque primipilaribus, vt ſic dicam, auxilijs euiciſſem. Nec diſſuadebat ratio. nàm, quód *Phlebotomiam*: nonnè impeditâ phlogoſi *Proſtatatarum* ab eiuſmodi defluxione eluctari poſteà dabatur, cũ videlicèt hæc ab illa procedat? C' eſt lá donc [ait *Remifort*] qu'il la faut combatre en epui- „ ſant les ſucs qu'il commence à corrumpre, & „ aux quels il s'attache auant que d'attaquer „ les parties ſolides, & c' eſt alors, qu'il faut „ auoir recours à la *Saignèe* ſur tout dans la „ Gonorrhee pour eteindre l' inflammation „ & oſtant la cauſe, qui la fomente. Iungitur „ quód V.S. celebrari debet ſupradicto tempore etiám ad vrinæ ardorem compeſcendũ. Quod victum *humidum*: confert hic in catharris omnibus & in Rhumatiſmo, hoc eſt in omnibus lymphæ morbis; quos mehercle *diluente* victu meliùs domari vidi, quàm omnium Practicorum fruſtraneis Receptis; et patet ratio. Siquidèm *diluentia* ſeroſitatem lymphę conciliando ſalinas particulas eliquant, diſperdunt, inhabileſque reddunt ad fermentationem. Caue tamen frigida [quod plerique facere conſueuerunt] admiſceas ijs dil-

S uen-

uentibus, vt *vitriolata*, & ſimilia fixa; quatinùs lympham condenſando, hoc eſt ſulphureas eiuſdem ſtrias conſtringendo interpoſita deindè veneni ſalia creſcere faciunt, & magis figunt. Quamobrèm de repente interdùm, nec ſine magno ægri periculo Gonorrhœam ſiſtunt, id, quod multiplici experientiâ mihi compertum eſt. Hæc itèm, eſt quæ me docuit, cùr Gonorrhœa vel ſolo *cathartico* elidi in ipſa infantiâ poſſit: Sic *Foreſtus* curauit Juuenem *Gonorrhœa*, *& Teſticuli inflatione* laborantem *cum ſuſpicione luis Venereæ* ſolis *Purgantibus* diuerſimodè adhibitis: *Omni die* [ſunt eius verba] *ter quaterue ſeceſſus habebat cum tanto ſucceſſu, vt non opus fuerit accedere ad decoctum ligni guaiaci; &, quod dictu mirum eſt, nō ſolùm àGonorrœa ſed, & alijs ſymptomatis curtus fuit.* Conferatur ad hanc rem etiàm *Riuerij* Cent. 1. Obſ. 25. quâ ſcilicét non tàm recentē, quám & antiquam Gonorrhœam *Catharticis* præcipuè remedijs ſanari patet. Ratio ſi quæratur, habetur ex *Syluio de le Boè*: *hæc* [loquitur de ijſdem *Purgantibus*] *ſi ritè, hoc eſt, quantitate tempore, modoque conuenientibus exhibeantur, ſemper conducent, nunquàm nocebunt Ægris, quamuis móx nihil expurgant humorum peccantium, quippè quos tunc alterant, corrigunt, & ad*

ſecu-

ſecuturam poſteà euacuationem blandam pręparant: dicam planiús; quià ſanguinis particulas agitando, humorumque motum inuertendo, *venereum* miaſma á *Proſtatis* ſeducunt. Tandèm quod *Balnea* & *Thermales aquas*: conuenire illa in omnibus Vrethræ inflammationibus, Vrinæ ardore, Stranguriâ ſimilibuſque morbis tàm in comperto eſt, vt probatione non egeat; has verò incipientem Gonorrhœam penitùs eximere declarant Acidulæ, quarum efficaciã in tali morbo Romæ abs me pluriès obſeruatam hic ideò cum elogio duxi prælegendam. Audio verba tamen increpantium hanc Gonorrhœæ ſanationem præcocem tanquàm incubam mali teterioris: Quid enim [aiunt] retentum in corpore virus anihilabitur? Nonnè ſolo eoque iugi ſtillicidio ſubducitur, hoc ſupreſſo intùs in malorum fomitem alitur? Præpoſtera ſanè cautio eſt poſt receptum hoſtem fores occludere. Nonnè venenata ſunt euomenda? Ad iſthęc tàm ſtrepera tàm rationi ſenſuique aduerſa nemo veniret qui noſſet Gonorrhœam, prout ſeneſcit, iuxtà peierare nihil proficiente continuâ defluxione. Profectò *Proſtatæ* itá nunquàm viru depleri poſſunt, quin aliqua iſtius pars in earundem anfractibus ſempèr lateat. Et ſi hoc, cùr

ipſum non extinguas priùſquàm ibidém implantetur? Certum eſt enim vel pauciſſima virulenta ſalia ſicuti cum aduentante iugitèr lymphâ perpetuò fermentabunt, itá novum virus quotidiè productura, vtque quò longiùs in illis, nempé *Proſtatis*, ſtabulabuntur, ſic eó altiús ingeſſura ſeſe in ipſarum poros, inuentiſq; iccircò vaſis capacioribus ſanguinem ad extremum infectura eſſe, quod eſt Luem *Veneream* gignere. Proptèr quod adéo ſi initijs fuerit obſtitum, & fermentatio auerſa, nullæ in *Proſtatis* inciſuræ, nullibi *Venerea* inquinamenta manebunt. Quippè penitús attrita in vaſorum cauitatibus nabunt, ſeque lymphæ rursùs intermiſcebunt. Hinc igitúr omninó diſperibunt, & ne hilum quidèm detrimenti afferent ſanguini, cuius tamèn globuli intemerati tùm primitùs venenum fuerint experti (etenim exercitus viru ſanguis facilè corrumpitur, vt vinum, quod ſemel contraxerit acorem) Quæ igitùr vtilitas in mora? Nonnè, vt cœtera mala, ſic & Gonorrhœam præcauere melius, quàm exſpectare? Sentiat nihilominùs quiſquis prout vult: Ego certè in hâc Praxi multum commodi percepi, nec iucunditatis minus. Conquerebantur ſcilicèt Infirmi de Vrinæ ardore, mingendi moleſtiâ,

Colis

Colis tenſione, rubedine & calore: aliqui etiàm humiditatem quandam ex *Vrethra* effluere denunciabant. Ad hæc propterea *Sanguinis miſsionem*, *caſsiam* cum *cremore tartari*, *Emulſiones*, aliaque *humectantia* præſcribebam, indictâ paritér in rebus non naturalibus *ſeuera temperantia*; quo factum fuit, vt quotquot iuſſibus eiuſmodi ſteterint, pauci ex poſt Gonorrhoeâ plorarint. Replicabis propterea, & cur non etiàm *Adſtringentia* vſurparim, cùm hæc citiùs reliquis medicamentis negocium expedire potuiſſent. Reſp. quià eadem ſecùs, quam vt *Venereum* virus eliquent, euacuent, aut diſperdant, iſtud potiùs in *Proſtatis* figunt, quo videlicet tandem Gangræna, aut Sphacelus ibidèm innaſcatur: & proindè horum metu factum fuiſſe exiſtimo, cùr Medici ſe temperarint à Gonorrhoeâ initio ſiſtenda, proptér nimirùm accidentia ex *Adſtringentibus* obſeruata, id tamen, quod vetare non debet, quominùs eadem aliundé cohibeatur. Sic *Dolæus Diaphoreticorum* vſum quòque commendat in dicto caſu, ineunte videlicet Gonorrhoeâ formulamque tradit, quæ hîc ſequitur.

℞. *Mitrhidat* ℥. *j.*, *bezoard. mineral.* ℈ *iiij.* *vel Antimon. diaphoret.* ℈. *j. camphor.* ℈ *iij.*

tinctur. roſ. rubr. ℥. *ij. Syrup. granator.* ʒ. *iij. m. f. hauſtus.*

Sic etiàm Ego *Acidulas* Romanorum aquas (vulgo *l'Aqua acetoſa*) niſi vel largis calicibus ebibantur, aut fontanâ diluantur, noxias iudico, quamuis ſuprà, sèd cum hac tamen exceptione laudatas. experto crede. Jnterim ni ceſſet Gonorrhœa, metuſque ſit, an phlogoſis in *Proſtatis* iàm peruenerit ad ſuppurationem exſpectari hæc debet, abſtinendumque ab omni auxilio, quòad abſceſſus fuerit euacuatus [id nimirúm, quod ex flauo eiuſdem Gonorrhœæ colore dignoſcetur] ac túm porrò adhúc largiùs quám in principio Venâ ſectâ [nunc enim vberior, quàm dudùm puris prouentus eſt pertimeſcendus] ad *humectantia* & *digerentia* procedetur. Huiuſmodi proceſſum habet *Spleiſsius*, cuius hæc ſunt verba; *Sic Patauij ſtudiorum gratia cum eſſem, vidiſſe memini Gonorrhœam ex impuro coitu contractam ſine vllo ſequentis morbi Gallici metu quatriduo ſublatam vſu boli ex Caſſia recent. & pulu. Liquirit. parati; & Syrupi ex Emuls. ſem. 4. frig. mai., Ialap. Viol. & Syrup. de Ibiſc. alternatim ſum tis: quæ laudato cum ſucceſſu per aliquot dies indè ſequebantur aut pilulæ ex Therebenthina confectæ, vel* ℞. *pulu. Charabes ad* ʒ. *j.*

cum

cum bol.armen.orient. ʒ. ß. *in aq.roſ.aut plantag. aſſumta*. Ratio huius proceſsûs patet ex iàm dictis. In hoc enim caſu *Proſtatarum* intumeſcentia, Vrinæ ardor, & putredo ab ijſdem *Proſtatis* percelli debent. Quamobrèm priori vtrique ſcopo ſatisfaciùnt V.S. et *blanda purgatio*. Nàm caue irriteris [hoc enim fieret, vt adauctâ ſanguinis ſeroſitate venefica ſalia in *Proſtatis* fixiora euaderent, earundē lympha rudiùs fermentaret, & inflammatio denique exacerbaretur] Idcircò præter *Caſsiam* ſupradictam & *Mannam* coetera *purgantia* ſuſpecta eſſe debent: *Cliſteres* etiám, imprimis *emollientes*, vulgo *Lauatiui* nuncupati licèt quotidiè impoſiti non parùm conferre conſueuerunt: Conducunt etiàm plurimúm *humectantia*, vt *Balnea aquæ dulcis*. *Nam humectant* [inquit diligentiſſimus Thermarum obſeruator *Andreas Baccius*] *& calefaciunt blandiſsimè: mòx aperiunt, leniunt, attenuant, digerunt, reuellunt maximè tepidiora. Deindè vrinam, & aluum cient, ſudores atque halitus inſenſibiles excitant, dolores mitigant, vrinæ ardores tollunt, ſomnum conciliant, bonas coctiones moliuntur & vires coroborant*. Hinc plures ego noui, qui Gonorrhœam ingruere certam ex doloroſo mictu præſenſerant, *balneis* iuxtà præpoſita adhi- *Obſeruat.*

bitis

bitis fuiſſe liberatos: Et quod Jnterna, ſilicèt Emulſiones, Serapia, Ptiſanas, & ſimilia *Aquoſa* diuretica, audiatur præclariſſimus *Deſſe*, qui ſiç loquitur: Dans les vlceres des „ *parties honteuſes* & dans les Gonorrhèes vi- „ rulentes l'vſage des diuretiques aqueux & „ peu acides eſt treſ neceſſaire pour deterger „ & euacuer par la meme route les parties qui „ ont etè les premieres infectées Poſteriorem denique, hoc eſt detergendi indicationem complet *Therebenthina* non ità tamen, vti mos tulit, abluenda, sèu lauanda; quòd proiectis tali operâ ſalino-ſulphereis & maximè volatilibus particulis reliquæ craſſiores minùs aptæ ſint ad ſolidas vlceratas fibras defendendas, quo nimirùm creſcere atque indè augeri queant. Sed delicatulis, & quibus alia exhibere licet, *deterſiuo* illi pharmaco ſubſtitui poteſt hoc aliud.

Obſeruat.

℞ *Balſam. de copaiua gut. x. ad xv. dentur cum potu calido.* Vel.

℞. *Balſam. Peruuian gut. iij., ol. therebenthin. gut. v., ol. ſuccini deſtil. gut. x., cum vino cal. ſaccharato fiat hauſtus ſumendus matutino tempore.*

Nàm veſpere ſequentes pilulæ, tametsì *Adſtringentes*, purgato corpore nõ erunt inutiles.

℞.

℞. *Pulu. oſsis ſepiæ* ℈. ß., *corall. rubr. pp. & lapid. hæmatit. a. gra. v. laudan. opiat. ad g. ij., cum ſ. q. ol. calam. aromatic. f. S. A. pilulæ ſumendæ h. s.*

Alia demúm his ſimilia in hos vſus trahi poſſunt, quæ ſua cuique prudentia, vel aliorum maximè pericula ſuggerent. ac tantùm innuam circà vſum *laudani opiati*, conſtare in hoc, vel præcipuè, Medici gloriam, ſi opportunè ac ſcientificè ab eodẽ adminiſtretur

Rapimur nùnc verò ad medicationem Gonorrhœæ inueteratæ, ſiué, quam ſuprá malui appellare Virulentam: quandò nempé vlcus in *Proſtatis*, quúmque in vicinas partes, vt *Veſſiculas ſeminales*, virus iàm repſit. Ad id proptereà nitendum præcipuè, ne hoc ipſum virus vigeat, ſed vt omninó deleatur: deindè, vt idem vlcus abſtergatur, & conſolidetur; ac poſtremò vt priſtinus fibrarum tonus partibus reſtituatur. Primum certé non alitér obtinebitur, quám *Mercurialia* porrigendo; nec credamus Antiquæ Scholę, & Tonſoribus, qui putant extingui ſufficientèr poſſe incendium *Venereum* decoctis ſuis ſudorificis ex *Guaiaco, Sarſaparilla &c.* compoſitis Sic enim *Sydhenam*: *Nec minore cum fructu* [loquitur comparatiuè ad *Adſtringentia*, quorũ abuſum & nos in prin-

II. Et Complicatæ, ſeù Inueteratæ.

cipio Gonorrhœæ paulo ante damnauimus] *licèt periculo minore decoctum lignorum exſiccantium vſurpatum comperi; quo ſcilicèt ſub pretextu Specificorum tùm vniuerſum Ægri corpus, tùm præ cœteris affecta pars iampridèm nimis incaleſcentia vlteriùs adhùc inflammabuntur; nonnunquàm etiam Gonorrhœa, quę paulo ante euanuerat, quod me obſeruaſſe memini, denuò in conſpectum prodijt*. Et ratio eſt, quam affert *Taury*, cuius hìc eſt Textus: L'Antiquité „ raccommandoit les ptiſanes ſudorifiques au- „ ec le Gaiac, l'eſquine, la Salſe-parille, le Saſ- „ ſafras, qui ſont de bois ſudorifiques. A cauſe „ des ſels volatils, qu'ils contiennent, ils font „ ſortir les parties les plus volatiles du venin „ par l'inſenſible tranſpiration, ils peuuent „ rompre les pointes fixes dé ces acides: mais „ s'il à des parties groſſieres, elles reſtent; vn „ corps ſe trovue deſſechè; les parties du ve- „ nin font plus de corroſion, parce qu'elles „ ſont moins ecartèes; en fin le mal s'augme- „ nte, & quelque fois le rend incurable. *Mercurius* igitùr inuocandus; & primò quidèm præſcribi debet ſub hoc exemplo.

℞. *therebenth. Venet.* ℥. ß. *; mercur. dulc.* ℈. ß. *extract. rhabarb. gra. vij. diagrid. ſulphur. gra. iij. cum s. q. pulu. ocul. cancr. præp. f. S. A.* *pilu-*

pilulæ in nebulis inuoluendæ & ſumendæ mane; quæ ſubindè reiterari poterunt cúm occaſio tulerit.

Jn fortioribus itèm vnum, aut alterum granum *Mercurij vitæ* adiungi poterit, vt & *purgantium* doſin adaugeri. Siquidèm, ſi alibi, heic in Gonorrhœâ inueteratâ, vbi humores procul dubió infecti ſunt, locum habet Methodicorum illud: *Qui benè purgat, benè ſanat*; & ratio dabitur *cap. ſeq.* Sed neque ob eiuſmodi infectionem omninò, verùm eatenús etiàm repetenda veniunt *cathartica*, quatenùs, vti cõpluribus continuis diebus certa quædam *mercurij* dulcificati portio exhiberi debet, eademque aut minui, vel augeri, prout ſolerti Medico videbitur, itá, ne is ptyaliſmum cieat aliquandò, conſultum eſt lympham ſanguineam mediantibus *catharticis* prędictis ad Jnteſtina identidèm deriuare. Alterum deindè intentum, hoceſt vlceris mundificationem, quod attinet; *therebinthinatis balſamiciſque* auxilijs ſatis euinci id poteſt. Ego verò in tali occaſione balſamum hunc parare ſoleo, qui me expectatione meâ nunquâm fraudauit.

℞ *flor. ſulphur.; radic. ariſtoloch. rotund. in lamell. tenuiſſ. diſſectæ a ℥ ij.; ſummitat. Centaur. min., Abſynth., Hypericon. a. M. j.,*

 ſal.

ſal. armoniac., myrh., croc. oriental. a. ℥. j. camphor. ℥. ß. ol. therebenthin. ad eminent. ℥. digit. digere in vaſe hermet. clauſo ſupèr ciner. calid. diebus xv., xx. *Decanta ad Vſ. Doſis à gutt. v. ad* xv. *ægris obæſioribus in liquore calido, vt in potu Coffè, aqua Thè, lacte, amygdalato, vino &c. idque ſub lecti ingreſſum.*

Nàm matutinum tempus *mercurialibus* eſt cõcedendum, vt diximus; Quod *Narcotica:* hęc nùnc minus conuenire videntur: Dùm enim puris efluxum coercent, vlcus ad corruptionem diſponunt. Ni itàque Gonorrhœa in magnâ copiâ inſtet, abſtinendum: & ſi vnicum duntaxàt granulum *laudani opiatici* identidem admiſcebis præfato balſamo, modò tamen alvus fluat, nil referet. Referet autèm maximè vt *Diuretica acria*, Ex. gr. vinum in quo *Cantharides* fuerint affuſæ, omninò deuites. Quippè vtut lympham ſanguinis corrigere videantur, fermentationem tamen augendo virus alliciunt ad corroſionem. Quamobrém neſcio quo titulo illa, & præcipuè vinum prædictum laudarit *Waldſchmit*, & cum eó alij: quicquid (vt verum fatear) in præuentione hac mea fortaſſis decipi poſſem. Quandoquidèm talia nunquàm volui experiri. Tandèm abſterſo

&

& mundificato vlcere, quod conſiſtentia, & puris color laudabilis indicabunt, poſtremum Scopum, qui de Atoniâ partium emendanda eſt, aſſequeris per *Adſtringentia*; quorum vſus túnc non erit inutilis, ſanguine videlicèt purgato, & viru, prout decebat, ritè euacuato. Formulas, ſi piget alibi, vnicam ſaltim reperiſti ſuprà. His non deſultorié vtcùnque peractis contingit nihilominùs aliquandò, vt Gonorrhœa perſeueret; fitque id vel ob vitiatam chyloſin, quandò nempé ex vſu *Purgantium* aſſiduo Ventriculus ità proprijs fraudatur fermentis, vt chymum indigeſtum adhuc tranſmittat ad Cor, & ſic ab acidâ lympha virus *Venereum* magis fixatur; vel ex abvſu in rebus nonnaturalibus eidem veneno quotidiè claſſicum canente, ut eſt manifeſtum. Qarè monitum hic vellem Medicum, reſpiciat ſempèr ad præfatum viſcus, inque eius gratiam modò Stomachica præſidia, [modò diætam præſcribat: modò denique in Animi pathemata inueheat: *Rhabarbarum* videlicét *Purgantibus* ſemper admiſceat, tabellas diarhodon Abatis & ſimilia, ſæpiuſculé indulgeat. *Aer deindè* (inquit *Dolæus imprimis ſiccus non ſit opportet; Cibus ſit liquidus, euchymus, eupeptus, gratus & ſuauis*, Profunt iuſ-

cula carnium cum pane parata Gallorum & Germanorum more, oua ſorbilia, itèmque Elixa omnia: non ſic Aſſata, Acetaria, Conditanea & Infumata. Potus non ſit frigidus, aut valdè incraſſans, ni fortè Æger ex ijs ſit, de quibus *Hippocrates*: *Victus frigidi*, inquit, *conferunt in his, quibus ſanguis erumpit, aut erupturus eſt, in flammeis ardoribus, ad ruborem & ſimilia*. Caueat nimirùm à rebus ſpiritu vitrioli, aliòue huiuſmodi ſtiptico acidulatas: è contrà verò vtatur *diureticis aquoſis* iâm ſuprá laudatis, v.g. miti limonata, emulſionibus parúm craſſis, atque imprimis aquâ fontanâ leui neutiquàm malitiosâ, propinato interdúm, ſeù vicatim, leui etiàm aliquo oligophoro. Somnus ſit moderatus: vitetur ſitus ſupinus, ne vaſa circà lumborum regionem incaleſcant. ob quam cauſam optimum eſt in Gonorrhœâ elato capite decumbere, ne videlicét in dorſum contingat reſupinari, & quo propterea pacto plures nouimus ab hoc malo fuiſſe ſeruatos. Vigiliæ nihilominùs nimiæ compeſcendæ ſunt. Spiritoſiores enim ſanguinis particulas turbant, debilitant, diſſipant, doloreſque in *Pene* adaugent. Motu nimio ac frequenti ſe ęgri non defatigent, ſed placidè agant. Nocent quippè equitatio, &

ſalta-

ſaltatio; indèque æger inquietus coercendus & vt tranquillus ſit admoneri debet. Excreta & Retenta Naturę normam ſequantur. Alvus quotidiè officij ſui ſit memor. Nàm ab Aluo durâ ob vicinitatem comprimũtur vaſa ſpermatica; vndè aliás & Gonorrhoeę & Pollutioni nocturnæ anſa præberi ſolet. Quamobrèm ſi ſubſideat, alio ſcilicèt, quám tempore curationis, *Suppoſitoriis* & præcipuè *Clyſteribus* [qui ideò à nobis, & vt alibi dictum eſt, *Lauatiui* appellantur] ex aquâ hordei, ſimilibuſque *diluentibus* ſubducatur : et ſic etiàm quod reliquas naturales euacuationes procedendũ eſt. Quod verò ſpectat Animi pathemata: hæc rectis Ægri moderentur habenis: grauiores curę & Affectus, quos intèr primas tenent Amor; et *Libido*, abſolutè eijciantur. Nàm obſcenæ cogitationes vltrò nec vocatam illã (vndè ei nomen) *Venerem* ad nos venientem alliciunt, *Penem* ſanguine inflant, ex quo demum *Proſtatæ* inflammatione turgeſcunt. Vltimò ad veneni fixitatem eneruandã ſequens Opiata nonnullis eſt in vſu.

℞. *extract. heder. terreſtr.* ℥. *j. theriac. Venet.* ℥. ß. *reſin. Gaiac.* ʒ. *ij. ſal. volat. ſuccin.* ʒ. *j. Camphor* ℈. *j. ol. iuniper gut.* xv. *M. f. Opiat. de qua ſumantur* ʒ. *ij. ſinguli. matut. hor. ſu-*

perbib

perbib. iuſcul., vel aquæ fontanæ hauſtum, in quo nodul. antimon. crud. parum ebullierit.
Alij in Viperinis iuſculis magis confidunt, eademque continuis 20. diebus præbent Infirmis. Verùm Ego neutrum huiuſmodi rimediorum diutiùs protrahendum cenſeo; ne videlicèt tot ſudationibus humores in ſicco linquantur, convulſioneſque indè oboriantur & læſiones, quę naturæ functionibus accedunt arefactis recrementis: prætereà, & ne virulenta ſalia craſſis alioqui indaginibus prępedita ab ijſdem ſic poſteá adglutinentur, vt in libertatē aſſeri deincèps non valeant. Quocircà mallem in tali caſu redire iterùm ad *humectantia*: quandoquidèm 1. quod ab vno non euincitur, extorquetur ab alio, & contrariorum, vtplurimùm, alterius vis alterius inſufficientiam exęquat. Deindè, quiá *diluentium* palmarium eſt ſalia quælibet extenuare & craſſa omnia emollire; ac 3. demúm quia extirpatâ licèt Gonorrhoeâ adhùc nihilominùs vſurpari debent illa ad reſtituendam coenoſo & ſicco ſanguini fluiditatem. Quamobrèm lactabunt Ægri, tepidâ corpus abluent, ſerum lactis, acidulata mitiſſima, aut ſimilia aquea aliquòuſque potabunt, ſeú donèc viſum erit denique ad *purgantia* reditare; quę

etiàm

etiàm eſſe poterunt huiuſmodi.

℞. *maſs. pilul. aloephangin.* ℥.ß. *extract. enul. campan. & mercur dulc: a* ʒ. *j. trhociſc. alkandal* ʒ.*j. reſin. turbith.* ℈.ijß., *ocul. cancr. præp.* ʒ.*j.*ß.; *ſal. volat. ſuccin.* ℈.*iiij. cum ſ.q. ſyr. de cich. Gul. f. ſ. A. pil., de quibus cap. Æger.* ʒ.ß. *ad* ʒ.*j. altern. diebus m. ſuperbib. iuſculum.*

Diebus autèm intercalaribus vtatur ſequent. Elixirio.

℞. *tinctur. verm. maial. cum ſal. tart. extrac.* ℥.ß.; *ol. therebenth.* ʒ. *ij., ol. ſuccin.* ʒ. ß. *balſam. pervuian.* ℈.*ij. m. atq. agita exactè Doſ. á gutt.* xx. *ad gut.* xxx. & *vltrà in hauſtulo vini calidi ſaccharati.*

Potiſſimum tamèn ad Gonorrhoeæ ſanationem impedimentum eſt ferè ſempèr Hyperſarcoſis Vrethræ. Hæc etenim vti vel vlcerata eſt, vel facilè in vlcus abit, ſic proximis vel non longinquè hœrentibus *Veſſicularum ſeminalium* oſtiolis ſaniem influendo, aut alitèr tranſmittendo fermentationem ibidèm, vel in *Proſtatis*, perpetuó alit, recrementa corrumpit, extemporaneum denique iſtorum exitum ſtimulat. Quocircà ſummo ſtudio caueri debet talis Caruncula; et antè tamen inueſtigandum, an vlceroſa ſit, vel fungoſa: cuius in-

IIJ. Curatio Hyperſarcoſeos *Venereæ* ſeù Carunculæ Meatûs Vrinarij

 dicium

dicium eſt, ſi vrina in proportione debita non excernitur, atque in *Vrethra* impedimentum persẽtitur; et cùm pręthereà in vlceroſa ingens adſit præſertim in mingendo moleſtia. Si itàque haùd vlcerata ſit illa, mittendus primò ſanguis ex baſilicâ; túm Balnea inſtituenda, in quibus æger, prout maior, aut minor erit lotij ſuppreſſio, ſe ſe crebriùs aut rariùs [noui, qui ferè ſingulis horis) demerget; et ſi vrina demùm penitus intercepta fuerit, Canula, ſiuè Catheter imponendus, imò & Lithotomia nonnunquàm celebranda, vt in *Gallo* quodam ex vrinę ſuppreſſione iàm perdeliro facto vidiſſe memini. Quamuis nihilominùs haùd opus tantâ præcipitantiâ, ſi vrina etſi tenuitèr, manet tamèn. quandoquidèm tempus vltrò dabitur pro Carunculæ extirpatione, nullum videlicèt morâ periculum minitante. His non deſultoriè peractis extirpatio eiuſmodi Fungi auſpicanda erit vſu Topicorum, ad eum nempè modum, quem docet *Hartmannus*, vel qualem proponit *Senertus* itèmque omnium optimè, *Henrycus Regius*, ab ipſius *Scholiaſte Ioan. Broen.* ad incudem poſteà reuocatum; qui quidém curandi modi, cùm apùd pręfatos Authores proſtent, inutile eſt hic tranſcribere. Auctarij gratia

Obſer nat.

tan-

tantùm pauca circà illos adnotabo 1. ſcilicèt, ne candelæ in id operis inſumendæ ex ſola cerâ conflentur. Alitér enim frangerentur, & fruſta in *Virga* permanerent hęrentia [de quorum extractione exemplũ ponit *Molinet.*] Meliùs itàque fabricabuntur ad hunc modum.

℞. *ceræ albę* ℔. j *therebent.* ℥. ij; *quæ ceræ liquefctæ immitatur, & hâc mixturà intingantur elynchia, ſicque fiant ex ijs candelæ paruæ.*

Harum defectum ſupplent turundæ lineæ cerâ ad rigiditatem obductæ, aut ſtyli ex barbâ balenæ. 2. vt medicamenta huiuſmodi inſtrumentorum apicibus inungenda *corroſiuæ* quidem ſint, ſed non ità, vt ex nimiâ corroſione (vti cauet *Ettmullerus*] gangrænam inducant: quale exemplum infauſtum proſtat in *Henrico à Moinichen.* Omnium propterea *corrodentium* vices implere poterit emplaſtrũ *Vigonis* duplicato triplicato, aut etiàm quadruplicato *mercurio*, quod me nunquám fefellit vel externè duntaxàt ad radicem *Penis* applicitũ *Obſeruat.*
3. et vt, quicquid in *Vrethram* introduxeris non ſinas ibidèm diù perſiſtere, ne dolore ſcilicèt nimis acerbo [monente *Broen.*] confiſciatur æger, & pars affecta inflammetur vlteriùs: ſed candela illa, turunda, aut ſtylus corroſivus remoueri debet prout vrget neceſ-

 ſitas

ſitas, & vnguentum aliquod leniens eodem modo eſt intrudendum, ſicque pedetentim aliquid conſumendum eſt, donèc aduertatur impedimentum Carunculæ eſſe omnino ablatum: poſtmodùm verò ad deterſionem, exſiccationem, & conſolidationem vlceris procedendum erit mediantibus iniectionibus mòx deſcribendis, aut alijs, quas ex *Vulnerarijs* confeceris; quibus tandèm ſuppraddetur candela vnguento camphorato inuncta. hæc námque conſolidat. Et quod iniectiones; hæ ſub Gonorrhœæ initium ad glabram Vrethræ ſuperficiem lubricandam adhiberi poſſunt, ex lacte tepido, aut hordeacea *Pari ratione*, inquit *Sehmitzius*, *ſi inter meiendum intolerabilis ſit ardor, vrinam reddat æger demerſa Mentula in matulam lacte, vel aqua tepente plenam*; quibus etiàm illam, ſi acerbiùs doleat, fouere poterit. Quodſi Vrethra fuerit excoriata.

℞. *aq. calc. viu. tenvuior* ℥. *viij. aq. plantag.* ℥. *iij; flor. Zinci* ʒ. *ij.*

Mixtura hæc [et remedium eſt *Ioſephi Ianchſon*] lauentur vlcera in *Pudendis*, vel alijs partibus ſtabulantia, & ope ſyringæ tenvuioris inijciatur; ſed leni & conſtanti manu ducatur. Vel.

℞. *aq.*

℞. *aq. calc. viu.* ℔ *j. lythargir argent, ceruſſ., tuth. a* ʒ *j. camphor.* ʒ. ß. *Iniiciatur ter de die.*

Poſtremúm autèm ad vlcera in meatu vrinario, ad Carunculas etiàm vlceratas, de quibus ſuprà, atque ad Sphincterum ab Emunctorjis illic hiantiũ ſciſſuras reſpicit hęc alia.

℞. *aq. ros., plantag. a* ℥. *iiij., trochiſc. alb. Rhas.* ℥. ß. *bol. armen.* ʒ. ß. *m.*

Huiuſmodi quippè iniectio mũdificat eadem, & cicatrice firmat. Si veró vlcera diutiús perſiſtant, quaſi altas egerint radices, ac Luem ſint manuductura; ſi, iterùm, perdura ſint & calloſa, nec laudabile pus ſuppeditare videantur: in tali caſu nonniſi ab *Eſcharoticis* ac *Suppurantibus* auxilijs, de quib. *ſuperior. Artic.* tractauimus, leuamen aliquod ſperari debet; ſaluſque omnis propterea in appropriatâ Luis curatione ponenda. Hâc occaſione: Solent Barbitonſores in Gonorrhœâ indiſcriminatim, & quocunque tempore Iniectionibus maximam partem Stipticis, ſiuè *Adſtringentibus* vti. Ego contrà petulantem huiuſmodi methodum quam ad Amiciſs. Virum *Laurentium Terraneum* iamdiù ſcripſeram inuectiuam Legentium oculis iterùm ſubijciam. *Deus bonè! hæc Reipublicæ peſtis promiſſis tantùm diues & ſordida, è Tonſtrina, vbi coquebat*

in olla Sparadrappum ſimileſque vernices, in Lares ornatiſſimos penetrat ad Nobiles ad Plebeios ad quoslibet deceptu faciles, ibidemque, dúm manu ſyringam admouet, altera loculos emungit, Gonorrhœa interim quotidie magis incrudeſcente. Et nec immeritò ſanè. Siquidèm Stiptica il-
Obſeruat. la remedia virus coagulare, aut vias Glandularum obſtruere debent. Quamobrèm noui aliquot ob peruerſas eiuſmodi curas Gangrenâ affectos [& quam proinde *Membri* paralyſis ſequebatur] ad extremum iſto fuiſſe mutilatos. Eijciamus igitùr Promiſſores illos, & Vitriolum, Alumen, & ſimilia eorundem pigmenta Sutoribus ipſis aut Cerdonibus vſurpanda linquamus!

IV. & demùm, herniæ *Veneris*

Jntèr communes tamen *Adſtringentium* effectus non incelebris eſt *Teſtium* tumor; qui vbi imminet *Scrotum* imprimis obtuſé pungitur Dartros vrit ac rubeſcit, æger denique febre corripitur, inque ijs ſedibus metuenda inflammatione. Ad hanc auertendam Vena bis, terue, quaterue tundi debet, & prout caſus feret, aut æger poterit tolerare. Mòx verò tota invngetur regio *Peringi* inter *Scrotum* & *Anum*, ipſumque etiam *Scrotum* hoc balſamo:

℞. *ol. Maſticin., ruthac., menthac. a* ℥. *ij. ſem. rut. & vrtic. a* ℈. *i. cariophyl.* ℈. ß. *ceræ q. ſ. pulue-*

uerifat. puluerifand. f. ungu.

Hoc enim reſoluiſſe vel prægandes *Teſtium* hernias author ipſe ſum, & quicquid olea pro ſalium retibus hodièque á Medicis reputentur. Aliàs in minori inflammatione ſufficit terra ſub Pollionum rotâ concreſcens alibi laudata; commendabatque hanc ſæpè eximius Præcep. meus *D. Petrus Chirac.* ex eo, quód ſcobe ferreâ imprægnata iſtius volatilitate diſcutit, digerit, ideſt ſanguinem attenuat, expanſumue in vaſa debita reducit. *Omnia tamen Topica* (*Schmitzium* audis) *ità applicentur, vt Teſtes minùs dependeant; intercipiens ad latus Pubis accomodetur.* Si verò *Teſtium* tumor non fuerit inflammatorius, tantúm duritie valeat, tùm fiat inunctio ex balſamo ſulphuris ſuccinato [*Dolgo* ſuadente] aut lintea oleo Guaiaci intincta adhibeantur, quòd citiſſimè ac potentiſſimè penetrat. Verúm non eſt, cùr hìc alia apúd alios inueſtigem, cùm eorundem in libris infinitus ſit numerus. Sufficit igitúr adijciam, quòd ſi talibus non obſtantibus Tumor in immoto perſiſtit, *Emollientia* tentanda veniunt, vt Cataplaſma de mica panis, cui poſt aliquot dies ſubrogabitur alterum *Vigonis*, quod dicitur ex quadruplicato *mercurio*, Hinc enim, quod ſupra-

dicta

dicta olea diſcutere non potuerunt, ſemen ſcilicèt in *Teſtibus* grumefactum, *Mercuriali* penetrantiâ reſolutum iri ſpero: et ſi hoc vnius, vel alterius menſis ſpatio continuò adhibitũ non profecerit, denuncio *Veneream* luem altè iàm oſſium medullis inſidere, ſicque illum, ideſt Tumorem nonniſi remedijs hanc Luem profligantibus expugnatum iri. De Fiſtulis in *Perinæo* è ſuppreſsâ Gonorrhœâ, vel &c. prouenientibus nihil habeo, quod reponam Significabo tantúm, cedere has interdùm *Antiuenereis* pharmacis, quemadmodùm nempè & alij quiuis *Pudendorum* morbi cedere conſueuerunt. Denique Gonorrhœa ſæpiùs, interdúm quòque initio & inopportunè diſparet; quod ſi malè moratis, quiue vitæ ſolutioris ſunt, accidat, metuendum planè; non ſic, ſi abſtemijs, & qui vitæ ſunt continentioris. Arguit nàmque ea fuga exquiſitam Veneni *Venerei* volatilitatem in his ægris; denotat in alijs maximam fixitatem. Sed quicquid portendat euaſio hæc, immaturè fugientj ne credas vnquàm; vrge pharmaca, abſolue victoriam. Fortaſſis etenim ex vno miaſmate corporis cuipiam angulo infixo ingens populatio ſequetur, quemadmodùm ex parua ſcintilluiâ magnum jncendium. Accedit, quòd eiuſmodi

di fluxio recurrit, pauſat, languet, deſinit abſque lege, ob exceſſum nempè in rebus nõnaturalibus, vti nouimus; vel potiſſimùm, qvum peruersâ confeſſione Medicum & adhúc magis ſemetipſos fallunt Ægroti. Pro Colophone quęritur quibuſnam amuletis præmunire ſe quis valeat contrá hos morbos. Sed indignatur *Waldſchmidt*, increpatque *Magninum*, tanquám parùm Chriſtiané ſcripſerit, quòd impuné quis & ſecurè cum infecta concumbere poſſet. Neque enim *opus eſt* [inquit] *vt agatur de præſeruatione iſtorum affectuum, ne maior occaſio præbeatur peccandi*. Pace nihilominus tanti Viri, non ſunt hęc ſcripta, quæ anſam flagitijs porrigunt; aſt noſtra inconſiderantia; aſt ſvus cuiuſque ſtimulus iuxtà illud

—— Trahit ſua quemque libido.

Proptèr quod huic affectui medicaturus *Vergilius* ſic loquitur in *Georgicis*:

Sed non vlla magis vires induſtria firmat,
Quàm Venerem, *& cæci ſtimulos auertere* [*Amoris.*

Fugiamus ſcilicèt [inclamat *Scaliger*] *fugiamus pocillatricem illam* [Venerem] *et ne illud ſitiamus,*

—— —— ——vnde laboris
Plus haurire mali eſt, quàm ex re decerpe- (*re fructus.*

Quodſi tamèn Animo non poſſumus, cùr iniqvum erit Corpori mederi? ſique illud præſeruare non valemus á peccato, iſtud ſaltèm liberemus á ſupplicio. Quamobrém mitior *Ettmullerus*, miſericordiâ, atque in Proximum maiori charitate prȩditus mentē ſuam aperire non dubitauit his verbis. *Si cui libeat præſeruare ſe ab hac Gonorrhœa, quam nempè Venus vexat, interim tamen non certus eſſe poteſt an cum infecta coeat; is præſeruationis loco, mox ante, aut poſt coitum aſſumat ſpiritus, ſeu olei Therebent. vol. gut. vj., vij., vel viij. in hauſtu vini generoſi; huius enim abſterſoria vis meatum vrinarium, eiuſque ſal volatile oleoſum abſtergit, ac corrigit contagium virulentum forſitan hauſtum.* Neſcio nihilòminus, an probatiſſimus Author de hoc remedio experimentum fecerit: cum viris Septentrionalibus (Deo ſit laus) talia experiundi minor occaſio adſit, teſtante *Spleiſſio: Hac in parte, nos Germani fœliciores, á iuſto Deo, ſi Venere peccauerimus, temporali Iudici mulctandi relinquamur, interim à lue tám fœda vtplurimum immunes.* Vtut verò expertus fuerit; non facile comparatu eſt pleriſque illud oleum, & cùm libido antidotum aliquandò nolit vel exſpectare, vel audire. Dabo igitùr aliud remedium expertiſſimum

&

& vbique obuium, tametſi terminis parùm ænigmaticis: *Accipe* videlicèt *Sinceram poſt coitum, & marita*. Sed libet loqui planiús, ne fortè cenſeas approbare me iamdiù reiectam *Synapij* ac *Muſitani* opinionem, quâ volunt coitu cum ſanâ muliere repetito virus ex priori ſuſceptum atrahi ab hâc, tanquàm à viperæ capite, aut ſcorpio contuſo, quæ proprium venenum reſumere exiſtimantur. Accipe igitúr aquam fontanam, ſiuè putealem qualemcunque, & benè *Inguen* prolue; ſed debet ea eſſe tepida, ſeú, adminimum, non frigida. Hæc enim crebrâ experientia teſte plures à Scortorum maleficijs liberauit; et ratio eſt, quam totiès de *humectantibus*, ſiuè *diluentibus* tradidimus, adeò vt noſſe poſſis Rationem & Experientiam in Praxi noſtra ſibi mutuò correſpondère.

CAPVT QVARTVM

DE MORBIS VTRIVSQVE SEXVS

ET

De Affectibus Totius;

Ubi

DE LVE VENEREA

ARTICVLVS J.

De Pano Inguinis.

§ 1

I. Bubonis Nomenclaturæ,

NARRAT *Plutarchus* vicum fuiſſe quendam Atticæ regionis, cuius incolæ Placiadę vocabantur; apud quos moris erat, vt qui fuiſſet in Adulterio deprehenſus ignominioſas pœnas daret impactis in *Pudendam* corporis partem raphanis, qui apud illos miræ magnitudinis reperiebantur. Hoc tempore ſi exiſterent Placiadæ id genus multæ ſuperuacaneum

caneum ducerent. quandoquidèm viderent longè acriores raphanos ſponte, ex ſe, creſcere in *Inguine* Adulterorum; viderent, inquam, Tumores magnos, dolorificos, duros, rebelles, malignos inuadere præfatam partem, ibidémque præ ferociã itá debachari, vt poſtquàm lentam veluti carnificinam exercuerint, ad extremum Ægros Libithinæ deuoueant. Tumores profectó hos Grœci *Phygethlones* vocant, Latini *Panos*, (ob ſimilitudinem ſcilicet, quam habent cum tramæ inuolucris, teſte *Nonio*) atque ex *Fernelio Phlegmones ſunt in Adenum locis emergentes*, vt in Ceruice, maximè verò in Alis & in *Jnguinibus*: quamuis alij in his poſtremis ſedibus duntaxát germinari perhibent, vtque rurſùs ad olera alludant, pro magnis bulbis *Bubones* audiunt.

Comparére ſolẽt hi cum, vel ſine Gonorrhœâ [quapropter hic etiàm á nobis fuerunt deſcribendi] ſeque inuicem cauſant, & cauſantur mutuò. Cauſa tamen illorum frequentior eſt, quæ & cœteras *Pudendorum* parit affectiones: muliebre nimirùm pus in Viris, & Virile in fœminis, quę tali ſupplicio damnantur. Sed ambiges confeſtim, quomodò tàm fœmineum, quàm maſculinum virus remotum illud, nempè *Inguen* adoriri valeat? Miſſa Veterum IJ. Cauſæ,

 ſen-

ſententia Tuathologica nimis & vanâ Recentiores in hoc ſunt, vt velint muliebres ſordes (vt nempè á causâ Virilium Bubonum exordiar] gliſcere iuxtà *Colem* per externam iſtius ſuperficiem vſque ad dictam partem:maſculinas autèm ſuffundi fœminis in tali loco,quod eſt earundem *Inguina* irrumare. Jn vtroque tamén decipiuntur. Quatinùs in turpi amplexu nec fœminina ſanies labi ad *Inguen* Viri,nec Virilis irrumare, ſeú fucare poteſt *Inguen* fœminæ. Obſtant enim ad illud, Maris incubatus: pro hoc,introductio maſchilis *membri* in *Intercapedinem* muliebrem: poſt eductionem autèm,neutriSexui laterales hypogaſtricæ regionis partes madviſſe viru vnquàm compertæ ſunt, & ni fortè de induſtria vter alteri confricuiſſet. Jnſupèr fœmininum ſemen (vt ad iſtud redeam) quotieſcúnque excernitur, non ſupernè ad *Clitoridem*, neque lateralitèr propè *Nymphas*; verùm inferné versùs *Fræнum Vuluæ*, adeòque,in congreſſu maris, ſuprà dorſúm *Penis* iaculatur; quæ res eſt vt idem introrsúm potiùs, quàm extrorsúm relabatur. Ad quod faciunt itidèm *Labia* eiuſdem *Rimæ* & circumfuſi pili, qui omnem illi aditum ad Uiri *Inguen* prohibent. Sed quicquid de his ſit [pudet enim talia memorare, uolunt poſtea

ijdem

ijdem Practici, quód, quomodocùnque eò peruenerit ſiuè muliebre, ſiuè maſculinum virus, & ſiuè alterutrum, ſiué vtrumque *Inguen* fuerit aſſecutum, protinús per apertam cutim atque hiantia præ *Venereo* œſtro venularum ora ibidèm concedat in ſubiectas glandulas. Quid verò? ſi nulla eiuſmodi vaſa ad iſtas tranſeant, vt ſuadere videtur autopſia[neque enim glandulæ imprimis Veſſiculoſę ſuſcipiendo ſanguini dicatæ ſunt), monetque Anatome interdictum eſſe quodlibet cõmercium vaſorum exteriorum cum ijs glandulis mediante Peritonæo, quod eminet ſuperextenſum. Nec vacat confugere ad poroſitates. Quandoquidèm nequè hę tàm rectę, nec ſuffuſum pus in tantâ copiâ eſſe poteſt, vt perindè, ceú fomenti vires exerat. Iunge, quòd hoc fixum eſt, eòque magis, vbi ad *Inguen* peruenerit. Quì igitùr penetret ad dictas glandulas? Sciturus nihilominùs quo pacto menſtrvum illud venenatum hùc irrumpat, reduc in memoriam, quæ ſuprà, *Artic.* de Gonorrhoeâ, narrauimus de lymphęductibus ad *Præputium* deſcendentibus ex ijſdem glandulis: dices protinùs manifeſtum eſſe, quamòbrèm tale fermentum á fœminâ eiectum coitûs tempore, ſi paulò fixius ſit, adeò vt vlteriùs

terius non queat excurrere, vel proptèr aliam quamlibèt rationem in eodem *Præputio* pauſare debeat, ſupradicta emunctoria dicto citius aggrediatur. Conſtat etenim, quòd imprægnata iſto, & ab auſteris menſtrui eiuſdem partibus coagulatâ lympha in citatis vaſculis contentâ, vti glandulæ ob impedimentum ſuppeditare aliam poſteà non valebunt, ità retenta hæc & lacunata illarum molem auctura ſit: ac præſertim, quiá virus tales ductus ingreſſum nullo negocio euaporabit in dictas ſedes, per communicationem ſcilicét filamentorum præfatæ lymphæ, non ſecùs planè, quàm vt modicum fermenti ingentem paſtæ maſſam in ſui ſimilem conuertere conſueuit. De Fœminis idem cenſeri debet. quamuis enim lymphæ vaſcula in ijs nondúm animaduerterim; ob conſimilem tamen mechanicem, quam deteximus in Viris, credibile eſt illos, ideſt lymphę-ductus, etiàm in fœminis tranſire è glandulis *Inguinalibus* ad *Vaginam*, ſicque aditum præbere halitibus veneuoſis à ſpurco Maſculo communicatis. Aſſentitur *Hippocrates*: *Quibus*, inquit, *vlcus factum fuerit in Vtero* (qui indifferenter ab eodem & pro Matrice accipitur & pro *Vagina* [*his febres & Inguinum tumores ſuccedere neceſſe eſt*, *& dolo-*

dolores in his locis; quibus verbis expreſsè denotat conſenſum *Muliebrium* cum *Inguinibus*.

Verùm cuiuſuis demùm *Inguen* impetierit idem virus, ſiuè Maris, ſiuè Fœminæ, & ſiuè alterutrum, ſiuè vtrumque, nonnè patet ibidèm exiſtentes glandulas [quæ in vnoquouis quatuor vtplurimúm reperiuntur] vel ſeorſim, vel coniunctim inflandas eſſe ex ſtagnatione nimirùm lymphæ, quæ indè abire inpoſterùm non valebit, quæque móx à virulentis ſalibus exaltata turgeſcere incipiet, ac veluti deſpumare? Non renuis! En igitùr exordia Bubonis *Venerei Inguinalis*! III. Ortus,

Tractu quippè temporis, vti ex tali turgeſcentiâ vis infertur membranis tales glandulas occingentibus, ità diſrumpuntur vaſorum Curalium propagines, quæ ad ipſas-met tunicas deriuantur: atque hinc porrò ſanguiis, quoniàm extrauaſatus antiquum partium ordinem ac diſpoſitionem amittit, in fermentationem iccircò raptus ſuperſtantes muſculos lœdit, hoc eſt, immiſſis hùc acribus ac volatilibus particulis fluentem in ijs ſanguinem contaminat, ſiuè attenuat, alterat ac fermentat adeò, quòd hic è vaſis ſuis eductus externâ inflammatione intrinſecæ reſpondere pergit. Facit ad huiuſmodi inflammationem IV. Incrementum;

etiam fibrarum Muſculorum Abdominis prædictorum [vnum ſi demas Rectum, vtpotè magis remotum] curuatura, quæ accidit inquantùm, quòd ſubiectæ glandulæ iàm tumefactæ extrorsúm ſuperſtratas partes cogunt, ideſt Muſculos præfatos. Hinc ettenim vaſa ſanguifera diſrumpi, adminimum ſanguinis circuitus in dictis partibus impediri debet.

§. 2.

J. Maturatio.

QVo facto, prætèr Tumorem, rubedo inſolens in *Jnguine* apparebit: dolor etiàm ob diſtorſionem & fibrarum ex fermentante ſanguine vellicationem interueniet; qui hinc adurens [vtpotè Animo ſenſationem illam ferè ad ambuſta comparante] indé punctorius videbitur: quandó ſiuè ſinceri, ſiuè iàm in pus conuerſi cruoris moleculæ acicularum ſpecie perſtrinxerint Muſculorum fibras; ac ſimùl denique profundé lancinans: vbi ſcilicét in glandulis exiſtens venenata lympha aùt ob moram exaltata, vel abientem calorem fuerit experta, vel poſtremò, cum affuſo pure in harenam veluti deſcenderit. Tùnc enim glanduloſo parenchymate concuſſo dolebit Animus; et vti carne molliore ſunt eędem glandulæ, ità ſenſum reddent hebetiorem. Comitatur

mitatur intereá hæc Inceſſus deprauatus. Quandoquidèm ex vna parte, contractis præ tumore, qui ſecús *Inguina* exoriuntur, Crurum Muſculis, intendi illa, rigere ac vara fieri debent: ex aliâ, quoniàm maior arcuatarum in eodem *Inguine* fibrarum contractio fit deductis Femoribus, ne idcircò indè augeatur dolor, Animus vt hæc cautè moueat, inceſſum vitiat. Iungitur, quòd turgentes Glandulæ, dúm Femoribus ſuperponderant, reducemque per venas ſanguinem deorſum cogunt, ampliatis vaſculis fartiſque Muſculis horum motui frænum inijciunt. Et hæc equidèm cauſa eſt, cúr in Bubone *Venereo* Coxæ turgeſcunt. Vt enim ſanguis infrà *Inguen* retinetur, ità eę humore ſaginentur neceſſum eſt. Replentur autèm imprimis ſero, quòd hoc facilè cùm per vaſorum poros tranſudat, tùm ab eorundem oſcillis exigitur. Quapropter œdematoſæ euadunt pedetentim; et, ſi venoſum aliquid fortè diſrumpatur, etiàm eriſypellatoſæ. Quamuis hæc inflammatio miſceri œdemati nunquám conſueuit, niſi quùm Bubo ſuppurationi maturus eſt, in quo caſu idem ſæpenumerò euaneſcit; quotiès nempè ſanies iàm confecta nec tamen euacuata per conſtantem adhùc fermentationem attenua- *Obſeru.*

 tur

tur ſic vt denique in vaſa ſanguinea ſe recipiat. Vidi crebrò illius apertura à Chirurgo interdùm procraſtinatâ, mane ſequente Panum ampliús non fuiſſe inuentum; ſed eius loco aut veſtigia Luis, aut Tumorem eriſypellatodem de quibus agemus in Prognoſticis. Alij è conuerſo ad maturationem ægrè perducuntur, vel quod parua ſalium venenatorum manus ad *Inguinales* glandulas acceſſerit; vel, quòd ſingulæ quatuor glandulæ vnitim à viru haud fuerint occupatæ [Duabus ettenim aut vna tantúm prehensâ, vti lympha exindè ad alias minimè infectas ſubrepit, ità ſubducto paritèr venenoſo menſtruo minuitur in illis fermentatio, à quâ porrò ſanies conficitur] Vel denique impeditur maturatio ex eo, quòd eædem glandulæ non derepente, aſt ſenſim, eâ nimirúm ratione fuerint infectæ, vt aliquibus lymphæ flocis primitús coagulatis cœteri ſubindé nonniſi per ſucceſſiuam ante ſtrictorum compreſſionem coalue rint. Quo fit, vt virus glandularum meditullium quàm lentiſſimè aſſecutum ægrè itidèm in fermentationem irrumpat, vt acceleret ſuppurationem. Atque hoc quidèm phęnomenon mente nonnunquàm recolenti mihi motiua adijcebantur ad credendum lymphã è di-

Obſernat. (margin, beside "piat. Vidi crebrò")

è dictis glandulis, videlicèt *Inguinalibus* diffundi in *Penem*, ac per conſequens Bubonem Gallicum fieri modo à nobis ſuprà deſcripto, plané, vt & ex poſtrema modo allegatarum rationum de lenta illius ſuppuratione colligi abbundè poteſt. Jámque proximè ſuppuraturus Bubo, ſiquidèm Corpus quiete, Animum patientiâ orbauerit, freſſo idcircò ob diutinas agitationes, prȩſertim ex fermentantibus in venas quotidiè repentibus particulis cruoris maſsâ febrilis diatheſis in hanc inducetur, ſeù febris illa Suppuratoria vulgò nuncupata, vt eſt manifeſtum.

Licèt autém ritè ſuppurauerit ille Tumor, ſponte ſuâ tamen nunquám aperietur; quòd in partibus longè á Cute poſitis exiſtente ſanie, hæc, potiùs quàm extrorſum, intrà corpus iter quærat. Perforatur itàque; & ſi probè ſucceſſerit maturatio, pus flauum redditur ac ſanioſum: copia itidèm eſt ſufficiens, & laudabilis conſiſtentia; non ſic, ſi illa velut fuerit extorta. Siquidém in tali caſu ſeroſum apparet illud, nempè pus, tenue, inolidum, & in paucâ demùm quantitate. II. Abſceſſus,

Vlcus deindé, quod Abſceſſum ſequitur, areſcit, ac labia oſtendit alba, ſicca, & per conſequens duriuſcula, alio interim, quod tur- IIJ. Ulcus,

 gen-

gentem exceperit Abſceſſum, floridis humentibuſque obſito, & quæ demùm vel ſuapte ſponte ad cicatricem perducuntur. Quò minus igitúr periculi in hoc eſt, eò magis creſcere in nobis debet obligatio de illo ediſſerendi; vtque oris aliquantulùm glabris, ſiuè ſiccis, adeòque duris reliquimus, ſic inſpiciamus nùnc prȩditum etiàm calloſis. Calli huiuſce cauſa à nobis alibi iám lata eſt; nihilominùs compendij ergò híc adijciemus: quód deciſis areſcentibus túm Cutaneis, tùm Muſculoſis fibris, ac propterea valdoperè contractis, ſucci nutritij elices inter binas quotlibet exiſtentes obſtipantur. Quocircà is ibidèm coercitus ſicuti gliſcente poſtmodùm hinc nitro aereo, indè autèm alio Acido-fixo ab infectis glandulis exhalante condenſari debet, ità glutinis formam nactus talia capita [ideſt cœſarum fibrarum iàm contractas extremitates] ità conferruminet neceſſum eſt, vt margo quædam, ſiuè vallum duriſſimum circà prædictū vlcus excitetur. Nec tàm ambitus, quàm ſinus vlceris prȩ duritie riget. ſiquidèm diſtracto in alias partes nutrimento [dicam planiùs] Quippè ſanguine in Arterijs condenſato *Inguinales* glandulæ fraudantur humore ſuo, proindèque ſitiunt continuò ac dureſcunt. Hinc

itáque

itàque albidus interdùm ichor, ſed in pauciſſima quantitate, ac rursùm tàm viſcidus, vt nec abſtergi aliquandó poſſit.

Verùm non procedente nutrimento Gangræna exoritur, liuent labia, concedunt mortificata: virus etiàm ab his in ſanas partes raptum fermentatione iugi carnes deuorat, vlcus ampliat. Vidi ego ſœpiùs huiuſmodi vlcera phagædenica, depaſcentia maligna eò ſęuitiæ deueniſſe, vt eroſis Vmbilico tenùs Abdominis Muſculis, Pyramidales ipſos è confinijs diremerint, Peritonæum terebrarint. Quocircà inductâ hinc in *Penem* virulentâ lymphâ Phymoſes & Gonorrhoeę, indè verò contaminato Sanguine Febrium exacerbationes, Appetitûs deiectiones, ac Diarrhoeæ demùm (vt quæ inſtantis Fati non æquiuocæ indicinæ erant] naſcebantur. Quod Phymoſin & Gonorrhœam; hæc erant, quæ me plené perſuaſum fecerant de influxu lymphæ à glandulis *Jnguinalibus* in *Præputium*, *Proſtatas* & Urethram. Qui enim, alitèr, tales morbi euenire potuiſſent? Cœterò Febris oritur in tali caſu ex eo quòd retractum in venas pus, quoniám ægrè ob molem ibidèm circulare, atque ob diuerſam partium diſpoſitionem cum ſanguine conuenire nequit, Ætereæ materiæ

IV Gangræna.

Obſeruat.

Obſeruat.

per

per hunc influxu paſſim ideò intercluſo tumultus miſcere debet, hoc eſt fermentationes excitare, ſiuè Febres: quæ acceſſione nouę materiæ exacerbantur potiſſimum é primis vijs, vt videre eſt in vlceribus Pulmorum, Inteſtinorum &c. Ut verò iterùm in præfatis vlceribus Pulmonum, alijſque morbis ex vitioſa lymphâ, in fine languet Appetentia; ità in Bubonibus vlceratis, febre pręſertim adſtante. Nàm ſulphureis eiuſdem lymphæ moleculis conſtrictis, ſalinis autèm attritis nonniſi ſeroſum quid labitur cùm ad OEſophagoœas Noſtras, tùm ad alias glandulas digeſtivum menſtrvum elaborantes, iners profectò ſtimulus titillandis neruis, ſiué, ad Famis ſenſum inducendum. Sequitur Diarrhœa, & Tragœdiam claudit. Incipit hæc ab irritatione Iuteſtinorum Jlei & Colon, quâ parte ſub *Inguine* obuoluuntur, finitque vtplurimùm ex humorum colliquatione, vel priuatione Inteſtinalis mucci, vt oſtendemus *Artic.* 4. Mitto crebras hæmorragias Bubonibus vlceratis familiares, vt quæ Prognoſin potius ſpectant quàm hunc locum. Denique Gangræna, *ſi diutius protrahatur, parteſque ſibi coniunctas in affectionis conſortium pertrahat, partemque magnam, ex toto, vita, ſenſu, motuque priuet, in*

Spha-

Sphacelum, hoc eſt perfectam necroſim degenerat. Sic nimirùm partes carnoſæ magna inflammatione tentatæ in necroſin incidunt, ſi huiuſmodi inflammatio nec digeri, neque in pus mutari proptèr ſuam magnitudinem, caloriſque natiui infirmitatem poſsit (ait *Liebautius*)

§. 3.

PORrò hucúſque dicta Diagnoſeos loco eſſe poſſent Bubonis *Venerei* ab alio nō ipſo. Sed permittamus nihilominùs adhúc aliquid Rudioribus. Ergò Intertrigo, qui Tumor conſimilis eſt Buboni, quæque ab exercitio aliquo violento, deambulatione præſertim in aprico facta vtplurimúm procedit, ijs nunquàm ſtipatur accidentibus, quę ſuprà numerauimus: tantùm moleſtè vrget, hincque paucorum dierum interuallo deſinit congruâ refrigeratione; Victu nimirùm *humido*, *Reſoluente* aliquo Topico, vt Vrinâ, & Corporis tandém, Animique tranquillitate. Pani verò in *Inguinibus* Mulierum plerùmque à ſuppreſſis menſtruis aut ex Abortu (quales tamen Ego noui nunquàm, neque adeó fieri poſſe cenſeo, non obſtante, *Hippocrat.* decreto, aliorumque priſci ęui Med. Antiſtitum, de quo ſuo loco) ex ſuis-met cauſis [ſi tamèn veré tales ſint) eluceſcunt; ac po- I. Signa Diagnoſt.

ſtremó Bubones peſtilentes nil commune habent cũ *Venereis*, vti ex Antecedentibus ſymptomatibus atque ex Cõuinctis rimari facilè quiuis poteſt. Superſunt ergo Gallici, quorum promiſcua ſigna eſſe poſſunt ſiuè á Lue dependeãt, ſiuè à coitu cũ muliere immundà. Nihilominùs tamen niſi alia adſint, quæ eiuſdem Luis præſentiam denotent, obvium eſt cuilibet de iſtius exortu deliberare. Quippè ijs abſentibus etiamſi durus, etiamſi contumax, parvus, pallidus, rebellis ſit Tumor, comprehendet nihiloſeciùs quilibet ipſum à viru fœmineo originem traxiſſe, prognoſi intereà in aliud tempus delatâ. Generalitér autèm Ægri confeſſio de Bubonis ſpecie decidet; quæ prptereâ ni ſpontanea ſit, omni arte extorqueri debet; arte, inquam, prudentiæ. Quandoquidèm, [redeunt hic mihi in memoriam verba *D. Bartholomæi Torini* quondam Archiatri Pedemontani celeberrimi] *Medicina vel Prudentia eſt, vel quid affine Prudentiæ:* et ne id tibi contingat, quod ignaris Barbitonſoribus; qui dúm Infirmis facilè aures prœbent, horumquæ mendacijs occipiuntur, Bubones porró Phlegmonum aut Furunculorum in morem pertractant, ſicque eoſdem Ægros tandèm in diſcrimen adducunt, à quo recedere aliquandò

dò non datur.

Prognoſtica facturus obſerua ſuppurantem: videas, an hæc mutatio citó, plenè, rubicundè, viuidè fiat! et dic porró, huiuſmodi Tumorem omnis propemodúm periculi eſſe, expertem adeò nimirùm, vt intèr *Venerea* pro inculpatiſſimo reputetur Bubo, modò circunſtantijs nupèr allegatis concomitetur: nec abeſt ratio. Ettenim virulenta ſalia ſicubi fermentent, vbi ad *Inguina* deſciuerunt; mutata protinùs figurâ nullam organicis, fluidiſue partibus labem imprimere apta ſunt: non ſic tamen, poſtquàm alibi, in corpore, latibula quæſierint. Poſtulabis idcircó cúr alij ſerotini, alij ad maturationem præcoces Bubones habeantur? Reſp. quià (miſsâ Corporum conſtitutione, alijſque impedimentis, de quibus fuſiús in Therapeuticis) conſueuere interdùm venenoſi echini paruo examine conuenire in dictis glandulis; ac propterea, cùm ægrè ibidèm tumultus ſint concitaturi, maturationē profectò pigrè ſollicitare: non ſic verò vbi farto quaſi exercitu concurrerint. Verùm enim verò licèt rarum ſit, quod agmen eò confluxerit, raritas tamen illa lympham ibidèm inquinare capax eſt, ac pedetentim protinùs in venas repere: è contrà illud, quod nem-

IJ. Prgnoſtica Bubonis non aperti.

pè fuerit benè condenſatum. Tametſi quidèm maius lymphæ inquinamentum [Luem ſcilicèt *Veneream*] ocyùs portendit Bubo retrocedens, idque ſiuè è lymphę fermentatione nimiâ, ſiué ex aliâ qualibet cauſâ contingat. Relapſum ettenim in venas virus quid, niſi sãguineam diatheſin, ſubuertat? Obſeruaui ego plurimos eiuſmodi Tumorum, ex quo euanuerant, Luem illam ſtatim auocaſſe: effugiſſe autem plerùmque ferè cúm eſſent abſceſſuri. Quaproptèr in quibuſdam procraſtinata forte illorum inciſione, alterâ die Bubonẽ in Eryſipella conuerſum vidi, quo Abdomen confeſtim circa *Inguen* inflammabatur, & rubor viuidiſſimus apparebat cum tumore nullo, febre interim validè excandeſcente, ac Letho demùm conſequente. Porrò huiuſce Eriſypellatis ſi rationem expoſcas, tene, quemadmodùm intér matureſcendum conſertà fortè ſanguinem intèr & virus feruidiſſimâ aliquâ luctâ indé reſultans ichor eatenùs attenuari debuit, vt venas inire potuerit, vaporiſque in morem ſuperaxtantem cutem imbibere. Quocircá extenuato Bubone miliares glandulæ obſtruendæ fuerunt, abſciſſiſque vaſculis circùm repentibus ità inflammandę, vt hypogaſtricæ regionis ſuperficiem lambentem

Obſeruat.

bente flammâ, vnâque inflatâ glandulâ aliam coarctante, & ſic deinceps, ignis ille inualuerit, totam Abdominis inferiorem partem occupauerit &c. His non obſtantibus, ſi, priuſquàm percrebuerit, elabatur, ac tùm quidèm mollis, albus, indolens fuerit Bubo, minimé metuendus. Indicat námque ſe à viru admodũ volatile pependiſſe: quamobrèm etſi lymphę ſe ſe immiſcuerit, idemque repſerit in venas, illic nihilominùs nullam coagulationem in hoc nullam malignam diatheſin inducturum. Jam verò *Bubones molles boni, crudi verò mali*; quem *Hippocratis* locum ſic commentatur *Hollerius*: *Per molles Tumores intelligit eos, qui vergunt ad ſuppurationem, ſi verò duri ſunt, indicant cruditatem materiæ, & contumaciam*, de qua *Pœta*.

——Latet anguis in herba.

Quamobrèm boni etiàm ſunt qui aſpectu ſunt ſanguinolenti: è contrà verò liuidi, pallidi, aridi, parui; vt qui ſanguinem denotant iàm eſſe contaminatum; vel, quòd lymphæ tenvuiori parte reaſumpta, ſeu venis confuſa, aut aliò ſufflaminatâ virus ibidèm quaſi viſcatum exerere ſe ſe ampliùs nequeat, ac fermentare; id, quod in Febribus, ìn Sudationibus, inque alijs huiuſmodi euacuationibus ac- *Obſeruat.*

cidiſse non ſemel comperi. Rurſùs, ex eodem *Hippocrate*, Suppuratio, quæ foras vertitur optima eſt ſi parua, maximèque egreditur,& in ſublime reſsurgit: ſi verò magna eſt & lata, minimèque in mucronem ſubducitur, peſſima. Et *Galenus* in Commentario ait: *Conſtat vt in Suppurationibus indulgentior habeatur, quę foras, non intró tendit, atque ex his ipſis, quæ non ampliorem prehendit ſedem in latitudinem extenta; ſi veró in ſublime feratur Coni formulam reddens, foras expellentis robur indicat facultatis, & iâm non magnam erumpit ſedem corporis, quod erodit.* *Quæcumque veró retrocedit* (ſequor hic ego *Hippocratis* textum, vtpotè cùm meâ, tùm aliorum quorumcunque Medicorum experientia ſacrum) *optima eſt, ſi cum exteriori ſede nihil communicat; ſed adducta eſt, nec dolet & omnis exterior locus vnicolor apparet.* Miror, cur non dixerit etiàm *mollem*; cùm Ego retrocedentem huiuſmodi Bubonem obſeruauerim nullius malitiæ fuiſſe, ob virus nimirùm in fluxili humiditate veluti ſuffocatum; et quod propterea ſupra adnotare non deſij. *Verù*[ſubdit *Hippocrates*) *ſi abſceſſus deletus fuerit nequaquám ſecreta ſanie, difficilis morbus eſt, periculum enim delirij mortiſque imminet:* prout nempe in inflammationibus Eriſypellatoſis

haud

haud ità dudùm à nobis animaduerſum eſt. Denique, *dum pus conficitur dolores & febres accidunt:* et hęc niſi contingãt, Bubo nunquàm ſuppurabit, ſiuè maturus erit; prout quiſuis etiàm triſeclis Chirurgus nouit.

Abſceſſu facto ſpes erit multa (inquit *Hollerij* Scoliaſtes) *ſi pus quod erumpit purum ſit, videlicet vnius formæ, non ex diuerſis naturis commixtum: album, ab ea albedine, quam fibrarum membranarum & corporum ſpermaticorum integritas* (dixiſſem potiùs exquiſitam ſalium iàm fermentatorum præcipitationem) *inducit; ęquale, ea ęqualitate materiæ, quæ eſt vniuſmodi in craſſitie, tenuitate, colore, coctione: lęue, eo læuore quem vis caloris natiui* [hoc eſt, ſanguinis rite fermentantis) *ſe ſe in omnem partem inſinuantis profert; denique minimè fœtidum, ideſt ingrati quodamodò odoris, qui è conditione materiæ puris optimi pendet* (veriùs à ſalinis particulis ritè ſubactis]. Quod autèm huic contrarium eſt [reſcribit Diuinus *Senex*) peſſimum cenſeri debet; & ſi prætereà liuidum, *cœnoſum, fœculentum fluat, aut qualis amurca*. Quandoquidém talis rivus fontis inquinamenta teſtatur. Et alibi; *Vlcera*, inquit, *ſi repurgantur pure albo, celerem curationem indicant: ſi verò in ſanioſos humo-* III. Vlcerati,

res

mores tranſmutentur, *maligna fiunt*. Priſci nàmque ità *Pus*, *Saniem*, *Ichorem* diſtinguebant, vt *Pus ex ſanguine ſolo ſupp urato* (quemadmodùm apud *Celſum* legitur) aut *carne contuſa fiat*: *Sanies* excrementum tenue & aquoſum extrà corpus, quod emanat ex vlcere malo, maximè, vbi neruo læſo inflammatio ſequitur; *Ichor* aquoſa, vel ſeroſa humiditas intrà corpus ſiuè ſanguinis, ſiuè alterius humoris. Quæ tria tamen poſt decretam ſanguinis circulationem non amplius locum habent: cùm á ſanguine ipſo vnicè deriuentur, & reapſe vnum ſint pro diuerſa eiuſdem conſtitutione duntaxàt diſtinctum. Quocirca, indiſcriminatim dicere ſolemus *Pus tenue aquoſum ſeroſum*, *humidum* &c. Et aquoſum quidèm pus, ſanieſue, aut ichor fit, quotieſcũque ab acido fixatum fuerit, U. caus. quandò uenenum gallicum conſtrictis ſulphureis illius filamentis ſeroſas intermixtas partes exprimit; aut, quandò ſanguinea, in vaſis condenſatâ lymphâ nonniſi ſerum, labitur ad vlcus: in quibus propterea caſubus hoc ipſum vlcus prætumidam oram, gerit, ſiuè calloſam, liuidam. Quicquid ex alia parte talia euadere etiàm poſſunt labia vlceris, quæ albam vtcùnque ſaniem expuunt

unt, ſi modó hæc paulo ſpiſſior & iuſto viſcidior ſit, & in pauca demúm quantitate. Quattenùs ex hac, ſicceſcere debent dicta Labia; ex illo, deciſarum fibrarum capitibus veluti conglutinatis, dureſcere ac tumere.

Porrò callus huiuſcemodi in Bubonibus infauſtus ſempèr eſt. Gangrænam quippè, impeditâ partium nutritione, ſempér manuducit, vt & vlceris grandeſcentiam, ſanie coercita. Mitto Luem *Veneream*, vt quę ſubintelligi ex poſteriore cauſâ poteſt. Cœterũ periculoſa eſt illa, ſcilicèt Gangræna, ſi adijciatur vel febris aliqua periodica, vel Diarrhœa, vel denique Hęmorragia, vt ſepenũero abs me animaduerſũ fuiſſe ſupra retuli. Et quod hęmoragiã: hęc proficua & ſalutaris pluriés ſpectata eſt, ante videlicét ſanguinis infectionem: non ſic, vlcere iàm inueterato. Quippè illo tẽpore humoris afluxum puris, acrimoniam, fibrarum rigiditatem compeſcebat; aliàs verò exanthlatis volatiliorum ac maximè balſamicorum ſalium reliquijs non niſi vires deijciebat, Gangrænam ac partium mortificationem augebat, vt eſt manifeſtũ. *Denique* (concludit *Hippocrates*) *vlcus ante mortem, ſi periturus eſt homo, liuidum ac ſiccum erit.* Vidi ego prætereà, in quibus etiàm pallidum: & profectó, *Pallida mors.*

IV. Gangrę-noſi.

Obſeruat.

§ 4.

J. Cura Bubonis *Venerei* benigi;

EX his collige, Bubonis Suppurationem omni ſtudio promouendam, & ni ſponte contingat, Arte extorquendam eſſe. Sponte autèm occurret, vt Febris quædam laxatoria, dolor bullicans, ſaturus rubor: figura itèm idonea, mollities ac magnitudo iuxtà conuenient. In quo caſu nullâ interpoſitâ morâ ferrum adhibebitur, ſectio inſtituetur obliquè, ſiuè deorsùm ad *Inguinis* commiſſuram, vt videlicèt pus commodè exanthletur, vtque iterúm ſic diſſectæ fibræ minùs renuant conſolidationem. Hoc facto euacuandus, mòxque abſtergendus, mundificandus, ac demùm cicatrizandus eſt Bubo ijs penè remediis, quę in Phlegmonibus alijs benignis vel ipſi Tonſores vſurpare ſciunt.

IJ. Maligni, ſiuè non ſuppurantis

Sed, ſi Arte opus, cura, ſimulac Tumor vrgere incipit, obducas ipſum pulte lacteâ, ſeù Emplaſtro de mica panis, Vnguento de muccillaginibus, aut alio quolibet *ſuppuratorio* hiſce genuino prorsùs, quià liquidæ eiuſmodi Topicorum partes fixa Veneni ſalia diluere, in fermentationem agere aptæ ſunt. Interim quiuis exceſſus [præter quàm in *Venereis*] homini permittendus: Choræ inſuper,

pér, Tangomenæ, Ludicra, Exercitationes omnes [modò Sudorem tamen non cieant] imò aliquatenùs quòque Crapulæ & compotationes cum vinò imprimis meraciori, cum Aqua Vitæ, Rore Solis &c. ad luctam nimirúm humorum in glandulis *Inguinalibus* incendendam. Præſcribantur ad hoc præterea Theriacalia, Iuniperina, Gaiacina & ſimilia plura, donec tandèm euincatur intentum. Ex aduersó euacuationes inſolitæ, quoàd fieri poterit, ſiſtantur, tùm naturales, vt Hęmorroides, tùm Artificiales, vt Phlebotomię, Purgationes &c. Fugiantur vlteriùs Topica *Repercuſſiua* appellata, vt quæ virus fixando ipſum minús habile reddunt ad fermentandum: necnon demùm *Reſoluentia*. Quandoquidèm inconceptibile eſt, quomodò hęc idem virus ex talibus glandulis excuſſura ſint foràſque penitùs eliminatura. quodſi nihilominús *Suppurantia* præfata, & præterea alia, vt Althæa, Parietaria, Oleum lumbricorum & huiuſmodi alia parùm profecerint, non inutile erit applicare ſequens *Reſolutivum*.

℞. *ſal. armoniac.* ℥. *ij. Galban.* ℥. ß. ; *diſſolu. in ſ. q. vini generos. & euapor. ad Cerati conſiſtent.*

Malè tamen ipſum *Reſolutivum* nuncupaui,

cúm potiùs vocandum fuiſſet *Inciſivum*, vt ex analyſi remediorum in id Ingredientium ſatis conſtare poteſt. *Inciſivum* paritèr dici meretur Emplaſtrum *Vigonis* de ranis præſertim quadruplicato *mercurio* cuius in hoc caſu virtutem nemo ſatis commendare nouit. Caue tamen intèr adhibendum hæc *incidentia* linquas *Euacuantia*, quæ imprimis fuerint *Antiuenerea*: ſecús reſoluto Bubone virus in ſanguinem refunderetur: ac propterea͂, ni caſus ferat, atque eiuſdem Bubonis mollities id fortaſſe moneat, abſtinendum ab eiuſmodi Praxi, & ſi demùm Medicus ſolers non fuerit ac ſagaci ingenio præditus. Iterùm itàque ad *Suppurantia* recurrendo, ſi ſuprà indicata pharmaca abſque compendio impenſa fuerint, applicabitur quotidiè eidem tumori magna aliqua vitrea cucurbitula, quæ inibi ſpatio adminimum quadrantis horæ relinquetur: ac remotâ ipsâ, imponetur ſtatim magis acuminatæ parti plummacceolus parvus, magnitudine nummum aureum exæquans, Baſilicone obductus, cui anatina pars fermenti triticei cum ſpiritu Vitrioli parati adiuncta fuerit: Vel inungetur eadem ſtuppa Emplaſtro *Paracelſi*, Diaculon. magn. cum Gumm., aut huiuſmodi alio. Mitto Cataplaſmata Tumores

hoſce

hoſce rumpere apta, de quibus conſulendus præcipuè *De Blegny*; itèm alia *Reſoluentia*, imprimis verò folia Aloëtica ſub cineribus cocta, quorũ, admirandam vim prædicat *Monconys*. Dùm nihilominùs hæ machinæ extrinſecùs admouentur, applicandæ aliȩ intrinſecùs, quæ ſopitos excitent humores: adminiſtranda, inquam, *Mercurialia*, & primùm ſub hac formulâ.

℞. *ſen. mund.* ℥. *ij.*; *inf. in ſ. q. aq. font. In colat.* ℥. *vi. diſſol. caſſ. recent. extrac.* ℥. *j. ialap. pulu. gra. viij.*; *m. C. deglutit. priùs bol. ex mercur. dulc.* ℈. ß. *conſeru. roſ. inducto* (vt ne is in potione exhibitus dentibus hœreat : ex quo non pauca ſequerentur inconuenientia] *Cap. m.*

Deindè alia porrigenda, quæ ſvus cuique mos, aut prudentia dictabit. Neque enim hic proceſſus varios in his caſubus deſcribere licet. Iis vſurpatis conſueuit Bubo ſatis de contumacia ſua remiſiſſe, vt aperiri demúm aliquandó poſſit. et ſi res ità ſe habeat, hoc eſt mollificatus ſit Tumor; quicquid aliundè minimè rubeſcat, lanceola feriendus. Scindatur ergò ad eum modum, quem ſuprà oſtendimus in Tumore benigno hâc tamen præmiſsâ differentia, quòd benignus vtcùnque Bu-

bo

bo quamuis ſvâpte ſponte, citò & alacritèr ad
Obſeruat. abſceſſum properauerit, ni tamen benè maturuerit ſecundùm omnia ſuppurationis ſigna, nunquàm incidi debet: econtrà rebellis, ſeù malignus. Præſtat quippè in hoc virus educere, quàm vlteriorem labem exſpectare: in illo, ne crudum nimis, ideſt fixum extrahatur, ſatius eſt manum continere. Siuè tamen hunc, ſiuè alterum præcidas, caue lanceolam profundè vrgeas in glandulas. Siquidèm diffiſſę iſtæ non parum negocij offerrent curaturo. Meliùs itàque res agetur, ſi inſtrumento vtaris adunco, ſiuè cultello, quem Galli *Biſtory* vocant. Poſtulabis quid facto opus, quùm Bubo nullâ induſtria emolliri poterit? Reſp. confugiendum eſſe ad *Cauſtica*, imprimis verò ad Stygium lapidem, vtpotè qui minimè acidus ſic, vt cœtera, eſcharæ ambitum exacerbare, aut figere non ſolet. Quo igitùr is magis dolori parcat, in pollinem tenuiſſimum, redactus *Digerenti* alicui Cerato, V. g. Diaculoni inſpergetur, latoque ordine extendetur ſuprá Tumorem. Vndè fiet, vt amplitér aduſto iſtius culmine, ablatâque eſcharâ ope alìus *Digeſtiui*, Abſceſſus poſteà pateat, adhúc magis, ſi res tulerit, dilatandus.

IIJ. Aperti. Jám verò implebitur ſubindé hic abſceſſus, ſiuè

ſiuè vlcus Butyro, vel Baſilicone, quo mediante in longum tempus expurgari ſinetur. Ac macie porrò ſufficientèr exhauſtâ locum habere poterunt 1. quæcunque Labiorum vlceris inflammationem, duritiem, liuoremque, ſi fortè acciderint, expiare valent, puta *Mercurialia* internè: externè verò cùm alia ſuprà, *Artic.* 1., propoſita, tum imprimis fomentum pro Gangræna. Deindè ad Vlceris mundificationem facient Vnguenta Apoſtolorum, de Apio, & ſimilia: ad Cicatrizationem autèm imprimis mel roſatũ hordeaceæ infuſum, tùm abſynthiaca, atque in fine calcaria aqua, prout nimirùm in alijs vlceribus fieri conſueuit. De quo videantur Practici.

Quodſi tandèm Gangræna oborta fuerit, remedia quælibet externa parúm proficient. interna potiùs & quæ Luem ipſam *Veneream* profligare ſolent, erunt inuocanda. Nèc tàm in Gangrænâ, quàm in alijs Bubonum conſtitutionibus *Antiuenerea* congrvũt. Siuè nàmque perdifficilem eorundem ſuppurationem, conſideres; ſiuè Herpetibus, Inflammationibus, lethalibuſque plagis metuendam retroceſſionem: ſiuè demùm, quæ horrendiſſima, ſunt, Sphacelum, & vel à ritè pertractato IJ. Sphacelati.

vlce-

vlcere ſe ſe in corpus inſinuantem Luem, ſatius exiſtimabis Ægros aduersús tot mala præmunire, quàm ab ijs præuentus de ipſorum posteá ſalute certare. Sed ſciſcitaberis, ex quo háud valdè perperàm curatus Bubo, nihilominús malitiæ ſuſpectus eſſe debeat? Reſp. quià difficile eſt, quin virulenta aliqua particula in venas cum tempore gliſcat, & quæ poſt per idem vlcus non poterit euacuari. Aliàs autèm prauæ eiuſmodi curationis cauſa vnica, poſt Patientem, eſſe conſueuit Medentis inſcitia: ille, inquam, ſi cachecticus ſit, ſi Bubonem ſeriús oſtendat; hic, ſi miſſis debitis animaduerſionibus, temerè, nulloque iudicio rem inſectetur. Liquet hoc ſatis hincè præpoſteré Verecundorum quotidiano errore, qui videlicèt, dùm clàm ſibi conſulere ſatagunt, apertè ſunt improuidi: indè veró ex inauſpicatiſſimis illis Barbitonſorum medicationibus tot monſtrorum matribus, quot olim ne Lerna quidém. Vapulet nihilominùs ſub quem quiſquis maluerit Carnifice. Medico certè nil plùs diſplicet, quàm quòd paſſim tales ſpectare debet lanienas, & qvùm præſertim ſunt irreparabiles, vt Enteroceles pro Bubonibus habitę & exciſę, Abſceſſus malé deterſi, Vlcera diſepulotica facta &c.. Dices denique, accid-

accidiſse interdùm, vt cõſulto licèt Medico diutinus puris effluxus ſupprimi non potuerit. Reſp. non illũ fuiſſe Medicum: ſecùs phlebotomijs atque iteratis Purgationibus, talem turgeſcentiam caſtrare calluiſſe.

ARTICVLVS IJ.

Subſidiarius

De Morbis Femorum.

OBlitus fueram *Super. Cap.* loqui de Verrucis alijſque morbis, qui *Femoribus* contingũt cùm Mulierum, tùm Virorum. Núnc igitùr, poſtquàm occaſio redijt Infirmitates vtrique Sexui communes enarrandi, non intempeſtivum, fuerit quantum de ijs ſupereſt depromamus. *Femora* ex Bubone *Inguinis* turgeſcere ac inflammari non ità pridèm dictum eſt; excoriari verò eadem, ac diuerſimodé laceſſiri debere ex incurſione ſordidi liquaminis obuiam habebit quiuis aduerterit veluti Receptacula eſſe illa eiuſdem colliquamenti tàm ex *Inguine* quàm ex *Pudendo* defluentis, aut tranſudantis. Ob quam cauſam inueſtigandũ duntaxàt, quomodò virulenta ſalia ad prædi- I. Rhagades & Verrucæ.

ctarum partium ſuperficiem deuoluta, aut affricta, excoriationes illas alioſque morbos gignere apta ſint. Quod vt eluceſcat, non pigebit aduertere, vti putres illæ moleculæ eo loci progreſſæ frigidæ, tepidæ: hoc eſt fixæ ac parùm actiuę eſſe debent. Hoc poſito, nonnè liquet ipſarum actionem vltrà Muccoſum corpus extendi non poſſe? Muccoſum autem corpus [quoniàm ſcilicèt de hoc nullam apùd Authores Anatomicos, exceptis *Monſpellienſibus*, mentionem factam fuiſſe inuenio] voco Ego quandam glaredinis ſpeciem mediè intér Cuticulam & Cutim exiſtentem, vt papillas nerueas Tactûs ſenſationi dicatas in mollitie debitâ contineat, ab aereo nitro defendat &c. cuique porrò Cutis colores, imprimis veró nigredinem Æthiopum primus tribuit *Polſenus*. Illapſa ergò in hunc Muccum venenoſa ſalia conſtat vel iſtius flocos conſtrictura, vel cum exhalante ibidèm è miliaribus glandulis tranſpirationis materiâ bellum initura eſſe. Si primum; planum eſt ſeroſas particulas intèr binos quoslibet eiuſdem mucci flocos exiſtentes exprimendas eſſe. Quamobrèm irrigatâ Cute nonnè huius fibræ ità producentur, vt poſteà ſe inſimúl contorquendo in Verrucas tandèm faceſſant? Si alterum: certè, vti ex

fer-

fermentatione dirimentur Willi Cutem Epidermidi colligantes, ità diſruptis vaſculorum extremis capillaribus Rhagades patrabuntur, ſiuè Excoriationes.

Ex his igitúr deprehendet quilibet, qualis ſit *Venerei* miaſmatis actio in *Coxis*. Sed obſeruo tales porrigines ac cæſuras nonniſi fœminis accidiſſe, Maribus vtut Gonorrhœa plorantibus, aut alio quouis *Pudendi* morbo affectis ſempèr excluſis [fortè hoc indè eſſe poterat, quód in illis virus *hàc atque illàc perfluit*, vt Lemmate utar *Rollenhagij*, quod poſt exponit hoc carmine. II. Mulieribus familiares

(omni
Pertuſum Meretrix vas eſt, quod perfluit
Parte, nec arcanum, nec Venerem retinet]

Eâ de causâ paritèr eueniſſe arbitror, cúr mulieres inſpexerim Verrucis ad *Interfœmineum* frequentiùs ſtipatas, quàm Viros; etſi é contrá hi Fiſtulis in ipſâ-met parte crebriùs donabantur, vt nouimus. Nec memini profectò Fœminam vidiſſe vnquám cauernoſis huiuſmodi ulceribus ſordeſcentem; quod me impulit, vt crediderim aliquandó, mulieres á Gonorrhœâ porris in *Perinæo* continuò ſcatere, raró Fiſtulis: mares ex aduerſo his quidèm crebrò, raró Uerrucis. Quotiès autèm III. vt & aliæ ad *Interfœmineum*:

vſuuenit has ibidèm contigiſse, obſeruaui, non alitèr, quàm vt prefatæ Fiſtulę, germinaſſe ex ſudamine *Proſtatarum*, aut *Veſſicularum ſeminalium*, & cum hâc ſolâ differentiâ, quòd fixa fortè fuerint, quæ efflvuia Fiſtulas ſuffodiebant: volatilia, quæ Porros; et quæ nihilominùs cúm iám valdè tepuiſsent vt in adipoſam *Perinæi* membranam conuolarunt, molem iccircò adepta pinguedinis filamenta conſtrinxerint, ſerum expreſſerint, quo cutaneis fibris emollitis Verrucæ denique concinnabantur.

IV. Earum Cura. Sed quicquid de his ſit; vbicunque, & quandocunque ſuccreſcat progenies hęc, ſempèr tamen veluti veſtigia ſunt Luis purulentæ, genimina itidèm, & quandòque ſemen. Quarè vt deleatur, pręſtat illam è medio tollere Nàm quod Topica; blandimenta ſunt hæc, & compendia Tonſorum; ſi verò *Antiuenerea* ritè adhibueris, noſces externis medicaminibus haùd opus eſſe, remque te perfectè abſoluturum ſolis Unguentis vel de Lithargyro, vel de Tuthia, vel adſummum denique Præcipitato *Mercuriali*.

AR-

ARTICVLVS IIJ.
De Ani Condylomatis.
§ I

MAriſcas *Peringi*, ſequntur aliæ *Podicis*: quarum diſpares licèt cauſę ſint, de ijs tamen hìc agendum duximus, quæ præpoſteram *Venerem* (heù Propudia! Stomachatur enim ad tám fœdam recordationem Animus) inuolvunt; vt, ſi violenta duntaxàt ſit, vel etiàm polluta: quod tamen ante quàm explicem, euomenda hic mea eſt nauſa in Pædicones iſtos ac parúm, viros. Deus bone! adeò ne perpetvum erit illud: Nullum ſit pratum, quod non pertranſeat luxuria noſtra, nulla via, quã non corrumpamus? Annè ſatis proſtare palam, vbique & diù Seruitia inſida, Scorta petulca, vltrò obuia, poſtulantia, abſquequòd *Venus* in ipſâ etiàm *non Venere* quęratur? Amentiam, ſi alibi, in hoc certé meritó Priſci *Venerea* appellitarunt. *Nam quotuſquiſque* (inclamat *Scaliger*) *non abijceret potiùs viuendi animum, quàm vt ſe ſe indueret in illos receſſus cloacarum, niſi falſæ fortesque ſpecies mentem ipſam obruerent?* Ità nihilominùs comparatum eſt in natura Rationalium, vt (quod in Beluis nuſquàm videas) Sedes ipſa ſterco-

J. Inuecti- in Pædicones

ris, inuerecundiæ, abominationis omnis, nedùm oculos, quos auertere deberet, alliciat; ſed prætereà ipſam præcipuam Jntellectus humani partem, Uoluntatem; vtque in Deam fere ſeſe ſtatuat, in Supplicationum aram, in gaudium & delicias perditorum. Vah ſcelus! vah amentia! Sed.

Vale nefandum Idolum Belzebub,
Tibi hęc parantur, vt tvum terque quaterq;
Vrat incenſus torris putidum crinem.

(vt nempè Uerſus imiter *Virgilianos*)

II. Condylomatum generatio ſimplex

Quod igitùr cauſas; notum eſt *Anum* finem eſſe Recti Jnteſtini tribus Muſculis inſtructũ, qui ipſum claudunt (ne contenta Nobis inuitis excernantur; vndê & eiuſdem Sphincter nominatur] Superiús craſſus multùmque carnoſus; tenuior inferiùs & cuti firmitèr connexus ſpectatur: quâ parte iccircò fibræ etiàm magis conſtringuntur. Proptèr quod, cùm ibidèm minùs extendi ſoleant eæ fibræ, cúmque introducto craſſiori aliquo corpore præter naturam elongari, ſeú violentiam pati debeant, ſequitur, vt ceſſante poſteà iſtâ Elaſticitatem, ſiuè Tonum ſvum priſtinum recuperare ampliùs nequeant; ver in angulos magis acutos, quàm, anteà deſcribant, ſiué in plicas duplicentur longiores. Nec ſatis. Quippé

pè ſucco præſertim nutritio illùc proptèr ipſam eãdem ſolito vehementiorem extẽſionem liberaliùs accito; ſiquidèm hic præfatos angulos difficillimè ſuperabit, ad ipſorum cuſpides propter eà remoratus, arcuatas illas fibras poſteà irrigabit, producet, aleſcet ſic, vt hæ in papillas deniqne creſcant Criſtarum nomine; quicquid reuerà Mariſcæ ſint è genere Verrucarum.

Sed ſi aliud adiũgatur, quod infami plaudat Hymenæo, Gonorrhœa nempè, aut fax alia quælibet *Venerea*, condenſato protinùs à ponticis particulis in hęmorrhoidalibus vaſis ſanguine vti nutritius ſuccus hinc ſeroſus poſteà euadet, ità magis emollitis, nutritiſque illis, ideſt Orbicularibus (& quæ anteà fuerant criſpatæ) *Ani* fibris, dictæ Criſtæ intantúm allongabuntur, vt fimbrias, ſeù longitudinallium fibrarum Appendices veluti ſimulent. IIJ. Complicata

Jnterrogarunt aliquando Me Viri Curioſi ecquid mihi videretur, accepiſſe ſe ab aliis, vti fœminæ quamuis præpoſterè ſtupratę, ſtigmatibus tamen eiuſmodi non eſſent obnoxię? Reſpondi nouiſſe me aliquot puellas talem *Venerem* paſſas, & quæ tamen nonniſi Sedis inflammatione tenebantur [quemadmodum etiám inflammatam videram *vuluam* infan- IV. Viri præ Fœminis ſunt huic morbo ſubiecti. *Obſeruat.*

tis

tis ſexennis ab impijſſimo viro compreſſæ] adſpexiſſe itèm me, quibus aliquę Criſtæ ſuperuenerant, ſed duæ tantùm aut tres numero, atque itá contractę, vt nonniſi exquiſito tactu internoſci poſſent. Rationem deindè addidi; pellem nimirùm fœminæ mollem eſſe, doüillette [vt verbis vtar *D. De'la Chambre*] & deliè, adeòque aptam cedere, neque ità recuſare extendi, ac pellem Viri, præſertim in *Pudendis* partibus, vbi pinguedo eſt maxima circà *Vuluam Ano* proximam, & quæ ideó rebus in hunc impetum facientibus locum illicò præſtat: quæ cauſa eſt proindé, vt fibræ *Ani* à Pędereſtiâ illâ parúm violentiæ perferant, ſvumque iccircò Tonum continuò conſeruent corpori vtpotè cuilibet introducibili accommodabiles. &c.

§. 2.

II. Condylomatum numerus mollities & rigiditas.

Cœterò complures eædemque indefinitæ ſunt illæ productiones, iuxtà numerum videlicèt plicarum, ſeù angulorum, quos *Ani* fibræ compingunt; quæque adeò, vt increuerunt, tàm confertæ apparent, vt Criſtas iàm indicatas mentiantur. Quoàd verò adhúc puſillæ ſunt, molles itidèm perſentiuntur. Ettenim nutritius ſuccus, vtut ęgré, influit tamen

men, atque etiamnùm penetrat ad laceſſitarum fibrarum extremitates: non ſic, ſi iàm plurimùm adoleuerint. Obſtabit quippè inſupèr ipſius curſui circumfuſus æther, & qui adeò ſiccato iſtarum faſtigio rigidas reddet, quæ mariſcæ indè reſultabunt.

Neſcio hic ego tamén, qualis ille ſit pruritus, qui Ficus huiuſmodi comitatur. Uidi nàmque complures hoc morbo vexatos in libidinem ſic exarſiſse, vt hìc, atque illìc quærerent, á quibus incæſtarentur. Et profectò, niſi id fortè accidat ex eo, quòd nutritius totiès memoratus ſuccus ex acrimoniâ, quam ob moram in ijs Sedibus contraxerit, *Ani* fibras poſtmodùm vellicatum eat, adhùc ambigam vndè ille ardor oriri poſſit. Aſt híc prætèrproptèr cauſa patet, cùr huiuſmodi Catamiti ſe proſtituere geſtiant. Quid veró arbitrabimur de ijs, qui abſque dicto incitamento Amaſios quærunt? Noui ego Villicum vt facie, ſic vitio abominabilem, cùm diú vitam ſtupri patientiâ toleraſſet, annos deindè ſenectutis ingreſſus [erat enim ferè ſexagenarius) Procos ampliús non inueniret, conſtruxiſſe ſibi *Priapum* ligneum non mediocris cúm longitudinis tùm craſſitiei: quocum conſueuerat mediante ſcamno aliquo, aut lapide, ſuprà quem

II. Pruritus.

Obſeruat.

Cc tale

tale inſtrumentum adaptabat, hymenæum ducere; donèc aliquandò adacto penitùs in *Podicem* tali peſſario, cum ipſum indè educere non valeret, ad Archioſpitale noſtrum ſe transferre coactus eſt: vbi tentatâ inutilitèr extractione, ad extremùm *D. Cechinus* forcipes excogitauit; quibus exempto ligno nigrâ ſanie lurido ac fœtido Gangræna nihilominùs ità inualuit, vt intrá pauca Cinædus execrabilis ſupremum diem clauſerit. Acceſſerat paritèr (quid enim vlteriora punitæ impudicitiæ exempla, dùm huic maledicimus, non offeramus?) eodem tempore atque ad idem Xenodochium alter Ruſticus, ſèd iuuenis atque habitoſus, qui Gręcalem vitam agere ſolitus cúm aliquandó céu Lydus, vt aiunt, meridiaretur, introduxerat in annulum ferreum ſatis craſſum ſuvm *Verethrum*: cùmque in ipſum, etiàm *Scrotum* vna cum *Teſtibus* poſteà induxiſſet, accidit, vt inflatis contrectatione partibus eas ſubindè reducere ampliùs nequiuerit. Quamobrèm priuſquàm is annulus recidi potuerit Gangrenâ obortâ, miſer ille fatis cedere debuit. Sed hæc pro datâ occaſione, ſiuè, incidentèr, vt diximus.

II J. Inflāma- Jnterim tales excreſcentiæ, dùm vigent ac dureſcunt, citrà apices earundem retento ſanguine

guine & coaceruato, non tàm prolixiùs vrgeri debent, quàm aliquo etiàm demùm diſrupto vaſculo rubeſcere, tumeſcere, ſeú inflammari. Hinc igitúr, quoniàm ſubuerſâ partium eundem cruorem componentium texturâ ętheris incurſus impediatur, adeóque & fermentatio ſequatur neceſſum eſt: propterea in pus conuerſo ſanguine idem ad extremùm ſibi vias aperire, ideſt ſuppurare debet. Et en profectò Criſtas illas anteà ſiccas, nùnc humentes, rubicundas, ſanioſas! tio & exulceratio

Quid verò, ſi *Venerei* quidpiam adiunctum fuerit? Videbis mariſcas illas breuì marceſcentes ruborem ſuum in liuorem conuertere, fœtère, remedia reſpuere, verbo, in Gangrænam induci: Ægrum deindè anteá petulcum ſpectari triſti facie, pallidum, emaciatum, donèc poſtremò comparentibus alijs Luis *Venereę* ſignis, atque integrà Condylomatum mortificatione verificetur *Homericum* illud IV. Mortificatio & Gangræna

Hos fatum & malefacta neci exitioque dederunt.

§. 3.

Controuerſum nupér eſt ab aliquibus, puer, qui Ficubus eiuſmodi tenebatur, è ſtupro-ne ipſos an aliundè ſibi conſciuiſſet; Ratio dubitandi erat, quód matre prognatus per- I. Sígna Diagnoſtica ſimplicium Mariſcarum

hibebatur ſcortorum cicatrice ſtigmoſa. Quamobrèm ſuſpicari quiuis poterat, Infantem ſiuè ex Vtero, ſiuè contubernio, baſiationibus nempè, concubitu præſertim ſuprà lintea polluta &c. *Venerea* miaſmata exhauſiſſe ſic, vt quemadmodùm Lue Gallicâ infectis, ſic eidem hæc *Podicem* Criſtis diſtrinxiſſent. Ad hæc: deciſum à me fuit, Condylomata, de quibus contendebatur, ſi vlcerata fuiſsent, nonniſi *Priapum* habuiſse authorem: ſin ità, à Lue *Venerea* etiàm procedere potuiſse; et, ſi alia ſigna comitarentur, quæ mòx dicemus.

rſ. Ut & malignarum.

Nàm in Lue *Venerea* Condylomata illa parua ſunt & pauca: itèm pallida [cuiuſmodi nempè tùm Cutis vniuerſæ color eſt] nec mutantur, aut rigeſcunt &c; Ægèr tandèm puſtulis in facie, alopecia, alijſque affectionibus vexatur, quas afferemus *Artic. ſequent.* Si verò *Venerem* incubam non habuerint, creſcunt, ampliantur, inflammantur, vlcerantur, vt diximus; aſt Patiens nec de viuido cutis colore quidquam amittit, neque accidentibus à Syphillide prouenientibus deprehenditur, neque demùm vllo alio ſymptomate, prætèr febriculam, quæ vlcus ferè quodlibet ſequi ſolet. Denique dignoſcentur Condylomata à Poſtergatoribus inducta, qui *Mentula-*

gra

gra laborarint, ſi eadem liueſcant, fœteant, ſphacelentur, planè, vti retulimus ad calcem *Paragraphi Superioris*. Addam hìc igitùr tantúm, veniſse mihi aliquandò in mentem, vti *Podex* etiàm Virilis, quemadmodúm *Vlua* muliebris, ex affrictibus libidinoſis *uenereum* focum accendere poſset; ſed diſsuaſerunt aliæ cauſæ à Nobis in *Theoreticis* allatæ, & quas porrò inuenire non eſt in *Podice* virili, vt conſideranti pateſcit.

Hoc non obſtante, Exolætorum, qui criſtoſi ſunt, maiorem partem Lue *Venerea* affectam vidi; fortè quòd pluribus ſe proſtituunt, intér quos aliquis ſempèr eſt *Pudendag.* ſaucius maximè ijs in locis, vbi & virorum ergà pueros, & fœminarum ergà Viros impudens Amor æquè regnat: ſin hoc, rursùs dicendum, ex Poſtergatione Luem illam procreari. Quod tamen ne credam moneor ex eo, quòd obſeruaui alios itèm ficoſos Adoleſcentes, ſed multâ cum zelotypiâ cuſtoditos, vtpoté á Proceribus in delicijs habitos, ſicque vnicè adamatos Siphylide illa nunquàm laboraſse. In reliquúm Mariſcæ in his facilé curantur vulgaribus etiàm præſidijs, vti oſtendetur, obſecuturæ. IIJ. Prognoſtica Priorum.

Non ſic, quibus *Venus* à tergo eſt, videlicèt IV. nec non Poſteriorum.

Venereus fomes: atque hæ quidèm, ſi initio ob pudorem celentur (inquit *Muſitanus*) vt plerùmque fieri ſolet, *Multiplicatur Gallica meſſis, & niſi appropriatis aueruncentur remedijs in cancroſam migrant naturam*; Regerminant etiám quamuis conuenienti methodo curatæ; & (modó hæc methodus non ſit quæ Luem *Veneream* [peſsundat] varias formas inducunt, Morarum, Thymorum, Ficuum, Verrucarum, quæ nunc exiles habent pedunculos, nùnc latiſſimis potiuntur radicibus &c.

§ 4.

J. Cura ex ferro & igne

JNſupér hoc quóque cum Porris commune, habent *Ani* Condylomata, quòd deciſa, creſcunt feraciora. Et ſanè ingenuè affirmare poſsum, quotquot mediante ferro curatos noueram, vidiſse expoſt, intrà pauca, Noſocomiū repetijſse. Quæ autèm cura ex ferro? vinciebantur miſellis illis vnà manus pedeſque ità vt corpus in glomum veluti componeretur, exceptiſque mòx quâdam quaſi forcipe condylomatis tandiù premebantur hæc, quoàd extenta ſuprà illam maximè prominerent. Tùnc verò arrepto lato gladio prominentiæ eiuſmodi amputabantur iuxtà bina forcipis latera, quæ rotunda erant, atque ex altera parte

parte funiculo ſimúl ligabantur : denique eiecto forcipe atque amputatione facta candens lamina primò applicabatur, tum glomus ferreus craſsus pariter & ignitus, qui in *Podicem* vſque intrudebatur tanta immanitate, vt nemo Adſtantium non horreſceret, ſolo parem culpæ pænam inclamante Tortore: veluti iuxtà illud

Cæduntur tumidæ Medico ridente mariſcæ;

atque vltimò *adſtringentes* pulueres plagæ inſpargebantur. Hanc profectò curam, *Lector*, Auernalem diceres, nec improbandam tamèn, ſi eſset Eradicatiua; ſed cùm ex eâ nihilominùs Criſtę repullulare ſoleant, ad Cynoſarchas hoc remedium;

Humaniús igitùr agunt alij, quiuis vel Aquâ forti, vel Vnguento Ægyptiaco, vel Prę- cipitato, Alumine, Sabinâ, Vitriolo, Viride Æris, *Mercurio* dulci ſimilibuſque pharmacis eiuſmodi Excreſcentias extirpare, ſiuè potiùs cicurare conantur. Præſtat enim incrementa morbi ſaltem impedire, quam re infecta *Ægrotos* reciſos, ambuſtos, ſemianimes linquere, & cum periculo grauiorum ærumnarum.

IJ. & cum Localibus

Nos ante inchoandum huiuſmodi curationem ſedulò inueſtigamus an *Venerei* quidpiam lateat

IIJ. ad Chriſtas ſimplices;

lateat in prædictis Moris; ſique de negatione certi euaſimus, Topica ſolũmodò conſulimus reſeruatis Internis vt *Purgatio*, *Venæ-ſec*. &c. quotiès aliqua alia indicatio efflagitabit, vt Febrilis habitudo &c. Topica autèm, ſiuè Localia illa eſſe poterunt huiuſmodi.

℞. *aq. plantag.* ℔ß. *mercur. præcipit.* ℈ iiij. *alumin.* ℈ ß. *diſſolvantur inuicem, & cum penna huic liquori intincta tangantur.*

Hinc enim emarcitæ Criſtæ pedetentim decidunt; et ſic Verrucis alijs etiàm conferre creditur. Peculiariùs tamen ad illas.

℞. *aq. calc. uiuæ, & miſceatur cum mercur. præcipit.*

Hac aquâ fluida, vel linteaminibus huic aquæ intinctis ſolent eædem Criſtæ exſiccari & curari; et ſi apertæ ſint, armoniacalia maximè conferunt, ſiuè ſpirituoſa ea ſint; ſiuè ſalino-fixa, vt patet.

IV. et Virulentas. Verùm adiuncto virulento miaſmate ſuperflua cenſenda quæcunque Topica: *Mercurialia* intrinſecùs, & quæcunque Luem *Veneream* diſſipare valent, palmam præſeferunt. Tu itàque in hoc caſu ad eadem confugito, ſecùs inanem operam inſumpturus.

AR-

ARTICVLVS IV.

De Lue Venerea

§. I.

ARgutè profectò, ac more ſuo lepidè *Ariſtophanes*: I. Cauſa Morbi remota.

Tamen poſtquàm & vinum dignum putabas
Bibere, compotandum eſt tibi & fœcem:

videlicét, quandoquidèm palato Veſtro [improbæ *Veneris* Cultores nequiſſimi!] arriſerunt Excoriationes, Tumores, Jnflãmationes, Abſceſſus, Ulcera diuerſi generis, Porri, Mariſcæ, ac ſimilia pocula hucuſque indicata [videtur quippè hic mihi rem aliquo, tanquàm Epilogo, inchoari debere) quandoquidèm, inquam, hinc Fæminæ *Pube*, *Clytoride*, *Labijs*, *Alis*, *Lacunis*, totâque *Vaginæ* ſubſtantiâ; indè autèm Viri *Pręputio*, *Glande*, *Proſtatis*, verbo vniuerſo *Pene*, atquè inſupèr *Veſſiculis ſeminalibus*, *Teſtibus* & *Scroto*: demùm vtrique *Inguinibus*, *Interfœmineis*, *Coxis*, *Ano* &c. eadem pleno velut ore haurire voluiſtis; quidni ſorbeatis paritèr [prout in adagijs eſt) improbitatis fœcem? *Sed* (reſpondetis cum Iuuene eiuſdem *Ariſtophanis*) *eſt valdè fex antiqua & marcida*

Igitùr [concludam cum *Chremylo*] *Trygœpus hęc omnia medebitur*. Sed medicaturus Aſclepius nouerit imprimis talem fecem eſſe *Complexum plurium morborum ex actione virus* Venerei *in Corpus introducti reſultantium*:et qui adeó, *Lues*, à graſſatione vocatur; introduci deindè idem virus in corpus triplici modo: *primó* per vſum *Veneris* ordinariũ, et ſiué Excoriationes, Tumores, Vlcera &c. *Pudendis* impreſſerit, ſiuè non [quandò nempè clàm, veluti per inſidias, ſanguinis tyrannide potitur) *Secundó* ex contactu; quùm ab alijs membris non *Genitalibus* eidem ſanguini participatur. *Tertió* deniquè à natiuitate, ſeù in generatione. Quo fit, vt & nos triplicem faciamus illam Luem: et primam quidem *Legitimam* appellemus, vtpotè pręrogatiuis omnibus ſtipatam, quæ morbo *Veneris* Primogenito competunt; alteram *Spuriam* (ad prioris differentiam) vltimam *Hæreditariam*, quæ per traducem ſuſcipitur.

II. Eius diuiſio in *Legitimam*.

Iàmque toto ferè decurſu præſentis Tractatûs locuti fuimus quo pacto venenum illud in *Vagina*, *Mentula* alyſque *Venereis* modò recenſitis loculis caſtrametatum [ettenim Gonorrhœæ, Vlcera, Bubones &c. ex *Fallopio*, *principia ſunt & veluti milites leuis armaturæ victorem gallicum præcedentes*)niſi cominùs per *Eua-*

cuantia

cuantia, eminùs per *Impellentia* profligetur, lympham ibidèm peruertat atque in ſuos mores fingat; auctiſque propterea copijs demùm ſanguineam craſin expugnet: pauca interim præfati de altero modo, quo videlicèt idem virus per *Verenda* quidèm, ſed nullâ in ijs ſtrage factâ, clanculùm, abſque ſtrepitu, quicquid etiàm aliquandò cùm impetu, imperium ſanguinis ſuffuratur. Cui ſané defectui ſuppleturi adnotabimus impræſens fieri hoc inquantúm, quòd in tali occaſione vel volatile eſt ipſum virus, & ſic citó labitur in venas; vel valdè analogum humoribus, quibus communicatur (quam analogiam idæis tribuit *Marco-Marci*, nos uniformi particularum ordini ac diſpoſitioni) vel denique, quià humores ſuſcipientes in magnâ deſpumeſcentia ſunt, atque ità excalefacti, vt virus attenuare potuerint, idque in ſuâ volatilitate conſeruare, quoàd penetrauerit in venas.

Quod *Spuriam* (quæ per contactum fit) nota 1. quòd vtrumque tangens calidum eſſe debet ſecús non ſortiretur effectus. quandoquidèm Agens, hoc eſt venenum, aliam ſpeciem indueret penetrationi contrariam, ſcilicèt fixitatem, & ſic ad oſcula pororum cutaneorum concideret, imò antè ipſam Cuticulam. Quæ cauſa IIJ. *Spuriam*.

eſt etiàm, cùr mitiſſima eſſe ſolet quæ Lues per contactum acquiritur. Ettenim virus vtcùnque ab vno corpore in aliud migret calidiſſimum, priuatur tamèn ſempèr angulis in tranſmigratione ſua, atque imminuitur affuſione corporum etherogeneorum, quæ diuerſimodè ac paſſim obuiam occurrunt; & præterea quiá vehiculum ſtatim non inuenit ſibi appropriatum, ideſt lympham, Matricem nempè Virus *Venerei* totiès decantatatam. Ea cauſa eſt etiàm, quòd minimè contagioſam arbitror dictam Luem; et ſic *Fallopius*, *Primis*, inquit, *temporibus credebant ex vſu vitrorum, aut poculorum poſſe naſci affectionem iſtam, & Ego locutus ſum cum ſene, qui habebat domi duos Laborantes habentes partes poſteriores vlceratas; et aſſerebat ſe infectum ob vſum eiuſdem latrinæ: hodie non eſt timendum de hoc; & quamuis* (ſubiungit alibi) *quidam ſummæ authoritatis voluerint defendere caſtas Matronas dicentes aqua benedicta infectas; infectio illa habuit originem per vnũ Aſperges, ſcio Ego &c.* Et de facto quotiès vidi Tyrones Chirurgos in Archioſpithali ſibi inuicem propinantes Infectorum poculis, quæ etiàm cuiuis Infirmorum indiſcriminatim deſtinabantur. Nàm cum efflvuia illa frigida iám ſint quandò alienum corpus contingunt

gunt, vi deluduntur ſua vel adminimúm de‿ ferociâ ſuâ multum iam remiſerunt: vndè appoſitè *Scaliger*: *Frigus per ſe ad naturæ opera ineptum*. Miſſo hoc contagio. Lues certè per contactum irrepit, ſed interueniente calore, vt diximus. Sic noui Adoleſcentem, qui cum Meretrice ſordidà congredi verritus, eius *Pudendum* procaci manu tantùm attrectauerat, nihilominús membro hoc inſolentiſſimé tumuiſſe, Puſtulis vbique ſcatuiſſe, inanem‿ porrò delectationem conſtanti morbo expiaturum, ni ad opem Medicam confugiſſet Nota 2. ad virus in contactu ſuſcipiendum plurimũ etiàm conferre, ſi pars, quam attingit, humida ſit, ex hypotheſi nempè totiès deprædicata, quòd eiuſmodi menſtrvum lymphæ facilè nubat: vndè eſt porrò, quòd in Glanduloſis cauitatibus, Ore, Ex. gr., *Podice &c.*, vbi prætèr calorem feruidiorem liquidum quid reperitur, *Venerei* halitus temerè hæreſcunt; & quià ſanguifera vaſcula ibidèm magis obuia ſunt, ſanguinem audentiús aggrediuntur. *Obſeruat.*

Hereditariam tandèm quod concernit Luem perenne certè eſt *Homericum* illud: IV. Et *Hæreditariam.*

Heus Heus, vt illi dictitant rectè, probum
Patre ab improbo non poſse naſci filium

Nám ſi conſideres in noſtro caſu Patris ſemen

acido quodam fixo turgere, quod à virulento ſanguine in *Teſtibus* depoſitum fuerit, apertè noſces eôdem poſteá in *Vas* muliebre iaculato, vbi ipſius portio magis ſalina, magiſque volatilis, quæ Aura dicitur, ad Ouaria exhalauerit, huius ſalilla Ouulum, quo parua fœtûs rudimenta continentur, facilè ſubitura; dùmque operante alio menſtruo ſpiritoſo idē ad *Fallopianas* Tubas indéque in Vterum deuoluetur, ipſa inſimùl agglomeranda eſſe, donèc creſcente fœtu in eo ſiſtant ſe ſe, vireſq; ſuas poſt ortum aliquandò tandèm effutiant. Jdem dic propemodùm reſpectu Matris. Nàmque ab hâc ſi fœtus alys impreſſionibus percellitur, quę minus apparentem habent originē, dubium eſſe non debet, quin *Venereis* vel maximè notetur ſiué in vtero, quúm loco congrui nutrimenti venenoſum quid ad illud adigitur, ſiuè extrà Vterum loco lactis, vt patet. Quaré ſcitè *Fernelius*: *Maxima ortus noſtri vis, & non parúm fœlices benè nati.*

§. 2.

J. Cauſa proxima. IAm verò illapſo in venas viru venit inquirendum quid ibidém præſtare hoc valeat? Quod vt eluceſcat, ſuppono 1. Sanguinem quadruplici ſubſtantia conſtare; Gobuloſâ, Lympaticâ

paticâ,ſeroſâ &ſalinâ;et primam quidèm rubicundam eſſe, alteram muccilaginoſam, tertiam aqueam, vltimam ſapidam,hoc eſt dulcem, auſteram,vel amaram &c. prout ſcilicèt temporum & victus diuerſa ratio id poſcit. Hanc præterea Principiorũ quadrigam, quoàd ſingula in eſſe ſuo conſiſtunt, neque ex ijs aliquod ſerie, figurâ, numero à naturali ſuâ conſtitutione deſciuit, ritè procurrere, æquè omnia fluere ſorte, paritate,conſtantiâ vbique eâdem: intermiſceri nempé Lymphaticis filamentis cúm ſeroſos, túm rubellos globulos, hos paſſim transfigi à ſalibus, quæ rurſùm illis dant accipiuntque mutua. Uerùm vt harmonia huiuſmodi diſſona euaſit, rem longè alitèr ſe habere. Tùnc enim Sal hic recollectum debita non occupat interualla;illìc ſerum cum ſero labitur; hinc iterúm Lympha omnis ſupernatare, illìnc rubentes globuli cruoris faciem appetere videntur tanta diſcordia,vt omnia ſubuerſum iri credas; ac tùm porrò diuerſi etiám diuerſimodè fiunt morbi,vno ſcilicèt principio ſtatas leges non ſeruante, aut duobus, tribus,aut penè õnibùs.Sed quicquid ſit de hoc abſurdo;vno certè dempto Sale, quod vbique diffuſũ perhibetur, reliqua Cruoris cõſtitutiua rarò abinuicẽ ſecedunt, niſi Lympha, quæ ipſorum

veluti vinculum eſt,aut reticula, ſoluta fuerit aut complicata [id nimirùm, quod compulit *Henricum Scretam* alioſque melioris notæ Practicos, vt exiſtimarint periculoſiores Ægritudines ab ipſius,nempè Lymphæ,diſcraſia pendere,quemadmodum& Mors ab omnimodâ cunctorum eivſmodi Elementorum ſeparatione & corruptione) Hoc poſito, meminerimus iàm,vti *Venereum* virus ſoboles eſt Lymphæ ſanguineæ, eique adeò naturalitér inhœrheſcit, ex Sympathia videlicèt, ſeù magnetiſmo, aut conſimili partium configuratione. Meminerimus inſupèr, quòd idem virus accido-fixum eſt, acre, & corroſiuum: habens nimirùm partes tribus, aut quatuor angulis inſtructas (comme des petits pions) & quarum cuſpides obuia quæq; corpora iccircò rodunt, ſi reſiſtant: cùm aliàs in rebus fluidis dictos angulos baſe tenùs adigat in illas, eaſdemque protinùs conſtringat. Collige itàque inducta in ſanguinem virulenta hæc ſalia, quoniàm ſulphurea, quæ ſecum traxerint, inuolucra muccoſos Lymphæ flocos peculiaritèr amplecti debent, infixis ob id altè admodùm in hos ſuis cuſpidibus eandem condenſatum ire paucis exceptis filamentis, quę Parietibus, poris ſinubus, flexuris, anfractibus Canaliculorum Muſ-

Muſculorum, Tendinum, Ligamentorũ, aliarumue partium Organicarum inhærendo fortè reſtitent, & ſic diſſolui pergant. Collige, inquam, quòd condenſatâ illâ, ideſt lymphâ, tùm rubelli, tùm ſeroſi globuli ipſius flocis anteà intermixti mòx exprimendi ſunt, vt & ſalia omnia: quæ proindé, quoniàm veluti manumiſſa ac ſui iuris facta venenoſis moleculis paſſim obuiabunt, fermentaione iccircò facta illorum fixitatem, acrimoniam atque indolem denique nanciſcentur, *Gallicum* ærarium interim augendo, ſed auro tamén pluſquàm Tholoſano.

IJ. Accidentia Morbi Gallici *Legitimi*.

Jrrepunt iàm protinùs Affectus é Lymphę craſſitudine præfatâ, ex Rubellis globulis ſequeſtratis, atque ex Sero demùm virulentis particulis grauido tám varij tàmque inuoluti, vt eoſdem enumeraturus hęſitem, vndè potiſſimùm exordiar. Dabo nihilominùs operam, vt talem plexum enodem initio ſumpto à magis apparentibus: intèr quos principatum obtinent Affectus Oris neſcio quâ de cauſâ. An, quiá Os in propatulo exiſtens ægritudines ſuas citiùs oſtendit? an eſt, quià alibi plùs viarum, plus etiàm moræ ſuperandæ habet virus, antequàm ſe manifeſtet? an denique eſt, quòd decebat illam primariò infici, quæ

pars in Prothoparentibus noſtris priùs peccauit(mittamus Theologica) quæ, inquam, pars vel maximè ſymbolizat cum Ore *Vaginali* [vndè nempè *Pudendagram* omnem excludi demonſtrauimus ?] Sed quicquid de his ſit

Saliuæ redundantia. 1. Saliua magis fluxilis obſeruatur, ſiuè aquoſa: idque intantum, quòd inſpiſſata Lymphâ nil muccoſi, nil oleaginoſi per exiguos Saliuales tubulos permeare poteſt ad Oris cauitatem.

Oris Excoriationes 2. Et, quià expreſſum Serum ſale celtico onuſtum eſt, Saliua porrò ſuprà membranam Palatum inueſtientem defluens acribus ſuis particulis deglabrare, huius lanuginem vellere pergit excoriationes pingẽs obliquas, rectas, longas, diuerſiformes.

ptyaliſmus 3. Nec tamen his contenta eiuſmodi Saliua oſtiolorum etiam vndè irruit, Sphicteribus abſciſſis, viam ſibi ſternit aliquandó ad perpetvum exitum.

Oris vlcera 4. Aſt quandoquidém vnà cum conſtrictorijs fibris lacerantur ſœpè vaſcula ſanguifera Palatinas glandulas occingentia, hinc eſt profectó, cùr inductà poſt aliqua phlogoſi, vlcera efformantur pro ſitûs varietate abinuicem diſcrepantia.

Calloſa 5. Nám vbi craſſa eſt prædicta membrana, vt in

vt in Palato & Gutture, vlcera calloſa euadunt. Quippè ipſius fibris in tali loco naturalitèr cohærentibus, ſi aliquæ dirimantur, turgent extremis capitulis: quæ res eſt, vt magis poſteà conniuendo ſucci nutritij vias intercludere debeant; hic verò ità coaceruatus, ac tùm ab auſteris vicini vlceris, túmque ab acidis nitri aerei ſalibus condenſatus nonnè dicta capitula conglutinabit, vnà, ſtrictim fartim, ammuſſatim conferruminabit?

6. Hæc autèm vlcera ſunt, quæ *Galeno* Telephia vocantur, ideſt profunda, maligna. Et ſanè dúm ſaniem coercent fouentque, tám altè penetrant, vt Palati fornice excauato Fiſtulas aperiant, vocem etiàm ad Nares tranſmittant. Fiſtulę in Palato

7. Vt verò mollem Oris partem occupant, V. g Gingiuas, traſeunte haùd ęgrè in patentes poros virulento miaſmate, latè proſerpunt, omnimodam iſtarum carnem abſumendo: cuiùs quidèm verbi recordatione reducitur in memoriam, quod conſtantiſſimus in patiendo pluſquàm Hercules, Diuus *Iob* (quē Lue *Venerea* quóque fuiſſe tentatū opinantur permagni Docti Viri, etiàm Theologi, intèr quos *Vatablus*, *Cyprianus Ciſtercienſis Pineda* & alij plures) poſteritati mandatum reliquit, Gingiuarum eroſio

ſcilicèt: *Pelli meæ conſumptis carnibus adhæſit os meum, & derelicta ſunt tautumodo Labia crcadentes meos.*

Wlulæ 8. Laxior tamen, & Gingiuis adhùc ſpongioſior pars, Columella, ſic abradi interdùm ab aduncis illis moleculis ſolet, vt penitùs eroſa atque exſcalpta voces quę illius ope articulabantur, iamiàm confusè, ideſt inarticulatè proferantur.

Epiglottis 9. Sic etiàm Epiglottis vnà cum adſtantibus hinc indè ſurculis, ciborum canalibus, è quorum propterea eroſione aſſumpta quælibet tàm eſculenta, quàm potulenta, ne in Tracheam decidant á, Spiritu hinc exſurgente ad Nares impelluntur.

Laryngis 10. Larynx verò, & ipſa eadem Trachea vt vt dura ſint, cùm tamen tunicâ inſternantur, quæ Glandulis ſebaceis referta virulentum ſerum eructat, pedetentim ſcalpuntur & fatiſcũt. Quamobrèm vidi aliquos, quibus eæ partes iàm hiabant, intèr bibendum illicò fuiſſe ſuffocatos.

Naſi 11 Naſus interim, qui non tàm vlceroſos halitus excipere, quàm ipſum virus per membranam Pituitariam ſegregare cogitur, iſtius carnificinâ longúm exercitus totus aliquandó abſumitur, & corruit planè.

12. Idem

12. Idem conſtat de Faucibus, ideſt OEſophagi principio, ſiué Pharinge; cuius excoriationibus vlceribuſque non tàm impeditur Deglutitio, quàm ad cuiuſuis, etiàm liquidi, corporis contactum intenſiſſimus excitatur dolor. & Pharingis

13. Attende nùnc paulispèr ad huiuſmodi Buccam mi Lector! nonnè ipſam, Latrinam, noné Sepulcrum dices potiùs, quám Suauium, aut Delicias Humanorum? Fœtor autém indè exiens à *Tilingio* aliundè, quám ab Ore deriuatur, quemadmodùm itèm Deglutitionis, necnon & Pronunciationis impedimenta; ſcilicét ex Thymo. *Quippè quem Thymum*, inquit, *aliàs nouimus ex quorundam Lue Venerea infeſtatorum cadauerum ſectionibus id docti tám certò, quàm ter tria ſunt nouem. Vnde quoque ſonora non ſunt voce ægrè cibum potumque deglutientes, ſæpè per foramina naſi ea excernentes ægrè reſpirantes, inſuper compreſſo à tumore Thymi OEſophago, renitente cartilaginoſa Aſpera Arteria. Imo ſuſpicamus eoſdem ob prauam hanc Thymi conſtitutionem fætenti eſſe anima, ſaluis adhuc Pulmonibus* [*id enim ſi ita ſe non haberet aut exulcerati Pulmones eſſent, quomodo fieri poſſet, vt ſpacio ſex ſeptimanarum Lue Venerea infecti curari poſſent*) *non tuſsientes, ſed ſputatores* Oris fœtor

ac ſcreatores. Et paulo poſt *Quæ omnia de Thymo hic tradita Lue Venerea laborantium medela confirmat facta per ptyaliſmum artificialem, quem collo circundatum emplaſtrum Vigonis ſimplo, vel duplo Mercurij currentis conſtans longè facilius, quàm Zona mercurialis promouet & accelerat &c.* Dicat tamen quicquid vult *Tilingius*: Ego vlceroſum Thymũ nunquàm obſeruaui, neque trium annorum curriculo, quo plus centũ eiuſmodi Cadauerũ licuit ſecuiſse, tale aliquid ſe viſendum præbuit. Uidi autẽ ſempér Thymum durum, contractum ac penè nullum, quòd videlicèt ſchiroſus inſtar aliarum glandularum euaſiſſet, quæ glandulę Conglomeratę ſunt è numero Veſiculoſarum, quales dici debent Iugulares, Axillares, *Inguinales* &c. de quibus ſuo loco. Oppones, exulcerari has in Lue *Venerea*, ac proindè etiàm Thymum. Sed diſparitas in hoc conſiſtit, quòd dictæ glandulæ intantùm vlcerantur, inquantùm quòd ex ipſarum duritie inflammantur partes adiacentes, imprimis Muſculoſæ, & ſic abſceſſu facto vlcus eiſdem communicatur: cùm verò Thymum nullæ obſtipent carnes, ſed Sterno & Clauiculis contegatur, niſi propteteà hæc oſſa carie tententur, vti plerùmque in Lue *Venerea* fit, non poteſt vlcus talem

glan-

glandulam, ideſt Thymum inuadere; & præterea, quicquid exoſſoſes deprehenderim in Sterno & Clauiculis prefatis, nunquàm tamen memini vidiſse Thymum exulceratum. Fœtor igitùr ille ex Ore omninò aucupandus eſt, & cùm, ſi vel vnicum adſit in eo vlcuſculum *Venereum*, intrà pauca Os oleat fœtidiſſimè.

14. Mittimus alia, quę in *Tilingo* caſtigationem potiùs merentur, quàm reſponſionem, & deſcendimus interim ad OEſophagum. Hic in Lue *Venerea* infectorum cadaueribus ſquallidus, ac tantumnon rubicundus, ideſt excoriatus ſpectatur; & patet ratio tùm ex ſaliua per eundem canalem delabente, tùm ex alijs ſuccis, qui ad ipſum properant. Quippè compertum fecimus in Anatomicis (*Sect.* 1., *Artic. XXVII. primæ Noſtræ Diſſertationis*) adeſſę Lymphæ-ductus qui è Glandulis Iugularibus deſcendunt ad Nerueam illius tunicam, nec non alios humorem digeſtiuum afferentes. Quandoquidèm ergó tàm huiuſmodi recrementa, quàm ſaliua prefata corroſiuis moleculis in Lue *Venerea* abbūdant, quid mirum, ſi ijs ſupra talem tunicam rotatis interior OEſophagi ſuperficies poſteà deglubatur? OEſophagi laniatio

15. Uerúm pretèr OEſophagum abraditur & Stomachi

etiàm

concaua Stomachi facies intantùm, vt mucco deſtituta ſempèr inuenta ſit, adminimùm, ſatis diluta: id quod indicat ſeri loco lymphæ ad Glandulas Gaſtricas miliares incurſionem.

Eſuries inordinata 16. Jnueni vlteriùs in ijs, qui morbo eiuſmodi occubuerant, intrá plicas Ventriculi humorem quendam ſeroſum, adurentem, acrem ac ſubrufum, qui alius eſſe non poterat, quàm humor digeſtivus è Conglomeratis Noſtris profectus, de quo fusè in *Diſſertat. citat.* Atque eiuſce quidèm humoris acredini tribuo Ego ingentem illam Famem, quæ plagis *Venereis* ſaucios vexat. Dùm enim per OEſophagum affluit talis liquor, retortis in Nerueam membranam iàm cruſtâ, ſeú mucco orbatam realgaribus ſuis particulis, eiuſmodi ſenſum ſtimulare debet.

Chyloſis euerſà. 17. Nota verò hâc occaſione qualis eſſe poſſit fermentatio alimentorum ex tali menſtruo? Certè, nonniſi inchoata & imperfecta. Nàmque vti acido-fixum eſt illud, ciborum autem partes aliquando fixiſſimæ; ità, quicquid idem cum hiſce committatur, ac vires experiatur, minimè tamén ipſas abinuicem ſeparare, abſtruſa præſertim ſalia in apertum deducere valet. Fit itàque cita & fugax fermentatio, cremorque indè reſultans infor-

informis, Chyli-embryo potiùs, quàm chylus: qui vt citiús ad Jnteſtina prouoluatur, pulſat, incitatue fibras præfatum menſtrvum, & Pylorum reſerat.

18. Occurrit iàmque huiuſmodi chylo Bilis in copiâ ſatis exuberanti. Quandoquidèm in nullo alio morbo tantã obſeruaui vnquàm; et Cyſtis quidèm fellea ad ſtateram appenſa ſemilibre pondus plerúmque ſuperare viſa eſt: Torrida etiàm apparebat illa Bilis, & Palato admota (quod citrà Lectoris nauſeam dictum ſit. Non pudet quippè heic palàm confiteri non tàm recrementa interna, quàm ipſam etiàm ſaniem ſub cruſtis, alijſque cutaneis affectibus, atque in vaſis hominum hoc morbo enectorũ me pluriès deguſtare voluiſſe) inſtàr Titymali adurens ſentiebatur. Cauſam talis vbertatis adiudico Ego facilitati excernendæ bilis (de qua Excretione doctè ſatis diſſeruit nõ itá pridèm *Jo. Bapt. Bianchi Taurinenſis* in ſua Hiſtoria Epatica) ex abbundantià nempè ſeri, quod bilioſis ſalibus pro vehiculo inſeruit. Bilis productio *Obſeruat.*

19. Nihilo tamen plus efficit hęc bilis frequentia, niſi vt fœces præcipitantèr à chymo ſeparentur, vtque copioſæ fiant deiectiones, Inteſtinis tàm internè, quàm externè ad Colon ſtimulatis

Diarrhœæ 20. Jamq; adeò ſenſim increbeſcunt iſtæ deiectiones, atque itá, vt in Diarrhœam denique faceſſant, cuius color flauus eſt ex origine, quam olet; exitus autèm peſſimus, vt dicemus in Prognoſticis.

Defectus mucci Inteſtinalis 21. Corrugationes tamèn Jnteſtinorum, & per conſequens hæc Diarhæa ſollicitātur maximam partem ex defectu Mucci Inteſtinalis. Cùm enim iſte à lympha ſit, quæ per lymphatica Meſenterica deriuatur ad *Peyeri* glandulas, ideſt acinos Inteſtinales; atque interim hæc lympha condenſata in proprijs vaſis retineatur, fit, ne quid oleaginoſi tranſeat ad Nerueę Jnteſtinorum tunicæ deffenſionem. Vtrũque hoc probat autopſia. Ipſe ſcilicèt vidi in Obſeruat. Adoleſcente præ morbo *Gallico* vitâ functo propendiſſe vtrimque & continuò è Meſenterio ſuprà Jnteſtinorum dorſum paruas quaſdam & diaphanas, ceú cryſtallinas lentes, ſingulas ſingulis tanquàm pedunculis fibroſis appenſas, & quarum altera craſſior, altera tenuuior erat, vti & illa magis infernè deſcendebat, quàm hæc; fimbrias ſic ſiuè ſegmenta ſimùl repręſentando, quo nil pulchrius ſpectari potuiſſet: extitiſſe prætereà lentes illas ad Inteſtina craſſa maiores, ad tenuuia minores; ſed in illis æquales, in his ordine fimbriato

diſ-

diſpoſitas, vti nouimus; tandém verò omnes durę ex gummi quodam veluti compactę cernebantur. Quarè colligi ex his poteſt, quòd defficiente in Inteſtinis lympha, ſiuè mucco vuilloſam cruſtam confingente, efluentibuſque, ex aduerſo, acri ſero, bile titymallina, & chymo fœcibuſque indigeſtis, Diarrhœa illa attendenda venit.

22. Bilem ſequitur liquor Pancreaticus. Hoc autèm viſcus quoniàm in Lue *Venerea* ſchirroſum ſempér exiſtit [vt cultro anatomico licuit experiri] non recrementum idoneum, ſed conſuetum acre ſerum inteſtinis impertitur cum prędiudicio Chylificationis, atque ad maiorem illorum ductvum vellicationem. Sed de ſchirro glandularum Conglomeratarum Veſſiculoſarum, adeòque & Pancreatis, dicemus poſteà. Durities Pancreatis

23. Operimentum igitùr Jnteſtinorum, ſiué Omentum quod attinet: nemo hoc quærat in Abdomine Lue *Venerea* extinctorum; reperiet tantummodò contractam pelliculam, emunctam, luridam, ſubrufam vaſculis ſanguiferis nonnullis, ſed exillimis obſignatam adipe ab acri toxico prædominante penitús abligurito. Omenti Squallor

24. Similitèr & Meſenterium ſquallidum, & Meſenterij

quaſi Tympani pellem atque humectatam aemulatur, nullo, ac ne ſanguineorum quidèm vaſorum veſtigio apparente, glandulis conſumptis, *Aſelliano* Pancreate ad nihilũ redacto.

Praua Sanguinis diathesis

25. Iàm veró indigeſtus chymus, virulento ſero grauidus [quod in his ſedibus vbique hauſerit] ad Cor denique delatus, & ſanguini permixtus in fonte demùm natat impuritatis. Qualis autèm ſit iſte ſanguinis luculentèr nouimus in Cauſis: habere videlicèt lympham ſtrictè condenſatam, rubellos globulos palantes, nùnc turmatim, nùnc ſolitariè procedentes, & ſero affuſos, ac ſerum denique manumiſſum, & ſeorsùm à vaſis capacioribus, vbique obuium: impræſens, ad iſta confirmando referam quę in Anatomicis veluti palpaſſe contigit. Vidi ſcilicèt in funeribus Siphylorum ingentem. 1. Polypum Cor perpetuó occupaſſe valde durum, fibroſum, ſubflavum, & qui cùm parùm, aut nihil ſanguinis complecteretur, concretum quoddam lymphaticum apparebat; extitiſſe prætereà alios tàm in venis, quàm arterijs grandioribus, ſed molliores, hoc eſt hàud ità fibroſos ac nupèr indicatus: nigros inſupèr, & quò plùs á Corde diſſidebant, eò nigriore colore præditos [ex globulis videlicèt ſanguineis lymphæ capillitio

Obſeruat.

litio

litio adhúc hœrentibus & impactis] in vaſis autèm minùs capacibus extitiſse atrum quod-dam veluti cænum, rubellos nempé globulos corruptos, ſeù mortificatos, qui ſero innatantes iſtud penitùs turbabant; atque vltimò in vaſis minimis capillaribus ſolum hoc, nempè ſerum, locum obtinuiſse. Et quod hoc ſerum: ſcitè ac ſæpè cùm Axillaris, tùm Cruralis arteriæ ramulis detectis, & ſecundúm omnes ſuas productiones exploratis, inueni ipſum inferiùs, circa Muſculoſos colorem luteum ſempèr retuliſſe; paulò ſuperiùs circà Integumenta, cœſium, ac tandèm omninò extrà, in cute, limpidum apparuiſſe: vbi porrò, ſi cruſtę adfuiſſent, ſub ijſdem tanquàm in lacuſculum diffundebatur, ſecùs, per pellem oberrabat. Argumentũ profectó dicendi quod neque in viuis & ſanis animalibus ſanguis æquali partium quantitate ac ordine vbique fluit. Sed de his ex profeſſo agemus in *Diſſertat*. noſtra *Anatom. Med. 2. De Humorum Generatione, Separatione & Vſu.* Poſtremò [& ne hoc ommittam] deguſtatis hiſce tribus ſeri ſpeciebus, compertum habui cœſium illud cœteris longè mordacius, ac non per Integumenta modò, ſed & per Tendines & per Lacertos ſparſum tyrannidem exercuiſſe, vt iam-

iàm enarrabimus in Viuis, Mortuorum incommoda priùs emenſi.

Eiuſdem Lirculus impeditus

26. Quamobrèm, ſi motum ſanguinis circularem ſpectes, nonnè ex lymphæ coagulis grumiſque partis rubicundę, obſtructio vaſorum aliquandò continget, quę illius fluxum impediet atque inuertet?

27. Si verò motum inteſtinum, aut fermentativum [vndé *Calor naturalis* Priſcis eſt] liquet, defficiente ſulphure, quod eroſum, vel ad lympham anteà inſpiſſatam fuerit ablegatum, abeſſe paritèr debere copulam exploſiuam, quæ ex nitro aereo in Pulmonibus recepto, inque illius filamenta adacto obtinetur, & ſic deſiderandam eſſe eiuſmodi fermentationem, in quâ tamén vita vel potiſſimúm conſiſtit.

Pulsûs debilitas

28. Conſiſtit, inquam, in hoc vita, vt nitrum aereum cum ſalinis fruſtulis fermentando ſulphurea filamenta ſanguinis exſuſcitet, ab inuicem ſeparet, atque ità exactam principiorum eius faciat commixtionem. Quòd ſi adeò parùm intér ſulphura emicet, quo pacto flammam, veriùs craſin iſtam conciliatum ibit? Hâc tamen non conſtante, tenebrę, ſiuè mors repit, vti apparet: atque interim languente eiuſmodi exploſione, quemadmodúm Cordis

Dia-

Diaſtole minùs validè promouetur, quidni & Pulſus debilis efficiatur?

29. Nihilominùs à talibus quaſi vinculis abſolutum nitrum, vti liberiùs cum cruentis ſalibus fermentat, ità in ſiniſtro Cordis ſinu crebriùs accendendo oleoſa ſtamina, ipſius dilatationem accelerat, Pulſum reddit frequentiorem. & frequentia

30. Sed non ſufficit frequentia, potiùs amplior dilatatio exigitur, vt validiore indè Syſtole [hoc eſt fibrarum Cordis ad naturalem ſuvm ſtatum reditu]cõſequente ſanguis poſteá quoquouersúm alacriùs didatur, impellatur, aut diſtribuatur, Hinc itáque velùt torpido ſanguinis remanente motu, lympha faciliús conuenit & condenſatur, humorum diſcraſiâ quotidiè magis crebeſcente, vt patet. Lymphæ condenſatio

31. Jàmque ex diſcraſiâ iſtâ ſerum, quod è butyroſâ ſanguinis ſubſtantia expreſſum, vnicè & vbique permeat [cœteris, nempè principijs, hìc atque illìc coaguli cuiuſdam, aut inſtar limi ſubſidentibus ob defectum etiàm competentis motûs] quoniàm ad Pulmones identidèm allatum membranoſas eorundem veſſiculas veluti macerare pergit, flaccidâ propterеà redditâ iſtarum texturâ Inſpiratjonis negocium non parùm implicat. Aſthma

Quan-

Quocircà parietibus earundem concidentiaus nonnè porrò vberior aeris influxus requiretur ad ipſarum dilatationem? Iunge, quòd cùm ſanguis effœtus ſpiritibus etiàm careat, qui partes in elaſticitate ſuâ contineant, vt proindè aer ducendus eſt, maior iſtius copia exigitur pro iſtarum expanſione.

Tuſſis 32. Aſt Seroſitatis vti aliàs, itá hâc occaſione proprium eſt, vt ſalia ſanguinis circumuehat, diluat, hincque in actum exerat iuxtà tritum illud Chymicorũ *ſalia non agunt niſi ſoluta*. Quarè ijs in Veſſiculas pulmonares actis, ac titilatione inducta Tuſſim excitat plerùmque ſiccam, vt ratio ſuadet: interdùm humidam, vaſculis relaxatis, ac nonnumquàm etiàm cruentam, aut ſanioſam, vbi ſanguiferorum ductuum eroſio contigerit.

præſertim Sicca 33. Dixi, *vaſis relaxatis*, propthereaquòd ſerum illud non tàm per ſanguifera excurrit, quàm per lymphatica, nec tantùm in Veſſiculas pulmonares, quàm ad glandulas in iſtarum bronchijs, in ſuccingente membranâ intèrque veſſiculas præfatas exiſtentes. Quarum adeò fibris contractis atque conuulſis Tuſſis illa ſequitur ſicca, & cùm Aer puſillos illius globulos congregare atque eleuare nequeat, & prætereà, ſi adſint aliæ cauſæ læ-

ſæ

ſæ reſpirationis, puta Muſculorum Thoracis, Diaphragmatis & cohœrentium membranarum atoniam, ſiuè relaxationem; quæ nullo negocio accidere debet, vt inſinuauimus.

34. Tracheam quod attinet: quamuis ſerum è glanduloſo interno velamento depluens altera præfatæ Tuſſis cauſa exiſtat, quoniàm nihilominùs tumefactis tunc temporis ijſdem glandulis refluentis aeris columnæ vndulatũ eunt, Uox propterea continuò alteretur, ſiuè immutetur neceſſum eſt. Raucedo

35. A Pulmonibus interim rursùs ad Cor, atque hinc per Aortam ad Carotides procedendo ſubit contemplari ſanguinem imprimis ad Caput emigrantem. Notum autèm iàm ſuprà fecimus qualis in *Venereis* ſit iſtius conſtitutio, ſeroſa nimirùm in Arteriarum finibus, alibi muccillaginoſa, eòque compactior, quò propiorem Cordi ſedẽ occupauerit. Cùm itáque muccoſa portio accliuem, ſeu perpendicularem viam metiri, eiuſdemque terminum nimis anguſtũ ſuperare difficultèr valeat, planum eſt, quod muriatico duntaxàt ad Meninges & Pericranium euecto ſero, puncturę in his atque irritationes pangendę veniunt, & ſi inſupèr glareoſum quid illùc tranſeat, grauamen etiàm ac diſtenſiones fiant, ſeù Dolores Capitis Cephalagiæ

lancinantes, tenſiui ac pręgrauantes.

Febris lenta, & Hectica

36. Reſpectu verò reliquæ alterius maſſæ; manifeſtatum eſt itèm, quemadmodùm debili exiſtente Syſtole, ideſt Cordis contractione, cruoris motus circularis hebeſcere multúm debet. Colligamus nùnc proindè, adauctâ ſempèr ex eiuſmodi lentore lymphæ concreſcentiâ, cœtera principia abinuicem quóque tamdiú ſequeſtranda eſſe quòad Sales velut euinculati, vbi poſt alios conuenerint per Reſpirationem, Chylificationem &c. in arterias introductos, fermentationem accenſuri ſint, videlicèt Febriculam Hecticæ ſimilem, & quæ cum tempore in veram Phtyſin degenerat. *Neque enim mirum eſt* (loquar cum *Riccardo Morton*) *cum tota humorum maſſa tàm euidenter ab huius morbi* [nempè *Venereæ* Luis] *fermento alteretur & in ſtatum colliquativum reducatur (quod á Tumoribus malignis Gonorrhœis & vlceribus hunc morbum vſitatò comitantibus & pręcedere ſolitis appàret ſatis) ſi etiam huiuſmodi Tumores atque vlcera Venerea aliquando in ſpongioſo parēchimate accidant, vndè Phtyſin verè Pulmonarem inſequi neceſſe eſt. Ego equidem* (pergit) *potius mirari ſoleo Luem Veneream ſaltim Chronicam, ſeù malè curatam, vnquam ſine pulmonum vlcere & Phtyſi*

ſi indè nata reperiri. Verùm, vt rem ipſam loquar rariſſimè ſi vnquam Phtyſin pulmonarem Venereã obſeruaui, præterquàm, vbi pulmones iàm priùs obſtructi & in Phtyſin diſpoſiti fuerant, vel ſaltem vbi malum regimen & medicamenta mali mòrs ab Empyricis fuerant exhibita; & frigora ſæpius in curſu ſudatorio vel ſaliuatorio percepta cum ipſâ Lue conſpirarunt. Hactenùs Laudatus Author, & mea quidem ſententiâ rectiſſimè. Vtvt námque & ipſe complures adſpexerim, qui Lue *Venerea* infecti Aſthmate, Tuſſi, ac Macie prætereà vexabantur, neminem tamen vnquàm comperi in Phtyſin delapſum, niſi fortè aut Stirpe ſatus tabidâ, aut cauſis illis obnoxius fuiſſet ab Authore relatis. Rationem ſi petis: cenſeo Ego nullum in Lue *Venerea* vlcus pulmonare gigni, quòd tùnc in hoc viſcere ſanguis minùs rareſcat ac deſpumeſcat, vti narrauimus. *Obſeruat.*

37. Licèt autèm Lues Phtyſe vacua plerùmque ſit, Marcore nihilominùs, ſiuè Tabe ſtipatur ſemper: & ratio eſt primò, quià Chylus (à quo nutritio eſt) imperfectus peruerſuſque, & in minimâ menſurâ deuoluitur ad Cor; prætereà, quià balſamicæ eiuſdem partes ſiuè ſulphura, pereunt, aut corroduntur, hoc eſt volatiles præ febrili diatheſi diuiduntur *Membrorum Atrophia*

continuò ac ſufflaminantur, fixæ verò (quæ Fibræ ſanguinis, à nobis vno nomine Lympha appellari ſolent) conſtringuntur, ſeù condenſantur. Quamobrèm illæ inutiles euadunt alendis membris: hę non tàm exigua capillaria ingredi nequeũt, verùm etiàm alias prohibent, nè progrediantur, nèue, prætèr ſerum quidquam per arctiora inteſtitia diſcurrat pro partium organicarum nutritione.

Cutaneę maculæ 38. Vnum itàque omninò ſerum, quod venenoſis bilioſiſque ſalibus turgidum minimas arteriolas ſubire diximus, Corporis peripheriam aggreditur, ac verè, inquam, aggreditur. Quandoquidèm tantùm abeſt, quin eiuſdem fibras nutrire valeat, vt potiùs depaſcat; ad minimùm autém Miliares glandulas, quas obtinuerit, tandém obſtruat impacto in ipſarum poros aliquo é craſſioribus, quos ſecum vexerit ſales. Hinc ergò perſpirabili materia ſuppreſſa, quoniàm circumſtantia vaſcula in quibus, vtpotè latioribus, rubicundi aliquid ſempèr eſt, diſrumpuntur, propterеà & Maculæ adextremum excitantur in Cute purpureæ, petechijs, ſiué Exanthematibus grãdioribus ferè æquales. Vndé itá *Tilingius*: *Petechiæ, non modo in contagioſis, ſed interdum quidèm in alijs quoque affectibus apparent, vt in Scorbu-*

to

to, Lue Venerea *&c.citrà peſtem vel peſtilentem febrem: ſed earum ab his differentiam* [addit] *peritus Medicus ſola inſpectione, & circumſtantiarum conſideratione facilè animaduertet.*

39. Quòdſi compertâ in ijſdem Glandulis Cutaneis materiâ aliqua ſiué Nutritioni, ſiné Tranſpirationi dicatâ moleculas etiàm inueniat illud ſerum à Celticis, quibus ſcatet, omninò diuerſas, protinùs indicto bello & tumultu excitato Glandularum oſtia, parieteſque conſternet, vaſorũm repagula, auferet, ſanguinem denique hinc eductum, atque ad luctam inſtigatum in pus confinget; quod erosâ Cuticulâ liquidum priùs, mòx verò à nitro aereo inſpiſſatum ſolidam, hoc eſt cruſtaceam naturam inducet, idque in facie, in trunco corporis, in Extremitatibus, planè vt in *Iob* citato, de quo itá *Sacrę Litteræ: Egreſſus Satan à facie Domini percuſſit Job vlcere peſſimo á planta pedis vſque ad verticem Capitis*. Obſeruaui Ego Cruſtas, quæ laxiori cuti penès capillare aliquod ſuccreuiſsent, habuiſſe infrà ſe aquam limpidam, adſummum parùm turbatam, ſiué flauam; & quę adeò opercula quorundam ſcrobiculorum eâdem aquâ repletorum ęmulabantur, latas inſùpèr, craſſas, circumhęrentes: quot- Scebies. *Obſeruat.*

quot verò in arcto, vt ſuprà Muſculos, proueniſſent, fuiſſe vtplurimùm ſiccas, labiles, fluxiles ſquammarũ inſtar, tàmque frequentes, vt herpetes mentirentur.

Impetigo 40. Sed iſtæ, vtpotè ad caſum pronæ, ſi prætereà ex irritatione virulentorum ſalium iuſto crebriús fuiſſent exſcalptæ, ablatis per interualla etiàm fibrillis, quibuſcum pelli toti adhæreſcebant, latiores pedetentim factæ, Serpiginis, aut Impetiginis nomen promerebantur.

Lepra 41. Illæ verò, craſſiores Cruſtę, etſi minús pruriginoſæ, quoniàm tamen ichore abundabant, Pſoræ, Heraclei morbi, Leontiaſis, Satyriaſis, Lepræ, Elephantiaſis [vt qui affectus ferè vnum & idem ſunt, nec niſi nomine intèr ſe differunt] ſpeciem pręſeferebant tanta malignitate, vt quæ crebró ſcalptę corpus altè confodiſſent, cancroſam naturam ſtatim inducerent, manante propterea ſanguine ac malignitatem, ſeù acrimoniam illam ſuo effluxu connotante. Horreo profectò, ac tremit adhùc animus ad recordationem eorum, *Obſeruat.* quos ità infectos noui ad nos confugiſſe. Ipſe, ſcilicèt vidi aliquot Elephantinâ eiuſmodi pelle inductos, quâ viſu etiàm priuabantur, ambuſtos quaſi ſtipites repræſentaſſe, & qui

ad

ad extremum cùm lotium redderę non poſſet accenſa intenſiſſimâ febre ac delirio correpti vitâ deceſſere. Sectis cadaueribus inueni Cerebrum penè aridum, Renes nigerrimos, exvlceratos, cutim tabidam & arentem (ſimiles in hoc Beluis, Jmprudentiæ æquè ac Impudentię ſuę ſic admoniti; vndè & beluinum nomen huiuſmodi morbi generi conceſsũ eſt: *Cutis animalis Elephanti*, inquit *Caſsiodorus*, *vlceroſis vallibus exaratur, ex quà Tranſpontaneorum neſanda paſſio nomen accepit.)*

42. Rurſùm ſeroſus ille latex ſiquidèm nil ſucculenti habet, quod defferat ad Bulbos, ideſt radices pilorum in *Pube*, Mento, Capite &c. exiſtentium, vectis propterea illùc potiùs totidem veluti acinacibus, quot ſunt, quibus ſalibus inſtructus eſt, interiores eiuſmodi germinum canaliculos deuaſtat, diſijcit ac proſternit Alopeciam ſic inducens, Menti glabritiem &c. Alopœcia

43. De colore *Aphrodiſiacorum* ſubflauo, aut luteo dicemus poſteà. Cutis fædatio

44. De Cute igitùr quod in reliquum dixerim: expanditur ea nõnullibi in tumores quoſdam œdęmatoſos, quatinùs ſerum totiès nominatum per ipſius poros aliquandò diffunditur liberaliſſimè, nec poſtindè vias inuenit OEdemata

per

per quas in reliquam maſſam reducatur deficiente præſertim motu cordis impulſiuo, ceù quem diximus in Lue *Venerea* deſiderari.

Adipis conſumpti

45. Labitur vlteriùs idem ſerum in Membranam communem adipoſam, vbi quicquid melliginei ſupereſt abligurito vacuos relinquit fauos, ideſt alueolos, in quibus pinguedo nidulabatur: & ſic integumentum illud emunctum remanet, tenue ac vix perceptibile, quemadmodum & Omentum (adipis ſcaturigo ex *Mapighij* ſuſpicione) vt quod in Lue *Gallica* viſum effugit perinde quaſi fuerit eliquatum.

Dolores in Muſculis

46. Iàm verò quanto magis gracileſcit teges iſta oleoſiſque globulis fraudatur, tanto acerbius pungitur ex ſalini phlegmatis incurſu præſertim in lamella ſua interiore, quę carnea eſt & Muſculorum communis.

Nodi

47. Muſculi paritèr tali inluuie farti rigeſcunt. Quocircà ipſorum motu non tám lentè, quàm moleſtè ſuccedente Corpus aggrauatur Lentor tamen iſte, vt & moleſtia creſcit eó magis, ſi Ligamenta ac Tendines ex eôdem ſero ſimilitèr fuerint imbuta. Quippè ſic Neruis preſſiùs irritatis Animus accuratiorem Corporis ſe præſtat OEconomum.

Ganglia

48. Et, quod rurſúm Tendines ac Ligamenta

ta: patet his expletis ac ſero veluti maceratis aliquot ipſorum fibras alicubi proculdubiò relaxandas eſſe. Vndè fit, vt excitato intér eas quodam quaſi Folliculo Ganglion ibidèm poſtea innaſcatur, cumprimùm ſcilicét incluſa humiditas foràs euaporauerit.

49. Hac etiàm ratione proueniunt Nodi, ſeù protuberantię *Gallicæ*, Perioſtij fibris nimirùm elongatis, & concluſo ſucco poſteà exſiccato. Qui, ſi denuó alterius ſeri occaſione, liquefactum eat, & ſalia in ipſo anteà fixata denique in motum agantur, protinùs in pus conuerſus abſceſſum molietur, in Therioma tranſibit, nempé in vlcus teterrimum, ferinum, & ſummè malignum, colore fœdum, nigrum, liuidum, muccoſo humore repletum &c. cuius cauſam in ſanguinis ichoreſcentia cauſticâ & putrefactione conſiſtere prodiderũt *Hippocrates*, *Celſus* & alij Morbi *Gallici*, vt & Luis *Venereæ* nominum adhùc ignari. Theriomata

50. Qualis interim futurus ſit dolor ex eiuſmodi Stygio tanquàm vdore in tám delicata Organa ſęuiente deprehendet is profectò, qui Mentem nouit paſſionibus ſui Corporis eſſe pręſentiſſimam, imò & huius cruciatus ab Aliquibus pro Mentalibus omninò reputari, ſola nimirúm Mente de ipſorum intenſione, Dolores nocturni

aut extenſione iudicante. Cùr autèm noctù vtplurimùm exacerbari ij ſoleant indé eſt, quià tali tēpore nitri aerei glebę fixiores ſunt quám interdiù; ac proptereà cùm tùnc ſanguinis coagulationi auxilientur, & per conſequens vberiorem ſeroſi laticis promoueant expreſſionem, ſequitur quòd auctà penu, iſtius actio paritér augenda ſit, & cùm præthereà, ex eiuſmodi fixatione ſales maiorem acquirant molem, quâ ad feriendum magis idonei euadunt.

Caries Oſsium. 51. Sed iterùm quod Theriomata præfata, qui neſciat ab his Oſſa quandòque cariari? ſeorsùm hæc, id-ipſum nihilominùs ſerum vltrò talem cariem audet. Cum enim ſe ſe vel in penitiſſimos Oſſium poros intrudat, eòdemque vnà phagedenicam ſuam muriam conuehat, nonnè liquet iſtius vi eroſionem quamlibet, ab eo patrandam eſſe?

Præſertim Cranij. 52. Vt verò intèr Oſſa Cranium poris hiſcit grandioribus atque ex alia parte cœteris exilius perhibetur, ità citiùs teritur atque abſumitur aliquandò, nullo etiàm prægreſſo vlcere, aut aliquali inflammatione Sic Mirandus *Senex* vidit Capitis ſuturam excauatam; vidit inſupèr oſſium cariem ſeú teredinem, quę eſt pertuſio oſſis ex corruptione iuxtà *Galenum*

lenum. Cœterò poſt Cranium, veniunt Sternum & Clauiculæ, quę præ reliquis tentari carie animaduerti.

53 Locus hic iàm profectò eſſet de Verrucis aliquid libandi, ceú quæ *Siphyllidis* non tàm parentes, quàm & Filiæ nuncupandę. Uerùm quoniàm de ijs alibi vel ex profeſſò actum eſt, plura dicere non vacat. Confirmaberis nihilominùs adhùc magis in veritate Syſtematis ibidèm à nobis poſiti quoàd earundem cauſam, ſi hìc aduertas, quòd huiuſmodi excreſcentiæ nonniſi ex ſero fibras cutaneas alluente obtineri queunt, vt eſt manifeſtum. Verrucæ

54. More Verrucarum educatę fibræ, quæ inferiorem *Ani* partem conſtitvunt (eoque adhùc maiori iure productæ, quòd in tali loco multo adipe obduci ſolent) in extuberantias faceſſunt, quæ duplices, interdùm triplices numerantur; *nec ſunt Hemorroides* (inquit *Celſus*) *ſed eminentes tumores nunc molles nùnc duri, figura rotunda & nihil liueſcentes*. Ex quibus verbis liquet quì differant Condylomata à Mariſcis, ijs nempè productionibus, quas eidem *Sedi* euenire diximus ex attritu, quem Cinędi patiuntur. Hæ quippè multę ſunt, liuidæ, conciſæ, oblongę ceſpitantes &c. vt diximus ſuo loco. Fiunt ſimilitèr, ac penè ad Condylomata

eundem modũ Condylomata in *Vagina* muliebre proptèr parem iſtius partis atque *Ani* in ad ipoſo contextu ſituationem facilemque fibrarum elongationem, vt patet.

55. Ordo nùnc nos ad cognata deuoluit. Nouimus in ſuperioribus [*Artic.* de Pano *Inguinis*] quemadmodùm Bubones *Venerei* fiunt ex viru acido lymphã vſque in Ueſſiculoſis Glandulis condenſante. Remanet hìc inſinuandum, quód cùm in Lue *Gallica* loco lymphæ ſanguineæ puræ ac oleaginoſæ nil, niſi quidam hydor fixis, cathereticis, ſiuè corroſiuis ſalibus turgidus tranſeat ad tales glandulas, hinc eſt quòd obſtructis eiuſmodi Ueſſicularum poris, atque impedita cribratione, eædem glandulę poſteà turgere debent, nihil adeó excernentes, ſed tantùm totiès decantatam ſeroſitatem admittentes. Quæ cùm itá ſint, prætér Bubones in *Inguinibus*, fiunt alij ſub Alis; Strumæ itèm ad Iugulum, Parotides ad Aures &c: et, ſi porrò ſuperiacentibus Muſculis preſſuram fecerint, diſruptis vaſculis ſanguiferis inflammantur, exulcerantur, imò, vel ſi humor in Glandulis coaceruatus prę lõgiore morâ tandém in fermentationem eruperit. Denique vlcus hoc cancroſam naturam plerùmque induit. Hinc Bubones obſeruaui in

Bubones, Strumæ, Parotides

Obſeruat.

in Lue *Venerea* imprudentèr apertos curâ qualibet non obſtante impediri nunquàm potuiſſe, quin malignauerint; adminimúm verò eorundem aperturã in fiſtulas degenerauiſſe.

56. Quod ſupereſt de alys in alys partibus Veſſiculoſis glandulis è genere Conglomeratarum: imminvuntur iſtæ feré vniuerſim, abliguritâ lymphaticâ pinguedine, quâ naturalitèr ſcatere ſolent; liueſcunt inſupèr ac dureſcunt adeò, vt ſchirroſum habitum aſſumpſiſſe videantur ob defectũ videlicét olei, quod eaſdem in debitâ mollitie continebat. Extenuatio Glandularum

57. Cerebri autém Cortex (qui itidém Conglomerata glãdula audit Anatomicis) abs me in Lue denatorum Cadaueribus inuentus ſempèr eſt flaccidus, laxus, humidus, quaſi putreſcens: Obſeruaui paritèr in eiuſdem Cerebri Ventriculis fluctuaſſe ſubflauam quandã ſeroſitatem illius æmulam, quæ mòx dicetur in externis partibus reperta; Aderant quòque in illius Sinubus excreſcentiæ ſanguineæ poliposæ plurimæ, nigræ, ſero innatantes: Denique pia præſertim Menynx penè tabida videbatur, lurida, ſquallida, vaſculis nigricantibus exarata, ſed tàm exiguis, vt oculorum aciem penè diffugerent. Ex quibus propterea animaduerſionibus apertè deduxerám, Morbi Capitis *Obſeruat.*

 cùr

cùr tali morbo ſubiecti Strabi, Balbi, Obſtipi, Tetanici, Conuulſi reddãtur, alijſque Neruinis ac Cephalicis affectionibus dediti, vt Epilepſiæ, Apoplexiæ, Comati &c.: Nec ſubijt mirari *Paracelſum* eiuſdemque Aſſeclas hanc Luem, Lepræ titulo, totam ſoli Cerebro adiudicaſſe; quandoquidèm noueram à ſeroſitate illà quamlibet in Cerebro tàm Spaſmodicam, quàm Animalem ægritudinem ludi poſſe.

Bilis copia

58. Sola adeſt Hepatica, ſiuè Hepar & ipſe à *Modernis* Conglomeratarum Glandularum cathalogo adſcriptus, quę porrò in Morbo *Gallico* neque obſtructionem patitur, neque aliam infectionem: cuius rei cauſam arbitror, quòd non lympha, non vaſa minùs teretia, ſed ipſe numero ſanguis largo flumine influit in illius ſubſtantiam; vndé eſt planè, quòd ſolis Iecurinis Veſſiculis ſegregandi munere ritè fungentibus Bilis poſteà ſic exundet in felleum folliculum, vt ponderi iàm alibi indicato potuerit æquipollere. Sed hęc in gratiam eorum, qui huiuſce Uiſceris intemperiem arguunt in cauſâ Luis *Venereæ*. *Montani* videlicét, *Maſſæ* atque omnium penitùs *Antiquorum*.

Undé Cutis flauor

59. Iámque ex eà Bilis affluentiâ quâ tot incommoda Ægrotis afferri ſuprà demonſtrauimus, dicendum nùnc eſt prouenire & ipſam flaue-

flauedinem, quæ tales Infirmos tingere conſueuit maximè defficiente adipe, ſeú ſulphure ſanguineo, quod eandem bilem viſcare atque abſcondere potuiſſet.

60. De Conglobatis autèm Glandulis, quod in totum dixerim, hæc eſt regula: ſcilicèt vt vbìque & ſempèr tamdiù decantatam ſeroſitatem eructent: Hinc, in Pericardio, Veſſica Vrinaria, Sphinctere *Podicis*, in Vtero, *Vagina* muliebri, Tunica vaginali *Teſtium* &c. acri colluuie illa deſtillãte vbìque phlogoſes, vbìque Vulnera, Excoriationes, Vlcuſcula, Corruptiones panguntur; in Corde inſupèr ex humoris Pericardij irritatione fiunt Palpitationes, in Veſſica Strangurię, Diſſuriæ, & ſimilia plura. Palpitationes, Vlcera Ueſſicæ vrinariæ, &c.

61. Peculiaritèr nihilominùs *Pudenda* impetit præfatum ſerum, proptèr nimirúm iàm alibi allegatam analogiam, quam nouimus intercedere intèr dictum virus & poros eius loci, vndè ſua traxit Incunabula; & proptereà Gonorrhœas, Vlcera, Excoriationes &c. in præfatis Sedibus excitare ſempèr geſtit. Pudendagra

A *Legitima* ad *Spurium*: hæc ijſdem Accidentibus ſtipata in publicum prodire ſolet, quibus & prior; verúm non adeò crebris, neque, III. Accidentia *Spurij*.

vt

vt alibi iàm dictum eſt, ità violentis. Comitantur nimirùm hanc Puſtulę in Labiis, Ore, *Pudendo* &c, Duritates in Mammis, Juncturarum dolores, Tumores in Artubus, Depilationes ac ſimilia leuiora, dirioribus Symptomatis raró, ac ferè nunquàm apparentibus, qualia nempè ſunt Nodi ſiuè Exoſſoſes, ipſorum Oſſium Caries, Vlcera phagedenica, Naſi conſumptio &c. Dabo propterea aliqualem *Spurię* huiuſce Luis deſcriptionem. Româ redux anno 1702. ſeceſſeram in Oppidum, *Burgi Alarum*, Incolis *Borgo d' Ales*, vbi non ità pridèm bini Jnfantes ad valuas cuiuſdam Ecclesiæ expoſiti, vulgo *Proietti*, ab illius Loci Scabinatu ſuſcepti, ac totidem Nutricibus alendi conſignati fuerant. Euenerat proindè, vt pauco temporis interuallo Mulieres iſtæ ſchirroſa tubercula in Mammis, vlcuſcula in Ore ac *Pudendo* pati cæperint, neutrâ tamen nihil minùs quàm de Lue *Venerea* ſuſpicante. Nihilòſeciùs vtraque in dies magis tabeſcebat, Strumæ ad Jugulum, Sugillationes ac Maculæ in vniuerſo Corpore, Iuniori etiàm fæminæ œdema prægrande in Genu dextro adiungebantur. Miſericordia ergò motæ aliæ Conterraneę, quibus vel lac abundabat, vel vices officij rependendi in votis erat,

Obſeruat.

at, illùc turmatim conuolantes breuì etiàm parem ſortem obierunt, donèc tandém vel domeſticarum occupationum causâ, vel laborum, quos in agris perdurare debebant, aliæ apùd alias puſiones ſuos [vt eiuſmodi fœminarum ferebat conſuetudo] nutricatum deponendo, hæ ab Alumnis, hi à Nutricibus ſic in fecti ſunt, vt nec Lactantium, nec Lactentium quiſpiam ſupererit talis peſtis expers. Sed miſellum illud male-natorum par iám fatis ceſſerat, ſexto videlicèt ab ortu menſe: Iuuencula paritèr illa Nutrix pręfata poſt Maciem Hecticâ febre correpta deceſſerat, ſuperſtite adhùc alterâ ſeniori, ſed magis viroſâ, & quæ nihilominùs eundem curſum percurrebat. Cœteró tàm liberi, quám Parentes, quo tempore eò me contuleram, ſe habebant hoc pacto. Vlcera imprimis mali moris in nonnullis, in alijs Aphtæ plurimæ Puellorum oſcula deuaſtabant, Excoriationes *Inguina* populabantur, Scabies demúm ac Puſtulę Corpuſcula vniuerſim aliquandò continebant: in Matribus Ora erant fœtida, cutis color cretaceus, Mammæ ſugillatæ ac vlceroſæ, Capillitia glabra, Vires proſtratæ, Menſtrua irregularia, *Sinus pudoris* exulcerati. Euenerat periformitèr, vt quot quot ſiuè

has, ſiuè illos fuiſſent exoſculati Coniuges; Filij, Fraterculi, Conſanguinei &c. eandem ſortem ſubijſsent. Sed Genitores eiuſmodi Alumnorum ijdemque talium Mulierum viri è maribus ſuprà cœteros affligebantur. Nihilo tamèn ampliùs laborabant, quàm Oris vlceribus, Scabie, Maculis Puſtuliſque cutaneis, Articulorum doloribus, Hemicraniâ, ſimilibuſque ſymptomatis benignioribus, in reliquum vegeti ac firmi. Dubitatum quippè fuiſſet eorundem *Pudenda* plagis aliquibus eſſe vexanda ſtante vlcerosâ diatheſi *Vluam* Vxorum affligente. Verùm plures ego noueram & antè hos, & dúm hæc ſcribo, qui á *Spurio* contagio *Pudendagram* nunquàm tulerant. *Dùm*, inquam, *hæc ſcribo*. Idem quippè nupèr (hoc anno 1715.) contigit in Vico hàud procul ab Vrbe ASTA, cui nomen vulgo *Caſtagnito*: vndè vxorati homines pro ſe, Coniugibus, Filijs, Affinibus, Amiciſque pluribus conſultationis ergo ad me profecti, poſtquàm auditâ causâ (eâdem nimirùm, quæ in Oppido præallegato] quicquid ſibi, Suis, alijsque in eo affectu accideret recitaſsem [neque enim ipſi quid enarrarent ſatis ſciebant] adeòque applaudiſsēt tanquàm diuinanti; quùm tandèm eò deueni, vt dixerim, putare me

pro-

probabilitèr ipſorum neminē in *Obſcænis* partibus aliquam læſionem pati, maiori cum admiratione id verum eſſe faſſi ſunt, idemque de reliquis in Pago relictis aſſeuerarunt. Ratio huiuſce incolumitatis ſi quæratur, præſto eſt. Ettenim Virus *Venereum* quó longiùs ab ipſo fonte [*Pudendo* ſcilicèt Meretricio] diſceſſit, eò minori pollet energiâ. Hinc noui mulieres ex Maritali copula, dúm Viri *Pudendagra* tenerentur, in Gonorrhœam lapſas ſanatos poſteá ampliùs non infeciſſe, ipſis interim difficilé (vt ſuo loco oſtenſum eſt] ab eo morbo reſcipiſcentibus. Uerúm quicquid de his ſit; ſatis ex hiſtoria iſta patere arbitror qualis & quanta exiſtat *Spuria Venereis* ſeges ac meſſis.

Hæreditariam propterea quod concernit: hęc triplicitèr conſiderari debet; prout videlicèt vel à Matre prouenit, vel á Patre, vel à Nutrice: & ſi à Matre, rursùm duplicitèr. Nàm hæc aut per ſe, ex cauſis nimirùm in Theoriâ allatis, vel ab alio infici potuit, vt á Marito vlcere *Præputij* laborante &c Iàm igitúr pueri ſati matribus parùm honeſtis, & quæ adeò *Pudendagram* libidine ſibi compararint, prærnaturé in lucem exeunt, quarto, quinto, adſummùm ſexto geſtationis menſe: ipſi etiàm IV. & Hæreditarij.

 ab-

abortus, ſi talem parentem habeant macilenti ſunt, emuncti, tenues, depiles, excoriati, ſemicocti, rubri [*Fallopiana* comparatione] velut gambari elixi, nec diù denique lucis vſura fruvntur: Qui veró à matre ſunt per Coniugem fœdatâ, hi vſque ad legitimum quidèm tempus Vtero geſtantur, ſed nati graciles, teretes, languidi, quæruli cernuntur, prætereá depilati, rhagadibus pleni ac fiſſuris, quamvis ad extremum nec tàm repentino fato ſubijciuntur, atque aly mòx indicati. Si verò à Patre *Hæreditas* illa ſit; licét hic minorem in Generatione partem habet, non deſinit tamen, quin vel teterrima Luis veſtigia, imprimat in filijs, præcipuè ſi *Legitimo* laboret morbo, & ſemine ſcateat ſalillis celticis referto. Quippè aliás, in Lue *Spuria*, vti, eiuſmodi corpuſculorum agmen rarum eſt, quòd nempè in transfuſione ſua defecerit, ità ex longiori circulatione, diutinâque humorum maceratione diſperit aliquandò atque obliteratur. Sin hoc, ſulphureis fortaſſe, ceù compedibus implexum toto vitæ tempore in filiorum corpore cubatur, nec demùm niſi vi fermentationis alicuius, vel diſſolutionis ſe aſſeret in libertatem decimo, vigeſimo, aut trigeſimo ætatis anno Luem tunc *Venereã*

exe-

exerens ſi angulis integrum fuerit; mutata veró configuratione pro Lue Cachexias, Tabes, Atrophias, Rachitides, Arthritides, Scabies dabit, vt & alia huiuſmodi. Euenit pariformitèr ex Patre, qui ſemen vel radicalitèr, vel per viam *Spuriam* habuerit inquinatum, vt in prima, vel paulo poſt primam conformationem in fœtu fiant noduli ex ſalibus & ſulphure, ideſt lympha, prædictis; qui laxis eiuſdem membris intimè penetratis, ſecus oſſa [veriùs oſſium rudimenta] ad Articulos tandèm deuoluuntur: vbi porrò, quoniàm indè ampliùs ab humoribus elocari nequeunt proptèr eorũdem capita, ſeù Condylos, ſiſtunt iccircò ſe ſe, atque in Perioſtio tàm hos condylos, quàm iſtorum Acetabula inueſtiente ſtationem ponunt, vſquequòd ineunte ætate enodentur, diſſoluantur, atque incluſis demùm ſalibus *venereis* faciant exeundi poteſtatem. Tùnc igitùr emancipata hęc, tametſi in figuratione detrimentum paſſa fuerint, idonea nihilominùs adhùc ſunt ad fermentandum. Quamobrèm cum etherogeneis ſibi, inque Sanguine innatantibus particulis rudiuſculis partâ turbâ, vicinæ fibræ diuelli, ſanguifera vaſcula diſrumpi incipiunt ſic quòd ad extremũ articulationis actio impeditur, Inflammatio

 gigni

gignitur, & Tumor adeò ibidèm excitatur nō nihil liueſcens ob veneni naturam Vitriolicæ proximam, vti nouimus. Iàm veró ex tumore Abſceſſus fit; vndé infernè à pure corrupto oſſe, Muſculi ſupernè ceù terebrà perforantur: atque ità demùm proptèr arctam partis ſtructurã ichoriſque ſtipticitatem fiſtuloſum vlcus gignitur Spinę ventoſitas dicta, *Seuerino* Pedartrhocaces, quòd nimirúm Metatarſo fiat vtplurimùm proptèr Articulationum in eo loco latitudinem ac pluralitatem: quicquid ex aliâ parte contingit etiàm Spina ventoſitatis, nec minus raro, in Metacarpo, itèmque in alijs Oſſium iuncturis, vt in connexione Cubiti cum Oſſe humeri &c. ſed hoc non ità crebrò. Vbicùnque verò ſitum fuerit tale vlcus, in moribus habere ſolet, vt quó plus tumet iunctura, Artus vtrinque decreſcant. Sugitur enim iugitér per dictam fiſtulam nutritius ſuccus, hoceſt, ruit quá data porta in malam frugem: corroditur etiàm à Veneno ibidèm latitante, quicquid vltrà membri certam dimenſionem extendi nequeat & totum corpus inuadere proptęr acquiſitam poſſeſſionem, quę cum membris cœteris non communicat, Nihiloſeciús nutrimento Corporis exindè quotidié effutito Contabeſcentia, Dolor, Mors

Mors ſuperueniunt miſeris filijs nedúm viuere aſſuetis, atque infimæ Pubertatis. Quodsì porró venenatorum ſalium inuolucra præallegata ad tàm ima, nempè oſſa, non deſcenderint; verùm ſub cōmunibus Integumentis condita ac ſubſtrata fuerint, profectò eadem, vti ad communia lymphę excernicula, glandulas ſcilicèt Conglomeratas ac Veſſiculoſas cum tempore deferrenda erunt, ſic Tonſillas deniquè, ceù in edito ſitas glandulas, ac præ cæteris Cuti viciniores adepta ibidèm obſtructiones facient, quæ Tumores Schirrophlegmonoſos ſecum trahent, ideſt Strumas. Ac poſtremò in ipſa Dermide caſtrametata, obſtructis pedetentim glandulis eiuſdem miliaribus paruiſque phymatibus excitatis Herpetes generabunt pro cauſæ facultate etiàm Eſtiomenos. Supereſt Nutrix; hæc etiàm pro ueneni robore Lactentem magis, minúſue inquinare ſolet, & citiùs tamen, quàm ſi à Patre *Spuria* Lue contaminato malum effluxiſſet. Breui nempè in Ore fiunt aphtæ in peius quotidiè degenerantes: Jnfans etiàm languet, pallet, non vigeſcit, ægrè ad inceſſum ſe diſponit, ſi parum veneni ſuxerit &c. nàmque ex maiori iſtius copia morbi contingunt, qui intrá pauca eundem vel ipsà vitá

de-

deſtituunt, vt eſt manifeſtum. Atque hæc de Lue *Hæreditaria*: quæ licèt quod Nutricem poſſet aliquandò vocari *Spuria*, tamen, quia mater eſt, quæ nutrit; à Nutrice iccircò affectus intèr maternos adeòque *hæreditarios* duximus computandos.

§ 3

J. Natura Morbi. TOt in vnum conſpirantibus plagis, tot laruis totque eiuſdem propaginibus moniti quidni repetamus heic, quod initio eramus augurati, eſſe videlicèt *Veneream* Luem *Complurium malorum à ſanguine per acido-fixa Venerei alicuius Vlceris ſpicula dyſcraſiato, ſiuè grumefacto, & corrupto, cumulum & Prouentum?* Annuunt certé omnes, & ſic *Mercatus* præ cæteris, & *Vigonius* autumare iamdudùm non dubitarunt, quòd *omne morborum tàm acutorum, quám chronicorum genus cum Gallico poteſt complicari*. Hinc alij *Compendium illam Ægritudinum omnium; Iliadem omniuariam, inenarrabilem; Miſerabile Scortatorum flagellum; Morbum pluſquam Herculeum, Leoninum occultum, doloſum, pertinacem, inſuperabilem* appellitarunt, verbo, Mare malorum. Aſt non omnes tamen, neque vnà, vbique & ſempèr coeunt iſtius procellæ: verùm pro temporum, ac ſubiectorum varietate nùnc plures,

res , nùnc pauciores,moleſtæ, tolerabiles, intenſę, remiſſæue ſpectantur ; vt ſi vetus, aut noua ſit ea Lues, *Legitima*, aut *Spuria*, Hyeme, vel Æſtate: & quod ſubiecta,difficile inuentu eſt,quod virus ità alicuius cruori accõmodatum ſit, vt ipſius particulæ hunc amuſſatim penetrare,ſcrutari,transfodere,valeant; nullæ pereant, liqueſcant, figuræ ac molis tetrimentum faciant: vt itèm omnes vires ſuas exerant, incœptumque alacritèr vrgeant; vt denique ſanguis ad eum modum alteratus ſit, qui requiritur ad plus centum ægritudinibus inducendum. Nimirùm ineſt cuilibet peculiaris quædam in Humoribus, aut in Organis ſtructura,cuius ratione naturalitèr *Venereo* ſeminio reſiſtitur: non naturalitèr autèm Cibi, exercitationes, Aer calidus &c. multum poſſunt; Vltimò, prætér naturam, ipſi morbi, vt febres ſuperuenientes Luem quantumuis *Legitimam* ſupprimere, interdùm, etiàm extinguere conſueuerunt, viru ſcilicét uolatilizato, atque in aliam ſubſtant iam, conuerſo. Verùm de his fuſiùs in Prognoſticis.

Quod impręſentiarum; vtvt Lues illa rara, vtut mitis adſit, magni nihiloſeciùs intereſt eiuſdem proceſſum metiri. Nos propterea tri- IJ. Differentiæ

plicem, aut quadruplicem ad immitationem *Fernelij* ſtabilimus eiuſdem differentiam. Prima eſt, quùm Os (ab hoc enim ſempèr incipiendum ob totiès vulgatum illum conſenſum *Arui genitalis* cum eodem Ore: de quo conſenſu ſatis plura alij, nominatim *Septalius*, *Spigelius*, *Sachsius*; cuiuſque rationem, miſſis armonijs omnibus & proportionibus, nos ad ſabacearum glandularum vtriuſque partis vniformitatem deffinitiuè ablegauimus) quúm, inquam, Os excoriari incipit; Gurgulio producitur, vnàque extenuatur; creſcit Sputatio; Mariſcæ in *Podice*, Exanthemata quædam & maculæ, aut paruæ Puſtulæ in aliqua corporis regione conſurgunt. Tùnc enim primitùs coaleſcente Lympha Serum in remotiores prouincias decedere incipit. Alter gradus eſt, in quo prætèr *Vterum* (qui in Fœminis, vt & Os, antè alia vexari ſolet) Mammæ dureſcunt; Scapulæ & brachia quaſi torpeſcere videntur; Dorſum Rhumatiſmus occupat; Scabies & granula pruriginoſa multiplicantur coeuntque Herpetis in modum; Dolores in Artubus perſentiuntur; Pili decidunt; Emicrania Synciput infeſtat; Vox rauceſcit; Spiritus fœtet; Naſus decurtatur, atque intrinſecùs cariatur. Siquidém in hoc virulen-

rulenta ſalia, quæ in ſanguine percrebuerunt (ex adiunctione aliorum in ſibi ſimilia conuerſorum) à præfato ſero iàm vniuerſim circumducuntur. Tertiús eſt, quandò Muſculi oppidò rigeſcunt, ijdemque dirę torquentur Nodis percelluntur: quùm, inquam, Ganglia in iuncturis, Tophi in Fronte apparent; Strumæ, Parotides, Bubones erumpunt: Vlcera doloſa in Gulâ, Palato, *Pudendo* & vniuerſa Corporis mole propullulant, ſiuè, Verrucę in eadem parte & ſchirroſa tubercula iuxtà Oſſa exoriuntur; quùm denique omnia redundant ſanie, præſertim *Ceruix* Vteri ac Mammę, quibus etiàm cancer accedit. Quippè in hoc ſtatu lympha ſanguinis proximè coagulata, balſamicum ſulphur exæſum, reliqua eiuſdem maſſæ elementa diuiſa. Quartus demùm eſt, in quo dicta omnia ad acmin peruenere, Tuſſi, Anhelitu, Macie, Febre hecticâ in ſuperpondium irrepentibus, vt & Vlceribus cachœticis & vix ad cicatricem peruenientibus, Uigilijs, Conuulſionibus, diarrhœis, ac tandèm Morte. Et plané, eâdem lymphâ omninò condenſatâ quid, niſi virulenta amurca nutrimenti loco ſit? Interim verò congeſtis circà Cor polypis duriuſculis ex illâ; circà reliqua autèm nigerrimis fœcibus ex ſanguine ſphacelato Corpus alimonia priuatum

vitâ etiàm deſtituatur opportet. Iàmque hi ſunt per quos gradus in Lue *Venerea* ad mortem acceſſus eſt, nec tàm in *Legitima*, quàm & in *Spuria*,& in *Hæreditaria*,ſaluis duntaxàt differentijs, quas intèr ambas iſtas Luis ſpecies & *Legitimam* illam intercedere iàm ſuprà denotavimus.

IIJ. Diagnoſis; Ex talibus itèm differentijs diſcernuntur facilè eędem luis ſpecies intèr ſe. Nàm ſi lenta, ſi blanda ſit Lues, & vel leniſſimis *Antiuenereis* obſequatur, *Spuria* cenſenda venit: *Hæreditaria* verò quotieſcùnque citrà apparentem cauſam Infans in morbos incidit,qui lymphæ argvunt condenſationem; videlicèt rurſùs triplicem nos ſtatuimus *Hæreditariam* Luē Prima eſt, quùm Puer pręmaturè naſcitur, videturque ruber, veluti excoriatus, decoctus, & citó demùm vergit ad interitum. Hanc enim nouimus á Matre deriuari, quę pluſquam Fœtum in Vtero, Morbum *Gallicum* in vaſis incubauerit. Altera eſt, quæ mitrior ab eadem genitrice infecta quidèm prouenit, ſed non eâ infectione,quæ obſeruatur in Lue *Legitima* detentis, ideſt non ità fixâ: laborauerit nimirúm Mater gonorrhœa, ſed quam á Coniuge,non verò cum pluribus libidinando contraxerit. Quamobrèm Infans in

eo

eo caſu ſtato quidèm tempore oritur; aſt intrà pauca nihilominùs Rhagadibus deprehenditur, & Fiſſuris, & Aphtis, & Tabe; quibus ni tempeſtiuè ſuccurras, biennium, triennium, aut quadriennium vix attingit, pro maiori videlicèt aut minori virus energia. Vltima eſt, quæ á Nutrice & Patre dimanat: ſed ex priori repentini atque euidentes fiunt morbi, cauſam facilé indicantes; ex poſteriori verò occulti, & qui nonniſi tractu temporis, cum aliarum affectionum laruâ ſe manifeſtant. Trium interim eiuſmòdi Specierum, *Legitimæ, Spuriæ*, ac *Hæreditariæ* Luis incommoda verè prò talibus haberi poſſunt, quotieſcunque non diuiſim, eſt vnâ fartim, ammuſſatim ſuperueniunt. Cæterò quippè plura ex ijſdem cum Hypocondriacis, aut Scorbuticis confundi ſolent: imò in regionibus ſeptentrionalibus oriſque maritimis [vbi Endemius, familiaris ac veluti vernaculus eſt] Scorbutus inueteratus & grauior luem *Veneream* ità aliquandò mentitur, vt ægerrimè Medicus & ſibi & quærentibus fidere poſſit. Nam Bubones & furunculi ſæpè *genitalia* aut eorum viciniam infeſtant; haud raró quòque infert exulcerationes linguæ, gingiuarum, palati, cariem maxillarum & complura alia,

quę Symptomata 49. numero ſupputauit *Eugalenus*. Quanquàm quod Bubones; differunt *Gallici* á Scorbuticis, quòd in illis apertis materia pinguis reperitur, quale nihil in iſtis Scorbuticis apparet. Præterea tumores ſcorbutici ſequuntur vitam calamitoſam, *Gallici* luxurioſam. Uideatur hac de re idem *Eugalenus*. Quod autèm reliqua, *incipientem ſcorbutum* (loquar cum *Sennerto*) *eiuſque prima quaſi rudimenta produnt laſsitudo ſpontanea, in abdomine & cruribus grauitatis ſenſus, Crurum debilitas & dolor obtuſus, Pectoris anguſtia ac reſpiratio difficilis, quę ſenſim percrebreſcit.* Lues autèm *Venerea* in Ore, Cute, Articulis breuì ſe manifeſtat: ægroti conſtant viribus, benè reſpirant &c. Præterea in Scorbuto accidunt Ventris, Hypocondriorum, Lumborum, Dentium dolores, Vomitus & ructus, lypothimiæ, Febres erraticæ, omniuarię hæmorragię, horror, tremor, ſtupor, triſtitia, memoriæ defectus, paralyſis &c: quæ in Lue *Venerea* raro contingunt. Denique, poſt anteactæ vitæ ſcientiam, tutior Luem à Scorbuto cognoſcendi modus erit mente recolere proceſſum eiuſdem Luis, quem tradidimus. De malo Hypocondriaco res eſt clara: tantùm innuam reſpectu vtriuſquehuius morbi, Hy-

po-

pocondriæ ſcilicét, ac Scorbuti, aſſimilari hos valdoperè Lui *Venereæ*, quòd ab eâdem cauſa pendeant, ideſt à lymphæ in ſanguine condenſatione, quę minor eſt in affectu Hypocondriaco, maior in Scorbuto, & maxima in morbo *Gallico*, pro ratione nimirúm virus, à quo producitur. Supereſt ergò Lepra, quæ niſi Lues *Venerea* eſt, certè nihil aliud eſt, lepra, inquam Arabum nuncupata (quandoquidèm altera Græcorum nihil diſſidet à Scabie fera) Fauent opinioni meæ hodierni Luis *Venereæ* deſcriptores: & ipſe idem, dúm Veterum monumenta reuoluo ac de Lepra Tractatus lego, vel ab ipſis titulis Luem *Veneream* videor perluſtrare. Sic ex *Montagnana* hęc tranſcribi poterunt. *De Lepra propriè Elephantiaca, cuius accidentia ſunt Caſus pilorũ barbæ & Superciliorum, Puſtulæ per vniuerſum corpus apparentes, Aſperitas & raucedo vocis Difficultas anhelitus, Sitis immoderata, Tenſio ſplenis, Multitudo ventoſitatis in omnibus Inteſtinis*[& hoc ipſum eſt, quòd oblitus ſum indicare *paragraph. ſuper.* vidiſſe nimirùm, me Lue *Venerea* extinctos habuiſſe Inteſtina turgida, vehementèr inflata; quod ego in Bilis exuberantiam pròptereá refundebam) *Fœtor horribilis totius corporis, defædatio cutis capi-*

capitis, Corruptio coloris naturalis, Multitudo puſtularum in facie, Alcooſa diſpoſitio in ore, Pruritus in vniuerſo fere corpore, Anguſtia partium naſi, Impotentia motus membrorum, Stupor eorumdem, Diſpoſitio maculata ſeminis genitiui &c. Nàm quorſum hæc, niſi vt oſtendatur, morbum *Gallicum* obſidione Neapolitana antiquiorem fuiſſe? & tamen neutrum creditum fuit hactenùs, habeturque ſempèr tale malum à *Carolo* Rege inchoaſſe. Quicquid de his ſit; proteſtati fuimus ab initio, nolle nos in has quęſtiones deſcendere, apparetque ſatis ex Theoriâ Noſtrâ quamobrém Lues *Venerea* vel à *Nannaco*, vt aiunt, exiſtere debuerit. Hinc Antiquiſſimus ille Polyſthor *Herodotus* refert ob depeculatũ in Paleſtina *Veneris* Vraniæ Fanum Spoliatoribus prolibuſque à Deâ morbum fuiſſe immiſſum Theliam, ideſt *Pudendi* defluxionem; quam veriús ex conſuetudine cum ſcortis illic ſacra facientibus contractam arbitror, planè vt in caſtris ad Neapolim. Narrat deindé *Iuſtinus* de Agatocle Siciliæ Tyranno, quòd formà, & corporis pulchritudine egregius, cùm diù vitam ſtupri patientia toleraſſet, annos poſteà pubertatis egreſſus libidinem à maribus ad fœminas tranſtuliſſet, tandém mor-

bo

bo correptus fuit, *quo toto corpore comprehenſus* [ſunt illius verba] *per omnes neruos articuloſque peſtifero humore graſſante, velut inteſtino ſingulorum membrorum bello impugnabatur.* Et de facto *Pudendorum* morbos nullo non tempore extitiſſe docent ipſæ-met *Sacræ Paginæ*: docent & paſſim *Hiſtoricorum* monumenta. De Appione Alexandrino, V. g. narrat *Ioſeph Flauius, quòd neceſſariò circumciſo circá genitalia, vulnera ei facta nihil profuerunt, & putrefactis in magnis doloribus exſpirauit*, quaſi nimirum Phymoſe, aut Paraphymoſe laboraſſet in pœnam odij & calumniarum, quibus idem Appion (præfati *Hiſtorici* dicto) in Circunciſos ſuos ferri pro more habuerat. Jtèm de Galerio Maximiano refert *Euſebius, peremptum illum ab vlcere in quadam parte* (reticenda nempè quià *pudenda*) *ſordido, maligno, depaſcente, quod vſque ad Inteſtina penetrauerit, ac rursùm ità fætido, vt plures Medici edicto occiſi ſint, quòd nequiuerint tolerare* (fœtorem audi Bubonis *Venerei* exulcerati) Sed miſſis *Hiſtoriographis* adducendi hìc potiùs eſſent *Medici*, qui verbo tenùs *Pudendagram* cõnotarunt: intér quos *Salicetus* [Author fere 500. annorum] titulum hunc appoſuit Cap. 18. ſuæ Chirurgiæ: *De puſtulis albis & ſciſſuris & corruptionibus quæ*

 fiunt

ſiunt in Virga & circà Præpucium proptèr coitum cum Meretrice vel fœda, vel alia cauſa. *Gordonius* paritér Cap. 5. Libelli ſui inſcripſerat, de *Paſſionibus Virgæ*: adducendi, inquam, etiàm alij adhùc vetuſtiores, nempè *Hippocrates*, *Celſus Galenus*, *Plinius*, *Auicenna*, è quorum diuerſis ſcriptis *Pudendorum* morbi colligi affatim poſſent; verùm quoniàm id ab alijs iàm præſtitum eſt, præcipuè ab Authoribus *Gallis* [fortaſsè vt odioſum ipſis *Gallici* morbi nomen auerterent ac confutarent] manum contraham, & *Chirurgos* duntaxàt antiquiſſimos inducam ſaltim eum in finem, ne Theoreticæ noſtrę theſes ab aliquo in dubium reuocentur. *Rogerius* igitùr, qui, poſt interdictam ab *Auicenna* Principe Medicis manualitèr operandi Artem, primus *Chirurgorũ* fuit *Guidone* teſte, medicamentum adhibuit ad Verrucas, Puſtulas, Cancrum & Fiſtulas Virilis *membri*; ad Inflammationem itèm & excoriationem *Teſticulorum*: vbi ſubijt riſiſſe, vt legi commendare ipſum in curatione Lepræ indè natæ poſt vſum Stuphæ Teſtium abſciſſionem, fortè nempe ſic morbi originem oſtendens. *Rulandus* deindè in omnibus *Rogerium* ſecutus adiecit Tractatum de Cancro in naſo & Reliquis partibus Oris, de corroſione

Gingi-

Gingiuarum earumque ſeparatione á dentibus; ſcripſit inſupèr Tractatum de Bubone *Inguinis*, quem qui legerit non poterit non dicere, quòd Bubo illius ſæculi nihil à noſtro, poſt obſidionem ſcilicét Neapolitanam animaduerſo, diſſentit: *Rulando* ſucceſſit *Brunus Longobrugenſis*, qui egit de Clauo, Formica, Porris & Verrucis, quæ tùm *Preputio*, tûm alys *Virgæ* partibus contingunt. Emicuit poſteá *Theodoricus*, à quo *Ani* Mariſcas, Nodos Capitis, & Gummata prætereà inuenimus adnotata. Nec pergam voluere Textus inſequentium *Chirurgorum* præſertim ac *Medicorum*: *Valeſci de Taranta*, *Lanfranci*, *Bertapagliæ*, *& Guidonis de Cauliaco* Authoris nouiſſimi, & qui tamen plus vno ſæculo vixit ante *Carolum* Regem; qui ſinguli de *Pudendorum* morbis ex profeſſo egerunt: vltrò, meo videri, ſufficientibus illis vetuſtioribus vt oſtendatur ſiué hos morbos, ſiuè Luem *Veneream* longè antè annum 1494. incæpiſſe. Et profectò *fuerunt* (inquit *Sinapius*) *à primis vſque ſæculis Meretrices*, *Proſtribula*, *Lupanaria Fœminæ menſtruatæ*, *impuri concubitus*, *luxuria ſeú immoderatus Veneris vſus*: *fuit item id*, *quod inculpatum temperamentum malencholicum*, *Saturninum dicunt*, *humores ſalſi*, *acidi*, *fæculen-*

 ti,

ti, tartarei &c., quorum effectus non adeo recentes eſſe debuerunt. Sed occaſionem (addit) *falſę huius denominationis* [Morbi nimirùm Gallici, aliàs Neapolitani, Hiſpanici, Indici, miror cur Italis non etiam Bauarici aut Suedici; à fluxu nempè Oris & ſudore, quibus curari ſolet] *& opinionis de Pudendorum affectibus ortam eſſe iudico ex defectu typi & librorum Authorumque vetuſtiorum. Cum enim parùm aut nihil nobis cõſtet quales morbi, quales curę ſaculis ante nos tribus, quatuor, quinque, ſex &c fuerint, hinc poterat idem morbus qui in caſtra Gallorum tunc temporis ad Neapolim eſt propagatus longo tempore ſemper fuiſſe & extitiſſe.* Sed ſatis extra oleas Quod igitúr propoſitum, an videlicét Lues *Venerea* idem ſit cum Lepra Antiquorum, legatur duntaxàt examen Leproſorum à *Guidone* pręfato deſcriptum; *Medicus* [inquit] *debet imprimis interrogare de his, quæ diſponunt ad Leprã; Si ipſe habet aliquid, vt ſi ipſe eſt de genere Leproſorum, aut ſi eſt conuerſatus cum eis, & quales ægritudines conſueuerunt pati. Deindè inquirat cum notis ipſorum & cum ipſis de aſtretia & moribus ipſorum, & ſomnijs, deſiderijs ipſorum, & ſi ſentiunt acuitatem, ardorem & puncturas in carne: deindè tangat pulſum* [quem vel anteà dixerát eſſe debilem] *& conſideret aſpectum; ſe-*

cundùm

cundũ, Supercilia, ſi ſint depilata, ſi ſunt inflata Tuberoſa: de naſo, ſi eſt tortus, vlceratus intus; de Auribus, ſi rotundantur & curtantur: de Voce, ſi loquitur rauce & cum Naribus; de Labijs & Lingua, ſi ſanguinantur & vlcerantur, & ſi habeant grana: ſi anhelitus ſit difficilis & fœtidus, & ſi eius Forma ſit diuerſa & horribilis. Deindè faciat ipſũ expoliare & conſideret imprimis Colorem totius Corporis, ſi eſt tenebroſus & morpheus; poſteà ſubſtantiam carnis, ſi eſt dura, aſpera, tuberoſa preſertim circà Iuncturas & Extremitates, & ſi eſt Scabioſus, ſerpiginoſus & Vlceroſus: ſi corium eius criſpatur, vt Anſeris; ſi muſculi ſunt conſumpti: ſi patitur dormitationem in membris &c. Hæc ex *Guidone* citato: quæ ſi cum Accidentibus Luem *Veneream* concomitantibus conferas, non magis aquam aquæ ſimilem dices, aut ouum ouo [iuxtà prouerbium] quàm Morbum *Gallicum* huic Lepræ. Enim verò, dum Priſci hanc in Alopeciam, Elephantiaſim, Leontiaſim, Theriaſim diuidere voluerunt; & rurſús iſtarum Symptomata in Serpiginem, Impetiginem, Vitiliginem, Saphat, Baaras, Albaras, Scabiem, Morphæam, Lichenen [quod malum *Simphorianus Champerius* contendit acritèr fuiſſe ipſum purũ putum *Gallicũ* morbum, quidquid ex alia parte negent id

Leonicenus, *Fuchſius* & alij] dùmque iſtarum ſingulas adhùc in plures alias ægritudines ſubdiuiſerunt, diſtraxerunt, ſiuè confuderunt, adextremùm nil, niſi nudo nomine Lepræ relicto, Neoterici porrò collectionem eiuſmodi morborum in caſtris ad Neapolim demirati non ampliùs veterem, verùm potiùs infirmitatem arbitrati nouam, novum proptereà morbum novo nomine dignari voluerunt; ſicque pro Lepra Lues *Venerea* nata eſt.

IV. Prognoſis: Quod prognoſin: ſperauerat *Fracaſtorius* Luem hanc, vt ſupradicta (neque enim poſt inuentum Luis *Venereæ* nomen, alia porrò Lepræ, Serpiginis, Elephanthiaſis &c. ad aures crebrò peruenerunt) ſuum finem denique habituram; cecinitque iamdiù nęniam hoc carmine.

Nãque iterùm, cúm fata dabunt, labentibus (annis
Tempus erit, dùm nocte atra ſopita iacebit
Interitu. ——

Verùm *Sennerto* dolente, ſpes illa ipſum plurimùm fefellit: cùm iàm vltra 300. annos ſub tali titulo durauerit, nihilque etiàm de atrocia ſua remiſerit. Aliundè potiús ſpes eiuſmodi aucupanda venit, ex Pharmaceuticis & Diæteticis. Hinc cœli clementia V. g. ideſt

aer

aer calidus & humidus (antiquo verbo] vt Marinus, multum iuuat. Sic nempè *Fallopius: crebra eſt mercatura Gallici Venetijs; ſed aer ſaluberrimus eſt, ſecús opporteret relinquere locum inhabitatum, & aliundè nouos colonos expiſcari.* Pater proindè morbum hunc in calidis regionibus minùs ſæuire, quàm in frigidis; atque Indos iccircó, quibus idem Endemius & vernaculus eſt, cum ipſo ad extremum vſque ſenium perdurare. Jnſupèr; febris Lui *Venereæ* ſuperueniens morbum ſoluit. Teſtatur hoc continua experientia; atque ipſe imprimis raró febrem *Pudendagricis* contigiſſe aduerti *Obſeruat.* [vt & eoſdem Peſti ferè nunquàm ſubiacere autumant *Paræus*, *Diamerbræckius* alijque paſſim: imó, vel ſi Bubone *Inguinis* duntaxàt, alioue morbo in *Pudendis* anteà correpti fuerint) quibuſcunquè veró ipſam accidiſſe noui ſalutarem ſempèr comperi, & ni adſummum virus alicubi fixum hæſiſſet, vt in Oſſibus, quæ carie afficerentur &c. Proſtat huius rei exemplum apud *Nicolaum Maſsam: Audiui* [reſcribit ità ad Appollonium ſuum) *Hiſtoriam Iuuenis laborantis Morbogallico: qui haud dudum iufectus fuit ità quod novus morbus proculdubio erat: quanquam dolores vehementiſſimi eum per vniuerſum moleſtabant corpus, qui*

artus omnes & caput etiam comprehendebant vt minime nocte dormiret, aderatque faucium & Vlulæ exulceratio non parua: cui iuueni ſuperueniente tertiana febre ex pharmaco leui, quod illi exibuiſti: quarto die non tantum ab ipſa febre, ſed à doloribus omnibus gutturiſque exulceratione liberatus fuit, ac ita incolumis factus eſt, ac ſi nūquám aliquid mali paſſus eſſet &c. Et ego equidém ſanatæ Luis nullum certius habeo indicium ipſa febre, quę vſum pharmacorum exceperit, itá nimirúm, vt quùm ægrum Ephemerâ aliquâ laborantem inuenio ſtatim denunciem ipſum á Lue integrè coualuiſse. Quód verò *Syphili* raro febricitent, nec peſtem contrahant, hęc ratio eſt; quià acidum *Venereum* eſt ità fixum, vt alius cuiuſuis inſpirati miaſmatis impreſſioni reſiſtat. Atque hinc profectò oritur difficultas ab eodem perfectè eluctandi. Vtut enim affabrè curati, ęgri nihilominùs ſæpè in priſtinum malum relabuntur. Difficilè paritèr inflicta in eos vulnera conſolidantur: quin imó exaſperantur & cancroſa fiunt vtplurimùm, *Venereo* nempè acidò Balſamicum quodlibet deuorante, & ſic ceù ſannâ poſticâ Chirurgi operam eludente. Coeterò, quod Luis Species; planum eſt intér ipſas peſſimam eſſe *Legitimam*, hoc

Obſeruat.

eſt

eſt primam: intèr verò iſtius gradus, truculentiſſimum eſſe vltimum. Notaui tamen, cùm in his gradibus, tùm ſpeciebus, quotquot Scabie, puſtulis, ſiuè cruſtis ſcatuiſſent, quę ſiuè arentes facilè decidebant ſquammarum inſtár, ſiuè humidæ Cuti adhæreſcebant, omnes nec tophos, neque aliam huiuſmodi excreſcentiam pertuliſſe: et viciſſim, qui his ſubijciebantur rarò ſcabie fuiſſe tentatos. Sed iſti doloribus capitis & Iuncturarum inſupèe erant afflicti; illi, non ità moleſtè; foras videlicèt versâ materiâ. Et iuxtà memoratos gradus; tene Supremum illum nullam admittere curationem, benè autèm tertium, & facillimè omnium alterum, imò primum; adeò quòd in hoc morbo, vt & pleriſque, ſalus in celeritate conſiſtat, periculum in morâ. *Spuriam* quod attinet: Mulieribus hęc ſempèr infeſta, niſi fortaſsè gonorrhœa teneātur. Quippè ſic, imminuto per eiuſmodi quaſi Saliuationem viru *Venereo*, non itá periclitantur, ac ſi tali diuerticulo, ſiué colliquiario carerent. Obſeruaui iccirco complures á Maritis infectas, & quæ tamen fluxum illum non patiebantur, conuocatis poſteà attrociſſimis febribus, Tumoribus, Cephalagijs diem clauſiſſe & cum Inteſtinorum, aliorumque

Viſcerum doloribus immaniſſimis, ex fermentatione videlicèt, quam virus in ſanguine accenderat. Nonnullæ inſupér Mammarum Schirro, Vlcere Vteri cancroſo, Ouariorum Tumore laborabant adiectâ Femorum & Crurum gracileſcentia nimiâ, & quarũ præſertim Genua OEdematoſus tumor occupauerat. Aliæ tandèm morbum *Gallicum* nactę ſunt *Legitimo* parem: quanquàm Puſtulis non ità crebris Fœminæ ſtipari ſolent, ac Viri, at vlceribus tamèn copioſioribus veniam iſtam *Veneri*, veluti cum fænore perſoluunt. Uæ prę cœteris nihilominùs prægnãtibus & nutrientibus [vt *Sacrę* ferunt *Literæ*] illæ ſiquidèm indubitatè abortiunt plerùmque, inque aborſu de vita periclitantur; hæ iuſto citiùs in Tabem incidunt. Cœteró, quod Gonrrhœam muliebrem: hanc iamdudùm immedicabilem ſtatuimus; addendum núnc, non referre vtrũ Vetulam deprehenderit, an Juuenculam. Nupér ettenim talem Gonorrhœam aduerti in puella 6. annorum, quam Conductor quidam inire fruſtrà tentauerat, remedijs quibuſuis non obſtantibus adhùc perſeuerare. Sed hoc in eum finem duntaxát, vt colligas etiàm hinc fundamenta Theoriæ noſtræ, vbi nempé oſtendimus non Vterum, ſed eiuſdem *Ceruicem* pri-

primariò infici in Gonorrhœâ muliebre: ac prætereà, Virile ſperma analogum eſſe humori *glandularum Vaginalium*. Ettenim, ſi nec introducto *Pene* [vt conſtitit ex Iudiciali Viſitatione] à corrupto ſemine, quod *exterius* Vteri *Orificium* tantúm irrumauerat, Gonorrhœa illa vera & verè virulenta (vti ex colore & conſiſtentiâ dignoſcebatur) haberi potuit, quidni dicemus è tali homogeneitate id prouenire debuiſſe; & cùm in eiuſmodi puella partes tàm organicę quã inorganicę admodúm tenellę eſſent, adeóque cuiuſuis alterationis ſuſceptibiles? Nàmque hoc rurſús in aduerſarijs habeo, mulieres, quò iuniores, eò faciliús infici, vel alterari. Poſtremò quòd *Hæreditariam* attinet Luem: magis inſidioſa eſt quæ à Patre, quàm, quæ à Matre influxit, vel à Nutrice. Quandoquidẽ vtraque hęc celeritèr ſe manifeſtat, illa verò non ità. Vt uerò (loquar cum *Terentio*) *quod audio vulgo dici*, *Dies adimit ægritudinem hominibus*, ſic dirior cenſenda Lues, quæ velociùs accurrit. Hinc nati quilibet macri, graciles, excoriati, rubentes &c. ortum occaſu ipſo funeſtant: non ità citò, quorum Lues minùs manifeſta eſt; ac tardiſſimé omnium, qui non ſincero ſemine fuerint procreati. Seró quippè hi, imò aliquan-

dò nunquàm originem *Veneream* ollent conuerſo viru in aliorum morborum ſeminaria, & quæ tandèm nonniſi per *Antiuenerea* euacuari poſtulant; in quorum cenſu ſunt Arthritides, Epilepſiæ, Affectus Scorbutici, Hypocondriaci, Herpetes, & ſi quę ſunt alia. Jnterim, quandocunque eò ventum fuerit (audi in qualibet Luis ſpecie) vt Eſuries propè canina, Languor, Febricula, maximè verò Diarrhœa & partium quędam alſioſitas, quæ identidèm recurrat, & remiſſio denique partium membranoſarum obſeruentur, tenendum, inſtare Lethum, & quòd

Obſeruat.

Nec vis Herculea fatum euitabit acerbum cum *Homero*.

§ 4

J. Luis Veneræ *Legitimæ*

CArdo rerum itàque in hoc vertitur, ne rubelli ſanguinis globuli ab acido *Venereo* perſtringantur; in quo caſu actum de Vitâ. Dùm verò eiuſdem vis adhúc hæret in Lymphâ (quam nempè veluti vinculum eſſe adſpeximus reliquorum principiorum maſſę ſanguineæ] conſiderandum, tenellum-ne ſit, an firmum ipſius coagulum, habito nimirùm reſpectu ad ſigna, ideſt ad morbos ab eiuſmodi coagulatione reſultantes iuxtà quadru-

pli-

plicem illum Luis *Venereæ* gradum, quem deſſignauimus. Et ſi adeò eiuſdem lymphæ filamenta in tenuem quendam cremorem ſolummodò abierint, ſufficiunt, quęcunque iſtum excutere, raras veneni copias diſſipare apta ſunt, imprimis ſalſo acria cúm fixa, tùm volatilia, quorum, eſſicaciam in eiuſmodi ſtatu nemo non eſt expertus: ſuntque è prioribus omnia ex Eſulâ, vt Scammoniata; deindè Colocynthis, Jalappa, Helleborum, atque ex his parata Electuaria, Confectio hamech. trociſch. alkandal. &c. In formâ liquida ſi expoſcas

℞. fol. ſen. ℥ j; *rhabarb. elect.* ʒ j ß. *Jnfund. per noct. in vin. alb.* ℔ j. *Colat. diſſolu ſyrup. roſat.* ℥ ß., *confect. hamech.* ʒ v. *f. p. pro* 3. *dos quarum p. cap. hor.* 1. *matut. Alteram hor.* 2. *deindè interiecto iuſculo ſumat vltimam hor.* 5.

Cœterà tàm hæc potio, quàm boli, aut pilulæ purgantes (quas vnuſquiſque ſibi pro temporum ac temperamentorum diuerſâ ratione fingere, ac variare poterit) alternis diebus repetendæ ſunt, ter, aut quater, aut, vſque quód uiſum fuerit ſanguinem conuenientér ſatis fuiſſe agitatum. In quo caſu locum deindè habent volatilia, ſeù *Diaphoretica.*

℞. *mithridat.* ʒj. *laudan opiat* ℈j ß. *M. uel ſolut. in aq. ſcabios. & pauca cinamom. ſ. p C. h. s.* (*vti hoc antidotis illis narcoticis*, inquit hac occaſione *Platerus præſertim ſi admiſtione narcotica ipſorum vis augeatur, exhibitis euenire ſolere, theriacamque & mithridatium opio dempto ſudores minimè mouere alibi docuimus*).

Tale *Diaphoreticum* vſurpare ego ſoleo tùm alias ad compeſcendos dolores maximè nocturnos, tùm imprimis poſt cocopioſas deiectiones ad humorum præcipitationem, maioremque fixationem (quæ contingit ſero ſanguinis liberaliús euacuato] ſuſpendendam. Seorsùm purgationem, quoniàm *Diaphoreticorum* diuturnus vſus eſſe debet, elligenda iccircò magis balſamica, vt ligna quatuor exotica, ideſt radix chinæ, lignum guaiacinum, Saſſafras & ſarſaparilla quæ porrò ſulphur ſanguini conciliare ſolent; & prętereà, quià mediante hoc ſulphure (illi ſcilicèt, vndè lympha eſt, homogeneo) ſe ſe facilé in iſtud ſanguinis elementum inſinuant, maiorem iccircò agitationem cient in hoc ſucco, adeòque & *Diaphoreſin*, aut *diureſim* vberiorem. Qnippè, quand la ſueur ne ſeroit pas bien copieuſe (ſubintrat hic *de S. Romain*),,

que

que cela ne vos inquiete point: le ſucces ne„ laiſsera pas d'etre heureux par le moyen des„ eiections & des vrines abondantes & epa-„ iſses, ainſi qu on pourà voir dans le pot de„ chambre, leſquelles ſupleront au defaut des„ ſueurs. Jàm verò qualis eſſe debeat admini-ſtratio eiuſmodi lignorum tàm clarè ab alijs videtur indicatum, vt in hoc longiùs lecto-rem diſtinere ducam in anathema. Moneo ſolummodò, quòd in tali adminiſtratione hę-rendum nequaquàm eſt in ſolâ ſudorum ex-ſpectatione; verùm in lymphæ penetratione potiùs, atque in virulentorum ſalium lique-factione, quę propter analogiam ſupradictam contingere conſueuerunt ex apozematũ vſu, quæ ex lignis memoratis conſtiterint; ac pro-ptereà in tali caſu reſpiciendum potiùs ad vrinas atque ad excrementa aluina, quam ad *Diaphoreſin* pręfatam. Quamobrem inter-miſcenda ſempér *Purgantia Diaphoreticis*, vt & quod ab his pręſtitum fuerit, ab illis ex-pediatur, hoc eſt eliquatio, inuerſio & vene-nati miaſmati eliminatio. Rapimur deindè ad alterum Luis *Venereæ* gradum. Hic eadem quæ suprà, conueniunt, ſed fortiùs, atque importuniùs exhibita (intelligo *Purgantia*, nám *Diaphoretica* non ſunt *Antiuenerea*; nec

niſi

niſi viam etherogeneis ſalibus in *cathartico* latentibus ſternere ſolent, vt ex dictis colligi poteſt]. Urgenda proindè illa, vtque ad vſum decoctorum *ſudorificorum* deueniendum fuerit, præſcribentur hoc pacto.

℞. lign. ſanct. raſp. & cortic. eiuſdem ℥ ij. ſalſæparil. ℥ß. fol. ſen. oriental. ℥ iij. hermodactyl. ʒ j; C.C. limat. ſem. anis. cinamom. elect. a ʒ ij. inf. in ℔ vj. vin. alb. per triduum in vaſ. vireat. bene lutat. ſup. cin. calid. Coq. deinde ad 3. part. conſumpt. Colat. add. ſal. guaiac. ℥. j. f. apozem., de quo cap. æger M. & veſp. ℥. v. hor. 3. ant. paſt.

Hoc remedio [verba ſunt *Foreſti* de apozemate purgante] *conſumuntur dolores, vlcera perſanantur, reſoluuntur citrà inunctionem puſtulæ, gummoſitates, nodi ſic, vt neque topicis medicamentis, neque Chirurgiæ locus vllus relinquatur.* Refert quòque idem Author circà hanc rem obſeruationes *Augerij*; quem vſque ad citata verba elogio proſecutus fuerat, inducitque hæc: *Noui ego (inquit idem Augerius) qui idem effecerunt de cocto bugloſſi triginta diebus vtentes, & ſeptimo quoque die ſuperfluitates expurgantes cum caſſia nunc ſola, nunc adiecta confectione hamech: Aliy abſynthy & mercurialis decocto vſi ſunt; Aly bis, aut ter in hebdomada purga-*

ti oni-

tionibus vtentes triceſimo die ſanitati reſtituti sũt: aly bis, aut ter idem facientes &c. Vndè liquet, facultatem eludendi virus *Venereum* non *Sudorificis*, aſt *Purgantibus* conceſſam eſſe. Quodſi nihilominús tàm frequentér purgare non libet, iungendum erit *Diaphoreticis* Antimonium crudum; quod ratione ſalium alcalico-fixorum rectiús obſiſtere videtur veneno prædicto, & cùm *Mercurium* eminentér contineat. Modus adhibendi in decoctis tàm notus eſt, quám, quod notiſs.: dabo nihilominùs exempl.

℞. *radic. Chin. & ſals. parill. minut. incis. á ℥. ij, lign. guaiac. & ſaſſafras contus. à ℥. j ß., antimon. crud. craſſiuſculè triti & in nodul. ſuſpenſ. ℥ j, Inf. ſup. ciner. calid. per 24. hor. in vin. alb. ℔. vj. Coq. deind. ad 3. part. conſumpt. Colat. cap. ter in diem, mane ſcilicèt, á prandio, & ant. decub. continuand. donec. &c.*

℞. *lign. ſanct. contuſ. & ſalſ. parill. minut. inciſ. à ℥ j., antim. crud. in nod. ſuſpens. ℥ j Inf. ſup. cin. calid. per. 24. hor. in aq. font. ℔. vj. Coq. deind., vt ſupra. Colat. vtatur pro pot. ord.*

Cœteró vinũ nos adhibemus in decoctis partim ratione tincturæ, quæ cum eodem meliùs extrahitur; partim ratione ſtomachi, qui

à *purgantibus* eneruatus metũ incutit, ne accedentibus poſteà cruditatibus ex aquâ, diſpepſis fiat, aut alius morbus hanc ſequi ſolitus; partim denique ratione ſanguinis, qui vino fortiús exagitatur. Iàmque hiſce remedijs curari poſſe Luem *Veneream* in primo, aut ſecundo gradu conſtitutam à nemine in dubium reuocari debet; apparetque hoc ſatis tàm ex Scriptis eorum, qui antè *Carpium* ſaliuationis Inuentorem de Lue *Venerea* meminerunt, quám ex Obſeruationibus inſequentium Authorum, in ſpecie *Zacuti*, *Plateri*, *Borelli*, *Riuerij*, *Timæi*, prætèr *Foreſtum* & *Augerium* prę̨fatos. Vndè qui hodié libros inſcribunt, *Methodus curandi Luem Veneream abſque ſaliuatione, & Mercurio*, nihil noui afferunt; cùm talis morbus, ſi recens ſit, non egeat iſto: Si àutèm vetus, ſiuè ad tertium gradum peruenerit, vti mediantibus *Catharticis* & *ſudorificis* ſanari reſpuit, ità *Mercurio* tantùm palmam cedit. Permagni ergò refert ſtationes haſce *morbi* percunctari, & ne in curatione ſaltim, *Entia* (quod aiunt Scholaſtici) *abſque neceſſitate reduplicentur*. Interim, ſi tertium gradum prædictum iàm conſcenderit iſta Lues, longè fortiore cuneo opus eſt, vt enodetur. Conſueuere propterea Practici

poſt

poſt vſum deçoctorum ad Sudatoria deueni-re, intèrque concremandum eadem apozemata propinare. *Concremandum*, inquam; neque enim heic me continere poſsum, quin repetam quod de talibus fornacibus aut Stuphis iamdiú ſcripſeram ad Amicum, ſcilicét: Uideres homines ex fide potiùs Nebuloni cuidam prȩſtitâ, quám impudicitiæ aliquandò reos ibidèm exitia ſua cubare, gehennam maturare: videres, inquam, miſeros incendio flagrantes, aſſos ac ferè toſtos clamores edere ingentes, eiulare, ſuſpirare, gemere velut ex Barathro; & nihilominùs tamen non audiuntur, ſatellibuſque, ſeù lictoribus ac tortoribus laus ſumma eſt non eſſe clementem: Nec preces nimirùm, nec vota iuuant; longùm vſtulari facinus, diù torqueri, victoria. Heù pietas! aſt iſtud adhùc iucundi eſt: quòd, poſtquã te triduò torſerint, ſi perſeuerandum eſt, impetrari ſupplicia debent, ne dicam magno pretio emi: ſecùs aduenturo Miniſtro aulico, Magnati cuipiam, aut, quẽcumque demúm comminiſcatur auarus Iatralipta, locus cedendus eſt; ac tu interim tantumnon coctus abibis. profundendum iccircò, & quemadmodùm corpus ſudore, ſic loculi pecuniâ emungendi. Macte tamen prodigalitate iſta! hoc enim

dèm euiciſti vt qui anteà pedeſter indè receſſiſſes, expleto menſe iàm efferri debes tabidus, exſuctus, languidus, ſemianimis, tanquám cadauer, neque alia demùm mercimonia onuſtus, niſi, quam antè in corpore geſtabas. Profectò vidi hos è ſtuphà ad xenodochium continuò remeaſſe, & quibus nihil iàm reliqui erat praetèr Animam: nec numerare poſſum ſingulos, quos vel inſanabiles redditos noui, vel extinctos. Generalitér de omnibus; aduentabant ſquallidi, aridi, languidi, imbecilles, ſiticuloſi, famelici, queruli, ſempèr alſioſi: nonnulli, qui quadratae ſtaturae extitiſſent, faciei flatulentiam, membrorum cachexiam, pectoris anxietatem, hypocondriorum diſtenſionem, muſculorum denique inferioris ventris ligneam quaſi indurationẽ prę ſeferebant, & praeſertim qui longiori tempore talia hypocauſta introijſſent. Alij, quibus vlcus *Praeputium*, aut *Glandem* occuparat, non obſtantibus etiám peculiaribus ſubſidijs Jatraliptae diobolaris, gangraenâ inſupèr in eadem parte affligebantur: Pleriſque tandèm Pulſus tenuiſſimus palpabatur, Mictiones erant exiguae, Diarrhoea, Algor ac Mors denique ingruebant. Iàmque exſectis funeribus conſpiciebam inſignem Pulmonum extenua-

Obſeruat.

tenuationem, ſchirroſas cum Hepatis, tùm Lienis obſtructiones, Bilis præternaturalem [potiſſimùm in hoc morbo) parſimoniam, nigredinem atque aduſtionem, lympham liquatã, atque ad inteſtina in lenticularem formam deuolutam; poſtremò ſanguinis vel duabus abindè horis explorati ſpiſſitudinem, fęculentiam & limoſitatem. Quibus ſpectatis non potui non abhorrere ab eiuſmodi remedio, melioremque Medicis in ſtuphâ determinandâ mentem precari. Et ſanè, quæ compendia ex ſudore? Expreſſa hæc mera eſt ſeroſitas, ros ſanguinis extrorſùm pulſus. Quæ igitùr emolumenta ab eiuſmodi expulſione, niſi ad ſummúm quòque contingeret ex eâ, vt virus paritèr per cutis poros exprimeretur, vtque adeò lympha ſe ſę in priſtinã aſſereret libertatem? Cùm verò contrarium potiùs accidat in *Diaphoreſi*; & venenum illud in ſicco relictum mole creſcat, proindèque aptius euadat, vt quùm iterúm dilutum atque in actum fuerit exertum, peiora prioribus moliatur: lympha itidèm glutinis formam nacta minùs penetrabilis poſteà reddatur, reſtat vt in forti iſtius craſſamento (cuiuſmodi nempè eſt in tertio Luis ſtatu) ex ſudoribus, nedùm vt benè vertant, omnia veriùs peſſimè cedant;

Ettenim Sanguis ſero depauperatus ſpiſſam ac fuſæ pici conſimillimam conſiſtentiam inducit. quocircá non tàm impar euadit ſecernendis recrementis, quàm membris etiam, præ balſamicarum partium colliquatione & exhalatione, nutriendis. Hinc itàque fiunt Tabes: hinc Pulmonum extenuationes, tubercula, excreſcentiæ &c. hinc demúm Hepatis aliorumque viſcerum tenaciſſimæ obſtructiones. Mitto præparationes in Stuphis, quę dúm diutiùs luduntur, anſam morbo dant, vt Tragædiam claudant irreparabilem. Quod
Obſeruat. mea: dicam, eorum, quotquot Hypocauſta, curationis ergo frequentaſſe noui, neminem comperiſſe, qui exindè non totale exitium, vel nullum ſubſidium, vel ſi quid vtilitatis denique ſibi compararit, id neque ſtatim, ob virium deiectionem, nec ſubindè, ob morbi regreſſum deguſtare valuerit; ſi qui verò ſub morbi initio benè ſe habuit, remi hoc aliud (vt adagio fertur) genus erat, & quod iuuamen ego non igni; verúm propinatis in Stupha, vt moris eſt, *Antiuenereis* pharmacis acceptum potiús referendum duxi. Siué igitùr ab actuali flammâ pendeant ſudationes, ſiuè á potentiali, vt in vaporarijs, quorum alia Artificialia, vt ex ſpiritu vini: alia naturalia ſunt

puta

puta Puteolana, Luem *Veneream* illa radicalitèr nunquàm extirpant; benè autèm incubant, atque interim ægritudines poſt ſe trahunt, quibus interdùm mederi non poſſumus: quemadmodùm videlicèt factum nupèr eſt in Iuuene priſtinario; qui cúm diú & benè ſudaſset, oculorum humores etiàm ſudauit, & ſic breui cæcitatem induxit. Extirpaturo itàque Luem, quæ tertium attigerit gradum [ità nempè, vt lymphâ ſanguinis à virù affabrè fixata ſit] inueſtigandum quod remedium ex vna parte analogum ſit illi lymphę, ſeù, quod in ipſius filamenta gliſcere ac ſe vbique in eâdem inſinuare valeat: ex aliâ, alchalico-volatilibus ſuis particulis venenũ pręfatum ſubuertat, mutet, eliminet. Vix áutèm dari poſſe cenſeo, quod vtramque hanc paginam impleturum ſit, vno excepto *Mercurio*; qui vti in Macrocoſmo ſulphuratis omnibus ſe coniungit, auro nimirùm, argento ac cœteris metallis, ſic in microcoſmo ſulphuri ſanguinario. Veruntamén vt analogia hæc intèr lympham & *Mercurium* magis elucèſcat, præſtat de iſtius origine pauca præfari. *Mercurius*, qui & argentum viuum & hydrargyrum, Liquor eſt metallicus, albicans, homogeneus, omnium metallorum materia, ob *Obſeruat.*

idque

idque panſpermia metallica appellata. Vndè licét arguere, quòd elementa hydrargyrum componentia ſunt ſimpliciſſima: ipſum nempè ſulphur metallare primum; cuius ſtamina per diutinas in terrę mœandris filtrationes cùm elongari, tùm complicari, ideſt elaſtica fieri didicerunt: Quamobrèm congregata, atque à minerali aliquo corpore excepta in cincinnos denique tranſierint, ſiuè in mercuriales glomos figurâ fluxiles, nec tamen vdos. Porrò è tali homogeneitate partiũ pendet imprimis læuor, qui vbique in ſuperficie globulorum mercurialium externâ ſpectatur. Nam ſi nullum metallicum Ramentum ſecum abrepſerint hamata illa, ideſt ſulphurea filamenta, tales globuli omninò perpoliti ſint opportet; ac tametſi aliquandò emeticus, aut corroſiuus perhibetur *Mercurius* [id quod indicat aliarum partium in hoc ipſo cõmixtionem] emeſis tamen illa & corroſio non ab eſſentia hydrargyri ſulphureâ verùm é minerâ, cui hęc inſederit, repetenda venit, à matrice nimirùm minij, cinabaris, ſtibij, immó nonnunquám etiàm arſenìci, vtpotè quod, iuxtà *Kircherum*, ad alia metallica gradus eſt: et de facto tales *Mercurij* affectus non-

pacto *Mercurij* virtus ad inteſtinales glandulas determinari queat? Reſp. *purgantia* ſæpius exibendo. Vt enim iſtorum actione lympha ſanguinis auocatur ad tales glandulas; ità *Mercurius*, qui lymphæ motum ſequitur, *purgantium* ope trahitur ad eandem partem. Et de facto à *purgatione Saliuationem* coerceri omnibus in comperto eſt: quod me docuit Jnteſtinales glandulas auidiús appeti à *Mercurio*, quàm Palatinas; nec deeſt ratio. Siquidèm maiorem lymphæ copiam excernunt ac prætereà craſſiores ſunt, ſeù diametri maioris: Palatinę verò minuſculæ minùs lymphę, quàm ſeroſitatis eructant. Obijcies nihilominùs, patere ex inunctione Mercuriali, quòd *Mercurius* ſaliuæ libentiùs nubit, quàm mucco Inteſtinali. Ad quod Reſp. contingere hoc vtplurimùm præmiſſis balneationibus, per quas introducto in corpus liberalitèr ſero hydrargyrum, quod deindè ſuperuenit, illius undam ſequendo ad ſeroſitatis potiùs, quàm ad lymphæ filtrum defertur, ſcilicét ad Palatum. Cœteró, miſſis Balneis, Inunctione illa Inteſtina potiùs vruntur, excruciantur, Diarrhœam, vel Diſſenteriam minantur &c. Junge quòd Exteriora Corporis cùm Palato citiùs communicant, quàm cum

Inteſtinis, quorum vaſa lymphatica à Meſeraicis Vaſculo-veſſiculoſis glandulis pendēt. Ergó [inquiet aliquis) *Mercurium Purgantibus* maritabis! Reſp. nequaquàm: fore nempè ſic, vt *Mercurio* Inteſtinorum motibus obſequente minima ipſius pars intruderetur in venas; præſcribere me idcircò, & quidèm in principio, *Cathartica* etiàm validiſſima, qualia ſcilicèt in ſuperioribus adnotauimus: ſubindé autèm, quùm lympha ſanguinis Inteſtina verſùs iàm inclinata eſt, ijſdem rariùs opus eſſe; quolibet nimirùm triduo, aut quatriduo, ne fortè eadem lympha aberret á tali motu, vtque virus identidèm euacuetur, & ſi præſertim *Mercurius* non fuerit hydragogus. Cœterùm, alio tempore, huic tantummodò lito. ab eo namque cùm prædicti veneni ſubactio, túm grumorum ſanguinis diſgregatio exſpectanda. Quodſi nihilominùs mali quidquam ex *Mercurio*, ſignumue aliquod *Saliuationis* immineat, quoniàm in eo caſu appropriatis *purgantibus* vis illius ſufficienter illuditur, in hjs adeò totus ſum, eundem ſic ab Ore, Capite, Neruis, Pectore, aut ab Inteſtinis arceſſens: verùm metu ſolutus *Mercurij* vſum pedetentim reſumo; nec deſiſto, quoàd aliud emergens alia ſuadeat. Hinc igitùr

tùr alternando, & nùnc *Purgantium*, nùnc *Mercurij* doſes augendo, minuendo, inſtando, ſuſpendendo &c. eoúſque procedo, vſquequòd viſum eſt venenum omne etiàm medullitús, vt aiunt, ſcrutatum fuiſſe. Fine enim túnc curationi impoſito, veriùs pausâ factâ, ad reliqua procedo, quæ venenum abluendo, triturando, volatilizando diſperdere, ac ſanguineam maſſam ad debitam conſiſtentiam, craſimue reuocare idonea ſunt, velut ad balnea, ſerum lactis, iuſcula viperina &c. de quibus alij multa ſatis diſſeruerunt. Iam verò notandum, quòd hoc modo inſtituta Luis cura intermitti, reſumi, diſtribui, diuidi, aut continuari poteſt, pro Medici nimirùm prudentiâ, vigilantiâ & doctrinâ. Itèm, quòd ſi *Catharſi* longiús adhibita *Saliuationem* poſteà tentare libet, hoc continuó liberum eſt, imò proficuum aliquandò, in morbo ſcilicèt contumaci; & ſi prætereà é tàm diutinâ *Catharſi* Inteſtinorum læſio metuatur. Jn hjs quippè caſubus ſufficit *Purgantia* ſuſpendas: quibus amotis, continuatoque *Mercurio*, Saliuatio contingit, vt patet. Nota 3. quòd nec prægnantibus noxia eſſe poteſt cura prefata, modò *Mercurium* non niſi raro & granulatim exhibeas: fore námque hinc, ne fœtus de Lue

de Lue periclitetur, vtque hac mulier vlteriùs non infeſtetur &c ; quod tamen ſperari à *Saliuaione* non debet, vt quæ Grauidis omninò contraria quemadmodùm & Menſtruatis, imò omnium maximè ijs, quibus menſtrua defecerunt: non ſic methodus noſtra. Nàm *Mercurij* dulcis ſucceſſum in obſtructionibus quibuſcunque nemo non nouit. 4. Nota iucundam eſſe talem curam. Siquidèm præterquàmquòd remedijs expeditur minimé nauſeoſis ac parui ſumptus, incommoda quoque non eſt. Uideres ſcilicèt Ægrotos vel innumeris plagis ſaucios in dies ſingulos veluti reiuueneſcere, quotidié minús de morbo conqueri, magis mundificari: videres, inquam, omnes munia ſua alacritèr proſequi, pocillari, in liberâ aurâ verſari, nec de vlla cura ſuſpicionem vel minimam alicui incutere. Adde 5. quod ſecuritatem: non tàm quolibet anni tempore tutam eſſe illam, ſcilicèt methodum; Verùm ipſâ, qualemcumque etiàm deſperatam Luem caueri poſſe, *Mercurium* videlicèt ità ſubminiſtrando, ne uires defficiant, interim expulſo pedetentim morbo opus vigoroſè perficiendo: cùm è contrà methodus *Saliuatoria* vti domina eſſe nequit *Serui* illius *fugitiui* nuncupati, ità Medici

dici

dici indicationibus in tali caſu inſeruire non valeat. Vlteriùs per *Saliuationem* non curantur Syphili, quibus inſint oſſium caries, vlcera, tophi, ac ſimilia plura: noſtra verò curãdi norma ſiuè hęc, ſiuè illa ęquè delentur, & tametſi nullũ emplaſtrum admoueas. Norunt noſtrates imprimis Virum Illuſtriſſimum (quem, vt & alios, quamuis minoris notæ, hìc nominare nefas eſt) habentem Laryngem prioreſque Aſperæ Arteriæ carthilagines ità exulceratas, vt nec reſpirare, neque ampliùs loqui poſſet; rurſùs ità excarnem, vt viuum ſceleton repræſentaret ex Lue, quam iàm à quinquennio perferebat [& tametſi omnẽ penè ſupellectilem & pecuniam in Barbitonſorum manus effudiſſet] noſtrâ nihilominùs (abſit iactantia verbo] induſtria tàm bellé ac benè conualuiſſe, vt nullum ne raucedinis quidèm incitamentum in eo relictum ſit. Denique ipſum-met cancrum exulceratum cum vel minimâ Luis Venereæ ſuſpicione [etteuim de Marito duntaxàt dubitatum erat) in Naſo & ſuperiore Labio in Muliere quâdam non ità pridèm à nobis curatum vidit *D. Io. Dominicus Caualla* Chirurgus *Aſtenſis* præſtantiſſimus (& quem vtpotè mei obſeruantiſſimum redhoſtimenti ergò hic nominare libuit] concepitque *Obſeruat.*

 ſpem

ſpem exindè vlcus quodlibet vel maligniſſimum, noſtro, vt putat, Secreto ſanatum iri poſſe. *Secretum*, inquam, Nám poſtquàm caſu factum eſt, vt in ampliſſima dignitate conſtitutus Vir, cui ad medendam grauem Cephalagiam nodis eiuſdem Capitis aliarumque partium &c. ſtipatam ex *Pudendagra* ab ineunte ætate contractâ accitus fueram, me enixé rogaſſet, vt quandoquidèm in longinquo degebat, tertio ſcilicét ab vrbe milliario, nec famulitio vti poterat ſtantibus anni tempeſtate, reique domeſticæ neceſſitatibus, mitterem ſibi hebdomadatim quicquid tali tempore inſumendum foret: factâ iccircò recepta, in qua ſingula ordine deſcribebantur iuxtà numerum dierum, quibus ijs vti opportebat, ipſe è contra inuerſo, ordine quæ vltimò deuoranda erant primò loco aſſumpſiſſet, & ſic *Mercurij* dulcis doſes aliquor non præmiſſis præmittendis deglutiuiſſet ex deſperatione (vt poſteà faſſus eſt: Sperauerat nempè doſes, quas fortiores crediderat malum ſvum citiús alleuiaturas eſſe] tandèm attrociſſimis Inteſtinorum doloribus correptus & Diarhœa & Gulę aliarumque primarum viarum excoriationibus ex *mercurio* perperàm ſublimato [ipſum namque im-

imperitus ac tùm mihi in Vrbe nouo nondùm ſatis perſpectus Pharmacopæus emerat ex aliijs]è viuis ereptus fuiſſet duobus ab indè menſibus Medicorum, in eo certè caſu minùs verſatorum diligentia quàcumque adhibitâ non obſtante[me ſcilicèt prò ſuſpecto immerentèr habito & minús auſcultato] poſtquàm, inquam, hoc mihi euenit, propoſitum renouaueram (id enim ſacrum æternumque eòuſque mihi fuerat, ex *Syluij* omniumque *Obſeruatorum* monitu : nec tùm etiám reſcidiſſem, niſi aut auaritiæ fortaſſis, aut liuoris in dictumPharmacopolam notam vtpotè nouus Medicus incurrere timuiſſem)nolle ſcilicét alicui *Mercurium* adminiſtrare, niſi quē & meis ipſius manibus paraſſem, & ponderaſſem, & exhibuiſſem. Quocircà ſolliciti Chirurgi, præſertim *Aſtenſes*, ſubodoratis per artem noſtram factis curationibus, vbique apud Pharmaceuticos Camomelanos meum, Panaceã meam, Secretum meum auidè perquęſierũt ignari quòd, iuxtà *Gerbezium Secreta Medicorum ſunt artificioſa curandi methodus*. Quam ideò methodum quoniàm ipſos edocere nequeo ſtantibus tot diuerſitatibus ſexvum, ętatũ, temperamentorũ, anni temporum, morborum coniunctorum, ſymptomatũ &c. quæ cognitu neceſſaria ſunt,
neque

neque explicatu facilia, parcãt curioſi Viri, ni hic inueniant: Cum verò iſta non calleant, miror Luem *Veneream* omnium ægritudinum compendium, malum omniuarium, Protheiforme, curatu difficilimum Chirurgiæ concreditum; miror, inquam, non tám Chirurgos, quàm vel Barbitonſores, vel circumforaneos, vel Obſtetrices ipſas hanc Prouinciam ſibì adrogaſſe; et ſic minorem ſtuporem eſſe ipſos quę non intelligunt, Secreta vocare! Meum quod attinet *Mercurium*; puriſſimus hic eſt, purgatiſſimus, cúm lymphæ ſanguineæ ſpiritu, tanquàm menſtruo appropriato, ſublimatus, & ritè eſſentificatus. Vbi licet aduertere, *Mercurium* quó ſimpliciorem eó meliorem exiſtere: cùmque Argentum viuvm apud nos vſuenire non debeat, quód pondere ſuo aluum ſemper petit, non verò quòd noxium ſit [contrarium nempè oſtendentibus *Ægineta*, *Auicenna*, *Mathiolo*, atqne è recentioribus *Moinichen*, *Lanzono &c.*] propior proindè cruditati quęrenda præparatio, adhoc vt ex hac *Mercurius* minus amittat illius analogiæ, quàm habet cum lymphâ ſanguinis præfata. Etsì itáque ſublimatio, ſimpliciſſima ſit eiuſdem alteratio, ſtudendum nihilominùs, vt quæ ex eâ deperditur ſulphu-

ris

nonniſi a prauâ eiuſdem *mercurij* purgatione procedere teſtantur ferè omnes Chymici. E læuore ad pondus. Vt enim læuigata omnia & complanata corpora aeri ingreſſum inhibent, ità maximè ponderare ſolent: conferatur *Boylęus*. Et prætereà, cùm hydrargyrus ſtaminibus politiſſimis conflatus, atque inſupèr aporodion, ſine poris, ſit, patet ratio, cúr de ſuo is nihil vnquàm amittat, ægré paritèr fixetur &c. Poſtremò, eſt etiàm indiuiſibilis *Mercurius*, hoc eſt, ipſius partes, quamuis in diuerſa abſtractæ, ſe ſe nihilominùs recolligunt sempèr, atque in vnum confluunt. Hanc indiuiſibilitatem aliqui Sympathiæ cuidam attribuunt, ego defectui poroſitatum nupèr allegato. Ettenim, cùm aerem non admittant mercuriales globuli, atque ex aliâ parte interiacentes eiuſdem columnas ponderoſitate ſua ſuperare valeant, ſequitur, vt eò impulſi, vbi minùs aeris interfluit, cōgregētur poſteà ac ſimùl vniantur. Quodſi regeris cum *Rhoaultio* & alijs, argentum vivum ideò perpetuò mobile ſpectari, quòd poros habet hinc indè permeabiles; reſp. hoc falſum eſſe, mobilitatemque illā nonniſi ab elaſticitate ſtaminum ſulphureorum [è quibus nempè *mercurium* conſtare deprehendimus] eſſe repeten-

dam. Et de facto talem elaterem *Mercurio* ineſſe apud omnes receptum eſt, maximè Machinarios & Philoſophos Experimentales Iuniores. Uerúm ad dictam indiuiſibilitatem reuertendo: mercurialium ſtaminum impenetrabilitas eſt, quæ ipſum *Mercurium* determinat ad aurum, ad argentum & reliqua metalla, non verò tendentia ad Perfectionem, vti opinatur *Kircherus* præcitatus, aut electrica quædam facultas & elementaris, iuxtá alios. Quippè vicina entia quo minùs poroſa ſunt, ipſe, qui ſine poris eſt *Mercurius*, inquirat decet, eòque citiùs, quò minùs aeris intér illa & *Mercurium* interponetur. Jàmque adeò, vti aurum ſolidiſſimum eſt ac minimé permeabile, & *Mercurius* omninò imperuius, itá hic ad illud cogitur à contrenitente cæleſti materiâ, eòque effertur. Iungitur his inſupèr homogeneitas principij: cùm vtrumque eiuſmodi metallorum ab eodem ſulphure ſit, imò, & ipſum aurum ab eodem *Mercurio* &c. Quibus ſic explicatis, aio cum *Gaſpare Scotto*, quòd ſi aurum abſit, adſintque tamen alia corpora, cum quibus, aut cum quorũ effluuijs agnationem aliquam habeat, *Mercurius* vtique ad illa confluat; vt ad argentum reſpectu auri &c. vt quorum idem principium eſt.

Cùm

Cùm autèm in humano corpore ſulphur adſit Macrocoſmico illi affine, ſcilicèt lympha ſanguinis, vt ſuprá innuimus, quidni dicamus proptereà, nihil exiſtere in naturâ quod eidem lymphæ magis hærere eandemque magis penetrare valeat, prætér *Mercurium*. Colligitur affinitas iſta ex multis hiſtorijs, quarum nonnullas recitat *Aldrouandus* his verbis. *Relatum eſt in hiſtorijs quondàm in caluaria mulieris, quæ iám biennio ingenti dolore capitis perierat, argentum viuum pondere duarum vnciarum inuentum fuiſse. nàmque id ſenſim in cerebro colligebatur dum quotidie mulier in fucis eodem vtebatur.* Ettenim ea eſt vis argenti viui, vt in tenuiſſimum halitum facilè tranſeat. Hac de re non eſt mirandum, ſi referente *Leuino Lemnio*, quandoque ex inciſa eorum vena, qui ſemel atque iterúm proptèr luem *Gallicam* hoc inuncti fuerant, aliquot drachmas hydrargri emanaſſe conſpectum. Sic nota eſt etiã hiſtoria cuiuſdam Antonij Galli, qui pluries hydrargyro inunctus, neque copioſo ſputo, neque fluore alui correptus eſt, ſed tantúm per vrinam hydrargyrum minxit. Tradunt etiàm hiſtoriæ quædam, nonnullas mulieres vt maritorum vitę lethaliter officerent, argentum vivum eis deglutiendum dediſſe; ſed

cum ſit ponderoſum & mucco inteſtinorum analogum, illicò per alvum abſque vllo incommodo fluxiſſe. Teſtatur etiàm *Kircherus* ſua ętate Romæ in cuiuſdam aurificis poſt heteroclitos capitis dolores multo tempore perpeſſos tandèm Defuncti cerebro plus quàm libram argenti viui repertam. Ex his conſtat confluere intér ſe argenti viui particulas, & ſpiritus, & adhęrere certis humani corporis partibus potiùs quám alijs. Hucuſque *Schottus* prælaudatus: ex quibus etiàm colligitur, tales partes, in ſpecie organicas, eſſe glandulas lymphæ ſecretioni dicatas, imprimis verò Cerebrū [quod neque adeò immerentèr à Priſcis *pituita Emporium* vocatum eſt] intèr inorganicas autèm eſſe ipſam lympham totiés decantatā. Iam veró, quemadmodùm hæc lympha materia eſt recrementorum é glandulis omnibus Ueſſiculoſis deſtillantium, in Ore, Ventriculo, Inteſtinis, Cute, Renibus &c.; et *mercurius* própterea tàm vni, quám alteri parti indifferentèr adhæret, vti nouimus, quærendum hìc à nobis quid meliùs in Ægrorum ſalutem ceſſurum ſit, ſi nempè *Mercurius* per *Ptyaliſmum*, *Emeſin*, *Catharſin*, *Diaphoreſin*, aut per *Diureſin* demúm operetur? Reſpondent hodierni Practici, intér has actiones *Ptyaliſmum* proculdu-

culdubiò optimum,eſſe inque Lue *Venerea* cœteris palmam præripere. Verùm etiamſi communiſſima opinio fidem maiorẽ promereatur, non libet tamen ità eidem inhęreſcere, quin ad vlteriores inueſtigationes animus induci queat. Eſto igitùr *Ptyaliſmum* ſiuè externâ,ſiuè interna *Mercurij* adminiſtratione procuratũ à morbo tàm truci liberare;quid nihilominùs, ſi hoc ipſum per aliam viam obtineatur? Quippè imprimis cura per *Saliuationem* ſatis lenta eſt; 2. parum tuta; ac 3. denique minimè iucunda. Eſt laborioſa ac tarda ea Cura, quoniám eligenda primò anni tempora, tùm Chirurgi expertiſſimi ſalutandi,prece & pretio rogandi &c. inſupèr domicilia mutanda, Euacuationes præmittendę, Balnea, decocta & id genus alia ſuſtinenda. Qui igitùr celer eſse poſſit talis cura? Eſt prætereà parùm tuta. Nám quot inuenias vel tèrue, quatèrue à Tonſore inunctos, & quos tamen *Saliuatio* à Lue nunquám liberauit? Ratio autèm iſtius phœnomeni eſt, quià per Illinitionem ità lymphę commiſceri nequit hydrargyrus, quin aliquos ſempèr angulos in eâdem linquat imperſcrutatos. Videatur *Vcay*. Et rurſùm, quià ſiuè vnctionibus, ſiuè Suffumigijs inſtituatur *Saliuatio*,ea nunquàm *Mercurij* doſis exigi ad

libellam poteſt, quam aliàs Medicus requiri nouit in hoc, vel illo Luis gradu ad virus magis minuſue fixum edomandum. Quocircà is tùm vel in paucâ quantitate rapitur in corpus, & ſic inutilis euadit Operatio; vel è contrà, in magnâ ſcilicét menſurâ. In quo planè caſu tumultibus enormiſſimis excitatis tàm ſubiti fiunt morbi, Suffocationes puta, Lypothimię, Conuulſiones &c. vt penès Medicum non ſit eoſdem reparare. Denique nec eſt iucunda eiuſmodi Curatio, cum ſit longa; cúm æger eundem decubitum perpetuò ſeruare, nec libera frui aura, nec maſticare debeat; cùm, inquam, idem fætorem ſvum cadaueraceum tolerare, mortem continuò meditari, timere, ingentiſſimos denique cùm Palati, tùm Capitis dolores perferre cogatur. Inſurgis illum hiſce obuiam iturum ſatis, qui *Saliuationem* non Jnunctionibus, ſuffumigijs Cingulis, Emplaſtris &c. verùm *Mercurio* internè adhibito prouocet. Ad quod reſp., quòd vtcũque licèt hoc pacto res tutiús proceſsura eſset, quis nibilòminus ſpondeat, illum *Saliuationem* inducturum potiùs, quàm Emeſin, Catharſin, aut Mortem? Et certé, notum eſt, quòd ad *Ptyaliſmum* excitandum *Mercurius* imprimis crudus minimè confert.

Quem

Quem verò latent ſtrages ab eiuſdem præpaparationibus inuectæ? de Mercurio vitæ, quo ad illum ſinem vtuntur nonnulli, narrat *Lotichius* vidiſse ſe puellam nobilem,ex eius aſsũptione peremptam .Quamobrèm hiſce hiſtoriam claudit. *Ab eo caſu, (quem hiſcè oculis meis mihi notaui) iſtoque tempore* Mercurius vitæ *prout falſò vocant iſti, rectius* Mortis pararius *appellandus, temetſi quidem à præſtantiſſimo Chymico foret ſubactus præparatuſque, horribilis mihi ſacerque extitit: adeòque opinor, non, niſi cum religione & conſcientia tractandus, aut(quod pręſtaret facile) vnanimi Medicorum noſtrorum conſenſu omninó damnandus.* Et quod ipſum *Mercurium* dulcem: eius præparatio ſimpliciſſima, omniumque innocentiſſima perhibetur;caſum nihilominùs Medici ab eo occiſi habet *Heluuigius*:nec diù elaborabo in perquirendis alys Practicorum Obſeruationibus|quà de præcipitato albo, panacea, bezoardico minerali puluere Valgaroti quà denique de ſexcentis alijs *Mercurij* pręparationibus, quæ iam iàm quilibet *Pudendographus* comminiſci conſueuit; & quæ quidem Obſeruationes ſatis indicant noxas eiuſmodi compoſitiones ſequi ſolitas; adeò, quòd plures receptas demúm tradere conati ſint,quibus perſuaderent Luem

Ve-

Veneream citrá omnem *Mercurium* curari poſſe: ſuntque ij *L' Abbè Rouſſeau, Boirel, de S. Romain, & aly Galli.* In id enim animum nūnc induximus, vt oſtendamus *Saliuationem* ab eiuſmodi *mercurijs* quandoque irritò exſpectari. Sed demus inſupèr rem ità contingere; Saliua nihilominùs exindé nūquàm in eâ tùm conſiſtentia, tum quantitate fluet, quæ expoſcitur ad perfectam ſanationem. Quæ ergò vtilitas eiuſmodi *Ptyaliſmi*? Et denique, annè ſuis caret incommodis iſta *Saliuatio*, vtcunque licet per interiora obtinueris? Nonnè, inquam, ex eâ ſaltim Oris exulceratio, Dentium vacillatio ſequentur? His ſic conſideratis neruos omnes intendendos duxi & ne adminimúm mala hæc ex *Mercurio* contingerent, & vt prætereá Magiſtri eſsemus tàm indomiti [vt Chymici aiunt] Lupi. Pro mea virili, non alitèr meliùs frænatum iri didici Argentum vivum; quàm ipſum ad Inteſtina determinando. Sic enim iſtud veneni ſalia per naturalem viam educere, ſic in ſanguinem penetrare, lympham triturare, quoquouerſúm influere: ſic inſupèr ab Ore Neruis Capite arceri; ſic denique eiuſdem vis incitari, cicurarj, iterùm ſtimulari, contineri, aut omninó cohiberi poteſt. Sciſcitaberis, quo pacto

ris mercurialis portio, eidem per aliud menſtruum reſtituatur V. g. per ſpiritum vrinæ poſt diſſolutionem &c. Vndè colliges ſcopum non attingere, qui Luem *Veneream* curare poſſe autumant vel panaceis ſuis, vel bezoardico minerali, puluere Valgaroti, vel *Mercurio* dulci &c. Leuia quippè ſunt hæc, & minùs fixa, quám vt fixiſſimum virus peſſundare valeant, vt conſideranti pateſcit. Vnum diſplicet in hoc opere, nempè quià, cùm eiuſmodi remedium ipſe ſuis manibus diſtribuere [vt iàm nouimus] Medicus teneatur, contingit ſepenumerò, quòd non præcedente pretio oleum is & operam perdere, vt aiunt, debeat; inſupèr, & ſi quidpiam erogetur, pro Medico ſordidus, auarus audiat. Videbis nimirùm Sycophantas, Pſeudo-chirurgos, Apotecharios quoſdam clàm, noctu, coniunctim, diuiſim, amuſſatim ſuſſurantes Medicum illum criminari, quòd remedij ſui æſtimationem iniuſtam indixerit; interim neque ad labores attendere, quos in præparatione tolerarit; neque ad incommoda in adminiſtrationibus: neque demùm ad id, quòd, ſi obolum fortuitò ab aliquo retulerit in principio(ad ſpem eius acuendam) ſubindè nihil ampliùs reportare, à pauperibus præ-

 ſertim

ſertim ſoleat; & ab ijs qui ſanitati reſtituti Medicum poſteà nec ſalutare vtplurimúm dignantur; non attendant, inquam, Pſeudo-Chirurgi, quòd alia ipſos, alia Medicum decent; & ij quidèm plebeculam in ius vocare, ad forum trahere vel pro ſudatiuncula, aut decocto illi exhibito pro more habent; à quibus tamen Medicus abſtinere debet. Quocircá fateor nihil iàm mihi magis infeſtum eſſe, quàm vt ad Luem *Veneream* curandam accerſor, hoc eſt, quià Medici induſtria in hac cura non ſpectatur: nec eiuſdem medicamentum compenſatur; neque demùm, pro mercede aliud, quám probrum illi porrò rependitur. Verùm de his ſatis. Quod remanet curę: ſignum mutati, liquati, euacuati veneni *Venerei* vtplurimùm eſt Febris aliqua Ephemera, prout locuti fuimus in Prognoſticis: nec reticebo heic propterea, quatinùs intèr curandum aliquos extrema macie perditos, cùm ſuperueniente ea febre alij Medici ad Conſultationem conuocati Ægrotos pro deploratis renunciaſſent, verſo tandèm in melius omine dicti pœnituerit, vtque anteá me contrà reclamantem certamque ex Febri illa valetudinem pollicentem effuſe deriſerant, iamiàm expulſa Lue riſum in

ad-

admirationem commutarint. Cœterò ad oſſium cariem, nodos, aliaſque huiuſmodi reliquias quanquàm nil externè requiritur in hac, cura; ſi tamen quidpiam adhibere licet, *Vigonis* emplaſtrum é ranis duplicato, aut triplicato *Mercurio*; itèm alia, quæ in libris ſuis paſſim docent Practici vſurpanda veniunt. Quamobrèm reſtat concludam cum *Le Monier* his verbis. Ie groſſirois auec plaiſir ce,, chapitre d'vn bon nombre d'autres reme-,, des excellens pour la gueriſon parfaite des,, maladies, dont il eſt queſtion. Mais com-,, me la plûpart de ceux qui ſouffrent ces maux,, au lieu de recourir a l'experience & a la pro-,, bitè d'vn Medecin, ou d'un habile Chirur-,, gien, confient legerement leur vie & leur ſan-,, tè à des femmes, ou a d'autres perſonnes, qui,, ſont ſans prudence, ſans iugement, ſans con-,, duite & ſans ſçauoir, dont le nombre eſt mal-,, heureuſement grand; ie craindrois qu'en des,, pareilles mains ils ne fuſſẽt plus dangereux,,, que ſalutaires: c'eſt ce, qui m'oblige a les,, paſſer ſous ſilence, auſſi bien n'eſt il pas neceſ-,, ſaire, diton, de tout communiquer, a la fois,,, etant bien iuſte & raiſonable de partager ce,, qu'on ſçait, & d'en reſeruer au moins la par-,, tie, qu'on croit etre la meilleure & la plus,,

vtile pour ſe faire & ſe conſeruer des amis. „

II. Curatio *Spuriæ.* *Spuriam* quod concernit Luem: notum fecimus, vel leuiſſimis *Antiuenereis* hanc expelli; addo nunc, vel ſolis *Purgantibus*. Tu nihilominùs *Mercurium*, ſi opus fuerit, his adiunges iſtud in mente habens, videri bolos, pilulas, opiatas & reliqua mercurialia non alterius Luis gratiâ inuēta: in formâ, inquam, ſolida, ne *Mercurius* Gingiuas attingendo Dentibus obeſſe queat. Formulas de ijs Nos nonnullas dedimus in ſuperioribus ſuplementi cauſa potiùs, quàm vt exiſtimaremus eas tradere necceſſum eſſe; et cùm quiuis Tonſor & Agyrta ſuas habeat ſibi peculiares, còmmunes verò in Libris vulgo proſtent innumeræ. Mulieribus nihilominùs, & quibuſcunque. aſſiduus *Mercurij* vſus non cōpetit, quiue nonniſi maſticando ſolida deglutire ſolent, hæc inſupèr concedenda.

℞. *lign. Gayac. & cortic. eiuſdem a* ℥. ß. *ſalſ. parill.* ʒiij; *ialap.* ʒij; *ſem. fenicul. & aniſ. a* ʒ. ß. *f. omnium puluis ſubtiliſſ. in 8. dos diuidend. & ſumend. M. in liquore appropriato.*

Hinc etenim licèt vnus vel alter bolus, aut pilula *Mercurialis* identidèm maſticetur, operante nihilominùs ſequentibus diebus hoc pul-

puluere noxa ex *mercurio* quęlibet diſſipari poteſt, interim & curationis opus vrgeri &c. Cœteró, ſubſtituitur in Tabidis & Macilentis loco Gayaci & ſarſæparillæ lignum ſaſſafras, aut radix chinę, aut vtrumque, imò & aliud quicquid hactenùs à *Pudendagrologis* magni fieri conſueuit, vt Iuniperus, radix Angelicæ, lignum aloeticum, ariſtolochia, folia centaureæ minoris &c. Quod Topica; ſiquidèm nil æquè ferum comperi in hac Lue, atque in Mulieribus Mammarum tubercula exulcerata, vacandum protinús horum expugnationi. Ego ad hunc finem vel maximè conduxiſſe noui linimentum ſuprà, *pag.* 91. ad *Penis* vlcera commendatum, non neglectis tamen ſempèr medicaminibus internis, iuxtà modò indicata. Quotieſcunque verò rebelles tumores accidunt in hac Lue, præſertim exoletâ (prout fœminis continuò fit) prudentis eſt ad ea confugere, quę paria morbo cenſentur, curamque inſtituere qualem in Lue *Legitima* propoſuimus.

Denique in *Hereditaria* me gerere ſoleo hoc pacto. Infantem excoriatum, aut rimoſum aquâ alibi etiám deſcriptâ (*cap.* 2. *pag.* 58.) abluendum præcipio; mòx, quià Nutrices ſępenumeró pocillari nolunt, puluerem con- III. *& Hereditariæ*

ficio ex lignis præcitatis, ialappæ tantillo, corall. rubris, C.C. & ocul. cancr. præpar., cu ius quantum ſummis primis digitis præhē-di poteſt ſemel, bis, terue in diem oſculo imponi iubeo quùm lactandus eſt puſio; interim pro certiori iſtius curatione & pro Nutricis prȩſeruatione huic *Mercuriale* aliquid, vel *purgans*, aut *diaphoreticum* &c. cum aliquo prætextu [nam ſummà opus arte) identidem ingerens, aut propinans: nec recenſebo profectò pueros, de quorum vita quilibet ne hilū quidém[vt aiebant]perſoluiſſet,tali nihilominus methodo ità curatos, vt pleni, pingues ſucculenti facti ipſis parentibus aliena ſpecie impoſuerint. Quanquàm aliàs Jnfantibus quòque vnius, alteriuſue menſis, aut paucarum ſeptimanarū ſecurè omninò *Mercurius* dulcis propinari valet *a.gr. ij., vel iij.* per tres aut quatuor ſeptimanas ſingulis, aut alternis diebus, *ſicque malum* (inquit *Bohonius*) *ad miraculum ſanet*, qualia experimenta mecum teſtantur alij, v. g. *Riuerius* & *Rhodius* ex relatione *Schlegelij*. Sed Lues hæc ex Matre: quæ á Nutrice ſui interdùm malè conſcia procedunt incommoda Febriculæ ſunt, morbi chronici, contumaces, Vigiliȩ, Marceſcentiæ, Dolores vagi, Scabies & Puſtulæ *Inguen* præ-
ſertim

ſertim adorientes & ſimilia, quorum diagnoſin ſuo loco tradidimus; neque alitèr curantur, quàm vt Lues *Spuria*, reſpectu tàmen ſempèr habito ad Puelli vires, & morbi diritatem. Vltimò à Genitore oriundi Herpetes, Scabies, Scrophulæ, Arthiritis, Epilepſia alijque huiusmodi affectus quandoquidèm iamiam non alitèr, quàm per *Mercurium* curari ſolent, recepta iàm emiſſa eſt. Et quod Pedarthrocaces [ſpinas ventoſitatis) has non rarò internè decoctis ex lignis exoticis, potiſſimùm verò Saſſafras & radice chinæ [ob tabem, ad quam ſempèr procliues ſunt tali morbo detenti] externè verò oleo cariophyllorum, alijſque oſſium cariem impedientibus amuletis, DEO auxiliante, ſuſtulimus.

Porrò autèm qualis eſſe debeat dieta Lue *Venerea* laborantium neminem latere opinor. Laudauimus iàm ſuprà aeris caliditatem, laudauimus & commeſſationes, laudamus nunc & potum vini imprimis meracioris. Narrat *Emanuel Aranda* vti miles ſibi perſpectus Algerij ex vſu egregij huiuſce medicamenti, & ex laboribus, quos in Triremibus perdurauerat, à tàm truculento morbo incolumis euaſerat. Exercitationes igitùr etiàm prę quiete conducunt, vt & vigiliæ prę ſomno. Et quod excernen- IV. Cura Diætetica

cernenda è corpore: mirum alicui videbitur de *V. Sectione* à me nihil vnquâm enunciatum. Sed nihil de ea effatus ſùm, quià non referebat. Nàm ſi omni iure in tali morbo damnanda eſt *Phlebotomia*, vt quæ ſanguinem inſpiſſat, Virus fixat, vires proſternit &c. quorſúm ego illam in campum veluti induxiſſem? Celebranda nihilominús, quotieſcùnque ex *Mercurio* malum aliquod formidatur, vt inflammatio, Corroſio, Suffocatio; aliás, valeat [loquar cum Clariſſimo *Wlpino Aſtenſe*] valeat cum ſuis Defenſoribus. Ultimò, Animi pathemata, rectis Ægri moderentur habenis. Vitentur affectus, grauiores, Ira, Excandeſcentia, Triſtitia, ac imprimis, quæ omnia mala grauiora efficit, Impatientia. Tùm etiàm metus Mortis ab adſtantibus prudenti ratione & conuerſatione auertendus, quo æger moderato gaudio tanto fælicius vigeat.

Jámque *his ſupremum Nos fabulę actum addidimus*, cum *Tullio*.

FINIS